

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2566
Volume 11 Number 2 May - August 2023

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
สมคิด ดวงจักร์, ชัชวาล แอร่มหล้า, ธนภูมิ ขาดีดี และวรรณวิภา ไตลังคะ

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรม
และที่พักของผู้ประกอบการในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของ
ของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยส่งผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน
วรารัตน์ จีระภัทรนันท์ และศักดิ์ชัย เศรษฐ์อ่อนวัช

การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล
โสรัตน์ มงคลมะไฟ

การปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่บางกะเจ้า
วิชญพงษ์ สงวนสงฆ์พงษ์, เพ็ญศรี ศิรินัง, วรเดช จันทรรคร และอุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ

ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง
สุเมตตา คงสง และธีรพงศ์ แก่นอินทร์

การใช้หลักสารณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่านน้อย
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ชยางกูร กุ้เล้ง, สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา และสุปรียา ชำนาญพุดิพร

การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
นุชรี นวลแก้ว, พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และกันตภณ หนูทองแก้ว

การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช
ณัฐวุฒิ หนูวงศ์, สุปรียา ชำนาญพุดิพร และกันตภณ หนูทองแก้ว

การใช้หลักพระธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ
คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา
ธวัชชัย ยืนยง, สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา และสุปรียา ชำนาญพุดิพร

การป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช
อัคราณัน พิวแก้ว, สุปรียา ชำนาญพุดิพร และกันตภณ หนูทองแก้ว

หลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในอนาคต
ลลิตา สิริพัชรนันท์, เพ็ญศรี ศิรินัง, อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ และวรเดช จันทรรคร

ฉากทัศน์อนาคตการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ:
สกัดกั้นทั้งหมด ทำลายทั้งหมด มีภูมิคุ้มกันทั้งหมด
ธนรัตน์ สอนกล้า, พ้าใส สามารถ และรัชยา ภักดีจิตต์

การพัฒนาวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล
เพชรสุภาภักดิ์ กิจสกุล, พิภพ พังเงิน และทณง ทองภูเบศร์

การปฏิรูปองคคัพพขององค์กรในระบอบราชการไทย
อิทธิชัย สิตำ

ISSN 2229-1598

E-ISSN 2697-4460

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ

JOURNAL OF ADMINISTRATIVE AND MANAGEMENT INNOVATION

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2566

Vol. 11 No. 2 May - August 2023

เจ้าของ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

บรรณาธิการ

ดร.วิทยา เจียรพันธุ์ (ศูนย์วุฒิอาชีวศึกษาคณาจารย์
จังหวัดนนทบุรี (ศว.นบ.))

ที่ปรึกษา

รศ.ดร.อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ
ศ.ดร.อรุณ รักธรรม
ดร.สำเนียง อนุพันธุ์กุล
อาจารย์พี ม่วงนนท์
รศ.ดร.สมพร เพื่องจันทร์
รศ.ดร.ยุทธ ไกยวรรณ
ผศ.ดร.พนาสณฑ์ เกาะสุวรรณ
ผศ.ดร.กุสุมา ผลาพรหม
ผศ.ดร.เพชรรัตน์ ไสยสมบัติ
ดร.อริช สิริวิศรา

รองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ชงโค แซ่ตั้ง (มทร.ตะวันออก)
ผศ.ดร.วีระพล แจ่มสวัสดิ์ (มทร.ตะวันออก)

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต (ม.ธรรมศาสตร์)
รศ.ดร.จุมพล หนิมพานิช (ม.รังสิต)
รศ.ดร.ดำรงศักดิ์ จันทิพย์ (ม.รามคำแหง)
รศ.ดร.ดวงตา สราญรัมย์ (ม.ราชพฤกษ์)
รศ.ดร.ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย (ม.มหิดล)
รศ.ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง (มทร.รัตนโกสินทร์)
ผศ.ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมย์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร (มรภ.บ้านจอมบึง)
ผศ.ดร.ชมภูษ หนุนาค (มทร.รัตนโกสินทร์)
ผศ.ดร.ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง (มทร.รัตนโกสินทร์)
ดร.รักเกียรติ หงส์ทอง (มรภ.เพชรบุรี)
ดร.สุภาพร เฟ่งพิศ (มทร.รัตนโกสินทร์)

ข้อมูลติดต่อ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
96 หมู่ 3 ถ.พุทธมณฑลสาย 5 ต.ศาลายา
อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
โทรศัพท์/โทรสาร 02-441-6067

ข้อความและบทความในวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ เป็นแนวคิดของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ

JOURNAL OF ADMINISTRATIVE AND MANAGEMENT INNOVATION

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2566

Vol. 11 No. 2 May - August 2023

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ

ศาสตราจารย์ ดร.กฤษ เพิ่มทันจิตต์
ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พันธุ์ทิพย์ รามสูต
ศาสตราจารย์ ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ
ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี
ศาสตราจารย์ คลินิก นายแพทย์ วิรุณ บุญนุช
ศาสตราจารย์ ดร.สมบุญรณ์ สุขสำราญ
ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุเทพ เชาวลิท
ศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บุญญาธิการ
ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน
ศาสตราจารย์ ดร.อรุณ รักธรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณทน กาญจนาทวีกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช
รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี จันทรโคติกา
รองศาสตราจารย์ ดร.นิติชาญ ปลื้มอารมณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.นิติพล ภูตะโชติ
รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม มณีโรจน์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล
รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี ฉิรินัง
รองศาสตราจารย์ ดร.ฤเดช เกิดวิชัย
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิดา สัจพันโรจน์
รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ อินทรหม
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิพร เกตุแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญรณ์ ศิริสรหิรัญ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร เพ็ญจันทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิตดา เทคนิยม

รองศาสตราจารย์ รอ.ทพญ.ดร.สุพัตรา วรรณสืบเชื้อ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุติเทพ ศิริพิพัฒนกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.อภินันท์ จันตะนี
รองศาสตราจารย์ ดร.อิสระ สุวรรณพล
รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ
รองศาสตราจารย์ ปภาวดี มนต์รีวัต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษกรก สุกทัศน์ ณ อยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา ตันเปาว์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กอบกุล จันทรโคติกา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.การุณนันทน์ รัตนเสนวงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญปภัสสร จานทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชงโค แซ่ตั้ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมภูนุช หุ่นนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชาวฤทธิ์ เชาวแสงรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมา ไหล่ยอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ ปฏิทัศน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ มีใจเชื้อ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ชัย นรากรณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ สุศลสัมพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรรัตน์ ไสยสมบัติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาวิน ชินะโชติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชฎาพร บุญเรือง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชยา ภักดีจิตต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.อ.ดร.วรสิทธิ์ เจริญพุดม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระพล แจ่มสวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภัสสรค์ วงศ์ทองดี

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ

JOURNAL OF ADMINISTRATIVE AND MANAGEMENT INNOVATION

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2566

Vol. 11 No. 2 May - August 2023

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัฒน์ เป็เลียนบางยาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรายุทธ์ เศรษฐขจร

พล.อ.ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์

ดร.ศทาวุฒิ สังฆมาศ

ดร.จรินทร์ จารุเสน

ดร.ณัฏฐ์ นิลนพคุณ

ดร.ดรณี ปัญจรัตนาก

ดร.ดวงใจ คงคาหลวง

ดร.อัครัง รัตนภานุเดช

ดร.นำพล ม่วงอวยพร

ดร.นรินทร์ สมทอง

ดร.พรชัย สุธีระเวช

พล.ท.ดร.ประสานโชติ ยวนุติ

ดร.เพชรรัตน์ จินตน์พงศ์

ดร.พรสรรค์ ไรจนพานิช

ดร.ไพศาล สุปัญญา

ดร.ฟ้าใส สามารถ

ดร.ภคมน โภคะธีรกุล

ดร.รัชฎา จิวาลัย

ดร.มานิต มณีธรรม

ดร.ฤทธิชาติ อินโสม

พ.ด.ท.ดร.รัฐวิทย์ หมั่นเจริญภาวนา

ดร.วิทยา เจียรพันธุ์

น.ต.ดร.สหัชชัย มหาวีระ

ดร.สมเจตน์ พันธุ์โฆสิต

ดร.สุทธิพร ชินะผา

พล.ต.ท.ดร.สัณฐาน ชยนนท์

ดร.อริสรา ธานีรณานนท์

ดร.สุภาพร เพ่งพิศ

Dr.Danilda Hufana Duran

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ

JOURNAL OF ADMINISTRATIVE AND MANAGEMENT INNOVATION

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

วัตถุประสงค์เพื่อ

1. เป็นสื่อ รวบรวม เผยแพร่บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับการบริหาร และการจัดการ
2. เป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลงานของงานวิจัยสู่ระดับมาตรฐานสากล
3. เป็นสื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และแนวคิดระหว่างนักวิจัยทั้งในและต่างประเทศ
4. เป็นแหล่งค้นคว้าการเรียนรู้วิชาการ และเสริมสร้างให้เกิดงานวิจัยใหม่ๆ ด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

กำหนดการเผยแพร่

ตีพิมพ์ 3 ฉบับต่อปี ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) เผยแพร่วารสารในรูปแบบวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้ E-ISSN 2697-4460 ผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย หรือ Thai Journals Online (ThaiJO)

การบอกรับสมาชิก

ผู้สนใจสามารถบอกรับเป็นสมาชิกได้ที่ กองบรรณาธิการวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ

ข้อมูลติดต่อ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

96 หมู่ 3 ถ.พุทธมณฑลสาย 5 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

โทรศัพท์/โทรสาร 02-441-6067

- ❖ บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
- ❖ มีผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกประจำกองบรรณาธิการมากกว่าร้อยละ 50
- ❖ บทความจากนักวิชาการและนักวิจัยภายนอกลงตีพิมพ์ทุกฉบับมากกว่าร้อยละ 50
- ❖ กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ควรระบุแหล่งอ้างอิงจากวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

บทบรรณาธิการ

วันที่ 28 กรกฎาคม 2566 เป็นวันมหามงคลของพสกนิกรชาวไทย เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ข้าพระพุทธเจ้า ดร.วิทยา เจียรพันธุ์ บรรณาธิการ พร้อมด้วยคณะกรรมการกองบรรณาธิการวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ ขอพระราชทานพระราโชวาทจากเสนาบดีแห่งพระพรชัยมงคล ขอพระองค์ทรงพระเจริญ มีพระชนมพรรษายิ่งยืนนาน ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ถึงแม้ประเทศไทยมีการเลือกตั้ง ส.ส. ในวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 จะผ่านพ้นมาเป็นเวลา 3 เดือนเศษ ยังไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ในขณะนี้ ประชาชนชาวไทยก็ได้แต่ภาวนาให้มีการจัดตั้งรัฐบาลที่มั่นคงได้สำเร็จมาแก้ไขปัญหาวิกฤติต่าง ๆ ของประเทศโดยเร็ว สำหรับการบริหารจัดการของกองบรรณาธิการในช่วงที่ผ่านมายังคงดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ ได้รับความสนใจจากนักวิจัยและนักวิชาการส่งบทความที่ได้ผ่านการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสาร ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2566) จำนวน 14 บทความ ได้แก่ เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย สมคิด ดวงจักร์ ชัชวาล แอร่มหล้า ธนภูมิ ชาตดี และวรรณวิภา ไตลังคะ เรื่อง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักของผู้ประกอบการในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยส่งผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน โดย วราธร จีรภัทรานันต์ และศักดิ์ชัย เศรษฐ์อนวัช เรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล โดย โสรัตน์ มงคลมะไฟ เรื่อง การปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่บางกะเจ้า โดย วิษณุพงษ์ สงวนสัจพงษ์ เพ็ญศรี ศิรินัง วรเดช จันทรรศ และอุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ เรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตรัง โดย สุเมตตา คงสง และธีรพงศ์ แก่นอินทร์ เรื่อง การใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดย ชยางกูร กู้แสง สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา และสุปรียา ชำนาญพุดผิพร เรื่อง การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล บ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย นุชรีย์ นวลแก้ว พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และกันตณ หนูทองแก้ว เรื่อง การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช โดย ญัฐภูมิ หนูวงศ์ สุปรียา ชำนาญพุดผิพร และกันตณ หนูทองแก้ว เรื่อง การใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา โดย ธวัชชัย ยืนยง สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา และสุปรียา ชำนาญพุดผิพร เรื่อง การป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช โดย อุตสาหกรรม ผิวก้าว สุปรียา ชำนาญพุดผิพร และกันตณ หนูทองแก้ว เรื่อง หลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในอนาคต โดย ลลิตา สิริพัชรนันท์ เรื่อง ฉากทัศน์อนาคตการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ : สกัดกันทั้งหมด ทำลายทั้งหมด มีภูมิคุ้มกันทั้งหมด โดย ธนรัชน์ สอนกล้า ฟาโสภาสามารถ และรัชยา ภักดีจิตต์ เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล โดย เพชรสุภัค

กิจสกุล พิภพ วังเงิน และทนน ทองภูเบศร์ และเรื่อง การปฏิรูปองคัพพขององคักรในระบบราชการไทย
โดย อธิชัย สีดำ

กองบรรณาธิการหวังว่าบทความวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและแวดวงสหวิทยาการ
ที่จะนำไปขยายผลและถอดบทเรียนอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ดร.วิทยา เจียรพันธุ์

บรรณาธิการวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

สารบัญ

หน้า

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1
สมคิด ดวงจักร์, ชัชวาล แอร่มหล้า, ธนภูมิ ชาดีดี และวรรณวิภา ไตลังคะ	
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรม และที่พักของผู้ประกอบการในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยส่งผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน	12
วราธร จีระภุชถา และศักดิ์ชัย เศรษฐ์อนวัช	
การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล	25
โสรัตน์ มงคลมะไฟ	
การปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่บางกะเจ้า	37
วิชญพงษ์ สงวนสัจพงษ์, เพ็ญศรี ศิรินัง, วรเดช จันทรรุ และอุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ	
ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง	50
สุเมตตา คงสง และธีรพงศ์ แก่นอินทร์	
การใช้หลักสารณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	66
ชยางกูร กู้แสง, ลิทธิพงษ์ ลิทธิภัทรประภา และสุปรียา ชำนาญภูมิพร	
การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช	79
นุชรี นวลแก้ว, พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และกันตภณ หนูทองแก้ว	
การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช	91
ณัฐวุฒิ หนูวงศ์, สุปรียา ชำนาญภูมิพร และกันตภณ หนูทองแก้ว	
การใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด ในเรือนจำกลางสงขลา	102
ชลิกา หุทธิภัย, พิภพ วงษ์เงิน และทนง ทองภูเบศร์	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช	115
อัสสาดน์ ผิวแก้ว, สุปรีชา ชำนาญพุมิพร และกันตภณ หนูทองแก้ว	
หลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในอนาคต	127
ลลิตา สิริพัชรนันท์, เพ็ญศรี ฉิรินัง, อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ และวราเดช จันทรรคร	
ฉากทัศน์อนาคตการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ : สกัดกั้นทั้งหมด ทำลายทั้งหมด มีภูมิคุ้มกันทั้งหมด	136
ธนรัชต์ สอนกล้า, พ้าใส สามารถ และรัชยา ภักดีจิตต์	
การพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล	147
เพชรสุภาภักดิ์ กิจสกุล, พิภพ วังเงิน และทนง ทองภูเบศร์	
การปฏิรูปองคคพขององค์กรในระบบราชการไทย	159
อิทธิชัย สีดำ	

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Guidelines for Improving the Quality of Public Service of

Local Administrative Organizations

สมคิด ดวงจักร์ และชัชวาล แอร่มหล้า

Somkid Duangchak and Chatcawan Aramla

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Muban Chombueng Rajabhat University

E-mail: somkid08@hotmail.com, ake_ch1991@hotmail.com

Received: Jun 8, 2021; Revised: Apr 2, 2023; Accepted: Apr 21, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ สมาชิกสภาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการให้ความมั่นใจ (4.44) ด้านการเอาใจใส่ (4.43) ด้านการตอบสนอง (4.42) ด้านความน่าเชื่อถือ (4.30) ด้านสิ่งสัมผัสได้ (4.21) ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ด้านสิ่งที่สัมผัสได้ คือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับสารสนเทศให้ครอบคลุม ด้านความน่าเชื่อถือคือการปรับปรุงภาพลักษณ์องค์กรท้องถิ่นให้เป็นองค์กรบริการ ด้านการตอบสนองควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านความมั่นใจควรพัฒนาทักษะบุคลากรให้พร้อมบริการตลอดเวลา และด้านความเอาใจใส่ควรให้เอกชนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการบริการ

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการสาธารณะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of the study were to: 1) study the level of the quality of public service of local administrative organizations 2) guidelines for improving the quality of public service of local administrative organizations. The quantitative samples consisted of 400 local councilors at group of western provinces by using stratified sampling. Research instrument for data collection was 5 points scale questionnaire and interview form. Data analysis was carried out by measuring frequency, mean, standard deviation, as well as content analysis.

The findings revealed as follows: 1) The level of the quality of public service was found at high level overall (4.36), but foremost to responsiveness (4.42), empathy (4.42), assurance (4.43), reliability (4.30) and then to tangibles (4.24) respectively. 2) Guidelines for improving the quality of public service consisted of improving reliability, tangibility, responsiveness, assurance and empathy.

Keywords: Service Quality, Local Administrative Organization, Western Region Province

บทนำ

ตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา รัฐบาลได้มีความพยายามในการกระจายอำนาจให้กับการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนคือการออกกฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะให้กับท้องถิ่นแทนที่หน่วยงานของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมาดำเนินการเอง เพราะว่า เป็นการให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในท้องถิ่นสามารถดำเนินงานได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น รวมถึงพยายามเสริมสร้างศักยภาพในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง และต่อมารัฐธรรมนูญของประเทศไทยทั้งปีพุทธศักราช 2550 และปีพุทธศักราชได้กำหนดหลักการในการกระจายอำนาจที่เด่นชัดมากขึ้น โดยเฉพาะฉบับปัจจุบันคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 250 ที่ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กว้างขวางเพิ่มขึ้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) คือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจการสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจการสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้ และการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้ปรับปรุงการให้บริการสาธารณะมา

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการบริหารจัดการตนเองและมีรูปแบบการประเมินผลที่ชัดเจนมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา เห็นได้จากการกำหนดตัวชี้วัดที่สามารถนำมาประเมินได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีหน่วยงานภายนอกสามารถเข้าไปตรวจสอบได้มากขึ้น การประเมินที่สำคัญได้แก่ การประเมินผลทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติราชการ ซึ่งหน่วยงานที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และราชการส่วนท้องถิ่นอื่นจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการปฏิบัติราชการในด้านการให้บริการสาธารณะที่เป็นด้านหนึ่งของผลการปฏิบัติราชการใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา 3) ด้านการเงินและการคลัง และ 4) ด้านการบริการสาธารณะ มีการวัดใน 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านประสิทธิผล 2) มิติด้านคุณภาพการให้บริการ 3) มิติด้านประสิทธิภาพ และ 4) มิติด้านพัฒนาองค์กร เฉพาะการประเมินด้านการบริการสาธารณะ ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ (สุธรรม ขนาบศักดิ์ 2562) แต่อย่างไรก็ตาม แม้รัฐบาลและประชาชนจะได้สนับสนุนและเข้ามาร่วมกันพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกันมากขึ้นก็ตาม สถานการณ์ปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังมีปัญหาการให้บริการในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการจัดการ กระบวนการ ทำงานในระบบราชการซึ่งมีขั้นตอน วิธีการ หรือระเบียบต่าง ๆ ที่ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานได้โดยจะต้องปฏิบัติตามระเบียบ คำสั่งหรือวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ทำให้งานที่ออกมาล่าช้า ไม่มีความคล่องตัว เป็นต้น (เสรี วรพงษ์, 2558) นอกจากนี้ ปัญหาการทุจริตของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่นที่ถูกกล่าวหากระทำการทุจริตต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ปป.ช.) มีอยู่เป็นจำนวนมาก (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2560) แต่จากการประเมินในภาพรวมพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่พึงพอใจกับการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับมากถึงมากที่สุด

จากการประเมินคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยยังใช้รูปแบบบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเองในทุกขั้นตอน และยังมีข้อจำกัดในการใช้รูปแบบบริการสาธารณะอื่นๆ เช่น กิจการพาณิชย์ สหกรณ์ การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (PPPs)

ขณะเดียวกันประเภทบริการสาธารณะที่ท้องถิ่นดำเนินการยังขาดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างและจัดหาบริการสาธารณะใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนทั้งที่มีสาเหตุจากข้อจำกัดทางกฎหมายและจากศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (วุฒิสาร ตันไชย, 2559) แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะมีข้อจำกัดดังกล่าว จากการสำรวจของสถาบันพระปกเกล้าช่วง พ.ศ. 2548-2557 พบว่า ประชาชนมีแนวโน้มพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นมากกว่าร้อยละ 90 ใน พ.ศ. 2557 (ถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมเหษณ์ และ วิศิษฐ์ ชัชวาลทิพากร, 2558) และจากการสำรวจในปี 2562 ของสุธรรม ขนาบศักดิ์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะดังกล่าวในระดับสูง เนื่องจากบริการของท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ทันทั่วทั้งที่ ประชาชนส่วนใหญ่จะพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านขั้นตอนการให้บริการ และด้านช่องทางการให้บริการมากขึ้นตามลำดับ แต่ก็มีข้อเสนอที่ประชาชนต้องการคือ 1) พัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้และจิตบริการเพิ่มขึ้น 2) ลดขั้นตอนการให้บริการบริการหลากหลายช่องทาง พัฒนาความพร้อมของสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ 3) ติดตามและประเมินงาน โครงการต่างๆ เพื่อนำข้อมูลหรือปัญหาไปปรับปรุงพัฒนางานหรือโครงการต่างๆ และ 4) ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการพัฒนาต่าง ๆ และควรจัดทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มากขึ้น (สุธรรม ขนาบศักดิ์, 2562) จึงกล่าวได้ว่า การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐและความต้องการของประชาชนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

จากความสำคัญของคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ผู้วิจัยและคณะจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในเรื่องคุณภาพการให้บริการเพื่อที่จะหาคำตอบที่ว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างไรบ้าง และมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไร โดยได้นำแนวคิดเรื่องคุณภาพการให้บริการในด้านธุรกิจมาปรับใช้กับหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ผู้วิจัยและคณะได้นำแนวคิดคุณภาพการให้บริการที่เรียกว่า SERVQUAL ของ Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985) ซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับกันอย่างกว้างขวางจากมิติคุณภาพการให้บริการทางธุรกิจมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของรัฐ โดยคุณภาพการให้บริการ มีองค์ประกอบ 5 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านสิ่งสัมผัสได้ (tangibility) ด้านความน่าเชื่อถือ (reliability) ด้านการตอบสนอง (responsiveness) ด้านการให้ความมั่นใจ (assurance) และ ด้านการเอาใจใส่ (empathy) โดยมีมุมมองที่กำหนดไว้ว่า หากคุณภาพการบริการที่ผู้ใช้บริการได้รับเกินความคาดหวัง ย่อมส่งผลต่อความพึงพอใจและการกลับมาใช้บริการซ้ำในภายหลังย่อมส่งผลต่อภาพลักษณ์และการเติบโตขององค์กร ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพและสามารถจัดทำการให้บริการสาธารณะที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเชิงปริมาณ ได้แก่ สมาชิกสภาท้องถิ่น ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก (ภาคกลางตอนล่าง) โดยแยกเป็นรายจังหวัด มีประชากรรวม จำนวน 7,922 คน แยกเป็น 1) จังหวัดนครปฐม จำนวน 2,001 คน 2) จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 1,934 คน 3) จังหวัดราชบุรี จำนวน 1,863 คน และ 4) จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 2,124 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน แบ่งเป็น 1) จังหวัดนครปฐม จำนวน 101 คน 2) จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 98 คน 3) จังหวัดราชบุรี จำนวน 94 คน และ 4) จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 107 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

ส่วนประชากรเชิงคุณภาพ ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ข้าราชการท้องถิ่นและอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 12 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 2) แบบสอบถาม เป็นแบบมาตรฐาน ค่า 5 ระดับ และผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะ และการปกครองส่วนท้องถิ่น 2) สร้างแบบสัมภาษณ์ (interview) โดยผู้วิจัยได้มีการดำเนินการ ได้แก่การประมวลความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มากำหนดเป็นประเด็นคำถามการสัมภาษณ์แล้วสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องโดยตรงและสัมพันธ์กับการปกครองส่วนท้องถิ่น 3) สร้างแบบสอบถาม มีการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหา และโครงสร้าง รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยที่ผู้วิจัยได้หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงครายข้อ (Index of Item-Objective Congruency : IOC) และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับประชากรจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85 ส่วนเกณฑ์ในการวัดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ต (Likert) คือ

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความต้องการมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความต้องการมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความต้องการปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความต้องการน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความต้องการน้อยที่สุด

การแปลค่าของข้อมูลค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยได้แปลค่าและให้ความหมายของการแปลค่าหรือแปลผลของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (ซูศรี วงศ์รัตน์, 2550) ดังนี้

คะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับมาก

คะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนน 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เสนอข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้อามาหาความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปรากฏดังตาราง 1-6 ดังนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาพรวม

คุณภาพการให้บริการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านสิ่งสัมผัสได้ (tangibility)	4.21	0.67	มาก
ด้านความน่าเชื่อถือ (reliability)	4.30	0.65	มาก
ด้านการตอบสนอง (responsiveness)	4.42	0.61	มาก
ด้านการให้ความมั่นใจ (assurance)	4.44	0.61	มาก
ด้านการเอาใจใส่ (empathy)	4.43	0.63	มาก
รวม	4.36	0.75	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.36 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการให้ความมั่นใจ ค่าเฉลี่ย 4.44 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเอาใจใส่ ค่าเฉลี่ย 4.43 ด้านความน่าเชื่อถือ ค่าเฉลี่ย 4.30 ด้านสิ่งสัมผัสได้ ค่าเฉลี่ย 4.21 และ ด้านการตอบสนอง ค่าเฉลี่ย 4.42 ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านสิ่งสัมผัสได้

ด้านสิ่งสัมผัสได้	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์พื้นฐานและในวิชาชีพที่พร้อมสำหรับการให้บริการ	4.30	0.60	มาก
จัดวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เพียงพอต่อการใช้งาน	4.23	0.61	มาก
สถานที่และบริเวณรอบหน่วยงานมีความสวยงามและร่มรื่น	4.27	0.72	มาก
สภาพแวดล้อมทางกายภาพเอื้อต่อการให้บริการ	4.18	0.63	มาก
มีระบบดิจิทัลที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว	4.00	0.63	มาก
เอกสารและแบบฟอร์มที่ง่ายต่อการใช้งานในทุกขั้นตอนของการให้บริการ	4.25	0.71	มาก
รวม	4.21	0.67	มาก

จากตาราง 2 พบว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านสิ่งสัมผัสได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.21 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์พื้นฐานและในวิชาชีพที่พร้อมสำหรับการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.30 รองลงมาคือ สถานที่และบริเวณรอบหน่วยงานมีความสวยงามและร่มรื่น ค่าเฉลี่ย 4.27 เอกสารและแบบฟอร์มที่ง่ายต่อการใช้งานในทุกขั้นตอนของการให้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.25 จัดวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เพียงพอต่อการใช้งาน ค่าเฉลี่ย 4.23 สภาพแวดล้อมทางกายภาพเอื้อต่อการให้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.18 และมีระบบดิจิทัลที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.00 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านความน่าเชื่อถือ

ด้านความน่าเชื่อถือ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการได้ถูกต้องและรวดเร็ว	4.33	0.65	มาก
แก้ไขปัญหาของผู้รับบริการได้ทันที่	4.33	0.65	มาก
ประชาชนมีความเชื่อถือต่อภาพลักษณ์ขององค์กรในฐานะองค์กรบริการสาธารณะที่ดี	4.18	0.63	มาก
ผู้รับบริการมีความมั่นใจและแสดงออกถึงศรัทธาต่อระบบการให้บริการของหน่วยงาน	4.32	0.65	มาก
การให้ความสำคัญกับข้อมูลส่วนตัวของผู้รับบริการ	4.34	0.69	มาก
รวม	4.30	0.65	มาก

จากตาราง 3 พบว่า คุณภาพการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านความน่าเชื่อถือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.30 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การให้ความสำคัญกับข้อมูลของผู้รับบริการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.34 รองลงมาคือ ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการได้ถูกต้องและรวดเร็ว แก้ไขปัญหาของผู้รับบริการได้ทันที่ ค่าเฉลี่ย 4.33 ผู้รับบริการมีความมั่นใจและแสดงออกถึงศรัทธาต่อระบบการให้บริการของหน่วยงาน ค่าเฉลี่ย 4.32 และ ประชาชนมีความเชื่อถือต่อภาพลักษณ์ขององค์กรในฐานะองค์กรบริการสาธารณะที่ดี อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.18 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการตอบสนอง

ด้านการตอบสนอง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ความเต็มใจที่จะให้บริการ	4.54	0.59	มากที่สุด
ความพร้อมที่จะให้บริการ	4.52	0.64	มากที่สุด
มีระบบการติดต่อสื่อสารกับผู้รับบริการด้วยวิธีการที่เหมาะสม	4.52	0.59	มากที่สุด
ปฏิบัติต่อผู้รับบริการเป็นอย่างดี	4.51	0.59	มากที่สุด
เจ้าหน้าที่ให้บริการโดยรวมมีความเหมาะสม	4.43	0.63	มาก
ตอบสนองความต้องการในเรื่องปัจจัยพื้นฐานได้	4.00	0.60	มาก
รวม	4.42	0.61	มาก

จากตาราง 4 พบว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการตอบสนอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.42 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเต็มใจที่จะให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.54 รองลงมาคือ ความพร้อมที่จะให้บริการ มีระบบการติดต่อสื่อสารกับผู้รับบริการด้วยวิธีการที่เหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52 ปฏิบัติต่อผู้รับบริการเป็นอย่างดี อยู่ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.51 เจ้าหน้าที่ให้บริการโดยรวมมีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.43 และตอบสนองความต้องการในเรื่องปัจจัยพื้นฐานได้ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.00 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านความมั่นใจ

ด้านความมั่นใจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ความสุจริตใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่	4.53	0.59	มากที่สุด
บริการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ	4.41	0.67	มาก
ปฏิบัติตามระเบียบทุกขั้นตอน	4.43	0.59	มาก
สร้างผลงานที่ดีเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการอย่างต่อเนื่อง	4.41	0.58	มาก
ประชาชนผู้รับบริการมีความมั่นใจในหน่วยงานและได้รับการตรงตามความต้องการ	4.41	0.63	มาก
รวม	4.44	0.61	มาก

จากตาราง 5 พบว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการให้ความมั่นใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.44 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความสุจริตใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ได้ค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4.53 รองลงมาคือ ปฏิบัติตามระเบียบทุกขั้นตอน ค่าเฉลี่ย 4.43 และบริการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ สร้างผลงานที่ดีเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และประชาชนผู้รับบริการมีความมั่นใจในหน่วยงานและได้รับการตรงตามความต้องการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.41 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการเอาใจใส่

ด้านการเอาใจใส่	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน	4.49	0.63	มาก
มีการติดตามและประเมินจากผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ	4.43	0.59	มาก
ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เอาใจใส่ในการให้บริการชุมชนด้วยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม	4.35	0.69	มาก
พัฒนา ปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ตามความรู้ความสามารถอย่างสม่ำเสมอ	4.51	0.59	มากที่สุด
มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มารับบริการในหลายช่องทางและนำมาปรับปรุงพัฒนางานที่เห็นเป็นรูปธรรม	4.41	0.63	มาก
จัดขั้นตอนการบริการและเวลาแก่ผู้มารับบริการอย่างเหมาะสม	4.40	0.63	มาก
รวม	4.43	0.63	มาก

จากตาราง 6 พบว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการเอาใจใส่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.43 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พัฒนา ปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ตามความรู้ความสามารถอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.51 รองลงมาคือ ให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ค่าเฉลี่ย 4.49 มีการติดตามและประเมินจากผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอค่าเฉลี่ย 4.43 มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มารับบริการในหลายช่องทางและนำมาปรับปรุงพัฒนางานที่เห็นเป็นรูปธรรม ค่าเฉลี่ย 4.41 จัดขั้นตอนการบริการ และเวลาแก่ผู้มารับบริการอย่างเหมาะสม ค่าเฉลี่ย

4.40 และ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เอาใจใส่ในการให้บริการชุมชนด้วยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.35 ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย ประเด็นที่สำคัญตามลำดับ ดังนี้

2.1 ด้านสิ่งที่สัมผัสได้ กล่าวคือ การให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านสิ่งที่สัมผัสได้มีประเด็นที่ควรเร่งดำเนินการคือเรื่องระบบดิจิทัลที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ง่ายและรวดเร็ว เนื่องจากหลายหน่วยงานที่ยังไม่มีความพร้อมในด้านระบบดิจิทัล ได้แก่ ระบบอินเทอร์เน็ต เครื่องคอมพิวเตอร์ เว็บไซต์ ฐานข้อมูลของหน่วยงาน ที่ยังไม่สมบูรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องกำหนดเป็นนโยบายการบริหารที่เร่งด่วนและเร่งการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านเทคโนโลยีการสื่อสารให้มีความพร้อมต่อการให้บริการ เนื่องจากปัจจุบันกลายเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับประชาชน อีกทั้งเป็นแหล่งสนับสนุนให้งานบริการสาธารณะเข้าถึงประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบการให้บริการผ่านระบบดิจิทัลนับเป็นนโยบายและแนวทางของรัฐที่สำคัญตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นมาเพื่อขับเคลื่อนหน่วยงานราชการทุกหน่วยให้มีการบริหารงานราชการที่รวดเร็ว โดยรัฐได้ออกกฎหมายมาใช้บังคับ คือ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานท้องถิ่นที่อยู่บนระบบฐานข้อมูลที่สามารถสืบค้นได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ครอบคลุมทุกพื้นที่ และน่าเชื่อถือ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเร่งสนับสนุนนโยบายให้มีผลในทางปฏิบัติโดยการพัฒนาเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นวาระเร่งด่วน และทำการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถในการบริการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งควรทำความเข้าใจในทุกขั้นตอนการให้บริการให้เป็นไปด้วยความถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดและควรสร้างความเข้าใจและจัดบริการให้กับประชาชนได้เข้าถึงทุกกลุ่ม

2.2 ด้านความน่าเชื่อถือ กล่าวคือการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านความน่าเชื่อถือมีประเด็นที่ควรเร่งดำเนินการคือเรื่อง ภาพลักษณ์ขององค์กรในฐานะองค์กรบริการสาธารณะที่ดี ควรสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงาน ทั้งผู้บริหารหน่วยงานและบุคลากรหน่วยงานจะต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ควรมีการพัฒนาตนเองตลอดเวลา กรณีเป็นผู้บริหารหน่วยงานควรบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาล และบุคคลกรของหน่วยงานจะต้องทำงานด้วยความทุ่มเทและความเสียสละ รวมถึงการไม่ยอมทนต่อความไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะเรื่องการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ถูกกล่าวถึงเสมอ แนวคิดของการพัฒนาภาพลักษณ์ขององค์กรในด้านธรรมาภิบาลและการไม่ทุจริตจึงเป็นวาระที่สำคัญ ทั้งนี้ผู้รับบริการมักจะสร้างจินตนาการเกี่ยวกับคุณภาพของการบริการไว้ในใจ ซึ่งเรียกว่าความเชื่อใจได้ไว้วางใจ คือการที่ผู้รับบริการรู้สึกว่าคุณค่ากับเวลาที่ใช่ไป และรู้สึกมั่นใจที่จะใช้บริการ ความรู้สึกดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่หน่วยงานบริการที่แสดงถึงการใช้ความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญในงานอย่างเต็มความสามารถ หากทำได้ไม่ดี ควรมีการปรับปรุงกระบวนการบริการอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้หน่วยงานท้องถิ่นควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานที่เหมาะสมเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี โดยที่รูปแบบการบริหารงานที่สามารถรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสังคมในอนาคตได้นั้นต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรที่อยู่กับประชาชนที่ประชาชนจะใช้เป็นที่พึ่งโดยที่องค์กรจะต้องบริหารงานโดยใช้วิสัยทัศน์ ใช้หลักวิชาการในการรับมือการเปลี่ยนแปลงร่วมกับชุมชนท้องถิ่นให้มากขึ้น เช่น ด้านโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ด้านสุขภาพอนามัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และที่สำคัญของการปกครองในยุคปัจจุบันจะต้องมีลักษณะที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์มากที่สุดโดยหน่วยงานท้องถิ่นควรมีรูปแบบการให้บริการใหม่ๆ ในลักษณะที่อาจเป็นองค์กรกึ่งราชการกึ่งชุมชนคือไม่เป็นองค์กรข้าราชการประจำมากเกินไปโดยประชาชนสามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นด้วยความรู้สึกร่วมกันและไม่แปลกแยก และมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโครงการและกิจกรรมอย่างจริงจัง

2.3 ด้านการตอบสนอง กล่าวคือการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการตอบสนองควรเร่งในการพัฒนาสิ่งจำเป็นพื้นฐานให้สามารถตอบสนองความต้องการในเรื่องปัจจัยพื้นฐานให้ได้ โดยเฉพาะในที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ยารักษาโรคในช่วงที่มีภัยธรรมชาติควรมีการจัดตั้งงบประมาณที่สามารถช่วยเหลือได้ทันทั่วถึง นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังเสนอให้เร่งพัฒนาระบบการให้บริการด้วยระบบดิจิทัลและจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ขึ้นในส่วนงานที่สำคัญเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย และในการใช้บริการก็ไม่จำเป็นต้องเดินทางไปสำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพัฒนาแอปพลิเคชัน (application) เพื่อการจ่ายค่าน้ำ ค่าขยะ เป็นต้น เนื่องจากปัจจุบันการให้บริการด้วยแอปเป็นสิ่งจำเป็น และควรสร้างเนื้อหาต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เช่นความรู้ในการจัดซื้อจัดจ้าง การผลิตผลไม้ปลอดสารพิษ เป็นต้น โดยประชาชนสามารถสืบค้นได้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เนื่องจากความต้องการความรู้บนเนื้อหาอิเล็กทรอนิกส์มีเพิ่มมากขึ้นสำหรับคนรุ่นใหม่ หน่วยงานของท้องถิ่นเองทั้งผู้บริหารและบุคลากรจะต้องรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งควรมีความสามารถในการพัฒนางานและพัฒนารูปแบบการบริการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ และที่สำคัญในบางส่วนงานควรจัดให้ประชาชนสามารถใช้บริการได้ด้วยตนเอง เป็นการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนได้อีกวิธีหนึ่ง นอกจากนี้ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโครงการพัฒนาต่างๆ ของหน่วยงาน โดยมีการกำหนดส่วนร่วมของภาคประชาชนเข้ามาเป็นกรรมการในแต่ละโครงการที่ชัดเจนแล้ว ควรกำหนดสัดส่วนที่ชัดเจนในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน จนถึง การตรวจสอบและประเมินผลงานบริการสาธารณะต่างๆ โดยสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2.4 ด้านความมั่นใจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เนื่องจากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน จึงจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากการพัฒนาความรู้ความสามารถในวิชาชีพของตนเองแล้วจะต้องพัฒนาด้านพฤติกรรมให้มีจิตบริการ (service mind) ที่ดี ควรมีการสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมให้มีการฝึกอบรมบุคลากรอย่างสม่ำเสมอทั้งทางด้านความรู้ในสายงานของตนเองและเรื่องจิตสำนึกในการบริการที่ดี ซึ่งการฝึกอบรมนับเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา ฝึกฝน เพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้กับบุคลากรในหน่วยงานทั้งทางด้านทักษะ หรือทางด้านวิชาการ จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาบุคลากรทั้งวิชาชีพและจิตบริการจะทำให้ประชาชนมองภาพลักษณ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานบริการอย่างแท้จริง

2.5 ด้านการเอาใจใส่ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายและสนับสนุนให้ผู้บริหารท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่เอาใจใส่ในการให้บริการชุมชนด้วยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เนื่องจากมีกฎหมายที่ท้องถิ่นไม่อาจทำได้เองทั้งหมด หรือกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ จึงควรให้มีการแก้กฎหมายหรือทำความเข้าใจชัดเจนในการกระจายอำนาจในเรื่องการบริการสาธารณะระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก สำหรับกระบวนการที่ท้องถิ่นอาจทำได้เองโดยมีแนวทางที่กฎหมายเปิดช่องให้ดำเนินการได้ เช่น การว่าจ้าง (outsourcing) บุคคลภายนอกหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาจัดบริการสาธารณะแทนหน่วยงานเองได้ รวมถึงมีร่วมมือกับเอกชนในฐานะหุ้นส่วนหรือการร่วมมือกับนิติบุคคลอื่นเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้หน่วยงานท้องถิ่นควรเชิญผู้ประกอบการและประชาชนมาเข้าร่วมสัมมนาเพื่อรับฟังปัญหาความต้องการและสร้างความร่วมมือ ในเรื่องที่สำคัญ ๆ รวมถึงมีการติดตามและประเมินงานบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองอย่างสม่ำเสมอ โดยจะต้องมีการนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนางานบริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับคุณภาพการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก เนื่องจากบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่ถือว่า ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและเป็นหน่วยงานเดียวที่กล่าวได้ว่า สามารถสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะว่า แต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ปัญหาและความต้องการของประชาชน คนในท้องถิ่นย่อมรู้สภาพปัญหาและความต้องการของตนเองได้ดีกว่าคนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธรรม ขนาศักดิ์ (2562, 167) ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาาระดับความพึงพอใจในภาพรวมของผู้รับบริการที่มีต่อการให้บริการงานบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการงานบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมากถึงระดับมากที่สุดทั้งในเรื่องความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านขั้นตอนการให้บริการและด้านช่องทางการให้บริการ

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการนำบริการสาธารณะรูปแบบใหม่ๆ เข้ามาแทนการบริการของหน่วยงานท้องถิ่นที่เจ้าหน้าที่บุคลากรของหน่วยงานต้องทำเองทุกอย่าง ซึ่งเป็นสาเหตุของความล่าช้าและไม่รวดเร็วทันต่อปริมาณความต้องการของชุมชนท้องถิ่นเอง สอดคล้องกับแนวคิดของวุฒิสาร ตันไชย (2559) ที่ว่า ควรปรับปรุงแบบการให้บริการให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ดังนี้ 1) การว่าจ้าง (out source) อาจนิยมใช้ในการแบ่งหน้าที่การจัดบริการสาธารณะบางส่วนให้บุคคลภายนอกที่มีความถนัดและความรู้ความสามารถไปทำแทน ตัวอย่างเช่น การจ้างทำอาหาร ผู้ป่วยให้กับผู้ป่วยในของสถานพยาบาล การจ้างให้เอกชนเป็นผู้รับกำจัดและรีไซเคิลขยะ 2) การร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (public private partnership - PPP) อาจนิยมใช้ในการจัดบริการสาธารณะที่ท้องถิ่นต้องการอาศัยความร่วมมือกับเอกชนในฐานะหุ้นส่วน (partner) ทั้งด้านความรู้และเงินลงทุน เช่น การพัฒนานิคมอุตสาหกรรม การชักชวนให้ภาคเอกชนลงทุนทำสิ่งปลูกสร้างในที่ดินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) สหการ (co-operative) อาจนิยมใช้ในการจัดบริการสาธารณะร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าสองแห่งขึ้นไป ที่ต้องจัดบริการสาธารณะร่วมกันด้วยเหตุผลด้านความคุ้มค่าหรือบูรณาการบริการสาธารณะข้ามพื้นที่ (cross-area) เช่น การจัดบริการระบบป้องกันไฟไหม้ที่อาจกินพื้นที่ในหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การร่วมกันจัดบริการด้านโรงงานกำจัดขยะที่ต้องอาศัยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย แห่งร่วมลงทุนกันเพื่อให้สามารถสร้างโรงงานกำจัดขยะที่มีศักยภาพเพียงพอ เป็นต้น 4) กิจการพาณิชย์และกิจการเพื่อสังคม (local public enterprise and social enterprise) ซึ่งถือเป็นรูปแบบองค์กรที่สำคัญที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำได้ในรูปแบบของกิจการพาณิชย์ (ได้แก่ การดำเนินงานด้วยตนเองในฐานะหน่วยงานหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินงานผ่านการจัดตั้งบริษัทที่เป็นนิติบุคคลเอกชนและการดำเนินงานผ่านการจัดตั้งองค์กรของท้องถิ่นที่เป็นนิติบุคคลมหาชน) หรือกิจการเพื่อสังคม (ได้แก่ รูปแบบกิจการที่แรงงานเป็นเจ้าของ รูปแบบสหกรณ์ รูปแบบบริษัทเพื่อสังคม และ รูปแบบมูลนิธิการกุศลที่ทำการค้า)

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการพัฒนาและสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานให้กับประชาชนท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกพื้นที่บริการ โดยเฉพาะระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร และควรสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบและกฎหมายท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตลอดจนการเชิญผู้ประกอบการและประชาชนมาเข้าร่วมอบรมเพื่อรับฟังปัญหาความต้องการและสร้างความร่วมมือในเรื่องที่มีความสำคัญ ๆ อย่างจริงจัง

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเร่งพัฒนาบุคลากรเพื่อให้บริการในระบบดิจิทัล และควรมีฐานข้อมูลการให้บริการในระบบดิจิทัลที่สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการกระบวนการบริการที่หลากหลายจากส่วนราชการต่าง ๆ มาไว้ในระบบดิจิทัล อันเป็นการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการให้บริการประชาชนที่เชื่อมโยงกันทุกภาคส่วนองค์กร หากมีปัญหในเรื่องของกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของราชการก็ควรปรับปรุงหรือปรับให้มีความยืดหยุ่นให้เอื้อต่อการบริการประชาชนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถ

เข้าถึงบริการได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น หากปรับได้อาจปรับองค์กรท้องถิ่นที่ทำงานในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้ 1) เป็นองค์กรที่ราชการกึ่งชุมชน 2) ไม่เป็นองค์กรข้าราชการประจำ 3) เป็นหน่วยงานที่ประชาชนในพื้นที่พึ่งพิงได้ และ 4) เป็นองค์กรทำงานร่วมกับชุมชน แทนการทำให้ฝ่ายเดียว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ได้ตรวจเครื่องมือการวิจัย ขอขอบคุณคณาจารย์และบัณฑิต และมหาบัณฑิตจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงทุกท่านที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยดี จนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้

เอกสารอ้างอิง

- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ถวิลวดี บุรีกุล รัชติ แสงมเหหมัด และวิศิษฎ์ ชัชวาลทิพากร. (2558). *รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- นรารัตน์ อ่อนศรี. (2554). *คุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการลูกค้าบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่แจ้งวัฒนะ*. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 74.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2559). *รูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2560). *คู่มือการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสหน่วยงานภาครัฐ สำนักงาน ปปช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุธรรม ขนาศักดิ์. (2562). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการงานบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. *อินทนิลทักษิณสาร*, 14(2), 153-173.
- เสรี วรพงษ์. (2558). การพัฒนาแนวทางบริการสู่ความเป็นเลิศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครปฐม. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 23(1), 56-73.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41. <https://doi.org/10.2307/1251430>
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). Servqual: A Multiple-Item Scale for Measuring Consumer Perception of Service Quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจ
โรงแรมและที่พักของผู้ประกอบการในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่
ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยส่งผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน

Causal Relationship of Entrepreneurial Orientation on Impact Assessment of
Hotel and Accommodation Business of Entrepreneurs in Pattaya City
Chonburi Province under the Crisis of the Spread of the Covid-19 Virus
by passing on Competitive Advantages

วรารัตน์ จีระภัตราพันธ์¹ และศักดิ์ชัย เศรษฐ์อนวัช²

Varadorn Jeerapattranant¹ and Sakchai Setarnawat²

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ประเทศไทย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ประเทศไทย

¹ Doctoral student management branch, Faculty of Business Administration, Burapha University, Thailand

² Assistant Professor Dr. Lecturer in Tourism Management, Faculty of Business Administration, Burapha University, Thailand

E-mail: varadorn.nod@gmail.com, sakchais@buu.ac.th

Received: Apr 20, 2023; Revised: May 2, 2023; Accepted: May 9, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน และ 2) ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ใช้การวิจัยเชิงพรรณนา มีกลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการ ผู้เป็นเจ้าของกิจการ และผู้บริหารหรือผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจที่ประกอบธุรกิจประเภทโรงแรมและที่พักขนาดกลางและขนาดย่อมที่ประกอบกิจการอยู่ในเขตพื้นที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 360 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์สถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความแปรปรวน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการ โครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) โดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ประกอบการโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ซึ่งด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน ด้านการเผชิญความเสี่ยง ด้านการสร้างนวัตกรรม ด้านการทำงานเชิงรุก และด้านความสามารถในการแข่งขัน ตามลำดับ และมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความได้เปรียบในการแข่งขันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ซึ่งด้านที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ด้านการสร้างความแตกต่าง และด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการประเมินผลกระทบของธุรกิจได้ร้อยละ 63.9 โดยคุณลักษณะผู้ประกอบการ และความได้เปรียบในการแข่งขัน มีอิทธิพลต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้ประกอบการ ความได้เปรียบในการแข่งขัน การประเมินผลกระทบของธุรกิจ

Abstract

The objectives of this study were (1) to study the Entrepreneurial orientation hat influence Competitive advantage and (2) to study the characteristics of entrepreneurs and Competitive Advantage Influencing Impact Assessment of Hotel and Accommodation Businesses amid the COVID-19 Pandemic Crisis Using Descriptive Research The samples were entrepreneurs, business owners and executives or decision-makers who operate businesses in the category of hotels and accommodation for small and medium sized businesses operating in the Pattaya City area. Chon Buri Province, 360 people used a questionnaire developed from a literature review as a tool used to collect data. statistical analysis By finding the mean, frequency, percentage, standard deviation and variance. Data were analyzed using Structural Equation Modeling (SEM) techniques using a statistical significance level of 0.05. The findings revealed that Entrepreneurs' opinions about entrepreneurial characteristics were at a high level with an average of 4.17. The aspect with the highest level of opinion was the independence in management. faced with risks proactive work and competitiveness, respectively, and the level of opinions about the overall competitive advantage was at the highest level with an average of 4.29, the aspect with the highest level of opinion is the cost leadership aspect quick response aspect differentiation aspect and market-oriented aspects, respectively. The results of the hypothesis testing showed that the developed model was consistent with the empirical data and all variables could together explain the variance of the business impact assessment of 63.9 percent and competitive advantage Influencing business impact assessments statistically significant.

Keywords: Entrepreneurial Orientation, Competitive Advantage, The Business Impact Assessment

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างมากถือเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยตลอดหลายปีที่ผ่านมา โดยในปี 2562 รายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ที่ 3.0 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 17.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) โดยแบ่งเป็นรายได้ของการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมูลค่า 1.91 ล้านล้านบาท และรายได้จากการท่องเที่ยวภายในประเทศ 1.08 ล้านล้านบาท โดยการท่องเที่ยวนั้นยังส่งผลดีไปถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจการขายของที่ระลึก ธุรกิจการขนส่ง เป็นต้น ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างมากโดยเฉพาะชาวจีนตลอดช่วงที่ผ่านมา สังเกตได้จากตัวเลขชาวจีนที่เดินทางมาประเทศไทยเพิ่มจำนวนกว่าเท่าตัว จาก 4.61 ล้านคนในปี 2556 กลายเป็น 8.82 ล้านคนในปี 2559 ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 36.7 เป็นชาวจีนช่วงอายุตั้งตัวสร้างฐานะ 25-34 ปี และ “พ่วย่า” กลายเป็นหนึ่งจุดหมายสำคัญของชาวจีนที่เดินทางมาประเทศไทย ด้วยตัวเลขเฉลี่ยปีละ 1.16 - 2.03 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 4 ของชาวจีนทั้งหมดที่เดินทางมาประเทศไทย (TerraBKK, 2561) เนื่องจากพัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวยอดนิยมแห่งหนึ่งของประเทศไทยที่อยู่ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นอันดับ 2 ของประเทศ ในปี 2562 ที่ผ่านมามีรายได้จากการท่องเที่ยวมากถึง 240,000 ล้านบาท (มัทนิน มณีขาว, 2563) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมถึงลักษณะที่ตั้งอยู่บริเวณอ่าวไทยทำให้สามารถเที่ยวได้ทั้งทางบก ทางทะเล รวมถึงเกาะต่างๆ และยิ่งไปกว่านั้นเมืองพัทยานั้นมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งในยามกลางวัน และยามค่ำคืน อย่างไรก็ตาม ในช่วงต้นปี 2563 การท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ทั่วโลกมีการออกมาตรการจำกัดการเดินทาง โดยในส่วนของประเทศไทย ภาครัฐมีการประกาศล็อกดาวน์เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ในช่วงไตรมาส 2 และ 3 ของปี 2563 ไม่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย และแม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้นจนทำให้ไตรมาส 4 ปี 2563 ได้มีการอนุญาตให้นักท่องเที่ยว

ชาวต่างชาติประเภท Special Tourist VISA (STV) เดินทางเข้าประเทศไทยได้ แต่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาเที่ยวไทยได้เพียง 10,822 คน ส่งผลให้ในปี 2563 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย 6.7 ล้านคน ลดลงจากปี 2562 ถึงร้อยละ -83.2 ต่อปี และมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเพียง 3.3 แสนล้านบาท ลดลงร้อยละ -82.6 ต่อปี ซึ่งเป็นการหดตัวสูงสุดเป็นประวัติการณ์ และจากที่เคยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติถึง 1.91 ล้านล้านบาทในปี 2562 ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เศรษฐกิจไทยในปี 2563 หดตัวลงถึงร้อยละ -6.2 ต่อปี (กาญจนา จันทะจิต และคณะ, 2022)

เมืองพัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ และเป็นเมืองที่ได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของภาคตะวันออก กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จึงถือเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและบริการ โดยประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพด้านการค้าและการบริการนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ (สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ, 2562) ซึ่งผลจากวิกฤตการณ์โควิด-19 ทำให้เมืองพัทยามีการประกาศมาตรการ Lock Down หรือการปิดเมือง โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2563 ส่งผลกระทบอย่างมากต่อบรรดาธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่ต้องทยอยปิดกิจการ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร สถานบันเทิง และแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการยับยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เมืองพัทยาที่ก่อนหน้านี้ที่คึกคักไปด้วยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมาถึงนักท่องเที่ยวชาวไทย แต่ปัจจุบันในเมืองพัทยากลับเจียบเหงาแบบไม่เคยเป็นมาก่อน สะท้อนให้เห็นว่าภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างหนักและรุนแรง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวต่างยอมรับว่าการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในครั้งนี้ ถือว่ามีความรุนแรงต่อธุรกิจมากที่สุด ในอดีตการแพร่ระบาดของโรคซาร์ส การปิดสนามบิน หรือเหตุการณ์น้ำท่วมเมื่อปี พ.ศ. 2554 ผลกระทบที่เกิดขึ้นยังไม่รุนแรงเท่าที่เผชิญอยู่ในขณะนี้ เพราะเหตุการณ์ครั้งนี้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อทุกภาคธุรกิจ และไม่สามารถประเมินได้ว่าเหตุการณ์นี้จะจบลงเมื่อใด (มัทนิน มณีขาว, 2563) โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมและที่พักที่เป็นธุรกิจหลักในการให้บริการนักท่องเที่ยวในเมืองพัทยาที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากจำนวนการเข้าพักที่ลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากมกราคม 2563 ที่ยอดผู้เข้าพักลดลงจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 60 กุมภาพันธ์ลดลงร้อยละ 90 และมีนาคมพบว่ายอดผู้เข้าพักเป็น 0 (มติชนออนไลน์, 2563)

ดังนั้นจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อที่เกิดขึ้นต่อองค์กรโดยเฉพาะในภาคส่วนของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากวิกฤตการณ์นี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ความได้เปรียบในการแข่งขัน และส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีอิทธิพลต่อผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ซึ่งเป็นประโยชน์ในอนาคตในการช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและที่พักขนาดกลางและขนาดย่อมมีความพร้อมมากขึ้นที่จะเตรียมรับมือกับสถานการณ์ต่อไป รวมไปถึงถึงเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักของผู้ประกอบการในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยส่งผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ คุณลักษณะผู้ประกอบการ 5 ด้าน (Dess, Lumpkin & Taylor, 2005) ได้แก่ ความเป็นอิสระในการบริหารงาน การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก ความสามารถในการแข่งขัน และการเผชิญกับความเสี่ยง

ตัวแปรส่งผ่าน (Mediator Variable) คือ ความได้เปรียบในการแข่งขัน 4 ด้าน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2542) ได้แก่ การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่าง การตอบสนองอย่างรวดเร็ว และการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน

ตัวแปรตาม (dependent Variables) คือ การประเมินผลกระทบของธุรกิจ (Kaplan & Norton , 1996)

2. ขอบเขตด้านประชากร

สำหรับการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการ ผู้เป็นเจ้าของกิจการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ตัดสินใจแทนที่ประกอบธุรกิจประเภทโรงแรมและที่พักขนาดกลางและขนาดย่อม (จำนวนห้องพักน้อยกว่า 150 ห้อง) อ้างอิงจากเกณฑ์การแบ่งขนาดของโรงแรมตามจำนวนห้องพักของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (2558) ที่ประกอบกิจการอยู่ในเขตพื้นที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 2,195 แห่ง

โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ ตามแนวคิดของ Hair, Black, Babin and Anderson (2010) ซึ่งจากการประเมินตามกรอบแนวคิด พบว่า มีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 20 ตัวแปร ดังนั้นขนาดตัวอย่างจึงควรมีค่าเท่ากับ $20 \times 20 = 400$ ตัวอย่าง แต่เนื่องจากมีความไม่ครบถ้วนของข้อมูลการตอบแบบถามของกลุ่มตัวอย่างบางรายทำให้มีจำนวนแบบสอบถามที่ครบถ้วนสมบูรณ์เพียง 360 ตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

3. ขอบเขตด้านเวลา

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2564

4. ขอบเขตด้านสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการ ผู้เป็นเจ้าของกิจการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ตัดสินใจที่ประกอบธุรกิจประเภทโรงแรมและที่พักขนาดกลางและขนาดย่อมที่ประกอบกิจการอยู่ในเขตพื้นที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี จำนวน 360 แห่ง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา จากการหาค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความแปรปรวน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการ โครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

5. ขอบเขตด้านการตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ดัชนีสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index หรือ IOC) ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และผู้วิจัยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach' s Alpha Coefficient) ในการประเมินความสอดคล้องภายใน ความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับได้ของแบบสอบถาม ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.922 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Hair et al., 2014) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแต่ละข้อคำถามต้องมีค่าตั้งแต่ 0.3 ขึ้นไป (Everitt & Skrondal, 2010) ถือว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักของผู้ประกอบการในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยส่งผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของคุณลักษณะผู้ประกอบการกับความได้เปรียบในการแข่งขัน ไว้ดังนี้ Utami, A. K., and Wilopo, S. (2018) พบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ความเป็นตัวเอง ความมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง การทำงานเชิงรุก และความก้าวร้าวในการแข่งขัน ส่งผลต่อเชิงบวกต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน และคุณลักษณะผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Qosasi, A., et al. (2019) พบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการด้านการสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุกและการเผชิญกับความเสี่ยงมีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน นอกจากนี้ภัทริกา ชินช่วง (2020) พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้ประกอบการต่างให้ความสำคัญในด้านการสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุกและการเผชิญกับความเสี่ยง

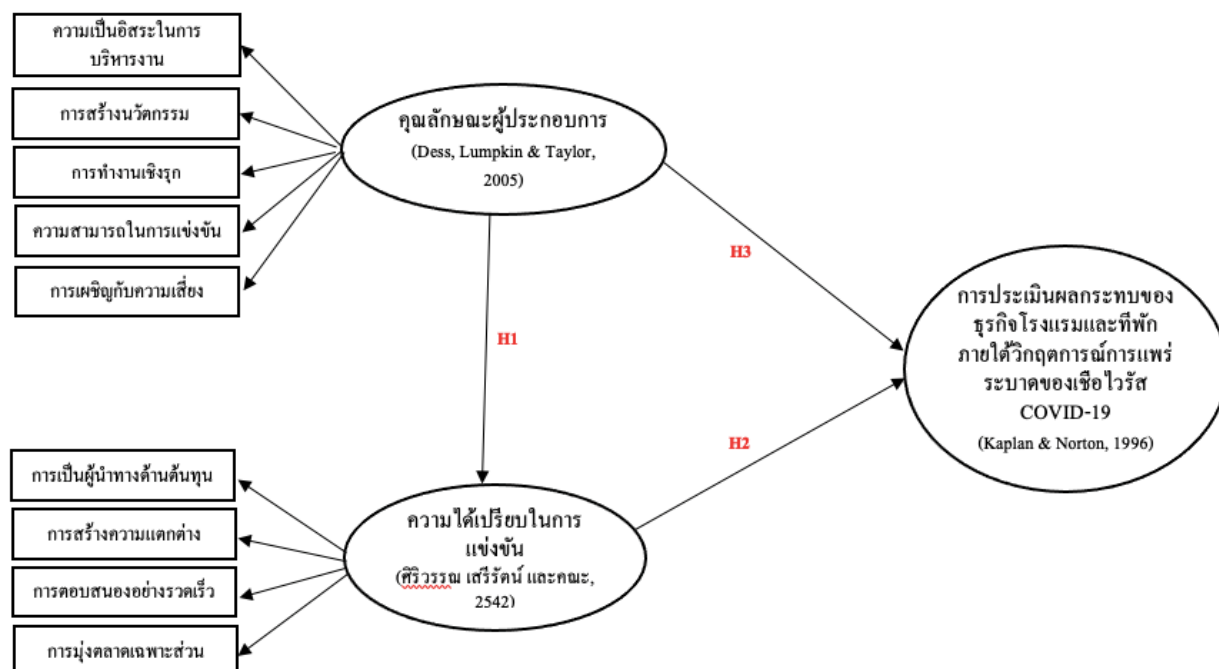
2. คุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกและอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ได้มีนักวิจัยหลายท่านศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของคุณลักษณะของผู้ประกอบการกับการประเมินผลกระทบขององค์กร ไว้ดังนี้ Galbreath, J., et al. (2020) พบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลประกอบการขององค์กร สอดคล้องกับ Andriyanto, I., et al. (2019) พบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการด้านความมีนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านการทำงานเชิงรุกมีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์กร นอกจากนี้ยังสนับสนุนด้วยงานวิจัยของ วราญ ศิรินนท์ และระบิล พันภัย (2020) ได้พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการและความได้เปรียบทางการแข่งขันส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยคุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านการทำงานเชิงรุก ส่งผลต่อการดำเนินงานของกิจการมากที่สุด และความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านการเป็นผู้นำด้านต้นทุนส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจมากที่สุด

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังพบประเด็นด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการประเมินผลกระทบหรือผลประกอบการของธุรกิจ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านต่างให้ความเห็นไว้ว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการประเมินผลกระทบหรือผลประกอบการของธุรกิจ โดยผ่านตัวแปรคั่นกลาง คือ ปัจจัยด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังผลงานวิจัยของ Kiyabo, K., & Isaga, N. (2020) พบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการ มีอิทธิพลต่อผลประกอบการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ผ่านตัวกลางคือความได้เปรียบทางการแข่งขัน และยืนยันได้จากผลงานวิจัยของ Hidayatullah, S., et al. (2019) ที่พบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อผลประกอบการด้านการตลาดโดยส่งผ่านตัวกลางคือความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยคุณลักษณะผู้ประกอบการด้านการทำงานเชิงรุก การสร้างนวัตกรรม และการเผชิญความเสี่ยงเป็นปัจจัยที่ทำให้องค์กรสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ และผ่านไปได้ด้วยดี

3. ความได้เปรียบในการแข่งขันมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจ ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของความได้เปรียบในการแข่งขันกับการประเมินผลกระทบของธุรกิจ ไว้ดังนี้ ณัฐวุฒิ แสนขันติวิโรจน์ และสุมาลี รามัญ (2021) พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจ โดยความสามารถของผู้ประกอบการจะเป็นปัจจัยที่สามารถทำให้ประกอบการธุรกิจรับมือก่อสร้างเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันและสามารถส่งผลต่อผลการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะเดียวกัน วราญ ศิรินนท์และ ระบิล พันภัย (2020) พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านการเป็นผู้นำด้านต้นทุนส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ ในขณะที่ Ibrahim, N. M. N., & Mahmood, R. (2016) พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และคุณลักษณะผู้ประกอบการสามารถส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยผ่านตัวแปรกลาง

คือความได้เปรียบทางการแข่งขันอีกด้วย เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ วรายุ ศิริรินทร์, และระบิล พัน ภัย. (2020) พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขันส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านการเป็นผู้นำด้านต้นทุนส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจมากที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักของผู้ประกอบการในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยส่งผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงถึงโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์และอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงภายในโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ ด้วยกรอบแนวคิดโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณลักษณะของผู้ประกอบการ (Dess, Lumpkin & Taylor, 2005) ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักเมืองพัทยา (Kaplan & Norton, 1996) ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยส่งผ่านตัวแปรความได้เปรียบทางการแข่งขัน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2542)

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ และข้อมูลส่วนตัวของผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 5 ปี - ต่ำกว่า 10 ปี และมีห้องพักให้บริการไม่เกิน 59 ห้อง

1.2 ผู้ประกอบการมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ประกอบการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน และรองลงมา พบว่า

ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเผชิญความเสี่ยง ด้านการสร้างนวัตกรรม ด้านการทำงานเชิงรุก ด้านความสามารถในการแข่งขัน และด้านการเผชิญกับความเสี่ยง ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลเกี่ยวกับด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน ด้านการสร้างนวัตกรรม ด้านการทำงานเชิงรุก ด้านความสามารถในการแข่งขัน และด้านการเผชิญความเสี่ยง

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน	4.28	0.499	มากที่สุด
ด้านการสร้างนวัตกรรม	4.18	0.516	มาก
ด้านการทำงานเชิงรุก	4.10	0.559	มาก
ด้านความสามารถในการแข่งขัน	4.08	0.594	มาก
ด้านการเผชิญความเสี่ยง	4.19	0.521	มาก
รวม	4.17	0.425	มาก

1.3 ผู้ประกอบการมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความได้เปรียบในการแข่งขันโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน การสร้างความแตกต่าง การตอบสนองอย่างรวดเร็ว และการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลเกี่ยวกับด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน ด้านการสร้างความแตกต่าง ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน	4.35	0.451	มากที่สุด
ด้านการสร้างความแตกต่าง	4.25	0.500	มากที่สุด
ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว	4.31	0.428	มากที่สุด
ด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน	4.25	0.475	มากที่สุด
รวม	4.29	0.367	มากที่สุด

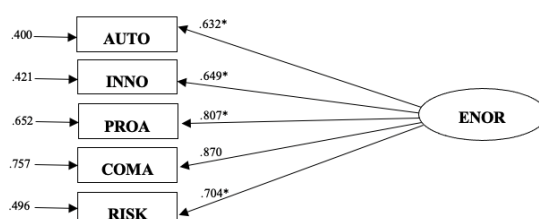
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน

โดยก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแปรก่อนด้วยการทดสอบการแจกแจงของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ค่าความเบ้ (skewness) และค่าความโด่ง (kurtosis) พบว่าตัวแปรทุกตัวที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์สมการเชิงมีค่าความเบ้ระหว่าง -.449 ถึง .498 และมีค่าความโด่งระหว่าง -0.944 ถึง 0.720 แสดงว่าตัวแปรทุกตัวมีการแจกแจงแบบปกติ เนื่องจากไม่มีตัวแปรใดที่มีค่าความเบ้เกินกว่า 3 และไม่มีตัวแปรใดที่มีความโด่งเกินกว่า 10 จากนั้นทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักของผู้ประกอบการในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ (Correlation) พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .205 ถึง .718 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดที่ได้มีค่าน้อยกว่า .90 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป จะเกิดปัญหาร่วมเส้นตรงพหุนอกจากนี้ยังทำการทดสอบตัวแปรว่ามีเพียงพอที่จะทำการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเดียวกันหรือไม่ ด้วยการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity ตรวจสอบค่า KMO (Kaiser-Mayer-Olkin) พบว่า มีค่า Chi-square เท่ากับ 2544.920 (df =

120 และ p มีค่าน้อยกว่า 0.001) แสดงให้เห็นว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์นี้มีความแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี KMO (Kaiser-Mayer-Olkin) ซึ่งมีค่าใกล้ 1 ($KMO = .920$) แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรต่าง ๆ มีเพียงพอและมีความสัมพันธ์กัน มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

2.1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลการวัด โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis, CFA) เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของคุณลักษณะผู้ประกอบการ ความได้เปรียบทางการแข่งขัน และการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักเมืองพัทยา ดังนี้

2.1.1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของคุณลักษณะผู้ประกอบการ (ENOR) พบว่า โมเดลการวัดกลยุทธ์คุณลักษณะผู้ประกอบการ (ENOR) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน (AUTO) ด้านการสร้างนวัตกรรม (INNO) ด้านการทำงานเชิงรุก (PROA) ด้านความสามารถในการแข่งขัน (COMA) และด้านการเผชิญความเสี่ยง (RISK) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 2

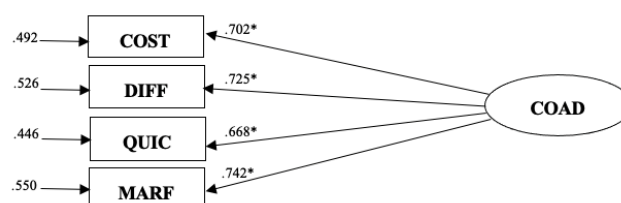

Chi-square = 9.974, df = 5, p-value = .076, Chi-square/df = 1.995,

GFI = .989, AGFI = .967, CFI = .993, RMSEA = .043, RMR = .005, NFI = .987

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงความตรงเชิงโครงสร้างของคุณลักษณะของผู้ประกอบการ

2.1.2. การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของความได้เปรียบในการแข่งขัน (COAD) พบว่า โมเดลการวัดกลยุทธ์ความได้เปรียบในการแข่งขัน (COAD) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน (COST) ด้านการสร้างความแตกต่าง (DIFF) ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว (QUIC) ด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน (MARF) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 3

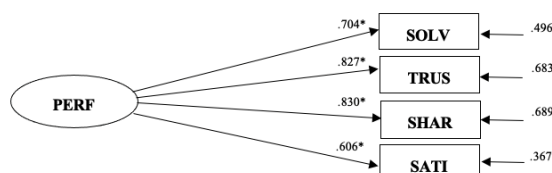

Chi-square = 4.635, df = 2, p-value = .099, Chi-square/df = 2.318,

GFI = .994, AGFI = .969, CFI = .994, RMSEA = .048, RMR = .004, NFI = .989

ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงความตรงเชิงโครงสร้างของความได้เปรียบในการแข่งขัน

2.1.3. การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พัก (PERF) พบว่า โมเดลการวัดกลยุทธ์การประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พัก (PERF) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ สถานประกอบการของท่านสามารถแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและตรงกับความต้องการของลูกค้า (SOLV) ลูกค้าให้ความไว้วางใจในบริการใหม่ ๆ ที่สถานประกอบการของท่านเสนอขาย (TRUS) สถานประกอบการของท่านสามารถเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดและสามารถรักษาสวนแบ่งทางการตลาดได้อย่างมั่นคง (SHAR) และลูกค้าแสดงความพึงพอใจในการรับบริการจากสถานประกอบการ (SATI) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 4

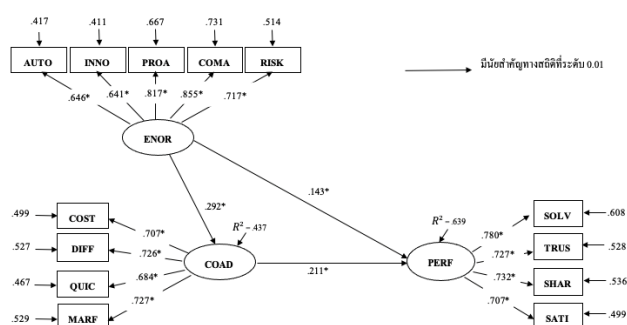

Chi-square = .668, df = 2, p-value = .716, Chi-square/df = .334,

GFI = .999, AGFI = .995, CFI = 1.000, RMSEA = .000, RMR = .003, NFI = .999

ภาพที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงความตรงเชิงโครงสร้างของการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พัก

2.2. การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling : SEM) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดลเชิงสาเหตุว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักของผู้ประกอบการในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 โดยส่งผ่านความได้เปรียบในการแข่งขัน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 5

Chi-square = 156.704, df = 137, p-value = .120, Chi-square/df = 1.144,

GFI = .960, AGFI = .939, CFI = 0.995, RMSEA = .020, NFI = .960

ภาพที่ 5 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อตัวแปรผล

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล					
	COAD			PERF		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
R ²			.437			.639
ENOR	.292**	-	.292**	.143*	.062*	.205*
COAD	-	-	-	.211*	-	.211*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากภาพที่ 5 และตารางที่ 2 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักเมืองพัทยา ซึ่งอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้ประกอบการ มีอิทธิพลต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยสามารถสรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ 1 ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .292 เนื่องจากคุณลักษณะผู้ประกอบการด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน ด้านการสร้างนวัตกรรม ด้านการทำงานเชิงรุก ด้านความสามารถในการแข่งขัน และด้านการเผชิญกับความเสี่ยง ล้วนเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับธุรกิจนั้น ๆ ช่วยให้สถานประกอบการสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ และผ่านพ้นไปได้ด้วยดี อีกทั้งยังเป็นส่วนทำให้ผลิตภัณฑ์ขององค์กรมีคุณภาพที่ดีเหนือกว่าคู่แข่งในตลาดคล่องกับงานวิจัยของจันทิมา พรหมเกษ และคณะ (2562) ที่พบว่า ศักยภาพผู้ประกอบการสมัยใหม่มีผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับศักยภาพผู้ประกอบการเป็นอันดับแรก เนื่องจากผู้ประกอบการต้องทำหน้าที่ตัดสินใจ กล้าเสี่ยง สรรหาปัจจัยการผลิต สร้างนวัตกรรม สร้างการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดโดยใช้ทรัพยากรที่สอดคล้องกับโอกาสทางธุรกิจทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

2. คุณลักษณะของผู้ประกอบการ และความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยสามารถสรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ 2 และ สมมติฐานที่ 3 ดังนี้

สมมติฐานที่ 2 ความได้เปรียบในการแข่งขันมีอิทธิพลทางตรงต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 พบว่า ความได้เปรียบในการแข่งขันมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 2 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .211 เนื่องจากความได้เปรียบในการแข่งขัน ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน ด้านการสร้างความแตกต่าง ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ล้วนเป็นเครื่องมือสำคัญที่สถานประกอบการสามารถวัดและประเมินผลกระทบในดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรในมุมมองด้านลูกค้า ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าความได้เปรียบในการแข่งขันของสถานประกอบการนั้นถือเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้สถานประกอบการสามารถประเมินสถานการณ์ กำหนดเป้าหมายของธุรกิจ เพื่อพัฒนาให้สถานประกอบการของตนเองสามารถความได้เปรียบเหนือคู่แข่งในตลาดได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้สถานประกอบการสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรได้ตรงกับความต้องการของลูกค้า แก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ และสามารถเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดมากยิ่งขึ้น สอดคล้อง

กับ รัฐนันท์ พงศ์วิทธิธรร และสุรัชย์ อุดมอ่าง (2554) พบว่า ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการสร้างความแตกต่าง ด้านการเป็นผู้นำด้านต้นทุน ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว และด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานโดยรวม

สมมติฐานที่ 3 คุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก และ อิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อการประเมินผลกระทบของธุรกิจโรงแรมและที่พักภายใต้วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ 3 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .143 และ .062 ตามลำดับ เนื่องจากคุณลักษณะของผู้ประกอบการในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความเป็นอิสระในการบริหารงาน ด้านการสร้างนวัตกรรม ด้านการทำงานเชิงรุก ด้านความสามารถในการแข่งขัน และด้านการเผชิญกับความเสี่ยง นอกจากจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับธุรกิจนั้น ๆ ได้แล้ว คุณลักษณะของผู้ประกอบการเป็นปัจจัยที่ทำให้องค์กรสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ และให้ผ่านไปได้ด้วยดี ยิ่งผู้ประกอบการมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการขั้นสูงมากเท่าใดย่อมส่งผลให้การทำงานในสถานประกอบการมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ก่อให้เกิดการพัฒนาผลประกอบการและความเจริญเติบโตในที่สุด ยืนยันโดยผลงานวิจัยของ Asemokha, A., et al. (2019) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาโมเดลธุรกิจและความสัมพันธ์ในคุณลักษณะผู้ประกอบการในธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่า คุณลักษณะผู้ประกอบการมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนผลประกอบการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

สถานประกอบการควรให้ความสำคัญกับคุณลักษณะผู้ประกอบการด้านความสามารถในการแข่งขันมากที่สุด เพราะเป็นปัจจัยที่มีค่าน้ำหนักของปัจจัยสูงสุดของผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ โดยการที่ผู้ประกอบการมุ่งมั่นพยายามในการเผชิญคู่แข่ง วิเคราะห์สถานการณ์ เรียนรู้จากสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถปรับตัวเพื่อให้ได้อยู่เหนือกว่าคู่แข่งจะช่วยทำให้สถานประกอบการมีผลประกอบการที่ดีขึ้น และสถานประกอบการควรให้ความสำคัญกับความได้เปรียบในการแข่งขันด้านการมุ่งตลาดเฉพาะส่วนมากที่สุดเพราะเป็นปัจจัยที่มีค่าน้ำหนักของปัจจัยสูงสุดของผลการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ โดยสถานประกอบการควรให้ความสำคัญกับการมุ่งตลาดเฉพาะส่วน โดยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อที่สถานประกอบการจะสามารถวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในเชิงลึกเพื่อที่สถานประกอบการจะสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาธุรกิจโรงแรมและที่พัก ในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรีเท่านั้น โดยผู้ที่สนใจในการศึกษาครั้งต่อไปอาจไปศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ เป็นต้น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกันระหว่างเขตพื้นที่ และเพื่อเป็นการนำเสนอผลงานวิจัยให้กว้างยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันยังมีอีกเป็นจำนวนมากที่ผู้วิจัยไม่ได้นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นวัตกรรม การจัดการความรู้ การจัดการห่วงโซ่อุปทาน เป็นต้น โดยผู้ที่สนใจในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปอาจศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน เพื่อขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับความได้เปรียบในการแข่งขันให้กว้างขึ้น

3. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในธุรกิจโรงแรมและที่พักเพียงเท่านั้นโดยในอนาคตหากต้องการที่จะศึกษาธุรกิจอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ประกอบการธุรกิจนันทนาการ ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารของที่ระลึก เป็นต้น โดยผู้วิจัยแนะนำให้ผู้ที่สนใจในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปให้ใช้กรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ใช้ในครั้งนี้ไปใช้เพื่อเป็นแนวทาง

ในการศึกษากับธุรกิจอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หรืออาจนำไปศึกษาในอุตสาหกรรมอื่น เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปวางแผนกลยุทธ์เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของธุรกิจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา จันทระจิต, พิมพ์พารณ สุททหลวง, ธัญลักษณ์ โกษาเสวียง และศุภชัย ธรรมสุปรีย์. (2022). การท่องเที่ยวไทยฟื้นตัวแล้วหรือยัง?. สืบค้น 21 เมษายน 2565, จาก <http://www.fpojourn.com/thai-tourism-situation/>
- ข่าวไทยพีบีเอสออนไลน์. (2563). ธุรกิจโรงแรมได้รับผลกระทบจาก COVID-19. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2563, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/290469>
- จันทิมา พรหมเกษ, จักรเมต เมตตะธำรงค์ และวรรณิตา สารีคำ. (2562). ผลกระทบของศักยภาพผู้ประกอบการสมัยใหม่และนวัตกรรมการตลาดที่มีผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *Suranaree Journal of Social Science*, 13(2), 79-96.
- ณภัทร พุเกียรติ. (2562). แรงขับเคลื่อนการแข่งขันที่ส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจคอนโดมิเนียมในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฐวุฒิ แสนขันติวิโรจน์ และสมาลี รามัญ. (2021). อิทธิพลความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสามารถของผู้ประกอบการที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล. *Journal of Politics, Administration and Law*, 13(2), 253-268.
- ภัทริกา ชินช่าง. (2020). การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน งานวิจัยเชิงประจักษ์ของธุรกิจส่งออกเฟอร์นิเจอร์ในประเทศไทย. *Journal of Southern Technology*, 13(1), 108-120.
- มติชนออนไลน์. (2563). ท่องเที่ยวพฤษภาคมหยุด ยอด นทท. เป็น 0% ยื่น 6 เรื่องด่วน “สนทยา คุณปลื้ม” ชงภาครัฐเยียวยาจริงจัง. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2563, จาก https://www.matichon.co.th/covid19/thai-covid19/news_2099699
- มัทนิน มณีขาว. (ผู้จัดรายการ). (2563). *EEC Focus* [รายการโทรทัศน์]. กรุงเทพฯ: TNN Online.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และสุรัช อุทุมอ่า. (2554). การบริหารความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อ ความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจSMEs ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. รายงานวิจัย, หลักสูตรการจัดการคณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- วรายุ ศิรินันท์ และระบิล พันภัย. (2020). การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมอาหารในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. *วารสารชุมชนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 14(1), 242-252.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2542). *การบริหารตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- สำนักงานส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2564). *บทวิเคราะห์สถานการณ์ MSME สาขาธุรกิจท่องเที่ยว*. สืบค้น 3 ธันวาคม 2564, จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20211012232619.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). *การสำรวจการประกอบกิจการโรงแรมและเกสต์เฮาส์ พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ ฝ่ายวิจัยและประเมินผลส่วนยุทธศาสตร์การพัฒน. (2562). *บรรยายสรุปเมืองพัทยา ปี 2562*.
- Andriyanto, I., Arifin, J., & Ayuningtyas, A. A. (2019). Antecedent Factors of Competitive Advantage and its Impact on Performance. *Proceedings of the 1st International Conference on Economics, Management, Accounting and Business*, ICEMAB 2018, 8-9 October 2018, Medan, North Sumatra, Indonesia. DOI: 10.4108/eai.8-10-2018.2288714.

- Asemokha, A., Musona, J., Torkkeli, L., & Saarenketo, S. (2019). Business model innovation and entrepreneurial orientation relationships in SMEs: Implications for international performance. *Journal of International Entrepreneurship*, 17(3), 425-453.
- Dess, G. G., Lumpkin, G. T., & Taylor, M. L. (2005). Strategic management: Creating competitive advantage (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Everitt, B. S., & Skrondal, A. (2010). *The Cambridge dictionary of statistics*. (4th ed). NY: Cambridge University Press.
- Galbreath, J., Lucianetti, L., Thomas, B., & Tisch, D. (2020). Entrepreneurial orientation and firm performance in Italian firms: The moderating role of competitive strategy. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 26(4), 629-646. DOI: 10.1108/IJEBR-07-2019-0457.
- Hair, J. F. Jr., Hult, G. T. M., Ringle, C. M. & Sarsted, M. (2014). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. California: SAGE Publications
- Hidayatullah, S., Firdiansjah, A., Patalo, R. G., & Waris, A. (2019). The effect of entrepreneurial marketing and competitive advantage on marketing performance. *International Journal of Scientific and Technology Research*, 8(10), 1297-1301.
- Ibrahim and Mahmood (2016). Mediating role of competitive advantage on the relationship between entrepreneurial orientation and the performance of small and medium enterprises. *International Business Management*, 10(12), 2444-2452.
- Kaplan & Norton. (1996). Linking the balanced scorecard to strategy. *California Management Review*, 39(1), 53-79.
- Kiyabo, K., & Isaga, N. (2020). Entrepreneurial orientation, competitive advantage, and SMEs' performance: application of firm growth and personal wealth measures. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 9(1), 1-15.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management: analysis, planning implementation and control* (9th ed.). NJ: Asimmon & Schuster.
- Marketeeronline. (2022). จับตาไทยเที่ยวไทยยอดพุ่งครึ่งปีหลัง คาดทั้งปีโต 161.7% สร้างรายได้ราว 7.2 แสนล้านบาท. สืบค้น 20 กรกฎาคม 2565, จาก <https://marketeeronline.co/archives/268652>
- Qosasi, A., Maulina, E., Purnomo, M., Muftiadi, A., Permana, E., Febrian, F., 2019. The Impact of Information and Communication Technology Capability on the Competitive Advantage of Small Businesses. *International Journal of Technology*. 10(1), 167-177.
- TerraBKK. (2561). พัทยาก้าวใหม่สู่เมืองหลวงตะวันออก. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.terrabkk.com/articles/>
- Utami, A. K., & Wilopo, S. (2018). Effect of Entrepreneurial Orientation toward Competitive Advantage and Business Performance. *Russian Journal of Agricultural and Socio-Economic Sciences*, 79(7), 140-149. DOI: <https://doi.org/10.18551/rjoas.2018-07.15>

**การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล**
**The Impact of Social Media Usage on the Social Relationships of Students in the
Faculty of Business Administration at Rajamangala University of Technology
Rattanakosin, Wang Klai Kangwon Campus**

โสรัตน์ มงคลมะไฟ

Sorat Mongkolmafai

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

The Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Wang Klai Kangwon Campus

E-mail: sorat.mon@rmutr.ac.th

Received: Nov 4, 2022; Revised: Jun 27, 2023; Accepted: Aug 10, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, Twister ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมติฐานด้วย T-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 276 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 68.5 มีอายุในช่วง 21-22 ปี จำนวน 192 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 47.6 ส่วนมากสังกัดสาขาวิชาการจัดการและสาขาวิชาการบัญชีรวมจำนวน 208 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 51.6 ส่วนใหญ่กำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นปีที่ 4 จำนวน 118 คน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 29.3 รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองส่วนมากเฉลี่ยอยู่ประมาณ 5,001-10,000 บาทต่อเดือนจำนวน 199 คน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 49.4 และผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์จำนวน 402 คน ค่าเฉลี่ยร้อยละ 99.8 มีปริมาณการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, Youtube, TikTok, Twitter ทุกวันเป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปีขึ้นไป ส่วนด้านความคิดเห็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัว กับสังคมเพื่อน กับสังคมการศึกษา โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดสามารถเรียงลำดับดังนี้ อันดับแรกผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมเพื่อนค่าเฉลี่ย 4.32 รองลงมาผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมการศึกษาค่าเฉลี่ย 4.29 และลำดับท้ายสุดผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัวค่าเฉลี่ย 4.24 ตามลำดับ ผลการทดสอบการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฉพาะ twister และ Facebook ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัว สังคมเพื่อน สังคมการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ส่วนการใช้สื่อสังคมออนไลน์ line, Instagram, YouTube, TikTok มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัว สังคมเพื่อน สังคมการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: สื่อสังคมออนไลน์ สังคมครอบครัว สังคมเพื่อน สังคมการศึกษา ความสัมพันธ์กับสังคม

Abstract

The aim of this study is to examine the usage behaviors and attitudes towards various social media platforms including Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, and Rajamangala Twitter among students enrolled in the Faculty of Business Administration at University of Technology Rattanakosin Wang Klai Kangwon Campus. Data for this research was gathered using a questionnaire. The statistical tools employed to analyze the data were descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation, and inferential statistics such as t-test and one-way analysis of variance F-test (one-way ANOVA) with a 95% confidence level to test the hypotheses. The results indicate that the majority of social media users were female students (276 individuals; 68.5%) aged between 21-22 years (192 individuals; 47%). Furthermore, most of the respondents were enrolled in the management and accounting major (208 individuals; 51.6%), and in their fourth year of study (118 individuals; 29.3%). Additionally, the average income from parents was around 5,001-10,000 baht per month (199 individuals; 49.4%). It was found that most of the respondents (402 individuals; 99.8%) used social media platforms such as Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, and Twitter every day for more than a year. Regarding the attitudes towards social media, the results showed that using these platforms had a significant impact on relationships with family, friends, and educational institutions. The respondents' opinions on the impact of online media on their social relationships were high, with an average of 4.32 for relationships with social friends, 4.29 for relationships with social education, and 4.24 for family social relationships. The results of the tests conducted on the use of social media only on Twister and Facebook among students in the Faculty of Business Administration at Rajamangala University of Technology Rattanakosin Wang Klai Kangwon Campus indicated that it had a significant impact on relationships with family society, friend society, and educational society. However, most of the respondents held not different opinions regarding the impact of other social media platforms such as Line, Instagram, YouTube, and TikTok on their relationships with family, friends, and education.

Keywords: Social Media, Family Society, Friend Society, Educational Society, Social Relationships

บทนำ

สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง พื้นที่บนโลกออนไลน์ที่ผู้คนใช้แบ่งปันสิ่งที่น่าสนใจร่วมกันและสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ โดยมีลักษณะพิเศษที่ผู้ส่งสารสามารถสร้างเนื้อหาแบ่งปันข่าวสารและโต้ตอบการสนทนาโดยสื่อสังคมออนไลน์สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้อย่างกว้างขวางทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะหลาย ๆ ประเด็น (สุดารัตน์ ดิษยวรรณ และคณะ, 2559) นอกจากนี้ยังมีความหมายอื่น ๆ อีกมากมายโดยสรุปว่า สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึงสื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคมเพื่อใช้ในการสื่อสารกันระหว่างบุคคลในสังคมผ่านเว็บไซต์หรือโปรแกรมประยุกต์ที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตโดยเน้นให้ผู้ใช้เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเองในรูปแบบของรูปภาพ ข้อความ เสียง VDO ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ (Social media หรือ Social network) ไม่ว่าจะเป็น Facebook, Line, Twitter, Instagram, YouTube, TikTok และอื่น ๆ กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในวงกว้างต่อระบบการสื่อสารทำให้เราสามารถเชื่อมต่อความสัมพันธ์อย่างกว้างขวางไม่จำกัดเวลา สถานที่ ซึ่งนำพาให้พี่น้อง เพื่อนฝูง ญาติมิตร มาพบเจอกันทำให้คนที่ไม่ชอบหรือไม่รู้จักการใช้สมาร์ตโฟนกลับมาเห็นความสำคัญของการใช้อุปกรณ์นี้มากขึ้นอาจเรียกได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์ก้าวมาเปลี่ยนแปลงโลกแห่งการสื่อสารในปัจจุบันและสืบเนื่องด้วยสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตจากอดีตอันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติ

และเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคยรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ประกอบด้วยวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร วิถีปฏิบัติและการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตรทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษาสุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสาร การทำธุรกิจ ความบันเทิง ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่(New Normal) จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม เกิดการทำงานรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า Work from Home ด้านการศึกษาก็เช่นกันต้องปรับเปลี่ยนมาเป็นการเรียนออนไลน์และเรียนผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่ม Gen Z และ Gen Y ในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการศึกษาออนไลน์หรือการศึกษาทางไกล เนื่องจาก Gen Z คือ บุคคลที่มีอายุ 16-24 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัยจึงมีความจำเป็นที่ต้องนำ Application ต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน รวมไปถึงใช้ในการติดต่อกับบุคคลที่รู้จัก ติดตามข่าวสารศิลปิน ดารา บุคคลมีชื่อเสียง ซื้อขายสินค้า ผลิตภัณฑ์หรือการบริการต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นร่วมเป็นแฟนคลับ (fan club) เป็นต้น จากการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2565 ของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถาม 46,348 ราย เมื่อจำแนกตามเจนเนอเรชันผู้ตอบแบบสอบถามเป็น Gen Y (อายุ 22-44 ปี) คิดเป็น 39.49% รองลงมาคือ Gen X (อายุ 42-57 ปี) เมื่อจำแนกระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีคิดเป็น 27.16% นอกจากนี้ผลสำรวจจำแนกตามอาชีพการใช้เวลาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตพบว่าอาชีพข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐมากที่สุดอยู่ที่ 11 ชั่วโมง 37 นาทีต่อวัน รองลงมาคืออาชีพคืออาชีพนักเรียน/นักศึกษาอยู่ที่ 8 ชั่วโมง 57 นาทีต่อวัน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์ กับสังคมครอบครัว กับสังคมเพื่อน กับสังคมการศึกษา ของนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการนำสื่อสังคมออนไลน์มาจัดกิจกรรมเสริมในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

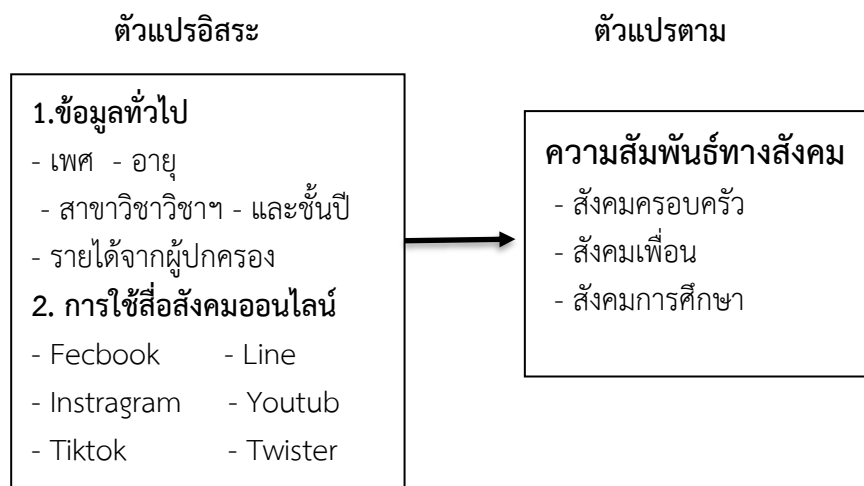
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, Twister ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล
2. เพื่อทดสอบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, Twister ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล มีผลต่อความสัมพันธ์ กับสังคมครอบครัว กับสังคมเพื่อน กับสังคมการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมและความคิดเห็นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, Twitter ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล
2. ทำให้ทราบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, Twister ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล มีผลต่อความสัมพันธ์ กับสังคมครอบครัว กับสังคมเพื่อน กับสังคมการศึกษา
3. สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมในการเรียนการสอน

กรอบแนวความคิด

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมจากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวนมากเนื่องจากเป็นช่องทางที่สะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายของคนทั่วโลก ซึ่งมีการนิยามความหมายหลากหลายดังนี้

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2559) ได้ให้ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อข้อมูล สารสนเทศ ภาพ มัลติมีเดีย หรือสื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ช่องทาง สื่อสังคมออนไลน์การติดต่อแบบสามารถโต้ตอบหรือแบ่งปันสื่อร่วมกันผ่านระบบ อินเทอร์เน็ต หรือระบบเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้บุคคลทั่วไปสามารถสื่อสาร นำเสนอ แบ่งปัน และเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณะ โดยใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต หรือสมาร์ตโฟน ทำให้เกิดเครือข่ายสังคมขึ้นจากการติดต่อร่วมกันของบุคคลทั่วโลก

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้บัญญัติคำว่า “Social Media” ไว้ว่า “สื่อสังคม” หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อกลางที่ให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมสร้าง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตได้สื่อเหล่านี้เป็นของบริษัทต่าง ๆ ให้บริการผ่านเว็บไซต์ของตน

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ (2554) สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อดิจิทัลที่เป็น เครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม (Social Tool) เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกัน เครือข่ายสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง (User generated Content) ในรูปของข้อมูล ภาพ และเสียง

อุไรพร ชลศิริรุ่งสกุล (2554) กล่าวว่า “Social Media” คือสื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังและมีอิทธิพลต่อผู้บริโภคในทุกกลุ่ม การสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในโซเชียลเน็ตเวิร์ค คือ รู้จัก เรียนรู้ รับฟังและเสนอข้อมูลได้ตรงความต้องการ มีความจริงใจและระบบเทคโนโลยีรองรับเพื่อการต่อยอดสู่การบริหารด้านอื่น ๆ ขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง “เครือข่ายสังคมออนไลน์” มาจากคำว่า Social Network ซึ่งเป็นเครือข่ายของการสื่อสารข้อมูลขนาดใหญ่อันประกอบด้วยเครือข่ายคอมพิวเตอร์จำนวนมาก เชื่อมโยงแหล่งข้อมูลจากองค์กรต่าง ๆ ทั่วโลกเข้าด้วยกันโดยคำว่า “เครือข่าย” หมายถึง 1. การที่มีคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ 2 เครื่องขึ้นไปเชื่อมต่อเข้าด้วยกันด้วยสายเคเบิล (ทางตรง) หรือสายโทรศัพท์ (ทางอ้อม) 2. มีผู้ใช้คอมพิวเตอร์ 3. มีการถ่ายเทข้อมูลระหว่างกันผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นแหล่งรวมสารสนเทศจากทุกมุมโลกทุกสาขาวิชา ทุกด้าน ทั้งบันเทิง และวิชาการ

ตลอดจนการประกอบธุรกิจต่าง ๆ 4. เว็บไซต์ที่เชื่อมโยงผู้คนไว้ด้วยกันโดยเว็บไซต์เหล่านี้จะมีพื้นที่ให้ผู้คนเข้ามารู้จักกัน มีการให้พื้นที่บริการเครื่องมือต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการสร้างเครือข่ายสำหรับเป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว บทความ รูปภาพ ผลงาน แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือความสนใจร่วมกันรวมถึงเป็นแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ที่ผู้ใช้สามารถช่วยกันสร้างเนื้อหาขึ้นได้ตามความสนใจของแต่ละบุคคล

วิริยนา ใจสม (2560) สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อ ดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายสังคม ผ่านอุปกรณ์ที่การเชื่อมต่อกับ อินเทอร์เน็ต โดยผู้ใช้งานสามารถเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารที่ผลิตเนื้อหาสาระขึ้นเองหรือส่งต่อเนื้อหา (Content Sharing) เช่น line, Facebook, YouTube, Twitter, Instagram, WhatsApp, DLT, เว็บไซต์ Wikipedia, เว็บไซต์ Google, เว็บไซต์ E-mail/G-mail เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปความหมาย สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อดิจิทัลที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคมเพื่อใช้ในการสื่อสารกันระหว่างบุคคลในสังคม ผ่านเว็บไซต์หรือโปรแกรมประยุกต์ ที่มีคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์ที่เรียกว่าสมาร์ทโฟนเชื่อมต่อ อินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง ในรูปแบบของรูปภาพ ข้อมูล เสียง ภาพเคลื่อนไหว (VDO)

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อออนไลน์

ลักษณะของสื่อออนไลน์เป็นการสื่อสารสองทาง การเข้าถึงในวงกว้างสื่อออนไลน์เป็นสื่อใหม่ที่เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง เพราะมีการปฏิสัมพันธ์กับสารและเผยแพร่ต่อได้ เชื่อมโยงข้อมูลได้จำนวนมากข้อมูลข่าวสารบนสื่อออนไลน์มีลักษณะแยกชิ้นส่วน หากผู้รับสารไม่เข้าใจและไม่สามารถประกอบรวมได้อาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดได้แต่ถ้าประกอบรวมได้จะมีประโยชน์ในการสื่อสารที่รอบด้านสื่อออนไลน์เอื้อต่อการสร้างชุมชนทำให้เกิดการรวมกลุ่มโดยเฉพาะการรวมกลุ่มความคิดเห็นไปสู่การหลอมทัศนคติและพฤติกรรมกลุ่ม สื่อออนไลน์มีความสามารถในการประมวลเนื้อหาจากหลายแห่งทำให้บทบาทของ User-generated Content สำคัญ สื่อออนไลน์มีลักษณะส่งเสริมการรวมกลุ่มกันทางสังคมและการร่วมมือกันทางไซเบอร์ สื่อออนไลน์ยังทำให้เกิดวัฒนธรรม แบบบริมิกซ์ คือการเลือกเนื้อหามาดัดแปลง ตัดต่อ ประกอบสร้างใหม่โดยที่ผู้รับสารเป็นผู้เปลี่ยนแปลงเนื้อหานั้น เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดลักษณะของการสร้างเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ ซึ่ง Skoler (2009) ได้อธิบายว่าสื่อออนไลน์เป็นเรื่องของการแบ่งปันการรับฟังและตอบโต้กับผู้อื่น ซึ่งการแบ่งปันข้อมูลนี้ทำให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ความรู้ และการรับฟังความเห็นของผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์ และการรวบรวมความรู้ มาจากแหล่งที่หลากหลาย รวมถึงมาจากประสบการณ์โดยตรงไป ดังนั้นการปรับตัวของคนสื่อก็คือ ต้องเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่าง “สื่อมวลชน” กับ “ชุมชนออนไลน์” ให้ได้ทำได้ทั้งตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของการสนทนาร่วมกับชุมชนออนไลน์ เช่น การเขียน blog ร่วมใน Forum, Web Board อัพเดท ข้อมูลผ่าน Twitter สร้างเครือข่ายผ่าน Social Network ต่าง ๆ และการขยายเครือข่ายเช่นนี้จะมีประโยชน์ทำให้ มิติ ในการเข้าถึงข้อมูลและการมองหาประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่องานสื่อสารมวลชนทำได้กว้างและหลากหลายมากขึ้นประเด็นในมิตินี้การศึกษาที่สำคัญคือการดูรูปแบบ กระบวนที่ สื่อมวลชนสื่อสาร “ข้ามสื่อรวมถึงจริยธรรมและมาตรฐานทางวิชาชีพเมื่อต้องทำข่าวข้ามสื่อในขณะที่สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คือ สื่อที่อยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีลักษณะสร้างให้ผู้ใช้เกิดการแลกเปลี่ยน พูดคุยกันระหว่างผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลด้วยผู้ใช้เองแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่นโดยมีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทางโดยมีสื่อสังคมมีลักษณะสำคัญคือการมีส่วนร่วม (Participation) คือเป็นช่องทางสนับสนุนให้เกิดการให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ผู้สื่อสารบนสื่อสังคมออนไลน์เป็นทั้งผู้ส่งสารและรับสารในกระบวนการสื่อสารสองทาง การเปิดกว้าง (Openness) คือการเปิดพื้นที่ให้มีการแสดงตัวตน ความเห็น ความรู้สึก อย่างเปิดเผยต่อ สาธารณะ และเปิดพื้นที่ให้มีการตอบโต้ปฏิสัมพันธ์กันอย่างกว้างขวาง การสร้างบทสนทนา (Conversation) สื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ของการสนทนาและแลกเปลี่ยนเรื่องต่าง ๆ ระหว่างคนที่อยู่ในเครือข่ายการสื่อสารเดียวกัน การสนทนาจะเกิดขึ้นจากการต้องการข้อมูล ข่าวสาร หรือมีความคิด ความเห็นและความชอบใกล้เคียงกันและต้องการแลกเปลี่ยนกับอีกฝ่าย ซึ่งการสนทนา เมื่อเกิดเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่องแบ่งปันให้ผู้อื่นทั้งในและนอกเครือข่ายได้รับรู้ทำให้เกิดการรวมตัวเป็นชุมชนออนไลน์ (Community) ขึ้น ซึ่งจุดเด่นของสื่อสังคมออนไลน์ทั้ง 4 ประการนี้ก่อรูปแบบของการสื่อสารการเมืองรูปแบบใหม่บนสื่อออนไลน์จากแนวคิดข้างต้น

สะท้อนลักษณะสำคัญของสื่อออนไลน์ในเรื่องของความเร็ว การเป็นเครือข่าย การเชื่อมโยงข้อมูลจำนวนมาก การปฏิสัมพันธ์ และการสร้างพื้นที่การนำเสนอข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการสื่อสารได้สองทางมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ ดังนั้นการศึกษาและวิเคราะห์การสื่อสารบนสื่อออนไลน์ต้องทบทวนการศึกษาในส่วนของแพลตฟอร์มหรือช่องทางที่มีการใช้งานเพื่อสื่อสาร กระบวนการและรูปแบบของการสื่อสาร เนื้อหาในการสื่อสาร และอิทธิพลของการสื่อสารบนสื่อออนไลน์ที่มีต่อความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมในประเด็นต่าง ๆ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ

กระบวนการการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ซึ่งประกอบไปด้วยการกลั่นกรอง 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Expose)
2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention)
3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation)
4. การเลือกจดจำ (Selective Retention)

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อแล้วแต่ที่บุคคลจะแสวงหาความรู้เพื่อให้ได้ตามความต้องการของตนเอง หรือแสวงหาสิ่งที่ตนเองสนใจและอยากรู้ตามเวลานั้น ๆ เพราะการเปิดรับข่าวสารตามเวลาที่ตนเองสนใจนั้นจะทำให้ตนเองรู้สึกผ่อนคลาย สามารถจดจำกับสื่อที่นำมาเสนอได้เป็นอย่างดี

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อใหม่

หมายถึง เป็นเทคโนโลยีสื่อที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารบนฐานของคนจำนวนมากผ่านระบบการสื่อสารที่มีคอมพิวเตอร์เป็นศูนย์กลางจะเห็นได้ชัดเจนว่าจากยุคดั้งเดิมมนุษย์สื่อสารตัวต่อตัวโดยใช้คำพูดและการใช้สัญลักษณ์ ต่อมาการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยียังส่งผลให้เกิดการพัฒนาการทางการสื่อสารมากขึ้นทำให้เกิดการสื่อสารกันผ่านสื่อมวลชน (Mass Media) มากขึ้น จึงเกิดสื่อมวลชนขึ้นมาหลายประเภท เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ส่วนใหญ่แล้วในปัจจุบันการสื่อสารได้มุ่งเน้นเฉพาะเจาะจงบุคคลมากขึ้นแต่ก็มีความหลากหลายในเวลาเดียวกันจึงสามารถเรียกการสื่อสารรูปแบบนี้ว่า “สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์” หรือ “Social Media” สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์ซึ่งมีการแบ่งปันเนื้อหาข่าวสารต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) เป็นตัวสื่อสารกับคนในกลุ่มสังคมออนไลน์ (Social Community) ทั่วโลก

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ช่องทางที่มีการติดต่อสื่อสารกันในลักษณะการสื่อสารแบบสองทางผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้อุปกรณ์สื่อสารประเภทต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน หรือ แท็บเล็ต เป็นต้น โครงสร้างของสื่อสังคมออนไลน์ (พรณวลีลัคกะ วิสสุต, 2557) ประกอบด้วยโนด (Node) ที่เชื่อมต่อกัน โดยแต่ละโนด (Node) ที่เชื่อมโยงกันอาจมีความสัมพันธ์กับโนด (Node) อื่น ๆ ด้วยโดยประเภทของความสัมพันธ์อาจมีประเภทเดียวหรือมากกว่านั้น เช่น ค่านิยม วิสัยทัศน์ความคิด เพื่อน ญาติหรือเว็บลิงก์การค้า ซึ่งแบ่งประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ออกเป็น 7 ประเภท 1) สร้างและประกาศตัวตนสำหรับผู้ใช้งานได้มีพื้นที่ในการสร้างตัวตนผ่านการเขียนบทความขึ้นบนเว็บไซต์และสามารถเผยแพร่เรื่องราวของตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (1.1) รูปแบบบล็อก (Blog) มาจากคำว่า “Web” รวมกับคำว่า “Log” เป็นเสมือนที่เก็บบันทึกหรือรายละเอียดข้อมูล (1.2) รูปแบบไมโครบล็อกให้ผู้โพสต์ข้อความสั้นๆ ผ่านเว็บไซต์ผู้ให้บริการและสามารถส่งข้อความนั้นๆ ไปยังโทรศัพท์มือถือได้เช่น ทวิตเตอร์ 2) สร้างและประกาศผลงานสำหรับผู้ใช้งานที่ต้องการนำเสนอผลงานของตนเองได้จากทั่วโลกโดยเป็นเว็บไซต์ให้บริการพื้นที่เสมือนเป็นแกลเลอรีที่จัดโชว์ผลงานของตนเองทั้งในแบบรูปภาพ เพลง ภาพเคลื่อนไหว

3) ความชอบในสิ่งเดียวกัน 4) เวทีทำงานร่วมกัน 5) ประสบการณ์เสมือนจริง 6) เครือข่ายเพื่อการประกอบอาชีพ 7) เครือข่ายที่เชื่อมต่อกันระหว่างผู้ใช้เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่เชื่อมต่อระหว่างเครื่องของผู้ใช้งานด้วยตนเองโดยตรงจึงทำให้เกิดการสื่อสารข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและตรงถึงผู้ใช้งานได้ทันที เช่น (7.1) แอปพลิเคชันไลน์ที่เป็นแอปพลิเคชันที่ผสมผสานบริการส่งข้อมูล ภาพ และเสียงรวมถึงฟังก์ชันการโทรศัพท์ผ่านแอปพลิเคชันโดยใช้เครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต (7.2) แอปพลิเคชันอินสตาแกรมเป็นแอปพลิเคชันถ่ายภาพและแต่งภาพบน โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน และแท็บเล็ตที่มีลูกเล่นการแต่งภาพได้หลากหลายและสวยงาม (7.3) เฟซบุ๊ก เป็นบริการบนอินเทอร์เน็ตที่ให้ผู้ใช้งานที่เป็นสมาชิกสามารถ ติดต่อสื่อสารและร่วมทำกิจกรรมกันได้ซึ่งมีการแบ่งโครงสร้างของสื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกับ วิลาส ฉำเลิศวัฒน์และคณะ (2554) ได้เสนอไว้ว่า สื่อสังคมออนไลน์แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ 1) สื่อสังคมออนไลน์แบบกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเป็นเว็บไซต์สื่อสังคมออนไลน์ที่คอยกระตุ้นให้ผู้ใช้งานร่วมกันสร้างข้อมูลเนื้อหาต่างๆ ขึ้นมาเช่น วิกิพีเดีย 2) สื่อสังคมออนไลน์แบบบล็อกเป็นเว็บไซต์สื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้ใช้งานสามารถเขียนบอกเล่าเรื่องราวความรู้สึกของตัวเองลงไปได้เช่น เว็บบล็อก 3) สื่อสังคมออนไลน์แบบรวบรวมเนื้อหาบนเว็บไซต์ที่มีไว้สำหรับแบ่งปันเนื้อหาต่าง ๆ ระหว่างผู้ใช้งานด้วยตนเองไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ วิดีโอ หรือไฟล์เพื่อนำเสนอผลงานต่างๆ เช่น ยูทูบ สไลด์แชร์ 4) สื่อสังคมออนไลน์แบบชุมชนออนไลน์เป็นเว็บไซต์ที่ทำให้ผู้ใช้งานสามารถสร้างประวัติข้อมูลของตนเองและเข้ามาอยู่ร่วมกันมีการลงข้อความรูปภาพ วิดีโอ ประวัติข้อมูลของตนเอง เช่น เฟซบุ๊ก 5) สื่อสังคมออนไลน์แบบเกมในโลกเสมือนจริงเป็นเกม 3 มิติ ที่ผู้ใช้งานจะต้องสวมบทบาทเป็นตัวละครในเกมและสามารถติดต่อพูดคุยกับผู้เล่นอื่นได้ 6) สื่อสังคมออนไลน์แบบสังคมในโลกเสมือนจริงเป็นเกม 3 มิติโดยผู้ใช้งานจะต้องเปิดเผยตัวตนในรูปแบบตัวตนจำลองที่ผู้ใช้งานสามารถเลือกรูปร่าง ท่าทางการแสดงออกการแต่งกาย เช่น เซคันด์ไลฟ์ ถึงแม้จะมีการแบ่งโครงสร้างหรือการแบ่งประเภทที่ต่างกันไปแต่ภาพรวมแล้วมีความใกล้เคียงกันในลักษณะของการมีความสัมพันธ์กันของผู้ใช้งานในสังคมออนไลน์แต่ละประเภทนั้น ๆ ซึ่งอาจจะมียางอย่างเหมือนกัน เช่น ความชอบ กิจกรรม หรือมีบางอย่างที่ต้องเกี่ยวข้องกัน เช่น อาชีพ หรือครอบครัว

ประโยชน์ของสื่อสังคมออนไลน์

1. สื่อสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะเป็นการสื่อสารสองทาง หรือการสนทนาที่มีผู้เข้าร่วมได้ทีละหลายคน สามารถโต้ตอบกันได้ทันทีช่วยลดการผูกขาดการแพร่กระจายข่าวสารแบบทางเดียวของสื่อกระแสหลักอย่างหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ ถือเป็นปรากฏการณ์เชิงบวกที่เปิดโอกาสให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมต่อประเด็นสาธารณะต่างๆ ในสังคม
2. เป็นช่องทางที่ประหยัด สะดวก และรวดเร็วในการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ในสิ่งที่ สนใจร่วมกันได้อย่างกว้างขวางสามารถสร้างและต่อยอดความรู้ใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาเนื้อหาที่มีประโยชน์ จนเกิดเป็นคลังข้อมูลความรู้ขนาดย่อม เช่น Wikipedia และเว็บบอร์ดต่าง ๆ
3. เป็นช่องทางในการระดมทุน ความคิดเห็น หรือทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญด้าน ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสังคมด้านใดด้านหนึ่ง
4. เป็นสื่อในการนำเสนอผลงานของตนเอง เช่น ภาพถ่าย บทความ วิดีโอต่าง ๆ ทั้งที่ เป็นสาระประโยชน์และความบันเทิง ช่วยสร้างผลงานและรายได้แก่ตนเองและครอบครัว
5. เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ทั้งแบบเร่งด่วนและไม่เร่งด่วน เช่น แจ้งจุดเกิด อุบัติเหตุ แจ้งเตือนภัยธรรมชาติ ขอรับบริจาคโลหิต ตำแหน่งงานว่าง เป็นต้น
6. เป็นสื่อในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือบริการลูกค้าสำหรับบริษัทและองค์กรต่าง ๆ เพื่อช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้า
7. สื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านอุปกรณ์สมาร์ทโฟนที่สะดวกต่อการพกพาช่วยคลายเครียดและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีจากการสนทนากับเพื่อน ครอบครัว และการเปิดรับความบันเทิงต่าง ๆ ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ จำนวนนักศึกษาในคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วิทยาเขตวังไกลกังวล สํารวจข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ (Google forms) และการสุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 403 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยวิจัยใช้แบบสอบถามมี 3 ตอน คือ

1. ข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับ เพศ อายุ สาขาวิชา ชั้นปีที่ รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อเดือน
2. แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, Twitter
3. ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วิทยาเขตวังไกลกังวล ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์ กับสังคมครอบครัว กับสังคมเพื่อน กับสังคมการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมและความคิดเห็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, Twitter ของผู้ตอบแบบสอบถาม และสถิติสถิติเชิงอนุมานใช้ทดสอบสมมติฐานงานวิจัยโดย T-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (one-way ANOVA) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เกี่ยวกับ เพศ อายุ สาขาวิชา ชั้นปีที่ รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อเดือน

จากการสำรวจพบว่าผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 276 คนเฉลี่ยร้อยละ 68.5 มีอายุในช่วง 21-22 ปี จำนวน 192 คนเฉลี่ยร้อยละ 47.6 ส่วนมากสังกัดสาขาวิชาการจัดการและสาขาวิชาการบัญชีรวมจำนวน 208 คนมีเฉลี่ยร้อยละ 51.6 ส่วนใหญ่กำลังเรียนอยู่ในช่วงชั้นปีที่ 4 จำนวน 118 คนค่าเฉลี่ยร้อยละ 29.3 รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองส่วนมากเฉลี่ยอยู่ประมาณ 5,001-10,000 บาทต่อเดือนจำนวน199 คนเฉลี่ยร้อยละ 49.4

ตอนที่ 2 พฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, Twister ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

จากการสำรวจพบว่า พบว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้สื่อออนไลน์ ร้อยละ 99.8 มีปริมาณการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, Youtube, Tiktok, และ Twitter ทุกวัน ระยะเวลาที่ใช้สื่อออนไลน์ส่วนใหญ่ใช้มากกว่า 1 ปี

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาส่งผลต่อความสัมพันธ์ กับสังคมครอบครัว กับสังคมเพื่อน กับสังคมการศึกษา

มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วิทยาเขต
วังไกลกังวล การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัว

ความคิดเห็นสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัว	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. สื่อสังคมออนไลน์สร้างความใกล้ชิดกับครอบครัวมากขึ้น	4.03	1.09	มากที่สุด
2. สื่อสังคมออนไลน์ทำให้ครอบครัวได้รับความรู้ความเคลื่อนไหวของเรา	4.10	.958	มากที่สุด
3. สื่อสังคมออนไลน์สามารถใช้ในการแบ่งปัน รูปภาพ วิดีโอ และสื่อต่างๆ	4.28	.927	มากที่สุด
4. สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ครอบครัวดูแลสุขภาพความเป็นอยู่ของเราได้สะดวกมากขึ้น	4.06	1.03	มากที่สุด
5. สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้สามารถสื่อสารกับครอบครัวได้มากขึ้น	4.17	1.03	มากที่สุด
ภาพรวม	4.24	1.01	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วิทยาเขตวังไกลกังวลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตมีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัวในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 โดยพิจารณาความคิดเห็นส่วนใหญ่ในรายข้อคำถาม ข้อ 3 สื่อสังคมออนไลน์ใช้ในการแบ่งปัน รูปภาพ วิดีโอและสื่อต่าง ๆ มีความคิดเห็นมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และความคิดเห็นที่น้อยที่สุดอยู่ในรายข้อคำถาม ข้อ 1 สื่อสังคมออนไลน์สร้างความใกล้ชิดกับครอบครัวมากขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วิทยาเขต
วังไกลกังวล การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมเพื่อน

ความคิดเห็นสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมเพื่อน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้การติดต่อกับเพื่อนที่อยู่พื้นที่ไกลได้สะดวกมากขึ้น	4.38	.877	มากที่สุด
2. สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนได้สะดวกมากขึ้น	4.30	.890	มากที่สุด
3. สื่อสังคมออนไลน์สามารถทำให้มีเพื่อนใหม่มากขึ้น	4.22	.944	มากที่สุด
4. สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้มีการกระจายข่าวสารต่างๆที่มีประโยชน์ได้ง่ายขึ้น	4.35	.886	มากที่สุด
5. สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้มีพื้นที่ในการเก็บความทรงจำต่างๆ ได้	4.34	.868	มากที่สุด
ภาพรวม	4.32	.893	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วิทยาเขตวังไกลกังวลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตมีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมเพื่อนในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 โดยพิจารณาความคิดเห็นส่วนใหญ่ในรายข้อคำถาม ข้อ 1 สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้การติดต่อกับเพื่อนที่อยู่พื้นที่ไกลได้สะดวกมากขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และความคิดเห็นที่น้อยที่สุดอยู่ในรายข้อคำถาม ข้อ 3 สื่อสังคมออนไลน์สามารถทำให้มีเพื่อนใหม่มากขึ้น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วิทยาเขต วังไกลกังวล การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมการศึกษา

ความคิดเห็นสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมการศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. สื่อสังคมออนไลน์ทำให้อาจารย์และนักศึกษาสามารถสื่อสารกันสะดวกมากขึ้น	4.28	.902	มากที่สุด
2. สื่อสังคมออนไลน์ช่วยทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา	4.15	.942	มากที่สุด
3. สื่อสังคมออนไลน์มีประโยชน์ต่อการค้นคว้าหาความรู้ประกอบการศึกษา	4.33	.895	มากที่สุด
4. สื่อสังคมออนไลน์ทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเอง	4.33	.905	มากที่สุด
5. สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้สะดวก สบายต่อการเรียนในช่วงวิกฤตโควิด-19	4.34	.923	มากที่สุด
ภาพรวม	4.29	.913	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา วิทยาเขตวังไกลกังวล ต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมการศึกษาในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 โดยพิจารณาความคิดเห็นส่วนใหญ่ในรายข้อคำถาม ข้อ 5 สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้สะดวกสบายต่อการเรียนในช่วงวิกฤตโควิด-19 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 และความคิดเห็นที่น้อยที่สุดอยู่ในรายข้อคำถาม ข้อ 2 สื่อสังคมออนไลน์ช่วยทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล สรุปผลได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล จำแนกตามเพศพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงเฉลี่ยร้อยละ 68.5 จำแนกตามอายุพบว่ามีอายุอยู่ระหว่าง 21-22 ปีเฉลี่ยร้อยละ 47.6 จำแนกตามสาขาวิชาพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในสาขาบัญชีและสาขาการจัดการ จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษาอยู่พบว่าส่วนใหญ่อยู่ชั้นปีที่ 4 เฉลี่ยร้อยละ 25.8 นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับรายได้จากผู้ปกครองต่อเดือนประมาณ 5,001-10,000 บาท เฉลี่ยร้อยละ 49.4

ตอนที่ 2 พฤติกรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Instagram, YouTube, TikTok, Twister ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล พบว่า ส่วนใหญ่ใช้สื่อออนไลน์จำนวน 402 คน คิดเป็นร้อยละ 99.8 ปริมาณการใช้สื่อ Facebook ทุกวัน จำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 87.3 ปริมาณการใช้สื่อ Line ทุกวัน จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 80.6 ปริมาณการใช้สื่อ Instagram ทุกวัน จำนวน 317 คน คิดเป็นร้อยละ 78.7 ปริมาณการใช้สื่อ YouTube ทุกวันจำนวน 314 คน คิดเป็นร้อยละ 77.9 ปริมาณการใช้สื่อ TikTok ทุกวัน จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 73.7 ปริมาณการใช้สื่อ Twitter ทุกวัน จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 ใช้สื่อ Facebook มาเป็นระยะเวลา มากกว่า 1 ปี จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 73.2 ใช้สื่อ Line มากกว่า 1 ปี จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 70.7 ใช้สื่อ Instagram เป็นระยะเวลา มากกว่า 1 ปี จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7 ใช้สื่อ YouTube มากกว่า 1 ปี จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 ใช้สื่อ TikTok มากกว่า 1 ปี จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 ใช้สื่อ Twitter มากกว่า 1 ปี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาส่งผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัว กับสังคมเพื่อน กับสังคมการศึกษา โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการใช้สื่อออนไลน์ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมเพื่อนเป็นลำดับแรกค่าเฉลี่ย 4.32 รองลงมา

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการใช้สื่อออนไลน์ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมการศึกษา และลำดับท้ายสุดผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการใช้สื่อออนไลน์ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัวค่าเฉลี่ย 4.24 ตามลำดับ

ผลการทดสอบ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เฉพาะ twister และ Facebook ของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัว สังคมเพื่อน สังคมการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นมีความแตกต่างกัน ส่วนการใช้สื่อสังคมออนไลน์ line, Instagram, YouTube, TikTok ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมครอบครัว สังคมเพื่อน สังคมการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. เสริมสร้างให้นักศึกษาได้มีการสื่อสารกับคนในครอบครัวผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นโดยการจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์แลกกับชั่วโมงกิจกรรมที่นักศึกษาต้องเก็บเพื่อสำเร็จการศึกษา
2. เสริมสร้างให้นักศึกษาได้มีการสื่อสารกับเพื่อนเก่าและเพื่อนใหม่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นโดยให้มีกิจกรรมผ่านการสื่อสารวิดีโอคอลกับเพื่อนใหม่ที่เป็นชาวต่างชาติ หรือเพื่อนเก่าที่ไม่ได้พบเจอกันนานผ่านโปรแกรมออนไลน์ต่าง ๆ ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและสารสนเทศ
3. ควรจัดระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศในห้องสมุดให้ทันสมัยมากขึ้น เพื่อเป็นการดึงดูดความน่าสนใจให้นักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาให้ค้นคว้าหาความรู้กับรายวิชาที่เรียนต่าง ๆ ทั้งนี้ยังเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาอีกช่องทางหนึ่งด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การเผยแพร่บทความวิจัยในครั้งนี้ เรื่อง สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อความสัมพันธ์กับสังคมของนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ขอขอบคุณสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวลที่ให้การสนับสนุนการวิจัยจนทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมที่ทำการสำรวจข้อมูลและบันทึกข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- กายกาญจน์ เสนแก้ว. (2561). พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของ Gen-X ในกรุงเทพมหานคร. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กัตติกา แก้วมณี. (2561). การเปิดรับสื่อสังคม การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชัยญานันท์ ธเนศฉัตรเจริญ. (2560). ทักษะคิดและการเปิดรับสื่อโฆษณาของผู้โดยสารบนรถไฟฟ้าบีทีเอส. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารการตลาด, คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- นนทรััฐ ไม้เจริญ. (2557). การศึกษาการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network). การศึกษาเฉพาะบุคคล ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- ภาณุวัฒน์ กองราช. (2554). การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย กรณีศึกษา Facebook. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุดารัตน์ ดิษยวรรณะ, สกฤตศรี ศรีสารคาม, จันทรา วัฒนากุล และบุญยศิษย์ บุญโพธิ์. (2559). การส่งเสริมแนวทางการใช้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ในกระบวนการรายงานข่าวในยุคเทคโนโลยีหลอมรวม. สืบค้น 1 มิถุนายน 2563, จาก <https://bit.ly/3jgBObt>

เสาวภาคย์ แผลมเพ็ชร. (2563). พฤติกรรมและผลกระทบจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

เอมิกา เหมมินทร์. (2556). พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. NJ: Prentice-Hall

Yoon, H. Y. (2013). จัปตาไลฟ์สไตล์การใช้งานออนไลน์เข้าถึงเมื่อ. สืบค้น 1 มิถุนายน 2563, จาก <https://thumbsup.in.th/2013/02/seniors-boomersinternet-usage/>

Yoon, H. Y. (2016). User acceptance of mobile library applications in academic libraries: an application of the technology acceptance model. *The Journal of Academic Librarianship*, 42(6), 687-693.

เปิดรับสมัครนักศึกษา
RCIM
COLLEGE OF INNOVATION MANAGEMENT
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

M.B.A. M.P.A. M.Ed. D.B.A D.P.A. Ph.D. (Educational Administration Innovation)

การปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่บางกะเจ้า

Reformulation Environmental Protection Area Policy at Bang Kachao

วิษณุพงษ์ สงวนสัจพงษ์¹ เพ็ญศรี ฉิรินัง² วรเดช จันทรรักษ์³ และอุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ⁴

Visanupong Sanguansajapong¹ Pensri Chirinang² Woradet Chandarasorn³

and Udomvit Chaisakulkiat⁴

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{2, 3, 4} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹ Doctor of Public Administration Program, College of Innovation Management,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

^{2, 3, 4} Lecturer of the of Public Administration Program, College of Innovation Management,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: visanupong.san@rmutr.ac.th, pensri.chi@rmutr.ac.th, woradet.cha@rmutr.ac.th, udomvit.cha@rmutr.ac.th

Received: Dec 7, 2022; Revised: Mar 8, 2023; Accepted: Mar 10, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อระบุปัญหาจากการดำเนินการตามนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม 2) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินการตามนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชน 2) เจ้าหน้าที่ของรัฐ และ 3) ประชาชนในพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามเชิงร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยการออกกฎกระทรวงขึ้นมามีบังคับใช้กับประชาชนและหน่วยงานราชการในพื้นที่ ย่อมเกิดปัญหาการจำกัดสิทธิบางประการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 2) นโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดผลกระทบกับประชาชนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ 3) การปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดนโยบาย เพื่อรับทราบข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของประชาชน โดยจะเป็นผลให้ เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วจะลดผลกระทบเชิงลบกับประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแนวใหม่

คำสำคัญ: เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงนโยบาย การบริการสาธารณะแนวใหม่

Abstract

This research is qualitative research and the purposes of this research were 1) to problem identification of environmental protection area policy 2) to impact analysis of environmental protection area policy and, 3) to offer guidelines policy reformulation environmental protection area. Key informants were consisted of 1) community leaders 2) government officer and, 3) people in the area. The instruments used in the research were semi – structured interview, focus group discussion and percentage questionnaire.

The results revealed that 1) The environmental protection area policy were done by issuing ministerial regulation to enforcement for people and the government agency in that area. Then the government agency has to restrict some rights for people who lived in the area. 2) The environmental protection area policy to impacted on people both positive and negative. 3) The policy reformulation environmental protection area

must allow people in the area to participate in the policy formulation and to acknowledge basic information and people's needs in the area. In order to decrease the negative impacted to people in that area, before the implementation based on the concept of New Public Service.

Keywords: Environmental Protection Area, Policy Reformulation, New Public Service

บทนำ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาของประเทศไทยเน้นการพัฒนาและขยายระบบทางเศรษฐกิจ มุ่งการนำประเทศสู่เป้าหมายการเป็นประเทศอุตสาหกรรม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถผงาดในเอเชียได้ จนถูกขนานนามว่า “เสือตัวที่ห้าของเอเชีย” ในยุค พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้เปลี่ยนการระบอบระหว่าง ประเทศเป็นสนามการลงทุน โดยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนานาชาติว่าประเทศไทยจะสามารถยกระดับ เศรษฐกิจจนเติบโตเป็นประเทศพัฒนาแล้วตาม 4 เสือแห่งเอเชีย (Four Asian Tigers) ได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้และไต้หวัน แต่ตลอดเวลากว่า 40 ปีพบว่าประเทศไทยไม่สามารถก้าวขึ้นเป็นเสือแห่งเอเชียได้สำเร็จ ด้วยปัญหาต่าง ๆ ในเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมโครงสร้างประชากรทำให้เส้นทางเสือแห่ง เอเชียเป็นเส้นทางที่ยาวไกล และพบว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นควบคู่กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ คือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของประเทศทั้งทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สามารถเห็นได้ชัดใน เมืองที่มีศักยภาพรองรับการขยายตัวทาง เศรษฐกิจ อาทิ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เชียงใหม่ ขอนแก่น อุดรธานี และอีกหนึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามมาภายหลังการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน คือ การกลายเป็นเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ชุมชนกลายเป็นเมือง หรือการเคลื่อนย้ายของ ประชากร และการดำเนินกิจการงานเข้าสู่บริเวณเมือง หรือการขยายตัวของเมืองออกไปทางพื้นที่และการเพิ่มจำนวนประชากร การกลายเป็นเมืองมักส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ได้แก่ ปัญหาความหนาแน่นของประชากรจากการอพยพเข้ามาหางานทำในเมือง ปัญหาชุมชนแออัด จากการขาดแคลนที่พักอาศัยราคาถูก ปัญหาการจราจรติดขัด ความไม่เพียงพอของสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ปัญหาสถานะต่าง ๆ รวมถึงปัญหาทางสังคมประเภทอาชญากรรม สุขภาพกายและสุขภาพจิต ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะ เกี่ยวกับผังเมืองจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อควบคุม และกำหนดแนวทางการพัฒนาเมืองให้มีลักษณะ ความเป็นระเบียบ การใช้ประโยชน์ที่ดินทรัพยากรดิน ความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อมเพื่อดำรงรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิประเทศที่งดงามและมีคุณค่าในทางธรรมชาติ แต่ในบางครั้งการกำหนดนโยบายสาธารณะ การวางผังเมืองกลับเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการกลายเป็นเมืองเพิ่มสูงขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน ตลอดจนการประกาศกฎกระทรวงผังเมือง หรือการกำหนดพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม บางครั้งเกิดผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยในเขตพื้นที่ที่ประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมซึ่งมีประชาชนอาศัยมาอย่างยาวนาน อีกทั้งการกำหนดผังเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของพรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาจัดตั้งเป็นรัฐบาล บางช่วงเวลา มุ่งพัฒนาเมืองให้ทันสมัย บางช่วงเวลาประกาศเป็นเขตควบคุมสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายสาธารณะ มิได้คำนึงถึงความจำเป็นด้านสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง ดังนั้นจากความไม่แน่นอนและความไม่ต่อเนื่องของนโยบายสาธารณะอาจสร้างความเสียหายให้แก่พื้นที่ควบคุมสิ่งแวดล้อม จนบางครั้งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับชุมชน หรือกับผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะเจ้าของพื้นที่ซึ่งอยู่อาศัยมาก่อนอย่างยาวนาน อีกทั้งอาจต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการฟื้นฟู การกำหนดนโยบายสาธารณะที่ดีควรจะได้มีการสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อเป็นปัจจัยให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ตัวอย่างของความขัดแย้งดังกล่าว กำลังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาอย่างชัดเจน ในพื้นที่ที่เรียกว่าคู้บางกะเจ้า อำเภอบางกระเจา จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งในปัจจุบันมีกฎกระทรวงประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนที่ 24 ก ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562) คู้บางกะเจ้าหรือที่เรียกกันว่า “กระเพาะหมู” เป็นเกาะเทียมที่เกิดจากคู้บางกะเจ้าพระยาโดยมีคลองลาดโพธิ์เชื่อมแม่น้ำทางทิศตะวันตก บางกะเจ้าตั้งอยู่ทางตอนใต้ของกรุงเทพมหานคร ในอำเภอบางกระเจา จังหวัดสมุทรปราการ เกาะนี้ครอบคลุมพื้นที่ 19 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 11,819 ไร่ ยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ใน

บางครั้งได้รับการขนานนามว่า “ปอดสีเขียว” ของกรุงเทพ ปี พ.ศ. 2549 นิตยสาร ไทม์เอเชีย ฉบับ Best of Asia ได้ยกย่องให้บางกะเจ้าเป็นปอดกลางเมืองที่ดีที่สุดในเอเชีย (Best urban oasis of Asia) ผู้คนที่มาบางกะเจ้ามักมาสัมผัสธรรมชาติและปั่นจักรยานชมวิวยังมีการเปิดตลาดน้ำบางน้ำผึ้งช่วงวันหยุด เสาร์-อาทิตย์ และยังเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ มีพื้นที่ประมาณ 148 ไร่และพิพิธภัณฑสถานชาติไทย คู่กับบางกะเจ้าประกอบด้วย 6 ตำบล คือ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอ ตำบลบางกะเจ้า และตำบลบางกอบัว มีประชากรทั้งสิ้น 39,141 คน เป็นชาย 18,807 คน และเป็นหญิง 20,334 คน ประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่อยู่ในกลุ่มวัยแรงงานช่วงวัย 30-39 ปี คิดเป็น 6,316 คน หรือร้อยละ 31.06 (ประกาศสำนักทะเบียนกลาง พ.ศ.2562)

ในอดีตประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน รายได้หลักในยุคแรกคือ ทำสวนส้ม และสวนผสม เพราะทางการงดเว้นการเก็บค่าอากรกับส้ม ส้มที่มีชื่อเสียงคือ “ส้มเทพรส” บางคนเรียกส้มพระประแดง ในยุคต่อมาปลูกมะพร้าวเพื่อทำน้ำตาลมะพร้าว เนื่องจากราคาคือผลไม้ทั่วไป แต่ต่อมามีผลผลิตน้อยและต้นทุนสูงจึงหันมาทำสวนผสมแบบเดิม โดยผลไม้ที่ปลูกคือ มะพร้าวน้ำหอม มะม่วงน้ำดอกไม้ ส้ม มะปราง ละครุด มะนาว กล้วยหอม กล้วยน้ำว้า กระท้อน มะไฟ มะเฟือง ชมพู่ มะเหมี่ยว พุทรา หนามและพืชสวนครัว เช่น ชะอม ข่า ตะไคร้ เป็นต้น และเนื่องจากสภาพ 3 น้ำ ที่เรียกว่า “ลัดจืด ลัดเค็ม” ผลไม้ที่ปลูกที่นี่จึงหวานแหลมกว่าพื้นที่ทั่วไป การค้าในปัจจุบันเติบโตมากขึ้น มีตลาดน้ำบางน้ำผึ้งที่มีพ่อค้า แม่ค้านอกพื้นที่มาทำธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อชาวกรุงเทพที่เข้ามาเที่ยวป็นจักรยาน สิ่งที่ตามมาคือ จุดเช่าจักรยานบริเวณท่าเรือ อีกจุดที่สำคัญ คือสวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ มีจุดเช่าจักรยานอยู่ด้านหน้า อีกบริการหนึ่งของชาวบ้าน คือ บ้านพักโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวอยู่อาศัยกับชาวบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของบางกะเจ้าที่สำคัญคือ สวนสาธารณะและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์ มีเนื้อที่ 148 ไร่ สร้างเสร็จในปี 2540 ซึ่งเป็นสวนสาธารณะและสถานที่ปั่นจักรยาน

คู่กับบางกะเจ้า นับว่าเป็นแหล่งโอโซนใหญ่ในเมือง ที่ใกล้กรุงเทพฯมากที่สุด เพราะยังมีสภาพเป็นป่าธรรมชาติ สามารถพบต้นไม้ที่ขึ้นตามป่าชายเลนหลายชนิด มีความหลากหลายทางชีวภาพ และถือเป็นแหล่งผลิตโอโซนในเขตเมืองลำดับที่ 7 ของโลก (ไทยโพสต์, 2561) เปรียบได้กับปอดของคนกรุงเทพ จึงนับเป็นแหล่ง BlueCarbon ที่สำคัญ การอนุรักษ์บางกะเจ้าให้มีสถานะปอดกลางเมือง ทำให้มีการพัฒนาคุณภาพเกณฑ์ในการดูแลรักษาบางกะเจ้าขึ้นเรื่อยๆ โดยเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2559 ที่ผ่านมามีการประชุมคณะรัฐมนตรี ได้อนุมัติหลักการร่างกฎกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) กำหนดให้พื้นที่ ต.ทรงคนอง ต.บางกระสอบ ต.บางน้ำผึ้ง ต.บางยอ ต.บางกะเจ้า และ ต.บางกอบัว อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ จำนวนพื้นที่ประมาณ 12,000 ไร่ ให้เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม พร้อมกำหนดขอบเขตเพื่อการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและการประกอบพาณิชยกรรม และได้ประกาศเป็นกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ 6 ตำบล ในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มีนาคม 2562 เป็นต้นมา โดยกำหนดมาตรการห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคาร เช่น การสร้างโรงแรมหรืออาคารชุด กำหนดหลักเกณฑ์การก่อสร้าง และการวัดความสูงของอาคาร พร้อมทั้งกำหนดมาตรการห้ามกระทำการหรือกิจกรรม เช่น การถมหรือปรับสภาพลุ่มน้ำ คู คลอง หรือแหล่งน้ำสาธารณะ ซึ่งมีผลทำให้ต้นทุนหรือเปลี่ยนทิศทางการค้าด้วยชื่อเสียงของบางกะเจ้าในฐานะปอดของคนกรุงเทพฯทำให้ผู้คนเริ่มสนใจและอยากไปสัมผัสบางกะเจ้ามากขึ้น ทำให้ในปี 2547 ทางชุมชนได้ตัดสินใจเปิดพื้นที่ให้บางกะเจ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะมีการเปิดตลาดบางน้ำผึ้งในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ทำให้ผู้คนหลั่งไหลไปเที่ยว บางกะเจ้าอย่างมากมาย คนในชุมชนมีรายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นกอบเป็นกำ แต่แม้เศรษฐกิจในชุมชนจะดีขึ้นแต่กลับพบว่า การเข้ามาของนักท่องเที่ยว ทำให้ในพื้นที่ที่มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางกะเจ้าระบุว่า ปัจจุบันนี้ในเวลา 1 สัปดาห์เฉพาะตำบลบางกะเจ้ามีปริมาณขยะเฉลี่ยมากถึง 8,000 กิโลกรัมต่อวัน ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจากปริมาณเฉลี่ยเดิมที่ 4,500 กิโลกรัมต่อวัน เวลาที่ผ่านพ้นไป ทำให้บางกะเจ้ามีการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะช่วงหลังๆที่บางกะเจ้าเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเพิ่มขึ้น ก็ทำให้คนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมขายที่ดินอพยพไปอยู่ที่อื่น ทุกวันนี้มีคนบางกะเจ้าดั้งเดิมอยู่อาศัยเพียงร้อยละ 50 เท่านั้น อีกทั้ง กฎหมายผังเมืองบางกะเจ้าก็ปรับเปลี่ยนเรื่อยๆ จากเดิมที่บังคับให้เจ้าของที่ดินสามารถปลูกพักที่อยู่อาศัยได้ร้อยละ 75 ของพื้นที่ดินที่ครอบครอง แต่ปัจจุบันก็เปลี่ยนมาเป็นให้ปลูกบ้านได้เพียงร้อยละ 25 ของพื้นที่เท่านั้น ที่เหลือต้องปลูกต้นไม้ให้เป็นพื้นที่สีเขียว ซึ่งพื้นที่ที่เหลือนั้นร้อยละ 50 ต้องเป็นไม้ยืนต้น และเป็นพันธุ์ไม้พื้นเมือง และห้ามสร้างตึกสูง หรือสูงได้ไม่เกิน

9 เมตร โดยรวมหลังคาจั่วแล้วต้องไม่เกิน 12 เมตร ก็ทำให้บางคนรู้สึกโดนบีบบังคับ ปัญหานี้จัดเป็นปัญหาสำคัญของประชาชนในคู้บางกะเจ้าเพราะเป็นผลให้ลูกหลานของคนบางกะเจ้าเดิมไม่สามารถขออนุญาตปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัยได้เนื่องจากการซอยแบ่งพื้นที่ให้กับลูกหลานทำให้มีพื้นที่ครอบครองลดลง การที่กฎหมายกำหนดการปลูกบ้านพักอาศัยเพียงร้อยละ 25 ของพื้นที่ ไม่เพียงพอต่อการปลูกบ้านได้ในที่ดินขนาดเล็ก

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ของการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในกรณีของคู้บางกะเจ้าได้ก่อให้เกิดปัญหา ทั้งในด้านประชาชนในพื้นที่ ด้านระเบียบกฎหมายและในด้านการพัฒนาสังคม ซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบในด้านต่อประชาชนในพื้นที่ ทั้งในด้านวิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งประชาชนในคู้บางกะเจ้าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ทำสวน ปลูกผัก ผลไม้ เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เพาะเห็ด และอาชีพการบริการที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยอาชีพของประชาชนทั้งหมดนี้ ยังต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของกฎกระทรวงนี้ ตามนโยบายประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมคู้บางกะเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบในการปลูกบ้านพักอาศัย โรงเรียนเพื่อการเกษตร โรงเลี้ยงสัตว์ และการปลูกพื้นที่ทางการเกษตร ฯลฯ ยังต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมาย ทั้งที่เป็นผู้ดูแลพื้นที่สีเขียว ปอดของคนกรุงเทพฯ แห่งนี้ด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดทำการวิจัยถึงการปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่คู้บางกะเจ้า เพื่อค้นหาที่มาของปัญหาและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะ ในการกำหนดแนวทางในการปรับปรุงนโยบายการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมคู้บางกะเจ้า 6 ตำบล เพื่อให้สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้จริง โดยมีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ให้น้อยที่สุด ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้มุ่งหวังแค่การแก้ไขปัญหาเฉพาะพื้นที่คู้บางกะเจ้าเท่านั้น แต่มุ่งหวังที่จะให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่จะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดนโยบาย การประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศให้สามารถนำไปปฏิบัติได้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 77 ที่มีบทบัญญัติว่าด้วย การยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพของประชาชนรวมถึง การวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบ ทุกระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งยังไม่เห็นการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อระบุปัญหาจากการดำเนินการตามนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อการวิเคราะห์ผลกระทบจากการดำเนินการตามนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

มีแนวทางและขอบเขตการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการตามนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
2. วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินการตามนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
3. แนวทางการปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

วิธีการดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการจัดทำ Focus Group (การสนทนากลุ่ม) และการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการใช้แบบสอบถาม เพื่อหาข้อมูลทั่วไป

เชิงร้อยละในพื้นที่ เช่น จำนวนร้อยละผู้ได้รับผลกระทบ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ พื้นที่ตำบลบางกะเจ้า อำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 6 ตำบล คือ ตำบลทรงคนอง ตำบลบางยอ ตำบลบางกระสอบ ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางกะเจ้าและตำบลบางกอบัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงปัญหาเพื่อเป็นข้อมูลปัญหาในการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขและกำหนดกลยุทธ์ในการ บังคับใช้กฎหมาย สำหรับหน่วยงานกำหนดนโยบาย และหน่วยงานผู้ปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมาย
2. เพื่อทราบถึงผลกระทบเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ผลกระทบและดำเนินการแก้ไขผลกระทบ สำหรับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานผู้ปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมาย
3. เพื่อทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และสามารถนํานโยบายไปปฏิบัติได้จริง ให้กับหน่วยงาน กำหนดนโยบาย และหน่วยงานผู้ปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดไว้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

การศึกษาข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวมระเบียบกฎหมาย แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางดำเนินการตามนโยบาย การประกาศ เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบวิจัยและนำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดตัวแปร (Variable)

การศึกษาข้อมูลจากการวิจัยภาคสนาม (Filed Research) ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนันและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในตำบลบางกะเจ้า 6 ตำบล ตำบลละ 2 คน รวม 12 คน โดยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่
 - 1) อนุกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ
 - 2) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสมุทรปราการ
 - 3) นายอำเภอบางปะอิน
 - 4) เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่ตำบลบางกะเจ้า จำนวน 2 นาย
 - 5) ปลัดอำเภอบางปะอิน จำนวน 2 นาย
3. ประชาชน ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบต่อการดำเนินการตามนโยบายการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยคัดเลือกประชาชน ตำบลละ 1 คน (รวม 6 คน) จาก 6 ตำบล ในพื้นที่ ตำบลบางกะเจ้า เป็นตัวแทนเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4. คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากประชากรในคังบางกะเจ้าอายุ 18 ปีขึ้นไปทั้ง 6 ตำบล ซึ่งมี จำนวน 32,425 คน (ข้อมูลสำนักทะเบียนอำเภอพระประแดง ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563) โดยผู้วิจัยกำหนด เลือกขนาดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการเปรียบเทียบสัดส่วน 1:100 โดยคำนวณขนาดกลุ่ม จากการเปรียบเทียบสัดส่วนได้ทั้งสิ้น จำนวน 328 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แยกเป็น 3 ส่วนได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structural Interview) เพื่อค้นหาและศึกษาปัญหาและ ผลกระทบของการดำเนินการตามนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศึกษาค้นหาแนวทาง การปรับปรุงนโยบายการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยใช้ทั้งการสังเกตของผู้วิจัย ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมและเข้าไป สัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง

2. จัดทำ Focus Group ประชุมสนทนากลุ่มกับตัวแทนประชาชนในพื้นที่คังบางกะเจ้า 6 ตำบล เพื่อค้นหาปัญหาและวิเคราะห์ผลกระทบของการดำเนินการตามนโยบายการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครอง สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพตรงกับวัตถุประสงค์ ในการศึกษาวิจัยมากที่สุด

3. จัดทำแบบสอบถามเพื่อค้นหาข้อมูลทั่วไปเชิงร้อยละ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 6 ตำบล ในคังบางกะเจ้า เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงและสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ (Content Validity) โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบ ประเมิน IOC ของแบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณา ร่วมให้ความ คิดเห็นตรวจสอบและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น เพื่อให้แบบสัมภาษณ์สามารถสื่อ ความหมายได้อย่างชัดเจน และได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ ไปทดสอบด้วยการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่จริงเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคุณภาพ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานกับที่ทำการปกครองอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดสมุทรปราการ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อค้นหาข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นลงพื้นที่เพื่อเก็บ ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การทำ Focus Group สนทนากลุ่ม และประชุมชี้แจงกลุ่ม ให้ข้อมูลเชิงร้อยละทั้ง 6 ตำบล เพื่อให้กรอกแบบสอบถามเชิงร้อยละได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์และนำข้อมูลเชิงร้อยละที่ได้มาสนับสนุนข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละกรณีศึกษา ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผ่านการ ตีความเพื่อให้ ความหมายข้อมูลไปสู่ข้อสรุปภายใต้หมวดหมู่ที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิด ส่วนข้อมูลที่ไม่ได้อยู่ ภายใต้หมวดหมู่ที่กำหนด ในทาง ทฤษฎีผู้วิจัยทำการกำหนดหมวดหมู่เพิ่มเติมและเรียงร้อยเรื่องราวจนข้อมูลอิ่มตัว การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาของเอกสาร (Content analysis) คือ การสร้างข้อสรุปจากข้อมูล เอกสารเชิงพรรณนา โดยเป็นการศึกษาข้อความเพื่อทำการสังเคราะห์เนื้อหาโดยปราศจาก อคติหรือความรู้สึกของการวิจัย ด้วยวิธีการอ่าน

จับประเด็นจัดกลุ่มความหมาย เชื่อมโยงแบบแผนต่าง ๆ รวมทั้งการตีความเพื่อสรุปให้เห็น ความสัมพันธ์ของข้อมูลจากเทคนิควิธีการที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นลักษณะการตีความ จากข้อสรุปในรูปธรรมที่ปรากฏจากการรวบรวมข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูล เพื่อหาความจริงจากข้อเท็จจริง จาก กระบวนการรวบรวมข้อมูลในชุดย่อยต่างๆ แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นภาพรวมชุดใหญ่เพื่อทำการสรุปตาม ประเด็นการศึกษาที่ได้สอบถาม และนำมาวิเคราะห์กับแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดไว้ในกรอบการศึกษา

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) จะเก็บข้อมูลจากแหล่งที่มาต่างๆ โดย วิธีการสังเกต (Observation) ร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงร้อยละจากแบบสอบถาม และวิธีการสืบค้นหาเอกสาร (Documentary) จากกรณีศึกษา โดยนำข้อมูลมาตรวจสอบซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้เชื่อมั่นได้ว่าข้อมูลที่ได้มี ความน่าเชื่อถือและครอบคลุมต่อบริบทในการศึกษาครั้งนี้ อีกทั้งตามหลักการของการตรวจสอบข้อมูลแบบ สามเส้า คือ ไม่ปักใจเชื่อว่าแหล่งข้อมูลแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่ได้มาตั้งแต่แรกเป็นแหล่งที่น่าเชื่อถือ และใช้ทฤษฎี ในการตีความ และวิเคราะห์ข้อมูลมากกว่าหนึ่งทฤษฎี

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ในส่วนของปัญหาและผลกระทบเชิงลบจากนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมคังบางกะเจ้า สรุปได้ดังนี้

1. การจำกัดและลดทอนสิทธิอันพึงมีของประชาชนในพื้นที่
2. ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในบริบทของนโยบาย
3. ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และระเบียบข้อกฎหมายที่เข้ามาบังคับใช้ในพื้นที่
4. การปลูกสร้างที่อยู่อาศัยและอาคารทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ไม่สามารถกระทำได้สำหรับผู้ถือครองที่ดินจำนวน

น้อย

5. การถูกจำกัดสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินของตนเอง เช่น การปลูกพืชเศรษฐกิจ เป็นต้น
6. ไม่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
7. ปัญหาและผลกระทบจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่
8. ปัญหาราคาที่ดินตกต่ำ จากการเป็นพื้นที่ดินที่อยู่ภายใต้กฎระเบียบของการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
9. การบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ เนื่องจากระเบียบ ข้อบังคับของกฎกระทรวงไม่เป็นไปตามวิถีชีวิต วัฒนธรรม และ

ประเพณีของคนในพื้นที่

10. การพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ปลูกสร้างอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือครองที่ดินน้อยและกรณีกฎหมายกำหนดปริมาณสิ่งปลูกสร้างในแต่ละตำบลไม่ให้เกินร้อยละ 15 ของพื้นที่แต่ละตำบล

ในส่วนของแนวทางการปรับปรุงนโยบายจากนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมคังบางกะเจ้า สรุปได้ดังนี้

1. การขจัดเหยียวยายประชาชนผู้ถูกลดทอนสิทธิในพื้นที่
2. ทบทวนนโยบายโดยเปิดเวทีชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นประชาชนให้ทราบถึงปัญหาและผลกระทบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขนโยบายให้สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ในปัจจุบัน โดยให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย
3. แก้ไขระเบียบกฎหมายในการปลูกสร้างอาคารที่อยู่อาศัยสำหรับประชาชนที่ถือครองที่ดินจำนวนน้อย
4. แก้ไขระเบียบกฎหมายในการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชน

5. แก้อาไรเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้ชัดเจนและสามารถดำเนินการได้โดยมีขั้นตอนปฏิบัติที่น้อยลง
6. ประสานการปฏิบัติกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันแก้อาไรปัญหาที่เกิดจากนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น
7. จัดตั้งคณะกรรมการแก้อาไรปัญหาาราคาที่ดินตกต่ำ โดยมีหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้แทนภาคประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ
8. แก้อาไรเบียบกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่
9. แก้อาไรเบียบกฎหมายในการอนุญาตปลูกสร้างอาคารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ให้สามารถพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ได้โดยไม่เสี่ยงที่จะขัดต่อกฎหมายที่เข้ามาบังคับใช้

สรุปและอภิปรายผล

พบประเด็นต่าง ๆ จากการการวิจัย ดังนี้

1. ปัญหาจากนโยบาย การกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของบางกะเจ้า ด้านนโยบายสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับ New Public Service (NPS) ที่ถือว่าประชาชนคือพลเมือง (Citizenship) โดยเน้นย้ำผลประโยชน์ของสาธารณะ (Public Interest) ถือเป็นการเติมเต็มของการบริการภาครัฐ ที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่แก้ปัญหของประชาชนเพียงบางกลุ่มและต้องไม่กระทบต่อผลประโยชน์สาธารณะในภาพรวม แต่คำนึงถึงการบริการภาครัฐที่สามารถแก้ปัญหเฉพาะพื้นที่ โดยเชื่อมโยงไปกับผลประโยชน์สาธารณะ ในภาพรวมได้ด้วย และให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม และการบริการมากกว่า การกำกับควบคุมโดยรัฐ ดังนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่โดยอ้อมก่อให้เกิดปัญหกับประชาชนบางกลุ่ม ที่มีกฎหมายเข้ามาบังคับใช้ รัฐซึ่งเป็นผู้บริการจึงจำเป็นต้องแก้ไขให้ประชาชนในพื้นที่ ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหานั้น สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ตามสมควร โดยยินยอมปฏิบัติตามนโยบายด้วยความเต็มใจและเข้าใจถึงผลประโยชน์ของชาติในภาพรวม และปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Prewitt & Verba (1983) เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่ระบุว่ “นโยบายสาธารณะมีลักษณะเป็นกระบวนการโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการบัญญัติกฎหมาย การบริหาร และการปฏิบัติ เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างชัดเจน ประชาชนควรสนใจ ติดตาม การประกาศใช้นโยบายสาธารณะของรัฐบาลตั้งแต่เริ่มต้น คือการบัญญัติกฎหมายจนกระทั่งเกิดผลลัพธ์ของนโยบาย เพื่อให้มั่นใจว่าผลจากการนำไปปฏิบัติเป็นไปตามจุดมุ่งหมาย แห่งพันธะสัญญาที่รัฐให้ไว้หรือไม่” ซึ่งในกรณีของการกำหนดนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของบางกะเจ้าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับทราบหรือติดตามนโยบายสาธารณะที่เข้ามาบังคับใช้ในพื้นที่ โดยในทางกลับกัน ภาครัฐเองก็ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ ประชุมชี้แจงรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชนที่มีต่อนโยบายอย่างเป็นทางการ ทำให้ประชาชนไม่ทราบถึงบริบทของนโยบายไม่ทราบแม้แต่จะบังคับใช้เมื่อใด ดังนั้น เมื่อนโยบายบังคับใช้ในพื้นที่ จึงเกิดปัญหาดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้ไม่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าประสงค์ได้

ปัญหาในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนสอดคล้องกับสายทิพย์ สุคติพันธ์ (2534) ในหนังสือปัญหาผู้นำกับการกำหนดนโยบายแห่งชาติ ที่กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในความหมายที่ลึกซึ้งที่สุดมิได้หมายความว่าเมื่อรัฐกำหนดโครงการอะไรขึ้นมาประชาชนก็ร่วมมือกันทำ แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของการทำงาน กลไกการพัฒนา จากการพัฒนาโดยรัฐเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาท หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงหมายถึงการคืนอำนาจ (Empowerment) ในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชนอย่างน้อยที่สุดประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน และดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของเขา” ซึ่งปัญหาของการกำหนดนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญคือประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผนในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่และอนาคตของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นเมื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติจึงเกิดปัญหาในการดำเนินการขึ้น

2. ผลกระทบจากนโยบายการกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของบางกะเจ้า ผู้วิจัยเห็นว่าผลกระทบต่อประชาชนที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับข้อคิดของ Prewitt & Verba (1983) ในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่ให้ข้อคิดไว้ว่า “ถ้าประชาชนเน้นแต่การอ่านกฎหมายโดยมิได้ติดตามการปฏิบัติงานของรัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายในแต่ละกรณี ประชาชนอาจจะไม่เข้าใจว่ามีอะไรเกิดขึ้นจริงตามกฎหมายกำหนดหรือไม่ ดังนั้น ประชาชนจึงควรติดตามดูกระบวนการและแนวปฏิบัติของหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจนด้วย ถึงแม้กระนั้นก็ตามประชาชนก็อาจไม่รู้ว่าอะไรเกิดขึ้น เพราะผลที่ต้องการขึ้นอยู่กับ ผลการปฏิบัติงานที่แท้จริง ดังนั้นเรื่องที่ประชาชนจะต้องสนใจ คือ ผลลัพธ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย จึงจะมั่นใจได้ว่านโยบายได้ผลหรือไม่เพราะอะไร” ซึ่งในส่วนของนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของบางกะเจ้า ประชาชนเองไม่ได้มีส่วนในการติดตามการปฏิบัติงานของรัฐบาล และไม่เข้าใจว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นจริงในพื้นที่ หรืออาจทราบว่าจะมีการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ทราบว่าจะอะไรเกิดขึ้นเป็นผลกระทบต่อน้อย่างไร และสอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรร (2552) เรื่องทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ในส่วนของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติที่กล่าวว่า “บทบาทของผู้เกี่ยวข้องมีผลต่อการผลักดันให้นโยบายนั้นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ได้แก่ ฝ่ายการเมือง ระบบราชการ ผู้รับบริการหรือผู้ได้รับผลประโยชน์หรือผู้เสียผลประโยชน์จากนโยบาย” ในส่วนของผู้รับบริการหรือผู้ได้รับผลประโยชน์ วรเดช จันทรร ได้กล่าวว่า “ผู้ได้รับผลประโยชน์จากนโยบาย ได้แก่ผู้รับบริการ (Clients) ผู้ได้รับประโยชน์ (Beneficiaries) หรือผู้เสียผลประโยชน์ ในที่นี้หมายถึงรวมถึงทั้งแง่ของบุคคล (Individuals) กลุ่ม (Group) หน่วยงานภาคเอกชน (Private Sector) และหน่วยงานที่ไม่ได้มุ่งหากำไร (Non-Profit Sector) ในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นผู้รับบริการ หรือผู้ได้รับผลประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากมีการรวมตัวเป็นกลุ่มก่อน ในลักษณะของกลุ่มผลประโยชน์ บทบาทของกลุ่ม ที่จะส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีมากขึ้น” ในกรณีของการกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของบางกะเจ้า มีทั้งกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ที่เป็นทั้งผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบเชิงลบนั้น ก่อให้เกิดผลกระทบในการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย

ผลกระทบจากการมีส่วนร่วมของประชาชน จากการกำหนดนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของบางกะเจ้า สอดคล้องกับการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ของไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม สนับสนุน ชักนำ และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือหลายเรื่องรวมกัน ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือร่วมกันศึกษา ค้นคว้า สภาพปัญหา และสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน ร่วมพัฒนาสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน ร่วมวางแผนนโยบายหรือวางแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขจัดปัญหา ป้องกันปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน ร่วมกันตัดสินใจ ในการใช้ทรัพยากรที่มีขีดจำกัด ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารหรือการพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการในชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน ควบคุมติดตาม ประเมินผล และร่วมรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป” จะเห็นได้ว่าในส่วนของการกำหนดนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้มีส่วนร่วม ในการริเริ่มวางแผนนโยบาย ตลอดจนไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนโยบาย ไม่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบ เป็นผลให้นำนโยบายไปปฏิบัติจึงเกิดผลกระทบเชิงลบกับประชาชนในพื้นที่ในหลายรูปแบบตามที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ข้างต้น และสอดคล้องกับลักษณะรูปแบบวิธีการและขั้นตอนการมีส่วนร่วมของอนุสรณ์ สุวรรณสุทิศ (2529) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้คือ “ร่วมในการประชุม ปรึกษาหารือในการวางแผนโครงการ วิจัยดำเนินงาน ติดตามตรวจสอบ และการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรมโครงการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ร่วมตัดสินใจคือ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือกันแล้ว จะต้องร่วมในการตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุด หรือเหมาะสมที่สุด ร่วมปฏิบัติตามโครงการคือ เข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการ และเมื่อโครงการเสร็จสิ้นลงแล้ว ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแล รักษา และประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ” จะเห็นได้ว่าในการกำหนดนโยบายกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของบางกะเจ้า ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดในการดำเนินการดังกล่าวและไม่ได้มีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแล รักษา

และประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลให้ระเบียบ ข้อบังคับบางอย่างของนโยบายไม่สามารถ นำมาปฏิบัติได้จริงในพื้นที่และเกิดผลกระทบในเชิงลบตามมามากมาย

3. ข้อเสนอแนะทางการปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมข้างกะเจ้า สอดคล้องกับทัศนะของ David Osborne และ Ted Gaebler ที่เขียนไว้ในหนังสือ Reinventing Government ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1992 ประกอบด้วยหลักการและสาระสำคัญ 10 ประการ ได้แก่ 1) รัฐบาลเป็นผู้ควบคุมทิศทางมากกว่าลงมือทำเอง (a catalytic government) 2) ชุมชนเป็นเจ้าของโดยรัฐบาลมอบอำนาจให้กับประชาชนไปดำเนินการเองมากกว่าที่จะเป็นกลไก คอยให้บริการแต่อย่างเดียว (a community - owned government) 3) ให้ระบบราชการมีลักษณะของการแข่งขันการให้บริการสาธารณะ (a competitive government) 4) ระบบราชการต้องขับเคลื่อนด้วยภารกิจมากกว่าการขับเคลื่อนด้วยกฎระเบียบ (a mission - driven government) 5) รัฐบาลต้องเน้นผลลัพธ์มากกว่าปัจจัยนำเข้า (a results - oriented government) 6) ระบบราชการต้องมุ่งตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของลูกค้ามากกว่าที่จะสนองตอบต่อความต้องการของตัวระบบราชการเอง (a customer - driven government) 7) ระบบราชการดำเนินงานในลักษณะที่เป็นแบบรัฐวิสาหกิจมุ่งการแสวงหารายได้ มากกว่าการใช้จ่าย (an enterprising government) 8) ภาครัฐต้องมีระบบเฝ้าระวังป้องกันปัญหาล่วงหน้ามากกว่าที่จะตามแก้ปัญหา (an anticipatory government) 9) รัฐบาลต้องกระจายอำนาจจากสายการบังคับบัญชาไปสู่การมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม (a decentralized government) และ 10) รัฐบาลต้องปรับเปลี่ยนไปตามกลไกตลาด (a market - oriented government) ซึ่งแนวทางปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่ข้างกะเจ้าก็เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน และในส่วนของข้อเสนอในการทบทวนนโยบายและวิเคราะห์ผลกระทบนั้น สอดคล้องกับ มาตรา 77 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 ที่บัญญัติ ว่าด้วยการวิเคราะห์ผลกระทบ “ในการออกกฎหมายทุกฉบับรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบรวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์ผลกระทบในกฎหมายนั้นต่อประชาชนและนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการออกกฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้วรัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบ ทุกระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป” ในด้านการมีส่วนร่วมตามข้อเสนอแนะทางอนุสรณ์ สุวรรณสิทธิกร (2529) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ “ร่วมคิดคือร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางโครงการ วิธีดำเนินงาน ติดตามตรวจสอบและการดูแลรักษาเพื่อให้กิจกรรมโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ ร่วมตัดสินใจคือเมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือกันแล้วจะต้องร่วมในการการตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุด หรือเหมาะสมที่สุดร่วมปฏิบัติตามโครงการคือ เข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลคือเมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้ว ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจตราดูแลและประเมินผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการโครงการ” การนำเสนอแนวทางปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมข้างกะเจ้าก็มุ่งเน้นไปในส่วนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมติดตามตรวจสอบประเมินผลเช่นกัน

ในด้านของผลการวิจัยสอดคล้องกับวิชฐ์ คำลือ (2554) ที่วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการเขตพื้นที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติของอุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่” ที่ผลการวิจัยระบุว่า “รัฐควรสนับสนุนจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการประกาศพื้นที่อุทยาน รัฐควรส่งเสริมกิจกรรมมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในกระบวนการอื่นๆเพิ่มเติมนอกเหนือจากการผ่านร่างสภา เช่น ขั้นตอนการสำรวจและการศึกษาผลกระทบที่จะเกิดขึ้น” และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกานดา จินตามงคล (2558) ที่วิจัยเรื่อง “การจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน” โดยมีผลการวิจัยเสนอว่า “เทศบาลเหมืองง่า ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาส แสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งมีการทำความเข้าใจดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดเป็นนโยบาย” จะเห็นว่าผลการวิจัยทั้งสอง สนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการกำหนด

นโยบายและมีส่วนร่วมในกระบวนการของนโยบายตลอดจนร่วมศึกษาผลกระทบ จากนั้นนโยบายซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับข้อเสนอในการปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของบางกะเจ้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ จากการวิจัยเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่บางกะเจ้าครั้งนี้ ผู้วิจัยขอสรุปข้อเสนอแนะที่ควรนำไปปรับใช้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐควรกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับแนวคิด New Public Service (NPS) ในลักษณะ ประชาชนคือพลเมือง (Citizenship) และรัฐคือผู้ให้บริการโดยมุ่งเน้นประโยชน์สาธารณะ (Public interest) แต่ต้องไม่ให้มีผลกระทบเชิงลบกับประชาชนในพื้นที่หรือหากวิเคราะห์แล้วจะต้องเกิดผลกระทบเชิงลบกับประชาชนในพื้นที่ ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบเชิงลบโดยวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากกฎหมายที่จะบังคับใช้อย่างรอบด้านและเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบต่อประชาชน ตลอดจนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและร่วมกำหนดข้อระเบียบกฎหมายที่จะเข้ามาบังคับใช้ในพื้นที่และภาครัฐเองต้องสนับสนุน ผลักดันหรือมอบอำนาจบางส่วนให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามนโยบายโดยรัฐเป็นผู้คอยดูแล แนะนำ สนับสนุน ไม่ใช่ควบคุม สั่งการ เน้นการใช้หลักรัฐศาสตร์มากกว่าหลักนิติศาสตร์ คือเน้นการขับเคลื่อนด้านการกิจมากกว่าขับเคลื่อนด้านกฎหมาย เพื่อลดภาวะความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่ ที่ถูกจำกัดและลิดรอนสิทธิตามกฎหมายที่เข้ามาบังคับใช้

2. รัฐควรสนับสนุนและมอบอำนาจ ดำเนินการตามนโยบายบางส่วนให้กับนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ซึ่งเป็นองค์กรฐานรากของระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่ เพื่อเข้ามาเชื่อมการดำเนินการตามภารกิจของนโยบายและพิจารณา มอบอำนาจในการใช้ดุลยพินิจบางประการเพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นจากระเบียบ ข้อบังคับ ที่เข้ามาบังคับใช้ในพื้นที่ เช่น การใช้ดุลยพินิจในการพิจารณา ผ่อนปรน ข้อระเบียบกฎหมาย บางประการที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้ในพื้นที่ เพื่อแก้ไขภาวะความขัดแย้งระหว่างภาครัฐกับประชาชน เป็นต้น

3. เมื่อนโยบายและกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว หน่วยงานเจ้าของนโยบายต้องจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนโยบายอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบาย สำหรับใช้พัฒนาปรับปรุงนโยบาย ให้สอดคล้องเหมาะสมกับปัญหาต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปของพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงภารกิจ

หน่วยงานราชการเจ้าของนโยบายควรดำเนินการ ดังนี้

1. ต้องประสานหน่วยราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและจัดการประชุมพิจารณาการขับเคลื่อนนโยบายร่วมกัน เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ที่จะต้องร่วมกันปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดแนวทางในการดำเนินการตามระเบียบข้อกฎหมาย ที่เข้ามาบังคับใช้ในพื้นที่เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ประสานการปฏิบัติกับนายอำเภอและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่นายอำเภอกำกับดูแล จัดประชุมชี้แจงประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับความจำเป็นของนโยบายและความร่วมมือในการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนด ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นประชาชนเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องที่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ ก่อนที่จะมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนโยบายและพัฒนาปรับปรุงนโยบายประจำปี เพื่อให้นโยบายสามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างราบรื่นโดยไม่มีปัญหาข้อขัดแย้ง ทั้งนี้ควรจัดประชุมชี้แจงมากกว่าหนึ่งครั้งโดยกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้แตกต่างกัน เพื่อให้ประชาชนที่มีเวลาว่างไม่ตรงกันสามารถเข้าร่วมประชุมได้ทุกคน

3. ประสานหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมผลักดันให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจ และมีความรู้ในบริบทของนโยบาย มีความรู้ความเข้าใจถึงระเบียบข้อกฎหมายที่เข้ามาบังคับใช้ ตลอดจน ส่งเสริมกิจกรรมที่จะให้ประชาชนตระหนักและเข้าใจคำว่า นโยบายสาธารณะที่ประชาชนบางกลุ่มอาจต้องเสียสละบางสิ่งบางประการ เพื่อประโยชน์สาธารณะในภาพรวม

4. พิจารณากำหนดแนวทางเยียวยาประชาชนที่ถูกจำกัดและสิทธิตามระเบียบข้อกฎหมายที่เข้ามาบังคับใช้ในพื้นที่ โดยการพิจารณาแนวทางแก้ไขเยียวยานั้น ควรจัดในรูปของคณะกรรมการในสองระดับ คือระดับกระทรวงเจ้าของเรื่อง และระดับจังหวัด ทั้งนี้ ให้มีคณะอนุกรรมการในระดับพื้นที่อำเภอด้วย โดยในระดับกระทรวงให้มีหน่วยงานอิสระที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนเข้าร่วมเป็นกรรมการ ส่วนในระดับจังหวัดและอำเภอต้องมีผู้แทนภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบเชิงลบเข้าร่วมเป็นกรรมการและอนุกรรมการตามลำดับด้วย เพื่อร่วมกันเสนอแนวทางเยียวยาประชาชนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นให้ได้มากที่สุด

5. หน่วยราชการที่มีนโยบายเข้ามาดำเนินการในพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น ต้องร่วมกันพิจารณาจัดประชุมหารือเพื่อบูรณาการ การดำเนินการตามภารกิจในพื้นที่ ของแต่ละกระทรวง ให้สอดคล้องกันในทางปฏิบัติและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อป้องกันไม่ให้งานของแต่ละหน่วยราชการตามนโยบายขัดแย้งกันเองในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลให้การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของแต่ละกระทรวง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำแนวทางการแก้ไขปรับปรุงนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของบางกะเจ้าซึ่งเป็นองค์ความรู้ในครั้งนี้ ไปศึกษากับนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน เพื่อยืนยันรูปแบบและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขนโยบาย ให้มีน้ำหนักเพิ่มมากยิ่งขึ้นและสามารถใช้เป็นโมเดลในการปรับปรุงแก้ไขนโยบายการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมต่อไป

2. ควรศึกษาแนวทางการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของประเทศต่าง ๆ ทั้งที่ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์และไม่ประสบความสำเร็จ นำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในครั้งนี้ว่าพบปัญหาและผลกระทบแตกต่างกันอย่างไร ตลอดจนวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการปรับปรุงแก้ไขนโยบายว่าสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันหรือไม่ เพื่อใช้ปรับปรุงแก้ไขในการวิจัยครั้งต่อไป

3. ควรมีการวิจัยเชิงทดลององค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้เพื่อค้นหาปัจจัย เงื่อนไข ของความสำเร็จหรือสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น ในการกำหนดนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลที่บางกะเจ้า และวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของนโยบายการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศด้วย เพื่อค้นหาแนวทางปรับปรุงนโยบายที่จะดำเนินการในพื้นที่อื่น ๆ ได้สมบูรณ์และบรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการต่อไป

4. ในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไปที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ควรมีหน่วยงานราชการภาครัฐเข้าร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยด้วย เพื่อสะดวกในการค้นหาข้อมูลเชิงนโยบายของรัฐบาล และสามารถประสานบูรณาการเป้าประสงค์ของนโยบายได้ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะมีความน่าเชื่อถือและมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวง. กำหนดให้พื้นที่ ตำบลบางกะเจ้า ตำบลบางกอบัว ตำบลบางน้ำผึ้ง ตำบลบางยอตำบลบางกระสอบ และตำบล

ทรงคนอง อำเภอพระประแดงจังหวัดสมุทรปราการเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562.

(28 กุมภาพันธ์ 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 36 ตอนที่ 24 ก.

กฎกระทรวง. ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมสมุทรปราการ พ.ศ. 2556 .(5 กุมภาพันธ์ 2557). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 131 ตอนที่19 ก.

- กรมการปกครอง. (2562). ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2562. (31 ธันวาคม 2562). กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กองทุนสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่เฉพาะ. (2562). พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม NEW: สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กานดา จินตมณฑล. (2558). การจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- พิทักษ์ “บางกะเจ้า”สู่ป่าเมืองใหญ่ที่สุดในเอเชีย. (2561). หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์. ฉบับที่ 3 มีนาคม 2561.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลไกการมีส่วนร่วมในยุทธศาสตร์การพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- สายทิพย์ สุดดีพันธ์. (2534). ปัญหาผู้นำกับการกำหนดนโยบายแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2564). (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- สำนักทะเบียนอำเภอพระประแดง. (2563). เรื่องจำนวนประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2563. (31 ธันวาคม 2562). สมุทรปราการ: ที่ว่าการอำเภอพระประแดง.
- วิรัช คำลือ. (2554). การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการเขตพื้นที่เตรียมประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติของอุทยานแห่งชาติแม่ตะไคร้ ตำบลแม่ทา อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรเดช จันทรศร. (2552). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: หนังสือในโครงการตำราสมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.
- อนุสรณ์ สุวรรณสิทธิกร. (2529). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการ กสข. ปี 2526 อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Best urban oasis of Asia. (2549). Time Best of Asia. Hong Kong: Time Asia.
- Osborne, David & Gaebler, Ted. (1992). Reinventing Government. M.A.: Addison-Wesley Publishing Company.
- Prewitt, Kenneth & Verba, Sidney. (1983). An Introduction to American Government (4th ed). NY: Happer & Row, Publishers.

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (MPA)

เปิดรับสมัครนักศึกษา...

สำหรับ...

บุคลากรภาครัฐที่ต้องการปรับวุฒิการศึกษา
บุคคลทั่วไปที่ต้องการเป็นข้าราชการ และข้าราชการส่วนท้องถิ่น
บุคลากรภาคเอกชนที่ต้องการเรียนรู้ด้านการบริหาร

เนื้อหาทันสมัย สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง
เรียนรู้กับคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณภาพและมากประสบการณ์
หลักสูตรได้รับการรับรองจาก สกอ.
มหาวิทยาลัยของรัฐ

จบตามระยะเวลา 1 ปีครึ่ง

สมัครเลยที่ >>> <https://www.rcim.in.th>

092-442-8000

ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง

The Efficiency of Internal Quality Assurances Perceived by Heads of Academic
Affairs of Schools under Trang Primary Educational Service Area Office

สุเมตตา คงสง¹ อีรพงศ์ แก่นอินทร์² และละมุล รอดขวัญ³

Sumetta Kongsong¹ Theeraphong Kaenin² and Lamun Rodkhwan³

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

¹ Student of the Master of Education program, Southern College of Technology

² Lecturer of the Master of Education Program, Southern College of Technology

³ Lecturer of the Master of Education Program, College of Innovation Management,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: sumettakongsong@gmail.com, Theeraphong.k@sct.ac.th, rodkhwan.la@gmail.com

Received: Apr 5, 2023; Revised: Apr 17, 2023; Accepted: Apr 19, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ 2) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียนของหัวหน้างานวิชาการ อายุและประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .975 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนทางเดียวและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย 1) ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก 2) หัวหน้างานวิชาการที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในไม่แตกต่างกัน แต่หัวหน้างานวิชาการที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และที่อยู่ในโรงเรียนที่ผู้บริหารสถานศึกษามีอายุและมีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ปัญหาการดำเนินงานที่มีผู้ตอบมากที่สุด คือ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโดยมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดให้มีการอบรม ประชุม สัมมนาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

This research aims to (1) investigate the efficiency level of internal quality assurance as perceived by heads of academic affairs, (2) to make efficiency comparisons of internal quality assurance as perceived by heads of academic affairs in relevance to their educational degree, work experience, and school size, age and work experience of administrators, and (3) to examine problems and suggestions regarding to internal quality assurance. The sample consisted of 159 heads of academic affairs. The study instrument was a five-point rating

scale questionnaire with the reliability coefficient of .975. The statistics used for data analysis comprised percentage, mean, standard deviation, One-way ANOVA and content analysis.

The results revealed that 1) the overall efficiency of internal quality assurance as perceived by heads of academic affairs was found at a very good level. 2) The heads of academic affairs with different degrees and work experiences had no differences in their perceptions of internal quality assurance efficiency, but there were statistically significant differences in perception of the heads with different school sizes at .001 level, and there were statistically significant differences in perception of the heads in schools with administrators of different ages and work experiences at .01 level. 3) The most rated problem by the respondents was about personnel had insufficient knowledge and understanding of internal quality assurance. It was therefore recommended that a training program and a seminar be organized in order to solve this problem.

Keywords: Efficiency, Internal Quality Assurance, Primary Educational Service Area Office

บทนำ

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ มีมาตรฐาน ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้เกี่ยวข้องเกิดความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในและภายนอก และมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี และเพื่อให้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมกระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 โดยความสำคัญตามข้อ 14 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน ดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนที่กำหนด 5) จัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา และ 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2553) และต่อมาอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และมาตรา 47 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ยกเลิกกฎกระทรวงดังกล่าว และให้ใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งความสำคัญ ข้อ 3 กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในโดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา พร้อมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือที่กำกับดูแลเป็นประจำทุกปี (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561)

นอกจากนี้ จากรายงานผลการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในขอบข่าย 6 ด้านตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 และ เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 266 โรง สรุปโดยภาพรวม พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในยังไม่เป็นระบบ ยังคงมีปัญหาและข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่ายังไม่เข้มแข็ง โรงเรียนไม่ได้สร้างหรือดำเนินงานอย่างจริงจัง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1, 2564ข; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2, 2564ข) และจากการศึกษารายงานการสังเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564 ทั้ง 2 เขตพื้นที่การศึกษา

พบว่า โรงเรียนร้อยละ 1.13 ไม่จัดส่งรายงานมายังเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1, 2564ก; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2, 2564ก) ซึ่งถือว่าไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงและไม่เป็นไปตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด นอกจากนี้แล้ว จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ของโรงเรียนทั้ง 2 สังกัด พบว่า โรงเรียนจำนวน 4 โรง มีผลการประเมินในระดับพอใช้ หมายถึง ไม่ผ่านการประเมิน ซึ่งจากข้อสรุปของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พบว่า ในการตรวจสอบและประเมินรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนทั้ง 4 โรงดังกล่าว ไม่ปรากฏเอกสารหรือหลักฐานการประกาศใช้มาตรฐานและการประกาศค่าเป้าหมายมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งเป็นข้อกำหนดตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่โรงเรียนต้องดำเนินการ ส่งผลให้ผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1, 2564; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2, 2564ก) และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาทั้งสองเขต ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 แต่อย่างใด ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการเพื่อได้รับทราบถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานในแต่ละด้านโดยละเอียด และเพื่อทราบถึงปัญหา ข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง ทั้งนี้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการส่งเสริม พัฒนา แก้ปัญหาให้บรรลุตามเป้าหมายและส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินงานอย่างถูกต้อง เป็นรูปธรรม มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียนของหัวหน้างานวิชาการ อายุ และประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ หัวหน้างานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งหมด 266 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 2565; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้างานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2565 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้กลุ่มตัวอย่าง 159 คน และดำเนินการสุ่มจากประชากร ดังนี้

1. การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Proportional-Stratified random sampling) โดยเทียบสัดส่วนของจำนวนหัวหน้างานวิชาการจากประชากรในโรงเรียนแต่ละขนาด ดังนี้

ที่	ขนาดโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
สพป. ตรัง เขต 1			
1	กลาง/ใหญ่/ใหญ่พิเศษ	73	44
2	เล็ก	59	35
สพป. ตรัง เขต 2			
1	กลาง/ใหญ่/ใหญ่พิเศษ	73	44
2	เล็ก	61	36
รวม		266	159

2. เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนแต่ละขนาดแล้ว จึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนแต่ละขนาดด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากจากประชากรทั้งหมดในโรงเรียนแต่ละขนาดเป็นรายบุคคลจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนของหัวหน้างานวิชาการ อายุและประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน 6 ด้าน ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561) และแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6) การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตรัง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .975 แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตามหนังสือวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ที่ วทต. (ว) 532/2565 ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2565

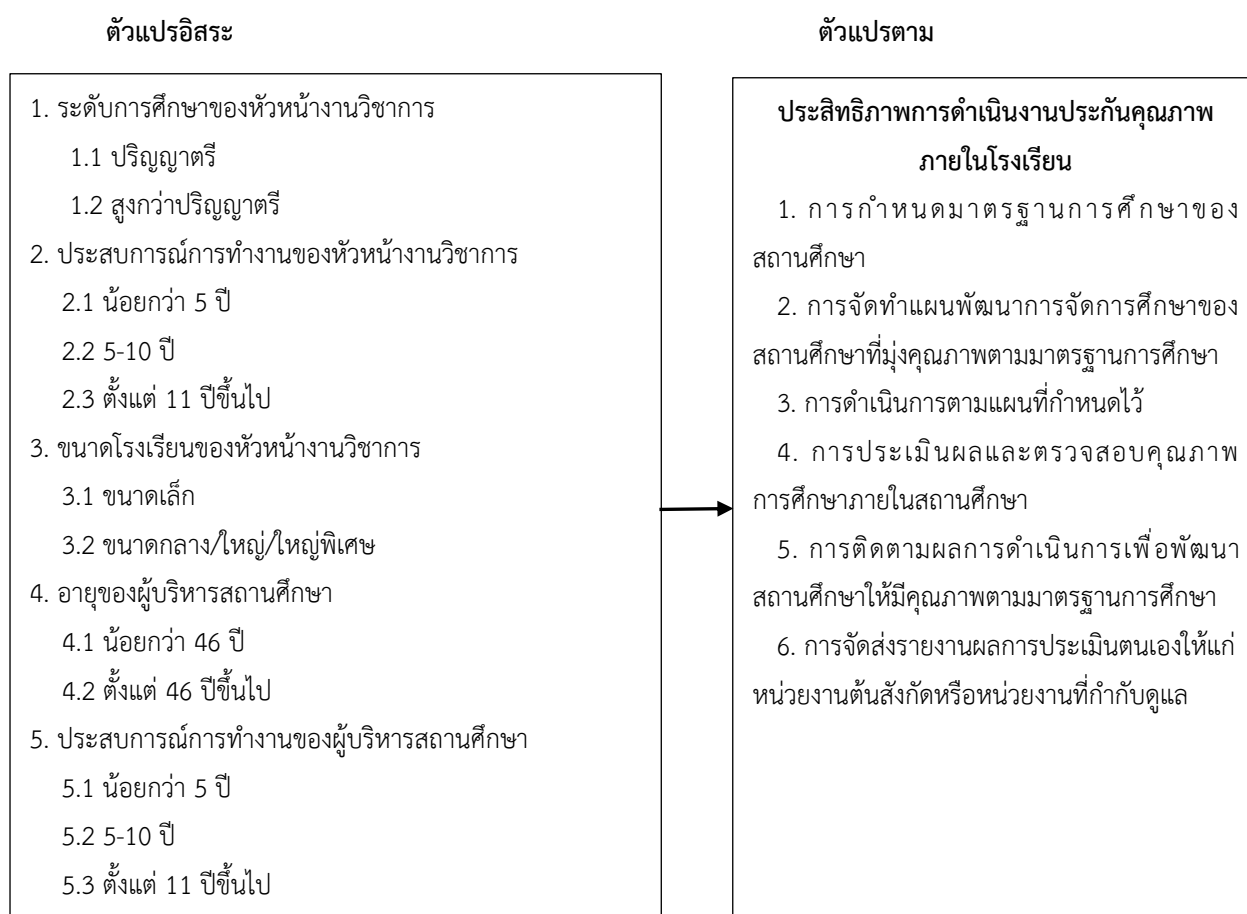
2. จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และ QR CODE แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ ทั้งนี้ได้กำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามเป็นเวลา 15 วัน คือ ระหว่างวันที่ 10-24 ตุลาคม 2565

3. ตรวจสอบการตอบกลับ และความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามที่มีข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้มีจำนวน 147 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.45 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้าวิชาการโดยรวม รายด้าน และรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้าวิชาการจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียนของหัวหน้างานวิชาการ อายุ และประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อย 1 คู่ จึงเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีทดสอบ LSD
3. วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ

จากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ โดยรวมและรายด้าน

ที่	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ	ประสิทธิภาพการดำเนินงาน		
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.50	0.56	ดีมาก
2.	การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.52	0.54	ดีมาก
3.	การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	4.52	0.67	ดีมาก
4.	การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.47	0.66	ดี
5.	การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.36	0.74	ดี
6.	การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล	4.60	0.50	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.50	0.57	ดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}=4.50$, S.D.=0.57) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 4 ด้าน ระดับดี 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล ($\bar{x}=4.60$, S.D.=0.50) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\bar{x}=4.52$, S.D.=0.54) ด้านการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ($\bar{x}=4.52$, S.D.=0.67) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{x}=4.50$, S.D.=0.56) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{x}=4.47$, S.D.=0.66) และด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\bar{x}=4.36$, S.D.=0.74) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ

ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีรายละเอียดดังตารางที่ 2-6

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษา

ประสิทธิภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.465	1	1.465	4.720*	.031
	ภายในกลุ่ม	44.994	145	.310		
	รวม	46.459	146			
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.287	1	.287	.986	.322
	ภายในกลุ่ม	42.251	145	.291		
	รวม	42.538	146			
การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	ระหว่างกลุ่ม	.362	1	.362	.816	.368
	ภายในกลุ่ม	64.295	145	.443		
	รวม	64.656	146			
การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.230	1	1.230	2.832	.095
	ภายในกลุ่ม	62.970	145	.434		
	รวม	64.200	146			
การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.261	1	1.261	2.324	.130
	ภายในกลุ่ม	78.710	145	.543		
	รวม	79.972	146			
การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล	ระหว่างกลุ่ม	.604	1	.604	2.465	.119
	ภายในกลุ่ม	35.521	145	.245		
	รวม	36.125	146			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.672	1	.672	2.114	.148
	ภายในกลุ่ม	46.055	145	.318		
	รวม	46.727	146			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า หัวหน้างานวิชาการที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า หัวหน้างานวิชาการที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีทัศนะสูงกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ประสิทธิภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.241	2	.620	1.976	.142
	ภายในกลุ่ม	45.218	144	.314		
	รวม	46.459	146			
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.706	2	.853	3.009	.052
	ภายในกลุ่ม	40.832	144	.284		
	รวม	42.538	146			
การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	ระหว่างกลุ่ม	2.088	2	1.044	2.402	.094
	ภายในกลุ่ม	62.569	144	.435		
	รวม	64.6656	146			
การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.741	2	1.370	3.211*	.043
	ภายในกลุ่ม	61.459	144	.427		
	รวม	64.200	146			
การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.159	2	1.079	1.998	.139
	ภายในกลุ่ม	77.813	144	.540		
	รวม	79.972	146			
การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล	ระหว่างกลุ่ม	1.064	2	.532	2.185	.116
	ภายในกลุ่ม	35.061	144	.243		
	รวม	36.125	146			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.711	2	.855	2.736	.068
	ภายในกลุ่ม	45.016	144	.313		
	รวม	46.727	146			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า หัวหน้างานวิชาการที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีทัศนะโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พบว่า หัวหน้างานวิชาการที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีทัศนะสูงกว่าที่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปีและน้อยกว่า 5 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่าง

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ประสิทธิภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3.973	1	3.973	13.560***	.001
	ภายในกลุ่ม	42.486	145	.293		
	รวม	46.459	146			
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3.198	1	3.198	11.788***	.001
	ภายในกลุ่ม	39.340	145	.271		
	รวม	42.538	146			
การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	ระหว่างกลุ่ม	4.162	1	4.162	9.977**	.002
	ภายในกลุ่ม	60.494	145	.417		
	รวม	64.656	146			
การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	5.022	1	5.022	12.305***	.001
	ภายในกลุ่ม	59.178	145	.408		
	รวม	64.200	146			
การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	6.427	1	6.427	12.672***	.001
	ภายในกลุ่ม	73.544	145	.507		
	รวม	79.972	146			
การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล	ระหว่างกลุ่ม	2.026	1	2.026	8.613**	.004
	ภายในกลุ่ม	34.100	145	.235		
	รวม	36.125	146			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.776	1	3.776	12.748***	.001
	ภายในกลุ่ม	42.951	145	.296		
	รวม	46.727	146			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4 พบว่า หัวหน้างานวิชาการที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง/ใหญ่/ใหญ่พิเศษ มีทัศนะโดยรวมสูงกว่าที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า มีทัศนะสูงกว่าที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาด้านการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล พบว่า มีทัศนะสูงกว่าที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ จำแนกตามอายุของผู้บริหารสถานศึกษา

ประสิทธิภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3.092	1	3.092	10.338**	.002
	ภายในกลุ่ม	43.367	145	.299		
	รวม	46.459	146			
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.310	1	2.310	8.326**	.005
	ภายในกลุ่ม	40.228	145	.277		
	รวม	42.538	146			
การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	ระหว่างกลุ่ม	3.362	1	3.362	7.953**	.005
	ภายในกลุ่ม	61.295	145	.423		
	รวม	64.656	146			
การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.165	1	2.165	5.061*	.026
	ภายในกลุ่ม	62.035	145	.428		
	รวม	64.200	146			
การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.389	1	4.389	8.420**	.004
	ภายในกลุ่ม	75.583	145	.521		
	รวม	79.972	146			
การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล	ระหว่างกลุ่ม	.800	1	.800	3.284	.072
	ภายในกลุ่ม	35.325	145	.244		
	รวม	36.125	146			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.437	1	2.437	7.979**	.005
	ภายในกลุ่ม	44.290	145	.305		
	รวม	46.727	146			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า หัวหน้างานวิชาการที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ผู้บริหารสถานศึกษามีอายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป มีทัศนะโดยรวมสูงกว่าที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ผู้บริหารสถานศึกษามีอายุน้อยกว่า 46 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า มีทัศนะสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พบว่า มีทัศนะสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการ จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ประสิทธิภาพ	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.65	2	2.325	8.008***	.001
	ภายในกลุ่ม	41.809	144	.290		
	รวม	46.59	146			
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3.688	2	1.844	6.835***	.001
	ภายในกลุ่ม	38.850	144	.270		
	รวม	42.538	146			
การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	ระหว่างกลุ่ม	5.114	2	2.557	6.184**	.003
	ภายในกลุ่ม	59.543	144	.413		
	รวม	64.656	146			
การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	3.901	2	1.950	4.658*	.011
	ภายในกลุ่ม	60.299	144	.419		
	รวม	64.200	146			
การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.562	2	1.281	2.383	.096
	ภายในกลุ่ม	77.410	144	.538		
	รวม	79.972	146			
การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล	ระหว่างกลุ่ม	1.502	2	.751	3.123*	.047
	ภายในกลุ่ม	34.623	144	.240		
	รวม	36.125	146			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3.388	2	1.694	5.628**	.004
	ภายในกลุ่ม	43.339	144	.301		
	รวม	46.727	146			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 6 พบว่า หัวหน้างานวิชาการที่อยู่ในโรงเรียนที่ผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีทัศนะโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อพิจารณาด้านการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ พบว่า มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล พบว่า มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน มีรายละเอียดดังตารางที่ 7-

ตารางที่ 7 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน
จำแนกรายด้าน

ที่	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	จำนวน	ร้อยละ
1.	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	43	29.25
2.	การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	42	28.57
3.	การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	51	34.69
4.	การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	42	28.57
5.	การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	28	19.05
6.	การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล	37	25.17

จากตารางที่ 7 พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ 1) ด้านการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ร้อยละ 35.69 2) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ร้อยละ 29.25 3) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ร้อยละ 28.57 ตามลำดับ ซึ่งประเด็นปัญหาโดยรวมทุกด้านที่มีผู้ตอบมากที่สุด คือ ปัญหาบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในไม่เพียงพอ

ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละของผู้ให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน จำแนกรายด้าน

ที่	การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน	จำนวน	ร้อยละ
1.	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	48	32.65
2.	การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	48	32.65
3.	การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	38	25.85
4.	การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	32	21.77
5.	การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	40	27.21
6.	การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล	32	21.77

จากตารางที่ 8 พบว่า จำนวนผู้ให้ข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ 1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ร้อยละ 32.65 2) ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ร้อยละ 27.21 3) ด้านการดำเนินงานตามแผนการดำเนินการที่กำหนดไว้ ร้อยละ 25.85 ซึ่งประเด็นข้อเสนอแนะโดยรวมทุกด้านที่มีผู้ตอบมากที่สุด คือ ควรจัดให้มีการอบรม/ประชุม/สัมมนาสำหรับบุคลากรของโรงเรียน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่นำมาสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับดีมากและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีมาก 4 ด้าน ระดับดี 2 ด้าน ซึ่งจะเห็นได้ว่าอยู่ในระดับดี ขึ้นไปทั้ง 6 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากงานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 และมาตรา 48 ให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทุกปี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2545) โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการในกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) โดยเฉพาะความข้อ 3 ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาตามมาตรฐานแต่ละระดับและประเภทการศึกษาพร้อมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษายภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานการประเมินตนเองเป็นประจำทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญารัตน์ นนทศักดิ์ (2561) ที่ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน พบว่า อยู่ในระดับมากขึ้นไปทั้งโดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานประจำปี ด้านการประเมินคุณภาพภายในอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผน ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษายอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของภักวีภา ลูกเงาะ (2562) พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียน พบว่า ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานไม่แตกต่างกัน เนื่องจากปัจจุบันผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้ต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง รวดเร็วและทันสมัย ทำให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น ไม่ว่าจะมีการศึกษาระดับใดหรือประสบการณ์การทำงานมากน้อยเพียงใด และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษายขึ้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายได้จัดอบรม/ประชุม/สัมมนาให้บุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศ กำกับ ติดตามเพื่อพัฒนางานกับโรงเรียนตลอดเวลา รวมทั้งได้จัดทำคู่มือจำนวน 6 เล่มที่มีเนื้อหาครอบคลุมการดำเนินงานประกันทั้ง 6 ด้านเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษายสำหรับโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้ผลการเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา เนื่อน้อย (2560) และอารียา ดวงเทพ (2562) ที่ได้เปรียบเทียบจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา เนื่อน้อย (2560) และ สุจิต ชันธหัตถ์ (2561) ที่ได้เปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ในการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้าน 4 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 2 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เป็นผลเนื่องจากโรงเรียนขนาดต่างกันจะมีสภาพบริบทข้อจำกัดในการทำงานแตกต่างกัน ซึ่งภาระงานของทุกโรงเรียนมีลักษณะเหมือนกัน แต่โรงเรียนขนาดกลาง/ใหญ่/ขนาดใหญ่พิเศษที่มีบุคลากรมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก จะสามารถมอบหมายภาระงานโดยแยกเป็นฝ่ายและแต่ละฝ่ายจะมีจำนวนคนมากกว่า 2 คนขึ้นไป ซึ่งสามารถช่วยเหลือ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กบุคลากรมีน้อยแต่ต้องรับผิดชอบงานทั้งหมด ต้องพิจารณาหรือตัดสินใจตามลำพัง ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานและคุณภาพของงานลดลง จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมนึก นครวงศ์ (2561) ที่เปรียบเทียบแล้ว พบว่า โดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของสุจิต ชันธหัตถ์ (2561) ที่เปรียบเทียบแล้วพบว่า โดยภาพรวมและด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษายด้านการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด ด้านการจัดส่งรายงานการประเมินตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และเมื่อเปรียบเทียบจำแนกตามอายุและประสบการณ์การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในการเปรียบเทียบจำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน 4 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 1 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้าน 1 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 อีกอย่างละ 2 ด้าน ทั้งนี้ เป็นผลเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุและประสบการณ์การทำงานมากได้ผ่านกระบวนการฝึกฝน พัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติ/เจตคติ อย่างหลากหลายมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มียุทธศาสตร์ความรู้ มุมมอง แนวคิด วิสัยทัศน์กว้างขึ้น เกิดทักษะกระบวนการการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถเข้าใจผู้ใต้บังคับบัญชาพร้อมกันปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี ทำให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพและเนื่องจากการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้ดำเนินงานมายาวนานมากกว่า 20 ปี ตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกาศใช้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอายุและประสบการณ์มากย่อมได้ผ่านการทำงานมาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้พัฒนาจนเกิดองค์ความรู้ ทักษะและความสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผลการเปรียบเทียบข้างต้นแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี จันทร์ศิริ และคณะ (2563) ที่ได้เปรียบเทียบจำแนกตามอายุและประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมและด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของฤทธิพรพรพรวัชร เข้มเพ็ชร (2560) ที่ได้เปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมและด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการจัดรายงานประจำปีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุไร หัตถประดิษฐ์, อรุณ จูติผล และสำเริง จันทุม (2560) ที่ได้เปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน พบว่า ปัญหาที่มีผู้ตอบ มากที่สุด คือ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ซึ่งอาจเป็นผลเนื่องการปรับเปลี่ยนบุคลากร ผู้รับผิดชอบงานประกันบ่อยๆ ด้วยสาเหตุการย้าย เกษียณอายุราชการ ลาออกหรืออื่นๆ รวมทั้งในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชะลอการนิเทศ ติดตามและการจัดอบรม/ ประชุมด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงส่งผลให้เกิดปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะว่าควรจัดการอบรม/ประชุม/สัมมนาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษายู่ในระดับดี และจากผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า ปัญหาการมีความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรไม่เพียงพอมีผู้ตอบมากที่สุดและเสนอแนะให้จัดการอบรม/ประชุม/สัมมนามากที่สุดเช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดนโยบายด้านคุณภาพโดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง 6 ด้านอย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดสรรงบประมาณด้านการวิจัย การพัฒนานวัตกรรม การนิเทศ ติดตามให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และมีการติดตาม ตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมบุคลากรด้านความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา อย่างถูกต้อง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การอบรม/ประชุม/สัมมนา การถอดบทเรียน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดทำเอกสาร/คู่มือ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น ปัจจัยด้านบุคคล คือ อายุ ประสบการณ์การทำงานของผู้รับผิดชอบงานประกัน หัวหน้างานวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านโรงเรียน คือ ขนาด ที่ตั้ง เป็นต้น
2. ศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในกับผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร ผลการประเมินความสามารถในการอ่าน การเขียนของนักเรียน ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ นนทศักดิ์. (2561). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- กฤษเพชรพรวัชร ชื่นเพ็ชร. (2560). สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวิทย์สาสน์.
- ภักดีวิภา ลูกเงาะ. (2562). สภาพและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วันทนา เนื่อน้อย. (2560). การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สุจิต ชันธหัตถ์. (2561). สภาพการบริหารการประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุภาวดี จันทศิริ และคณะ. (2563). การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาในยุค ไทยแลนด์ 4.0 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 5(2), 61-75.
- สมนึก นครวงศ์. (2561). สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 1. (2564ก). รายงานการสังเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564. ตรัง: กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.
- _____. (2564ข). รายงานสรุปผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2563. ตรัง: กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.
- _____. (2565). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2565. ตรัง: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2. (2564ก). รายงานการสังเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564. ตรัง: กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. (2564ข). รายงานการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล
การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561
ปีการศึกษา 2564. ตรัง: กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.
- _____. (2565). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2565. ตรัง: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวง
การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น. เอ. รัตนะเทรตติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.
ฉันทาคม 19. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 ตอนที่ 123ก.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา
พ.ศ. 2553. เมษายน 2. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 23ก.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2561). กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กุมภาพันธ์ 23.
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 11ก.
- อารียา ดวงเทพ. (2562). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.
- อุไร หัตถประดิษฐ์, อรุณ จุติผล และสำเริง จันทุม. (2560). การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. วารสารนาควาตรปริทรรศน์. 9(1), 25-32.

RATTANAKOSIN
COLLEGE OF INNOVATION MANAGEMENT
วิทยาลัยนวัตกรรมจัดการ
มจร. รัตนโกสินทร์

เปิดรับสมัครนักศึกษา

หลักสูตรปริญญาโท	หลักสูตรปริญญาเอก
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (M.B.A.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์	หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต (D.B.A.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์ - วันอาทิตย์
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (M.P.A.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์	หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (D.P.A.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (M.Ed.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์ - วันอาทิตย์ (เรียนสัปดาห์เว้นสัปดาห์)	หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (Ph.D.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์
หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต (M.M.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์	หลักสูตรการจัดการดุษฎีบัณฑิต (D.M.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์

สามารถสมัครออนไลน์ได้ที่

<https://www.rcim.in.th/>

092-442-9000

 @rcim.rmtr

 @rmutr_rcim_rmtr

 ติดต่อเลย!
ADD FRIEND

การใช้หลักสารานีธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

An Application Of Saraniyadhamma Principle in Service Providing to People in Tambol Namnoi Municipality, Hat Yai District, Songkhla Province

ชยางกูร กู้แสง¹ สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา² และสุปรียา ชำนาญพุฒิพร³

Chayangkun Kuseang¹ Sitthipong Sitthiphatraprabha²

and Supreecha Chamnanputthiphon³

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹ Master's degree student, Master of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

^{2,3} Lecturer of the Master of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

E-mail: Chayangkunkuseang@gmail.com, ongsitthipong@gmail.com, supreecha28@gmail.com

Received: Apr 12, 2023; Revised: Apr 27, 2023; Accepted: Apr 28, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้หลักสารานีธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และเพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักสารานีธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลน้ำน้อย จำนวน 86 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 10 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักสารานีธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านเมตตาการุณยธรรม ด้านเมตตาโมกขธรรม ด้านศีลสามัญญตา ด้านเมตตาวิจิตรกรรม ด้านทัญญูสามัญญตา และ ด้านสาธารณโภคีตา และ 2) แนวทางส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักสารานีธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนในภาพรวมเจ้าหน้าที่ควรให้บริการอย่างมีกัลยาณมิตรรวมถึงการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการเฉพาะราย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสารานีธรรมในการให้บริการแก่ประชาชน ดังนี้ (1) ด้านเมตตาการุณยธรรมเจ้าหน้าที่ควรให้บริการอย่างเป็นมิตรและมีควรอ่อนน้อมถ่อมตนและสัมาคารวะ (2) ด้านเมตตาวิจิตรกรรม เจ้าหน้าที่ควรให้บริการด้วยการพูดที่สุภาพและเป็นมิตรเป็นกันเองกับประชาชน (3) ด้านเมตตาโมกขธรรม เจ้าหน้าที่ควรมีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับบริการไม่แบ่งแยกและนำเสนอแต่สิ่งดีแก่ประชาชน (4) ด้านสาธารณโภคีตา เจ้าหน้าที่ควรช่วยเหลือกับผู้รับบริการในทุกช่องทางเพื่อความสะดวกของผู้รับบริการ (5) ด้านศีลสามัญญตา เจ้าหน้าที่ควรให้บริการตามหลักการและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และ (6) ด้านทัญญูสามัญญตา เจ้าหน้าที่ควรร่วมแลกเปลี่ยนและรับฟังสิ่งที่ผู้รับบริการต้องการเพื่อหาแนวทางให้บริการที่ตรงประเด็นมากที่สุด

คำสำคัญ: หลักสารานีธรรม การให้บริการ เทศบาลตำบล

Abstract

The objectives of this research article were to study an applying the Saraniyadhamma principle in services provide to people in Tambol Namnoi Municipality Hat-Yai district, Songkhla Province; and the guideline for promoting Saraniyadhamma principle in services providing to people in Tambol Namnoi Municipality Hat-Yai district, Songkhla Province. The research sample consisted of 86 officers in Tambol Namnoi Municipality Hat-Yai district, Songkhla Province, all determined by Krejcie and Morgan's sample size table. Ten of the key informants were selected by purposive sampling. The employed research instruments were questionnaire and the interview form. The statistics employed for the data analysis were frequency, percentage, standard deviation, and content analysis. The findings were as follows; 1) the overall of an applying the Saraniyadhamma principle in services provide to people in Tambol Namnoi Municipality Hat-Yai district, Songkhla Province was a high level, which specific aspects could be ranked from top to bottom based on their rating means as follows: Mettakayakamma, Mettamanokamma, Silasamabbata, Mettavacikamma, Ditthisamobbata and Sadharanabhogita; and 2) the guideline for promoting Saraniyadhamma principle in services providing to people in Tambol Namnoi Municipality Hat-Yai district, Songkhla Province in overall that officers should provide friendly services including assessing the needs and necessities of specific service recipients. When considering, the finding is follows: (1) Mettakayakamma, officers should provide friendly service and should be humble and respectful; (2) Mettavacikamma, officers should provide services with courteous and friendly speech to the people; (3) Mettamanokamma, officers should have a good attitude toward service users, not discriminate and present only good things to the public; (4) Sadharanabhogita, officers should help the service recipient in every channel for the convenience of the service recipient; (5) Silasamabbata, officers should provide services in strict accordance with principles and rules; and (6) Ditthisamobbata, officers should share and listen to what the service users the most relevant service solution.

Keywords: Application of Saraniyadhamma Principle, Services, Subdistrict Municipality

บทนำ

ประเทศไทยปกครองด้วยรูปแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน มีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่บริหารประเทศ รัฐบาลจึงต้องให้ความสำคัญกับการบริการสาธารณะให้กับประชาชนในทุก ๆ ด้านอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน ยุคที่เป็นยุคแห่งการแข่งขัน ยุคข้อมูลข่าวสาร หน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพการให้บริการที่ดีอยู่เสมอแก่ประชาชน ดังนั้นการให้บริการประชาชนของภาครัฐจึงจัดเป็นนโยบายหลักที่ส่วนราชการให้ความสำคัญมาก และพยายามผลักดันให้บังเกิดผลตลอดมา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) และผลจากการปฏิรูประบบราชการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น การบริหารราชการในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนปรัชญาในการทำงานด้านการให้บริการและการเสริมสร้างงานบริการภาครัฐให้มีการบริการที่มีความรวดเร็ว เสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม และสร้างความพึงพอใจให้ประชาชน

ผู้มาติดต่อขอรับบริการ อีกทั้งการบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบัน ได้มีพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 วางแนวทางการบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน การปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการจึงต้องเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้และเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่ต้องคอยรับฟังความคิดเห็นและความพึงพอใจของสังคมและประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการ

ทั้งนี้ เพราะการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเป็นสิ่งที่รัฐบาลพึงกระทำยิ่ง ในปัจจุบันเป็นยุคของการสื่อสารไร้พรมแดน การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว ข่าวสารสามารถไปจากจุดหนึ่ง ไปสู่อีกจุดหนึ่งในโลกได้อย่างรวดเร็ว กระแสการเรียกร้อง เพื่อเปลี่ยนสภาพสังคมไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ในด้านการเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนซึ่งมีจุดหมายที่มุ่งเข้าสู่เป้าหมายของหลักการและเหตุผลที่ว่าประชาชนคือผู้ที่เป็นเจ้าของประเทศภูมิภาคและโลก (พรรณเพ็ญแข โฉมอ่อน, 2564)

เทศบาล เป็นหน่วยท้องถิ่นที่รัฐแบ่งการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง โดยเทศบาลถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2476 ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 จวบจนปัจจุบัน พบว่า บทบาทหน้าที่ของเทศบาลเป็นภารกิจที่ดูแลสวัสดิการ สาธารณสุข การศึกษา โครงสร้างพื้นที่ เศรษฐกิจ และสังคม เทศบาลเป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจในรูปแบบการบริหารจัดการ และการให้บริการในด้านต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 284 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยพยายามถ่ายโอนภารกิจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถรับผิดชอบในการดำเนินการได้ (วุฒิสารตันทไชย, 2551) ซึ่งมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งในปัจจุบันมีการแบ่งประเภทเทศบาลออกเป็นเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล โดยในจังหวัดสงขลามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 2 แห่ง เทศบาลเมือง 11 แห่ง เทศบาลตำบล 35 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบล 92 แห่ง กระจายอยู่ใน 16 อำเภอของสงขลา

เทศบาลตำบลน่าน้อย ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีภารกิจดูแลรับผิดชอบพื้นที่ทั้งหมด 47.20 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 10 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 12,757 คน แบ่งเป็น 3,923 ครัวเรือน ซึ่งพันธกิจของเทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้ความช่วยเหลือ และแนะนำให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่ประชาชนในเขตพื้นที่การดูแล แต่ด้วยสภาพปัญหาในสังคมปัจจุบัน ทำให้การบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเกิดความเครียด ส่งผลต่อการให้บริการแก่ประชาชน ส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กรประชาชนเกิดความไม่เชื่อมั่น และเสื่อมศรัทธาในตัวขององค์กร จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและแก้ไขเพื่อสร้างความประทับใจในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานที่มีประชากรจริงและประชากรแฝงอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดสงขลา ดังนั้นการให้บริการกับประชาชนที่มีจำนวนมาก ผู้ให้บริการคือบุคลากรของเทศบาลตำบลน่าน้อยจำเป็นต้องมีจิตสำนึกในการให้บริการเพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจสูงสุด ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายของหน่วยงานรัฐทุกแห่ง ดังนั้นการเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีในการบริการประชาชนเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการให้บริการ มีความสอดคล้องกับหลักสธารณนิยมซึ่งเป็นหลักธรรม ที่กล่าวถึงธรรมที่ทำให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มี 6 ประการ ได้แก่ 1) เมตตาการุณยธรรม หมายถึง ทำแต่ในสิ่งที่เป็นความดีต่อกัน ช่วยเหลือส่งเสริมกัน มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักสัสมมาคารวะ ไม่เบียดเบียนรังแกกัน ไม่ทำร้ายให้ได้รับความทุกข์ทรมาน ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องต่อกัน มีความเสียสละต่อผู้อื่น 2) เมตตาจาริกรรม หมายถึง การใช้คำพูดออกมาแต่คำพูดที่ดีงามด้วยความรักปรารถนาดี รู้จักพูดให้กำลังใจกันและกัน 3) เมตตาโมณกรรม หมายถึง ความรู้สึกในจิตใจที่มีแต่ความคิดดี ๆ การมองกันในเรื่องดี ปรารถนาดี รักและเมตตาต่อกัน คิดในสิ่งที่สร้างสรรค์ มองด้านบวกต่อกัน 4) สาธารณโภคิตา หมายถึง ให้รู้จักแบ่งปันผลประโยชน์กันด้วยความยุติธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบกันช่วยเหลือกัน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และมีความเสมอภาคต่อกัน 5) สีสสามัญญตา หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่าง ๆ อย่างเดียวกันอย่างเคร่งครัด เคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่ก้าวร้าวหน้าที่กัน และ 6) ทิฐิสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน คิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองที่ต่างกลับมาให้ตรงกัน ด้วยการยอมรับในเหตุผล พุดจาหาข้อสรุปตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนจุดต่างไม่ถือเอาความคิดของตนเป็นใหญ่แต่เพียงฝ่ายเดียว (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2553) การนำหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับการให้บริการประชาชน ช่วยยกระดับประสิทธิภาพและเพิ่มประสิทธิผลในการให้บริการองค์กรภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น

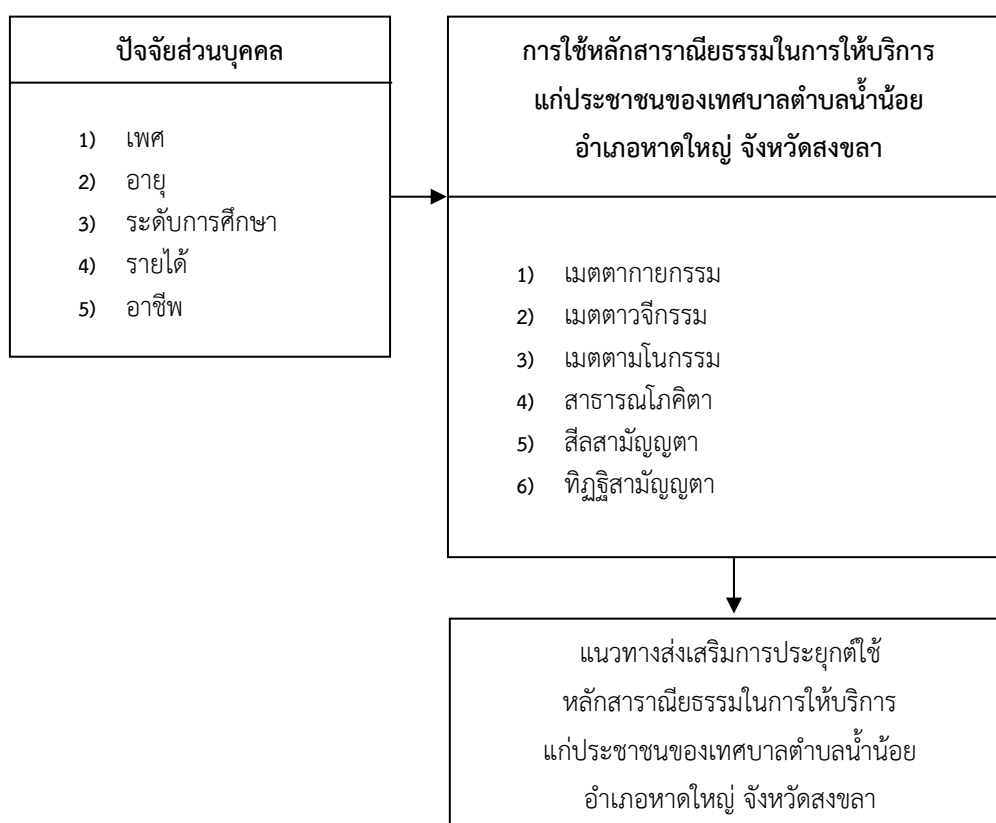
จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่า ภารกิจหลักของการจัดตั้งองค์กรภาครัฐ คือการบริการประชาชน ซึ่งหน่วยงานหลายภาคส่วนยังขาดจิตสำนึกการให้บริการและอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์องค์กรและความเชื่อมั่นของประชาชนได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการให้บริการประชาชนด้วยหลักสราณียธรรมของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมในการเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย ทั้งยังเป็นการขับเคลื่อนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในอนาคตสืบเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “การใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา” โดยการใช้หลักสราณียธรรมในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต เล่มที่ 22 จากการทบทวนแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอดาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กันไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ พนักงานเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอดาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 105 คน (สำนักงาน ปลัดเทศบาลตำบลน่าน้อย ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

ได้แก่ พนักงานเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอดาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 86 คน โดยกำหนด ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน อธิวัฒน์ เกล็ดกุล, 2543)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ผู้อำนวยการกอง และประชาชนที่รับบริการ รวม 10 คน เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ กับศาสตร์ของความรู้ทั้งในเชิงวิชาการ และผู้วางแผนงาน ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลัก สราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชน ของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอดาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยโดยใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์ (In-dept interview) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้าง ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) และข้อมูล ทุติยภูมิ (Secondary Sources) ซึ่งได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการ วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

แบบสอบถาม

มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ชุด มีรายละเอียดประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และ อายุงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอดาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วย

1) ข้อคำถามด้านเมตตาการุณกรรม	จำนวน 5 ข้อ
2) ข้อคำถามด้านเมตตาวิจิตรกรรม	จำนวน 5 ข้อ
3) ข้อคำถามด้านเมตตาโมกขกรรม	จำนวน 5 ข้อ
4) ข้อคำถามด้านสาธารณโภคิตา	จำนวน 5 ข้อ
5) ข้อคำถามด้านศีลสามัญญตา	จำนวน 5 ข้อ

6) ข้อคำถามทฤษฎีสัมพันธภาพ

จำนวน 5 ข้อ

โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิด ลิเคิร์ต (Likert, 1932) โดยกำหนดค่าต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5
มาก	มีค่าเท่ากับ 4
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3
น้อย	มีค่าเท่ากับ 2
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1

แบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ด้วยการกรอกข้อความลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริงเท่าที่สามารถเปิดเผยได้

ตอนที่ 2 การใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อรวบรวมเนื้อหาสาระจากการศึกษาค้นคว้าที่ได้มาดังกล่าว นำมากำหนดเป็นกรอบให้ตรงกับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูล ในการสร้างแบบสอบถาม แล้วร่างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ประกอบกัน ซึ่งเป็นการดัดแปลงเครื่องมือจากแบบสอบถามที่ได้เคยผ่านการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุง ให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

4. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จ ความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และเหมาะสมของข้อคำถามนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence (IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

6. ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย และได้รับอนุมัติหนังสือรับรองจริยธรรมในมนุษย์ เลขที่ 233/2566

7. เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้องเสร็จแล้ว จึงนำไปทดลองใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ บุคลากรของเทศบาลตำบลพะวง ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient, 1984) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .960

8. นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป
9. นำผลจากการเก็บข้อมูลที่ครบถ้วนมาวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตนายกเทศมนตรีตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในการแจกแบบสอบถามให้กับพนักงานเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกให้กับพนักงานเทศบาล เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา คือ 86 คน และรับกลับคืนหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว
3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจำนวน 86 ชุด แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทุกฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายลักษณะสถานภาพของประชากรที่ใช้ในการศึกษา
2. วิเคราะห์การใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
3. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	34	39.50
2. หญิง	52	60.50
รวม	86	100.00

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
1. 18-30 ปี	26	30.20
2. 31-40 ปี	30	34.90
3. 41-50 ปี	23	26.80
4. 51 ปีขึ้นไป	7	8.10
รวม	86	100.00
ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษา	-	-
2. มัธยมศึกษาตอนต้น	1	1.20
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	5	5.80
4. อนุปริญญา / ปวส.	12	13.90
5. ปริญญาตรีขึ้นไป	68	79.10
รวม	86	100.00
ตำแหน่ง		
1. ข้าราชการ	40	46.50
2. พนักงานเทศบาล	33	38.40
3. ลูกจ้างประจำ	3	3.50
4. จ้างเหมาบริการ	10	11.60
รวม	86	100.00
อายุงาน		
1. ต่ำกว่า 5 ปี	31	36.00
2. 6-10 ปี	30	34.90
3. 11-20 ปี	18	21.00
4. 21 ปีขึ้นไป	7	8.10
รวม	86	100.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 34.90 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 79.10 ตำแหน่งข้าราชการ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 และมีอายุงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

(N = 86)

ข้อ	การใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของ เทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1.	ด้านเมตตาทายกรรม	4.55	0.50	มากที่สุด
2.	ด้านเมตตาจารกรรม	4.50	0.53	มากที่สุด
3.	ด้านเมตตามโนกรรม	4.51	0.53	มากที่สุด
4.	ด้านสาธารณโภคิตา	4.30	0.59	มาก
5.	ด้านศีลสามัญญตา	4.51	0.53	มากที่สุด
6.	ด้านทฎฐิสามัญญตา	4.45	0.53	มาก
โดยรวม		4.47	0.54	มาก

ผลการวิเคราะห์การใช้หลักสราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านเมตตาทายกรรม ด้านเมตตามโนกรรม ด้านศีลสามัญญตา ด้านเมตตา ด้านทฎฐิสามัญญตา และ ด้านสาธารณโภคิตาตามลำดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยมีดังนี้

1. **ด้านเมตตาทายกรรม** พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ เจ้าหน้าที่ให้บริการประชาชนที่มารับบริการด้วยหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ให้บริการประชาชนที่มารับบริการด้วยความสุภาพเรียบร้อย อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เจ้าหน้าที่ชวนขายในการให้บริการประชาชนที่มารับบริการ อยู่ในระดับมาก

2. **ด้านเมตตาจารกรรม** พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ เจ้าหน้าที่ให้บริการกับประชาชนที่มารับบริการด้วยน้ำเสียงเป็นมิตร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์แก่ประชาชนที่มารับบริการ และเจ้าหน้าที่กล่าวทักทายกับประชาชนที่มารับบริการด้วยความอ่อนหวาน อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เจ้าหน้าที่กล่าวขอบคุณประชาชนที่มารับบริการบ่อย อยู่ในระดับมาก

3. **ด้านเมตตามโนกรรม** พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ เจ้าหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความเป็นมิตร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่มีความเสมอกับประชาชนที่มารับบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นประโยชน์กับประชาชนที่มารับบริการ อยู่ในระดับมาก

4. **ด้านสาธารณโภคิตา** พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ หน่วยงานจัดสถานที่ที่เพียงพอเพื่อให้บริการแก่ประชาชนที่มารับบริการ รองลงมาคือ หน่วยงานมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยเพื่อให้บริการแก่ประชาชนที่มารับบริการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หน่วยงานจัดช่องทางแสดงความคิดเห็นไว้บริการประชาชนที่มารับบริการที่หลากหลาย

5. **ด้านศีลสามัญญตา** พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ เจ้าหน้าที่ที่มีความระมัดระวังความผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อการให้บริการแก่ประชาชนที่มาใช้บริการได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติกับประชาชนที่มาใช้บริการด้วยการสำรวมกิริยาอาการ

6. **ด้านทวิฏฐสามัญญตา** พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ เจ้าหน้าที่ยอมรับคำติชมจากประชาชนที่มาใช้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ยอมรับความคิดเห็นจากประชาชนที่มาใช้บริการ อยู่ในระดับมาก และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ เจ้าหน้าที่ร่วมรับผิดชอบต่อการให้บริการแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย (1) เจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติในการบริการ และ (2) เจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองในขณะที่ปฏิบัติงาน

2. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนในภาพรวม พบว่า เจ้าหน้าที่ควรให้บริการอย่างมีกัลยาณมิตรรวมถึงการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการเฉพาะราย เพื่อที่จะให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชน ดังนี้

- 1) ด้านเมตตาทายกรรม เจ้าหน้าที่ควรให้บริการอย่างเป็นมิตรและมีควรอ่อนน้อมถ่อมตนและสัมมาคารวะ
- 2) ด้านเมตตาจาริกรรม เจ้าหน้าที่ควรให้บริการด้วยการพูดที่สุภาพและเป็นมิตรเป็นกันเองกับประชาชน
- 3) ด้านเมตตาโมกรรม เจ้าหน้าที่ ควรมีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับบริการไม่แบ่งแยกและนำเสนอแต่สิ่งดีแก่ประชาชน
- 4) ด้านสาธารณโกลิตา เจ้าหน้าที่ควรช่วยเหลือกับผู้รับบริการในทุกช่องทางเพื่อความสะดวกของผู้รับบริการ
- 5) ด้านศีลสามัญญตา เจ้าหน้าที่ควรให้บริการตามหลักการและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด
- 6) ด้านทวิฏฐสามัญญตา เจ้าหน้าที่ควรร่วมแลกเปลี่ยนและรับฟังสิ่งที่ผู้รับบริการต้องการเพื่อหาแนวทางให้บริการที่ตรงประเด็นมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์การใช้หลักสาราณียธรรมในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านเมตตาทายกรรม ด้านเมตตาโมกรรม ด้านศีลสามัญญตา ด้านเมตตา ด้านทวิฏฐสามัญญตา และ ด้านสาธารณโกลิตา เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจในรูปแบบการบริหารจัดการ และการให้บริการในด้านต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 284 ขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาสาระในการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยพยายามถ่ายโอนภารกิจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สามารถรับผิดชอบในการดำเนินการได้ (วุฒิสภา ตันไชย, 2551) จากแนวคิดของการกระจายอำนาจของท้องถิ่น ในการให้บริการไปถึงตัวประชาชนให้มากที่สุดและการบริการถือว่าเป็นด้านหน้าของการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับประชาชน เพราะถ้า

มีบริการที่ดี ย่อมทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และต่อหน่วยงานด้วย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการให้บริการจะต้องมีความตั้งใจและอุทิศตนให้แก่งาน และสำนึกอยู่เสมอว่า เป็นผู้ให้บริการแก่ประชาชน เช่นเดียวกับเทศบาลตำบลน่าน้อย ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีการกีดดูแลรับผิดชอบพื้นที่ทั้งหมด 47.20 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 10 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 12,757 คน แบ่งเป็น 3,923 ครัวเรือน ซึ่งพันธกิจของเทศบาลมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้ความช่วยเหลือ และแนะนำให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่ประชาชนในเขตพื้นที่การดูแล แต่ด้วยสภาพปัญหาในสังคมปัจจุบัน ทำให้การบริการประชาชนของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเกิดความเครียด ส่งผลต่อการให้บริการแก่ประชาชน ส่งผลต่อภาพลักษณ์ขององค์กร ประชาชนเกิดความไม่เชื่อมั่น และเสื่อมศรัทธาในตัวเอง จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและแก้ไขเพื่อสร้างความประทับใจในการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของนักทฤษฎี บรมนันท์ (2553) ที่กล่าวว่า หลักการพื้นฐานในการจัดทำบริการสาธารณะประกอบด้วย หลักความต่อเนื่องของการบริการสาธารณะ หลักความเปลี่ยนแปลงได้ของการจัดทำบริการสาธารณะ และหลักความเสมอภาค นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเจมส์เอส แมคคัลลัฟ (Jame S. McCullough, 1983) เห็นว่า การให้บริการสาธารณะจะต้องประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญคือ หน่วยงานที่ให้บริการ (Service Delivery Agency) บริการ (The Service) และผู้รับบริการ (The Service Resilience) ดังนั้นการให้บริการสาธารณะจึงเป็นเรื่องที่หน่วยงานที่ให้บริการทำหน้าที่ส่งมอบบริการให้แก่ผู้รับบริการโดยที่ประโยชน์หรือคุณค่าของบริการที่ได้รับนั้นผู้รับบริการจะตระหนักไว้ในจิตใจ

2. ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกกลุ่ม พบว่าการให้บริการของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นไปตามหลักสภานโยบายและหลักการของการให้บริการคือ 1) สอดคล้องตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ 2) ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพอใจ 3) ปฏิบัติโดยถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วน 4) เหมาะสมแก่สถานการณ์ และ 5) ไม่ก่อผลเสียแก่บุคคลอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการให้บริการของ Max Weber (1996) ให้ทักษะเกี่ยวกับการบริการไว้ว่า การให้บริการที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด คือ การให้บริการที่ไม่คำนึงถึงตัวบุคคล กล่าวคือ เป็นการให้บริการที่ปราศจากอารมณ์ ไม่มีความชอบพอสันใจเป็นพิเศษ ทุกคนได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันตามเกณฑ์เมื่ออยู่ในสภาพที่เหมือนกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระครูวิจิตรปัญญารักษ์ (2564) พบว่า หลักสภานโยบาย 6 มีประโยชน์อย่างมาก โดยเฉพาะถ้าเจ้าหน้าที่นำหลักดังกล่าวมาใช้ในการให้บริการประชาชน จะทำให้ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการจะเกิดความประทับใจ ทำให้บรรลุเป้าหมายของการให้บริการได้

3. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสภานโยบายในการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปัญหาประกอบด้วย (1) เจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติในการบริการ และ (2) เจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองในขณะที่ปฏิบัติงาน ในขณะที่แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสภานโยบายในการให้บริการแก่ประชาชนในภาพรวม พบว่า เจ้าหน้าที่ควรให้บริการอย่างมีกัลยาณมิตรรวมถึงการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการเฉพาะรายเพื่อที่จะให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสภานโยบายในการให้บริการแก่ประชาชน ดังนี้ ด้านเมตตาทายกรรม เจ้าหน้าที่ควรให้บริการอย่างเป็นมิตรและมีควรอ่อนน้อมถ่อมตนและสัมาคารวะ ด้านเมตตาวิจิตรกรรม เจ้าหน้าที่ควรให้บริการด้วยวาจาที่สุภาพและเป็นมิตรเป็นกันเองกับประชาชน ด้านเมตตาโมกกรรม เจ้าหน้าที่ควรมีความคิดที่ดีต่อผู้รับบริการไม่แบ่งแยกและนำเสนอแต่สิ่งดีแก่ประชาชน ด้านสาธารณโภคีตา เจ้าหน้าที่ควรช่วยเหลือกับผู้รับบริการในทุกช่องทางเพื่อความสะดวกของผู้รับบริการ ด้านสัสสามัญญาตา เจ้าหน้าที่ควรให้บริการตามหลักการและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และด้านทวิญญูสามัญญาตา เจ้าหน้าที่ควรร่วมแลกเปลี่ยนและรับฟังสิ่งที่ผู้รับบริการต้องการเพื่อหาแนวทางให้บริการที่ตรงประเด็นมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมบุญ มณีเกิด และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้หลักสภานโยบายในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการใช้หลักสภานโยบายในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดนครราชสีมา มากที่สุด คือด้านทวิญญูสามัญญาตา ควรมีความสามัคคีปรองดองกัน หากมีความคิดเห็นขัดแย้งกันก็ควรใช้เหตุผล ไม่ใช้อารมณ์และยึดมั่นในความคิดของตนเองมากเกินไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านเมตตาทายกรรม พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ชวนช่วยในการให้บริการประชาชนที่มารับบริการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่มีความจริงใจในการให้บริการประชาชนไม่ใช่แค่เป็นหน้าที่ที่ต้องจะให้บริการเปรียบเสมือนเป็นญาติตนเอง
2. ด้านเมตตาจริกรรม พบว่า เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ ด้วยการแก้ไขปัญหให้กับประชาชนที่มารับบริการอย่างสุภาพ อ่อนหวานต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาหรืออบรมเกี่ยวกับการมารยาทและการใช้คำพูดในการให้บริการกับประชาชนอย่างจริงจัง
3. ด้านเมตตาโมกกรรม พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นประโยชน์กับประชาชนที่มารับบริการต่ำที่สุด แต่อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารหน่วยงานควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่เข้ามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการและจำเป็นต่อประชาชนที่มารับบริการ
4. ด้านสาธารณโภคิตา พบว่า หน่วยงานจัดช่องทางแสดงความคิดเห็นไว้บริการประชาชนที่มารับบริการที่หลากหลายต่ำที่สุด ดังนั้น หน่วยงานควรเพิ่มช่องทางในการให้บริการกับประชาชนให้หลากหลายโดยคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงช่องทางดังกล่าวเป็นสำคัญ
5. ด้านศีลสามัญญตา พบว่า เจ้าหน้าที่ปฏิบัติกับประชาชนที่มารับบริการด้วยการสำรวมกิริยาอาการต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาด้านการปฏิบัติตนต่อประชาชนด้วยกิริยาที่เหมาะสม
6. ด้านทิวฐิสามัญญตา พบว่า เจ้าหน้าที่ร่วมรับผิดชอบต่อการให้บริการแก่ประชาชนที่มารับบริการต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรให้บริการด้วยความถูกต้องชัดเจนและพยายามลดความผิดพลาดให้มากที่สุดและเมื่อความผิดพลาดขึ้นควรแสดงความจริงใจการแก้ไขหรือรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นดังกล่าว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาด้านการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพแก่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนในการรับบริการจากเทศบาลตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- ธรรมบุญ ภูณีกิต และคณะ. (2563). การใช้หลักสารณียธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเสาชิง อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(2), 18-34.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นันทวัฒน์ บรมนันท์. (2553). *หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับบริการสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พรรณเพ็ญแข โฉมอ่อน. (2564). คุณภาพการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลไทรงาม อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(3), 566-580.
- พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์. (2564). หลักสารณียธรรมกับการบริหารเทศบาลตำบลหนองสองห้อง. *วารสารศึกษิตาลัย*, 2(2), 29-42.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2553). *พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: กองการพิมพ์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กพผ.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *ประวัติปิฎกฉบับภาษาไทย มหามกุฏราชวิทยาลัย*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

วุฒิสาร ตันไชย. (2551). ระบบการปกครองท้องถิ่นประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน: ราชอาณาจักรไทย.

กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Conbach, L. J. (1984). *Essential of Psychology and Education*. NY: Mc-Graw Hill.

Likert, R. A. (1932, May). Technique for the Measurement of Attitudes. *ArchPsychological*, 25(140), 1-55.

McCullough, J. S. (1983). *General concepts and Issues*. Urban Training Management Trainings Program Research Triangle Institute.

Weber, M. (1996). *The theory of Social and Economic Organization Trans* (4th ed.). NY: The Free Press.

GRADUATE COLLEGE
Rattanakosin College of Innovation Management
RATTANAKOSIN
COLLEGE OF INNOVATION MANAGEMENT
วิทยาลัยนวัตกรรมจัดการ
มจร. รัตนโกสินทร์

เปิดรับสมัครนักศึกษา

หลักสูตรปริญญาโท	หลักสูตรปริญญาเอก
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (M.B.A.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์	หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต (D.B.A.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์ - วันอาทิตย์
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (M.P.A.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์	หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (D.P.A.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (M.Ed.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์ - วันอาทิตย์ (เรียนสัปดาห์เว้นสัปดาห์)	หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (Ph.D.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์
หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต (M.M.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์	หลักสูตรการจัดการดุษฎีบัณฑิต (D.M.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์

สามารถสมัครออนไลน์ได้ที่
<https://www.rcim.in.th/>

092-442-9000

 @rcim.rmutr

 @rmutr_rcim_rmutr

 ติดต่อเลย!
ADD FRIEND

การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
An Application of Bojjhanga Principle in Decision Making of Election to Local
Leaders Of People in Tambol Banperng Administrative Organization
Pakpanang District, Nakhon Si Thammarat Province

นุชรี นวลแก้ว¹ พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร² และกันตภณ หนูทองแก้ว³

Nutcharee Nuankaeo¹ Phramaha Ekkawin Piyaweero² and Kantaphon Nuthongkaew³

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹ Master's degree student, Master of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

^{2,3} Lecturer of the Master of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

E-mail: nymphtim.nn@gmail.com, ekkawin.piy@mbu.ac.th, kantaphon.271970@gmail.com

Received: Apr 18, 2023; Revised: Apr 27, 2023; Accepted: May 3, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในพื้นที่ตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 333 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการผู้ใหญ่บ้าน และประธานอสม. รวม 5 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านปิตี ด้านวิริยะ ด้านสมาธิ ด้านสติ ด้านอุเบกขา ด้านปัสสัทธิ และ ด้านธัมมวิจยะ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย (1) ควรมีสติในการตัดสินใจเลือกโดยมีข้อมูลที่เพียงพอ (2) ควรมีความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครก่อนตัดสินใจเลือก (3) ควรมีความมั่นคงแน่วแน่ในการตัดสินใจและปฏิบัติตนอย่างมีอุดมการณ์ (4) ควรส่งเสริม สนับสนุน ยอมรับและยกย่องผู้ที่ได้รับคัดเลือกมาเป็นตัวแทนอย่างจริงจังและจริงใจ (5) ควรมีการสงบจิตสงบใจ และลดการปะทะเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงพอใจ (6) ควรมีความมั่นคงและแน่วแน่ในการตัดสินใจเลือกปราศจากความหวั่นไหวหรือการยุง หรือผลประโยชน์ใด ๆ และ (7) ควรวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียง และยอมรับการตัดสินใจของตนเองเพื่อผลประโยชน์โดยรวม

คำสำคัญ: การใช้หลักโพชฌงค์ การตัดสินใจเลือกตั้ง ผู้นำท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objectives of this thesis were: 1) to study an application of the Bojjhanga principle in make a choice of election to local leaders of people in Tambol Banperng Administrative Organization, Pakpanang district, Nakhon Si Thammarat. The research sample consisted of people in Tambol Banperng Administrative Organization, Pakpanang District, Nakhon Si Thammarat. Key informants include: Deputy President of subdistrict Administrative Organization Deputy Permanent Secretary of the Subdistrict Administrative Organization Public Health Specialist, village headman and chairman of village health volunteers, a total of 5 people The employed research instrument were closed-ended and open-ended questionnaire and the interview form. The statistics employed for the data analysis were frequency, percentage, standard deviation, and content analysis. The findings were as follows; 1) the overall and each aspect of an application of the Bojjhanga principle in decision making of election to local leaders of people in Tambol Banperng Administrative Organization, Pakpanang district, Nakhon Si Thammarat was at the high level, which specific aspects could be ranked from top to bottom based on their rating means as follows: the piti, the viriya, the concentration, the mindfulness, the upekkha, the passivism, and the dhammavidya. 2) guidelines for applying the bojjhanga principle in make a choice of election to local leaders of people in Tambol Banperng Administrative Organization, Pakpanang District, Nakhon Si Thammarat consist of (1) there should be consciousness in making election decisions with sufficient information (2) there should be knowledge and information about applicants before making a choice (3) should have firmness in making decisions and act with ideology (4) Seriously and sincerely encourage, support, accept and praise the selected representative 5) there should be calm and minimize conflict when unpleasant events occur (6) there should be firmness and determination in making choices free from any agitation or incitement or benefit and (7) should be impartial, unbiased, and accept their own decisions for the benefit of the whole.

Keywords: Bojjong Principle, Election Decisions, Local Leaders, Sub-district Administrative Organizations

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยสิ่งทีถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นประชาธิปไตยคือ การเลือกตั้งเพราะเป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของสิทธิในอันที่จะมอบความไว้วางใจให้ผู้ทีตนเองเลือกเข้าไปใช้อำนาจแทนตนในการทำหน้าที่ ที่จะสะท้อนปัญหาถึงกับรัฐบาลให้บริหารจัดการประเทศตรงกับความต้องการของประชาชน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 21(1) ให้ความสำคัญถึงสิทธิและการเลือกตั้งไว้ว่า “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจรัฐบาลของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลา ด้วยการลงคะแนนเสียงอย่างทั่วถึง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่านั้น โดยกระทำการเป็นการลับด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อที่จะประกันให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี” (Netelection, 2016) การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการ บางอย่าง โดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุม ของรัฐหาได้ไม่เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น (สุพัฒพงศ์ แยมอัม, 2564) ดังนั้น การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดินไทยเนื่องมาจากการปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิ และหน้าที่พลเมือง อันจะนำไปสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยการปกครองท้องถิ่น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชน รู้จักการปกครอง

ตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกใน ความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น (อัญธิชา มั่นคง, 2558)

การเลือกตั้งท้องถิ่นจึงนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับท้องถิ่น (Local Political Participation) ผ่านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Candidates) และพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบาย (Policy Platform) ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน ในแง่หนึ่งการเลือกตั้งจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ เนื่องจากประชาชนสามารถกำหนดทิศทางของนโยบายสาธารณะที่ตนต้องการผ่านการเลือกผู้สมัครและพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีแนวนโยบายสอดคล้องกับตนได้ (สตีธ ธนาธิโชติ และธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์, 2560) โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การเลือกผู้นำท้องถิ่นเพื่อมาทำหน้าที่เป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่และมีบทบาทรับผิดชอบโดยตรงต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นและขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยทางความคิดและการตัดสินใจในการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครเลือกตั้ง หากสามารถตัดสินใจโดยใช้ปัญญา ไม่เห็นแก่ความสนิทสนมใกล้ชิด หรือผลประโยชน์ส่วนตน ก็จะได้ผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีความรู้ความสามารถ มีศีลธรรม ซึ่งหลักโพชฌงค์ เป็นอีกหนึ่งหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจได้ โดยหลักโพชฌงค์ หมายถึง องค์ธรรมแห่งการตรัสรู้ การตรัสรู้เป็นเป้าหมายที่ต้องการ องค์ธรรมแห่งการตรัสรู้ ก็เปรียบเสมือนเครื่องมือที่จะช่วยให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการ (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2554) มี 7 ประการ ได้แก่ สติ แปลว่า ความระลึกได้ สำนึกพร้อมอยู่ ใจอยู่กับกิจ จิตอยู่กับเรื่อง ัมมวชิระ แปลว่า ความเพียรธรรม ความอดส่องสับคันธธรรม วิริยะ แปลว่า ความเพียร ปิติ แปลว่า ความอิ่มใจ ปัสสัทธิ แปลว่า ความผ่อนคลายสงบเย็นกายใจ สมานิ แปลว่า ความมีใจตั้งมั่น จิตแน่วแน่ในอารมณ์ และอุเบกขา แปลว่า ความมีใจเป็นกลางเพราะเห็นตามเป็นจริง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ป.อ.ปยุตโต, 2561) จึงนับได้ว่าหลักโพชฌงค์เป็นอีกหนึ่งหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจได้ เพราะสามารถนำมากำกับสติไม่ให้หลงมัวเมาไปกับผลประโยชน์หรืออารมณ์สินจ้าง

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 โดยในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและสมาชิกสภาของประชาชนในพื้นที่องค์กรการบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2564 ที่ผ่านมานั้น ผลการเลือกตั้งพบว่า ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นบุคคลเดิมที่เคยดำรงตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วในสมัยที่ผ่านมา และยังพบว่าบางเขตเลือกตั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงรายเดียว นอกจากนี้แล้วในการเลือกตั้งครั้งนี้ยังเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงการใช้อิทธิพลกดดันผู้สมัครฝั่งตรงข้าม การซื้อสิทธิ์ขายเสียงในพื้นที่แต่ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน รวมถึงเกิดความแตกแยกในครอบครัวเนื่องจากลงคะแนนเลือกผู้สมัครคนละพรรค

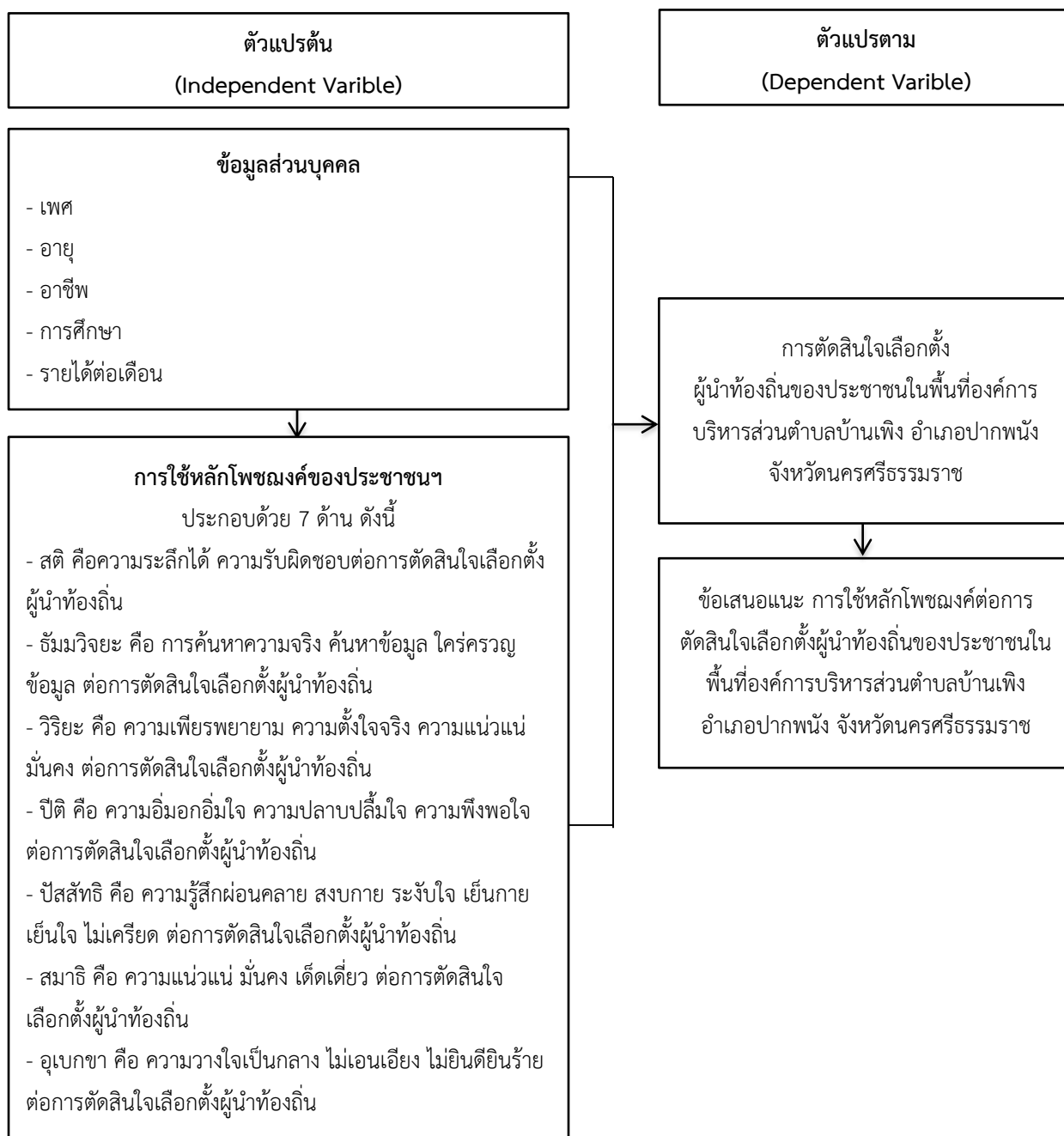
ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการใช้หลักโพชฌงค์ ในการตัดสินใจเพียงใดเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด และในแต่ละด้านมีการใช้หลักโพชฌงค์ อยู่ในระดับใด เพื่อเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้หลักโพชฌงค์ ในการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา ในการเลือกตั้งครั้งในอนาคต เพราะผู้วิจัยมีความเห็นว่าหากประชาชนใช้หลักโพชฌงค์ ในการตัดสินใจเลือกผู้บริหารท้องถิ่น ก็จะได้คนดี มีความรู้ความสามารถที่จะนำพาความผาสุกและความเจริญมาสู่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษา การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา โดยหลักโพชฌงค์มี 7 ประการ คือ สติ อัมมวิริยะ วิริยะ ปิติ ปัสสัทธิ สมาธิ และอุเบกขา สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กันไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ไว้ดังนี้

1. แบบเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในพื้นที่ตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 2,457 คน และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 333 คน

2. แบบเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ รวม 5 คน เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เป็นผู้มีความรู้ มีความสนใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่น เข้าใจบริบทของพื้นที่ รวมถึงมีความเข้าใจหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงบูรณาการเพื่อการพัฒนางานวิชาการฉบับนี้ให้เกิดผลลัพธ์ในการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช สืบต่อไป

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ คือ แบบสอบถามสำหรับการวิจัย เรื่อง “การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช” และข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น เพื่อกำหนดกรอบของแบบสอบถามและคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. ออกแบบเครื่องมือวิจัย คือแบบสอบถามและคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบบสอบถามนั้น ประกอบด้วย ข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 5 ด้าน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ซึ่งแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และส่วนที่ 3 ข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ตามบริบทของผู้ให้ข้อมูล

3. นำเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา โดยได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

4. ดำเนินการยืมหนังสือเพื่อขอจริยธรรมในมนุษย์

5. นำเครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามและคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่อำเภอเชียรใหญ่ จำนวน 30 คน

6. นำผลคะแนนจากการทดลองเครื่องมือวิจัยที่ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .952

7. นำเครื่องมือวิจัยที่ดำเนินการปรับปรุงสมบูรณ์แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 333 คน ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม และคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ไปเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามบ้านต่าง ๆ ที่ได้ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟังและรับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมด จำนวน 333 ชุด
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเดินทางไปเก็บข้อมูลตามวัน เวลา ที่นัดหมายไว้ สถานที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นสถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพำนักอาศัยอยู่ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการจดบันทึกเป็นเอกสาร บันทึกโดยเครื่องอัดเสียง และบันทึกภาพ เมื่อได้รับอนุญาต

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายลักษณะสถานภาพของประชากรที่ใช้ในการศึกษา
2. วิเคราะห์การใช้หลักโภชนาการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
3. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวการใช้หลักโภชนาการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
4. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	166	49.80
2. หญิง	167	50.20
รวม	333	100.00
อายุ		
1. 18-30 ปี	74	22.30
2. 31-40 ปี	65	19.50
3. 41-50 ปี	71	21.30
4. 51 ปีขึ้นไป	123	36.90
รวม	333	100.00
ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษา	117	35.20
2. มัธยมศึกษาตอนต้น	114	34.20
3. อนุปริญญา / ปวส.	63	18.90
4. ปริญญาตรีขึ้นไป	39	11.70
รวม	333	100.00
อาชีพ		
1. เกษตรกร/รับจ้าง	190	57.10
2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	93	27.90
3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23	6.90
4. อื่น ๆ	27	8.10
รวม	333	100.00
รายได้		
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	169	50.80
2. 10,001-15,000 บาท	69	20.40
3. 15,001-20,000 บาท	63	18.90
4. 20,001 บาทขึ้นไป	33	9.90
รวม	333	100.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 สำเร็จการศึกษาระดับ

ประถมศึกษา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 35.20 ประกอบอาชีพเกษตรกร/รับจ้าง จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 57.10 และมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 50.80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

(n = 333)

ข้อ	การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านสติ	4.20	0.67	มาก
2.	ด้านธัมมวิริยะ	3.66	0.71	มาก
3.	ด้านวิริยะ	4.36	0.69	มาก
4.	ด้านปิติ	4.46	0.66	มาก
5.	ด้านปัสสัทธิ	3.92	0.70	มาก
6.	ด้านสมาธิ	4.30	0.69	มาก
7.	ด้านอุเบกขา	4.17	0.70	มาก
รวม		4.15	0.69	มาก

การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านปิติ ด้านวิริยะ ด้านสมาธิ ด้านสติ ด้านอุเบกขา ด้านปัสสัทธิ และ ด้านธัมมวิริยะ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยมีดังนี้

1) ด้านสติ พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นด้วยวิจญาณของตัวเองมากกว่าการถูกชักจูงด้วยผู้อื่น การที่ได้ฟังคำหาเสียง ท่านจะไม่ด่วนเชื่อและไม่ด่วนปฏิเสธแต่จะใช้สติปัญญาไตร่ตรองอย่างรอบคอบทุกครั้งก่อนตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่น ทราบถึงความสำคัญของการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น และการมีความตั้งใจที่จะไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงในวันที่มีการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น

2) ด้านธัมมวิริยะ พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การได้มีการเปรียบเทียบข้อมูลของผู้สมัครรับเลือกตั้งเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นแต่ละราย การได้มีการหาข้อมูลคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น การได้มีการหาข้อมูลประวัติการทำงานของผู้สมัครรับเลือกตั้งเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น และการได้มีการหาข้อมูลนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น

3) ด้านวิริยะ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานเพื่อคนในท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด การตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นที่เอาใจจริงเอาใจกับการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด การตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นที่มีความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับมาก และการใช้ความเพียรพยายามในการศึกษาข้อมูลของผู้สมัครอย่างละเอียดก่อนตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

4) ด้านปิติ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีความปลาบปลื้มใจทุกครั้งที่ได้เห็นผู้สมัครเป็นผู้นำท้องถิ่นมีนโยบายที่มุ่งแก้ปัญหาส่วนรวมเป็นหลักอยู่ในระดับมากที่สุด การมีความรู้สึกอึดอัดใจเมื่อผู้ลงสมัครที่ท่านลงคะแนนให้ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก การมีความยินดีพอใจทุกครั้งที่มีประชาชนพากันชื่นชมนโยบายของผู้สมัครที่ท่านลงคะแนนเสียงคัดเลือก อยู่ในระดับมาก และการมีความรู้สึกยินดีและพอใจเมื่อได้ทำการลงคะแนนคัดเลือกผู้นำท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

5) ด้านปัสสัทธิ พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรู้สึกผ่อนคลายเมื่อผู้สมัครที่ท่านพึงพอใจได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำท้องถิ่น การที่แม้สถานการณ์การเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นจะมีความสับสนวุ่นวาย แต่ท่านสามารถทำให้สงบผ่อนคลาย ไม่ตื่นเครียดไปกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การที่แม้ผู้นำที่ท่านพึงพอใจไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำท้องถิ่น ท่านก็สามารถทำให้สงบยอมรับได้ โดยไม่โทศเศร้าเสียใจ และสามารถทำให้สงบไม่วุ่นวายใจได้ เมื่อผู้นำท้องถิ่นที่ท่านลงคะแนนเสียงคัดเลือกไม่สามารถนำนโยบายตอนหาเสียงไปปฏิบัติให้เป็นจริงได้

6) ด้านสมมติ พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใดเป็นผู้นำท้องถิ่นแล้ว ไม่มีใครจะมาโน้มน้าวให้ท่านเปลี่ยนไปเลือกผู้สมัครคนอื่นได้ ในขณะที่ท่านลงคะแนนเลือกผู้นำท้องถิ่น จิตใจของท่านมีความสงบมั่นคง ไม่ตื่นเต้นไปกับสถานการณ์รอบตัว ความสามารถรอคอยผลการนับคะแนนการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นด้วยจิตใจที่สงบเยือกเย็น และเมื่อผลการนับคะแนนปรากฏว่าผู้สมัครที่ท่านชื่นชอบไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำท้องถิ่น ท่านก็สามารถทำให้สงบเยือกเย็นได้

7) ด้านอุเบกขา ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นที่มีความตั้งใจและเสียสละจริง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความเป็นญาติหรือพวกพ้อง การมีการกล่าวโจมตีผู้สมัครเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ท่านชื่นชอบมากมาย แต่ท่านสามารถวางใจเป็นกลาง ๆ ได้ ไม่ด่วนตัดสินใจเชื่อไปตามคำกล่าวโจมตีเหล่านั้น เมื่อผลการนับคะแนนปรากฏว่าผู้สมัครที่ท่านไม่ชอบได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำท้องถิ่น ท่านก็สามารถทำให้ยอมรับได้และเมื่อญาติหรือคนใกล้ชิดรับเงินซื้อเสียงจากผู้สมัครเป็นผู้นำท้องถิ่น ท่านห้ามปรามเขาเต็มที่แล้วแต่เขาไม่เชื่อฟัง ท่านก็สามารถทำให้เป็นกลาง ๆ ได้ โดยไม่รู้สึกเสียใจ

ตอนที่ 3 สรุปข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประชาชนในพื้นที่ที่มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1) ควรมีการส่งเสริม และรณรงค์ให้ประชาชน มีการใช้หลักโพชฌงค์ ทั้ง 7 ด้าน ในการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในครั้งต่อไป

2) ควรมีการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ หลักโพชฌงค์ที่ใช้ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากประชาชนยังไม่มีความรู้ถึงสิ่งที่จะมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการเลือกตั้ง และยังใช้ความชอบส่วนตัวในการตัดสินใจอยู่

3) ควรส่งเสริมให้มีการนำหลักโพชฌงค์ ทั้ง 7 ด้าน ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ในการตัดสินใจในเรื่องอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะหลักโพชฌงค์ เป็นหลักที่ดี ทำให้ประชาชนมีเหตุผลในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้มากมาย

4) มีการแนะนำรายละเอียดเกี่ยวกับแนวการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

- 1) ควรมีสติในการตัดสินใจเลือกโดยมีข้อมูลที่เพียงพอ
- 2) ควรมีความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครก่อนตัดสินใจเลือก
- 3) ควรมีความมั่นคงแน่วแน่ในการตัดสินใจและปฏิบัติตนอย่างมีอุดมการณ์
- 4) ควรส่งเสริม สนับสนุน ยอมรับและยกย่องผู้ที่ได้รับคัดเลือกมาเป็นตัวแทนอย่างจริงจังและจริงใจ
- 5) ควรมีการสงบจิตสงบใจและลดการปะทะเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงพอใจ
- 6) ควรมีความมั่นคงและแน่วแน่ในการตัดสินใจเลือกปราศจากความหวั่นไหวหรือการยั้งหรือผลประโยชน์ใด ๆ
- 7) ควรวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียง และยอมรับการตัดสินใจของตนเองเพื่อผลประโยชน์โดยรวม
- 8) ควรมีการส่งเสริม และรณรงค์ให้ประชาชน มีการใช้หลักโพชฌงค์ ทั้ง 7 ด้าน ในการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา ในครั้งต่อไป
- 9) ควรมีการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ หลักโพชฌงค์ที่ใช้ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากประชาชนยังไม่มีความรู้ถึงสิ่งที่จะมาประกอบประกอบการตัดสินใจในการเลือกตั้ง และยังใช้ความชอบส่วนตัวในการตัดสินใจอยู่
- 10) ควรส่งเสริมให้มีการนำหลักโพชฌงค์ ทั้ง 7 ด้าน ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ในการตัดสินใจในเรื่องอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา เพราะหลักโพชฌงค์ เป็นหลักที่ดี ทำให้ประชาชนมีเหตุผลในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้มากมาย
- 11) มีการแนะนำรายละเอียดเกี่ยวกับแนวการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา ให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้เลือกประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

- 1) ด้านสติ พบว่า ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา ใช้พิจารณาญาณของตนเองมากกว่าการถูกชักจูง เมื่อได้ฟังคำปราศรัยหาเสียง ไม่ด่วนสรุปไม่ด่วนเชื่อ แต่จะมีการไตร่ตรองก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับอริสา เสงี่ยมาน (2560) ที่กล่าวว่า ประชาชนควรพิจารณาถึงคะแนนเลือกผู้สมัครโดยใช้เหตุผลและองค์ประกอบอื่น ๆ มาประกอบ
- 2) ด้านธัมมวิจยะ พบว่า ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการเปรียบเทียบข้อมูลของผู้สมัครเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นแต่ละราย มีการหาข้อมูลด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สมัครผู้นำท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอริสา เสงี่ยมาน (2560) ที่กล่าวว่า ประชาชนควรพิจารณาถึงคะแนนเลือกผู้สมัครโดยใช้เหตุผลและองค์ประกอบอื่น ๆ มาประกอบ ไม่ใช่เพราะความชอบส่วนตัวหรือความเป็นเครือญาติรวมถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้ลงสมัครรับการเลือกตั้งโดยเฉพาะพฤติกรรม การทุจริต
- 3) ด้านวิริยะ พบว่า ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครราชสีมา ตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานเพื่อคนในท้องถิ่น เอาใจใส่เอาใจกับการทำงานเพื่อ

การแก้ไขปัญหาประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับภาวित บุญชะ (2560) ที่พบว่า ความตั้งใจ วิสัยทัศน์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีอิทธิพลต่อการต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ดังนั้นผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นต้องตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับความมุ่งมั่น การประกาศนโยบายว่าสามารถทำได้จริงหรือไม่ เพื่อให้การทำงานนั้นสอดคล้องและตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้

4) ด้านอุเบกขา พบว่า ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นที่มีความตั้งใจและเสียสละจริง ๆ โดยไม่คำนึงถึงความเป็นญาติหรือพวกพ้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญหทัย แจ่มแจ้ง (2562) ที่ค้นพบว่า ความสัมพันธ์หรือการรู้จักมักคุ้น หรือการให้ความช่วยเหลือกันมาก่อน ไม่ใช่เหตุผลที่จะทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่น

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางแพ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย (1) ควรมีสติในการตัดสินใจเลือกโดยมีข้อมูลที่เพียงพอ (2) ควรมีความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครก่อนตัดสินใจเลือก (3) ควรมีความมั่นคงแน่วแน่ในการตัดสินใจและปฏิบัติตนอย่างมีอุดมการณ์ (4) ควรส่งเสริม สนับสนุน ยอมรับและยกย่องผู้ที่ได้รับคัดเลือกมาเป็นตัวแทนอย่างจริงจังและจริงใจ (5) ควรมีการสงบจิตสงบใจและลดการปะทะเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงพอใจ (6) ควรมีความมั่นคงและแน่วแน่ในการตัดสินใจเลือกปราศจากความหวั่นไหวหรือการยุยงหรือผลประโยชน์ใด ๆ และ (7) ควรวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียง และยอมรับการตัดสินใจของตนเองเพื่อผลประโยชน์โดยรวม สอดคล้องงานวิจัยของปานิสรานา จันทน์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองไผ่ จังหวัดอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน ดังนี้ (1) ด้านคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรคิดดีทำดีมีคุณธรรมและจริยธรรมชอบช่วยเหลือสังคม ไม่เคยมีประวัติเสีย และไม่เอาเปรียบผู้อื่น (2) ด้านพรรคการเมือง คือ พรรคการเมืองต้องมีความน่าเชื่อถือทำงานอย่างตรงไปตรงมา ยึดมั่นในศีลธรรม และไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก และ (3) ด้านนโยบายพรรค คือ นโยบายพรรคควรดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนผู้สูงอายุและคนว่างงานให้มีรายได้ ลดราคาสินค้าและค่าครองชีพ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมและมลพิษ ช่วยให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัย ไม่ควรจัดเก็บรายได้จากการเพิ่มภาษีจากประชาชน มีสวัสดิการช่วยเหลือผู้พิการ และส่งเสริมสินค้าไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านสติ: ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ต้องใช้สติในการเลือกตั้ง คิดไตร่ตรองถึงผลที่จะได้รับหลังการเลือกตั้งผู้สมัครแต่ละราย และมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น
2. ด้านธัมมวิริยะ: ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นจะต้องศึกษาข้อมูลของผู้สมัครรับเลือกตั้งในด้านต่าง ๆ เช่น คุณสมบัติการศึกษา ประวัติการทำงาน นโยบาย รวมถึงมีการเปรียบเทียบข้อมูลของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละราย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกตั้งในคราวนั้น ๆ
3. ด้านวิริยะ: ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ต้องมีความเพียรพยายาม ในการหาข้อมูลของผู้สมัครแต่ละราย เช่น นิสัยใจคอ การวางตัว รวมไปถึงนโยบายต่าง ๆ ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อที่จะได้เลือกผู้นำท้องถิ่นที่ตรงตามที่ต้องการ
4. ด้านปิติ: ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น หากตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นคนใดแล้ว ก็ต้องมีความพึงพอใจกับสิ่งที่ตนเลือก และยอมรับสิ่งที่ได้รับหลังการเลือกตั้ง
5. ด้านปัสสัทธิ: ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น เมื่อตัดสินใจเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งไปแล้ว แต่ไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำ ต้องยอมรับเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน ไม่นำผลการแข่งขันมาเป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินชีวิตหรือเกิดความขัดแย้งในครอบครัวหรือในชุมชน
6. ด้านสมาธิ: ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น เมื่อพิจารณาและตัดสินใจในการเลือกตั้งแล้ว ต้องมีความแน่วแน่มั่นคง ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ไม่เอนเอียงไปตามกระแส

7. ด้านอุเบกขา: ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น ต้องวางใจเป็นกลาง เปิดรับฟังนโยบายจากผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกราย เพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการการใช้หลักโพชฌงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึก
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้นำท้องถิ่นกับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเพิง อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญหทัย แจ่มแจ้ง. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปานิสรา นาจันต. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสภาพาน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). โพชฌงค์ พุทธวิธีเสริมสุขภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 108). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1987).
- ภาวิดา บุญขละ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลสันผีเสื้อ อำเภอมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สติธร ธนานิธิโชติ และ ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์. (2560). ระบบการคัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง : ทางเลือกและข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 15(1), 6-34.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2561). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.
- สุพัฒพงศ์ แยมอิม. (2564). ความเป็นหุ้นส่วนการบริหารการปกครองท้องถิ่น เพื่อการเสริมสร้างชุมชนแบบบูรณาการ. *Journal of Modern Learning Development*, 6(5), 351-365.
- อริสา เส่งคำปาน. (2560). การตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ตำบลจุมพล อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อัญชิชา มั่นคง. (2558). ภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*, 2(1), 906-100.
- netelection. (2016). การเลือกตั้งมีความสำคัญอย่างไรบ้าง. สืบค้น 11 มกราคม 2566, จาก <https://www.netelection.org>

การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

An Application of Iddhipadadhamma Principle to the Performance of Personnel of Nakhon Si Thammarat Central Prison

ณัฐวุฒิ หนูวงศ์¹ สุปรียา ชำนาญพุฒิพร² และกันตภณ หนูทองแก้ว³

Nattawut Noowong¹ Supreecha Chamnanputthiphon² and Kantaphon Nuthongkaew³

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹ Master's degree student Master of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

^{2,3} Lecturer of the Master of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

E-mail: Vivox324@gmail.com, supreecha28@gmail.com, kantaphon.271970@gmail.com

Received: Apr 17, 2023; Revised: Apr 27, 2023; Accepted: May 3, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าหน้าที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช จำนวน 132 คน และ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้บริหารเรือนจำระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้น รวมจำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกด้าน ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักวิริยะ และด้านจิตตะ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักฉันทะ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ ด้านวิมังสา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย (1) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับงานที่มอบหมายให้บุคลากรเพื่อสร้างความรักในงานและมีความเต็มใจที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย (2) ควรส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และทำความเข้าใจในงานที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติงานนั้นด้วยความขยันหมั่นเพียร (3) ผู้บริหารควรเอาใจใส่ในการมอบหมายงานให้บุคลากรได้รับผิดชอบอย่างทั่วถึงและให้ความสำคัญกับการติดตามงาน (4) ควรส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานตามหลักการ องค์ความรู้และยึดถือความถูกต้องตามหลักวิชา (5) ควรมอบหมายงานตามความถนัดของบุคลากร และ (6) ผู้บริหารควรยกย่อง เชิดชูให้รางวัลกับงานที่บุคลากรทำสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: อิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำ เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this thematic were to study an application of the Iddhipadadhamma principle to the performance of personnel of Nakhon Si Thammarat Central Prison and guidelines for applying the Iddhipadadhamma principle to the performance of personnel of Nakhon Si Thammarat Central Prison. The research sample consisted of 132 personnel of Nakhon Si Thammarat Central Prison, all of whom were determined by Krejcie and Morgan's sample size table. The key informants consist of 5 of Nakhon Si Thammarat central prison director of inmate control, director of the practice, division director of prisoner development, division director of prisoner welfare division and head of Welfare department in Nakhon Si Thammarat central prison, that used purposive sampling. The employed research tool were closed-ended and open-ended

questionnaire and the interview form. The statistics employed for the data analysis were frequency, percentage, standard deviation, and content analysis. The findings were as follows; The use of Iddhibadadhamma principles on the performance of Nakhon Si Thammarat Central Prison personnel found that the use of Iddhibadadhamma principles on the performance of Nakhon Si Thammarat Central Prison personnel overall all aspects The mean overall interpretation value was at a high level. When considering each side in order of average from highest to lowest, it was found that the side with the highest mean was for the viriya aspect and the Chitta aspect, the mean was at the highest level, followed by the chanta aspect, the mean was at the high level, and for the Vimangsa aspect. The mean was at a high level.2) Problems, obstacles, and guidelines for applying the use of Iddhipadadhamma in the performance of person in Nakhon Si Thammarat central prison consist (1) They should provide knowledge about the tasks assignment to the personnel to love for their work and willingness to work for achieving the goals; (2) employees should be encouraged to learn and understand their assigned tasks and perform their duties with diligence. follow-up work; (4) should encourage personnel to work according to the principles; (5) administrators should assign tasks according to personnel's aptitude; and (6) administrators should praise Honoring and rewarding the work that personnel have consistently accomplished.

Keywords: Iddhipadadhamma Principle on Performance, Performance of Prison Personnel, Nakhon Si Thammarat Central Prison

บทนำ

กระทรวงยุติธรรมได้ทำแผนยุทธศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความปลอดภัยและความสงบสุขในสังคม มุ่งเน้นที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการสร้างความเชื่อมั่นต่อสังคมในการดูแลผู้กระทำความผิด (กระทรวงยุติธรรม, 2560) กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมราชทัณฑ์กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. 2545 กำหนดบทบาทภารกิจ กรมราชทัณฑ์ ให้กรมราชทัณฑ์ มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุม และแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังโดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กรพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริตและสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติโดยสังคมให้การยอมรับ (กรมราชทัณฑ์, 2558)

การปฏิบัติงานของข้าราชการราชทัณฑ์ จึงมีลักษณะการปฏิบัติงานที่แตกต่างจากข้าราชการหน่วยงานอื่น เนื่องจากเป็นงานที่มีความเป็นเอกลักษณ์พิเศษ ซึ่งบุคคลทั่วไปไม่มีโอกาสเข้าไปสัมผัสโดยตรง หากมิใช่ผู้ต้องขัง หรือผู้ที่ต้องไปติดต่อ หรือญาติที่เข้าไปเยี่ยมผู้ต้องขัง ภาระในการดูแลผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ เป็นงานควบคุมดูแลผู้ต้องขังหรือนักโทษตลอดระยะเวลาที่ต้องรับโทษในเรือนจำ ดังนั้นข้าราชการจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ควบคุมผู้ต้องขังตลอด 24 ชั่วโมงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีลักษณะการปฏิบัติงานที่แตกต่างจากข้าราชการหน่วยงานอื่น เนื่องจากเป็นงานที่มีความเป็นเอกลักษณ์พิเศษ และต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่สามารถปฏิเสธหรือผ่อนผันการปฏิบัติได้ รวมถึงต้องมีความรู้ในเรื่องกฎหมายอย่างดี เนื่องจากการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกฎหมาย ดังนั้นการปฏิบัติงานจึงต้องปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และต้องอาศัยความละเอียด ถูกต้อง แม่นยำ เกิดความผิดพลาดไม่ได้ เพราะเป็นงานที่ต้องควบคุมดูแลผู้ต้องขังมิให้หลบหนี หากเกิดความผิดพลาดย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของสังคม อีกทั้งเป็นงานที่มีความยากสูง โดยเฉพาะ งานด้านการแก้ไขผู้ต้องขังโดยการคืนคนดีสู่สังคม มิให้ผู้ต้องขังกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก หลังจากพ้นโทษแล้ว (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2551) ซึ่งจากการปฏิบัติงานลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้ข้าราชการเรือนจำต้องปฏิบัติงานคลุกคลีกับผู้ต้องขังในหลายประเภทคดีตลอดเวลา มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการซึ่งก่อให้เกิดความกดดันและความเครียดต่อ

ข้าราชการราชทัณฑ์ และอาจนำไปสู่ปัญหาการปฏิบัติงานที่ไม่มีประสิทธิภาพได้ (ยศวรธรณ์ กระเกตุ, ประโยชน์ สังกิ้น และ นงลักษณ์ แสงมหาชัย, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทาน เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2516 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ไว้ว่า “...งานราชทัณฑ์ นับตั้งแต่อดีตกรมราชทัณฑ์ลงไปถึงเจ้าหน้าที่ทั้งหมดต้องรับภาระหน้าที่อันหนัก และเหน็ดเหนื่อย ทั้งในสายตาของคนทั่วไป มองงานราชทัณฑ์ไปในทางที่ไม่เป็นมงคลว่า เป็นงานด้อยต่ำ เป็นงานคุกกงานตระวาง น่าเห็นใจผู้ที่ทำงานในกรมราชทัณฑ์...” ซึ่งเป็นการอธิบายให้เห็นถึงความเป็นงานที่มีเอกลักษณ์พิเศษ ที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการราชทัณฑ์ได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ เจ้าหน้าที่เรือนจำควรนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางในปฏิบัติงาน ผู้วิจัยได้ทบทวน ศึกษาวรรณกรรม พบว่า หลักอิทธิบาทธรรม เป็นหลักธรรมที่ค้ำจุนให้การปฏิบัติงานของบุคคลมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียร คือ ความขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทนเอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3) จิตตะความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาใจฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลือนลหายไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ และ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ ความหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผนวัดผล คิดค้นหาวิธีแก้ไขปรับปรุง ซึ่งหากบุคคลนำหลักธรรมอิทธิบาทธรรมมาประสานให้เป็นเนื้องานเดียวกัน ย่อมทำให้งานหรือหน้าที่กระทำอยู่นั้นมีคุณค่าขึ้นมา จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและปฏิบัติเองย่อมมีคุณภาพชีวิตในการทำงานด้วยเช่นกัน

เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช เป็นเรือนจำความมั่นคงสูงสุด ตั้งอยู่ในอำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีแดนควบคุม 8 แดน มีอำนาจการคุมขังกำหนดโทษตั้งแต่ 15 ปี ถึงประหารชีวิต อัตราความจุผู้ต้องขังปกติ จำนวน 3,055 คน โดยใช้อัตราส่วน 1.6 ตารางเมตร/คน ปัจจุบันเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช มีผู้ต้องขังในความควบคุมทั้งสิ้น จำนวน 4,673 คน แบ่งเป็นผู้ต้องขังชาย 3,946 คน ผู้ต้องขังหญิง 727 คน (เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช, 2565) แต่มีเจ้าหน้าที่เรือนจำที่ปฏิบัติงานเพียง 200 คน ซึ่งเมื่อเทียบสัดส่วนแล้วจะเห็นได้ว่าไม่เหมาะสม และเมื่อหากพิจารณาพบว่าผู้ต้องขังเองก็เกินอัตราความจุ นั้นหมายถึง สภาพความเป็นอยู่แออัด สถานที่ไม่เพียงพอ ผู้ต้องขังกระทำความผิดหลายคดีและได้รับโทษจำคุกแตกต่างกันไป ดังนั้น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช จึงจำเป็นต้องนำหลักอิทธิบาทธรรม มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพให้ได้มากที่สุด

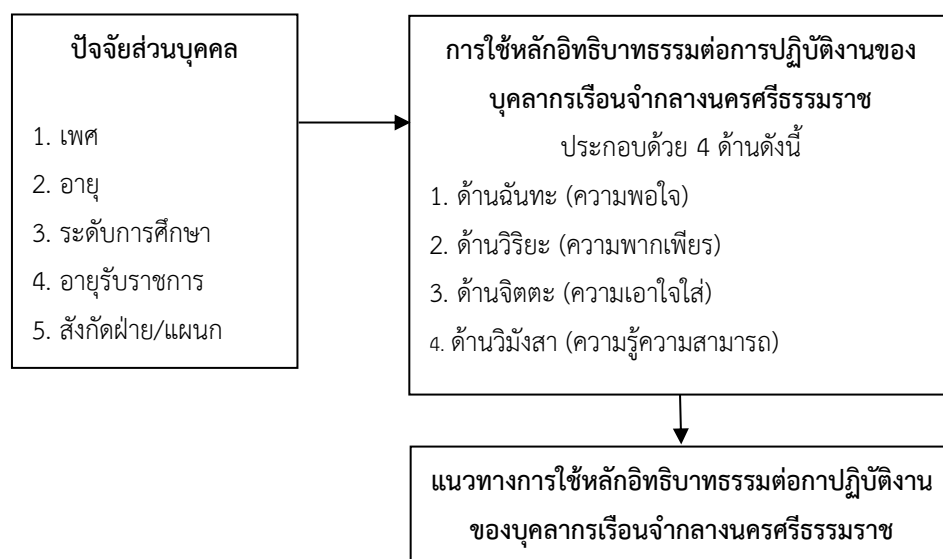
จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีสนใจศึกษาการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ว่ามีแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างไร สามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างไร ทั้งนี้ผลจากการวิจัยจะสามารถนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราชได้ นอกจากนี้ยังส่งผลให้การควบคุมผู้ต้องขังมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาหรือปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นภายในเรือนจำ และสามารถพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นคนดีพร้อมที่จะเดินออกจากเรือนจำสู่สังคมใหม่ภายใต้การยอมรับของสังคมได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาเป็นสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กันไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช และกลุ่มผู้บริหารเรือนจำระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช จำนวน 200 คน (เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช, 2565) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน อีรวุฒิ เอกกุล, 2543, หน้า 10) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 132 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบจับสลาก โดยการเขียนชื่อเจ้าหน้าที่ทุกคนใส่ลงในกล่อง หลังจากนั้นหยิบลูกทอยเมื่อได้ตามจำนวนที่ต้องการแล้ว จึงทิ้งไป แล้วจึงหยิบลูกทอยต่อไป จนได้กลุ่มประชากรครบตามจำนวนที่ต้องการ คือ 132 คน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มผู้บริหารเรือนจำระดับสูง ระดับกลาง และระดับต้น จำนวน 5 คน โดยการกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นไปตามเกณฑ์ของงานวิจัยนี้ คือ เป็นผู้มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ กับศาสตร์ของความรู้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการกับงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เรือนจำ

กลางนครศรีธรรมราช ที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของงานวิจัยรวมถึงเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ของงานวิจัย และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงบูรณาการเพื่อการใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เรือนจำกลาง นครศรีธรรมราช ได้อย่างเหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยโดยใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ซึ่งได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

แบบสอบถาม

มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ชุด มีรายละเอียด 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ อายุรับราชการ ระดับการศึกษา และ ฝ่าย / แผนกงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลาง นครศรีธรรมราช เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย

1. ด้านฉันทะ	จำนวน 5 ข้อ
2. ด้านวิริยะ	จำนวน 5 ข้อ
3. ด้านจิตตะ	จำนวน 5 ข้อ
4. ด้านวิมังสา	จำนวน 5 ข้อ

โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิด ลิเคิร์ต (Likert, 1932) โดยกำหนดค่าต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ 5
มาก	มีค่าเท่ากับ 4
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 3
น้อย	มีค่าเท่ากับ 2
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ 1

แบบสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ด้วยการกรอกข้อความลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริงเท่าที่สามารถเปิดเผยได้

ตอนที่ 2 การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช เพื่อรวบรวมเนื้อหาสาระจากการศึกษาค้นคว้าที่ได้มาดังกล่าวนำมากำหนดเป็นกรอบให้ตรงกับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม แล้วร่างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ประกอบกัน ซึ่งเป็นการดัดแปลงเครื่องมือจากแบบสอบถามที่ได้เคยผ่านการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)
3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุง ให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม
4. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จ ความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และเหมาะสมของข้อคำถามนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน
5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.66-1.00
6. ขอรุณจริยธรรมมนุษย์เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วจึงนำกลับมาปรับปรุง เพื่อนำไปใช้ต่อไป
7. นำไปทดลองใช้ กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการ วิจัยนี้ คือ เจ้าหน้าที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (1984) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .906
8. นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตผู้บัญชาการเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ในการแจกแบบสอบถามให้กับเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกให้กับเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช คือ 132 คน และรับกลับคืนหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว
3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจำนวน 132 ชุด แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทุกฉบับคิดเป็นร้อยเปอร์เซ็นต์แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายลักษณะสถานภาพของประชากรที่ใช้ในการศึกษา
2. วิเคราะห์การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	101	76.50
2. หญิง	31	23.50
อายุ		
1. 18-25 ปี	3	2.30
2. 26-35 ปี	40	30.30
3. 36-45 ปี	55	41.70
4. 46-55 ปี	28	21.20
5. 56 ปีขึ้นไป	6	4.50
อายุรับราชการ		
1. ต่ำกว่า 5 ปี	29	22.00
2. 6-10 ปี	36	27.30
3. 11-15 ปี	26	19.70
4. 16-20 ปี	14	10.50
5. 21 ปีขึ้นไป	27	20.50
ระดับการศึกษา		
1. มัธยมศึกษา	0	0.00
2. อนุปริญญา	17	12.90
3. ปริญญาตรี	86	65.10
4. สูงกว่าปริญญาตรี	29	22.00
ฝ่าย/แผนกที่สังกัด		
1. ส่วนบริหารทั่วไป	15	11.40
2. ส่วนควบคุมผู้ต้องขัง	46	34.80
3. ส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง	21	15.90
4. ส่วนรักษาการณ์	6	4.50
5. ส่วนสวัสดิการผู้ต้องขัง	25	18.90
6. ส่วนทัณฑปฏิบัติ	16	12.20
7. อื่น ๆ โปรดระบุ..... (พยาบาล)	3	2.30
โดยรวม	132	100.00

จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 76.50 มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 41.70 มีอายุรับราชการ 6-10 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 65.10 และปฏิบัติงานอยู่ใน สังกัดส่วนควบคุมผู้ต้องขัง จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

ข้อ	การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงาน ของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1.	ด้านหลักฉันทะ	4.40	0.70	มาก
2.	ด้านหลักวิริยะ	4.57	0.52	มากที่สุด
3.	ด้านจิตตะ	4.57	0.52	มากที่สุด
4.	ด้านวิมังสา	4.40	0.53	มาก
โดยรวม		4.49	0.57	มาก

ผลการวิเคราะห์การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราชในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยโดยด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านหลักวิริยะ และด้านจิตตะ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวิมังสาและด้านหลักฉันทะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยมีดังนี้

1. **ด้านหลักฉันทะ** พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ยินดีให้คำแนะนำ ร่วมแก้ปัญหาของงาน ด้วยความเต็มใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่พอใจปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ โดยมุ่งหวังผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด เจ้าหน้าที่พอใจกับการพัฒนาการปฏิบัติงานให้เรือนจำให้มีประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่พอใจเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานและเจ้าหน้าที่มีความสุขกับการที่ปฏิบัติงานอยู่เสมอ แม้งานจะมีปัญหา

2. **ด้านหลักวิริยะ** พบว่า ในภาพรวมและราย อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ขยัน อดทน ตั้งใจฝึกฝนเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานให้เกิดความชำนาญ เจ้าหน้าที่ ปฏิบัติงานด้วยความขยันหมั่นเพียรจนกว่างานจะสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เจ้าหน้าที่ทุ่มเทเวลา ความสามารถในการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และเจ้าหน้าที่พยายามหาประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนทักษะการปฏิบัติงาน

3. **ด้านจิตตะ** พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยโดยข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่เป็นมิตรกับเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจ เจ้าหน้าที่มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ได้ใส่ใจใฝ่รู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ได้รับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่เมื่องานนั้นจะมีอุปสรรค และเจ้าหน้าที่ใช้ความอ่อนโยนในการปฏิบัติงานให้สำเร็จโดยไม่ใช้ความรุนแรงอยู่ในระดับมาก

4. **ด้านวิมังสา** พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ได้ทำความเข้าใจภารกิจของงานที่จะลงมือปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ได้นำความรู้ที่ได้จากการทำงานมาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น เจ้าหน้าที่ได้มีวิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นด้วยเหตุผล

เจ้าหน้าที่ได้พิจารณาใคร่ครวญข้อดี-ข้อด้อยในการปฏิบัติงาน และเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบข้อบกพร่องของการปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลาง นครศรีธรรมราชสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ควรเรียนรู้ลักษณะและความสำคัญของเพื่อที่จะได้ทำงานด้วยความสุข
2. เจ้าหน้าที่ควรหมั่นฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้มีความเชี่ยวชาญอย่างต่อเนื่อง
3. เจ้าหน้าที่ ควรมีความตั้งใจ ให้มีความสำคัญกับงานที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงเอาใจใส่รับผิดชอบในงานที่ได้รับอย่างเคร่งครัด
4. เจ้าหน้าที่ควรใช้ปัญหาพิจารณางานอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงเป็นการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน
5. เจ้าหน้าที่ควรนำหลักการทางพุทธศาสนาตัวอื่นมาให้บุคลากรได้เรียนรู้และนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มศักยภาพของงานที่ปฏิบัติ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนด้วยการให้รางวัล แต่บุคลากรที่นำหลักการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จมาใช้ในการปฏิบัติงาน
6. เจ้าหน้าที่ควรมีความตั้งใจในการพัฒนาจิตใจ ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาบ่อย ๆ อาทิ การปฏิบัติธรรมเพื่อการใช้ชีวิตให้มีความสุขเข้าใจชีวิตให้มากขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์การใช้หลักอิทธิบาทธรรมต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลางนครศรีธรรมราชในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยโดยด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านหลักวิริยะ และ ด้านจิตตะ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวิมังสา และด้านหลักฉันทะ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นงานที่มีลักษณะความพิเศษแตกต่างไปจากงานของหน่วยงานอื่น ๆ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการราชทัณฑ์ได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้เจ้าหน้าที่เรือนจำควรนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางในปฏิบัติงานเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสำเร็จตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพให้ได้ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรพันธ์ ทองหมั่น (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองบังคับการปราบปราม ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองบังคับการปราบปราม โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้ข้าราชการตำรวจก็กลุ่มอาชีพที่มีลักษณะพิเศษเช่นเดียวกันกับเจ้าหน้าที่ของเรือนจำและสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิระชาติ โปธา (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย อยู่ในเกณฑ์มาก ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักฉันทะโดยรวม คือความพอใจ เป็นสิ่งที่เป็นตัวผลักดันให้งานสำเร็จไม่ท้อแท้ท้อถอย เจออุปสรรคก็ไม่ท้อถอยทำอะไรจะทำได้ปฏิบัติงานได้ดีทำให้งานประสบผลสำเร็จและมีความขยันอย่างต่อเนื่องจนประสบผลสำเร็จ การปฏิบัติงานตามหลักวิริยะโดยรวม มีความเพียรพยายามรับผิดชอบต่อตนเองและงานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปในทางที่ดีด้านการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักจิตตะ โดยรวม บุคลากรผู้ปฏิบัติงานความเอาใจใส่งานแต่ละงาน รายละเอียดของงาน ถ้ามีความเอาใจใส่สนใจงาน รายละเอียดของงาน งานย่อมสำเร็จ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักวิมังสา คือการใช้ปัญญาในการทำงาน ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุด คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น แก้ปัญหาได้ถูกจุดถูกต้องสมบูรณ์ซึ่งการ

ปฏิบัติงานตามหน้าที่โดยใช้อิทธิบาทธรรมทั้ง 4 เป็นสิ่งสำคัญและบุคลากรต้องนำไปเป็นหลักธรรมประจำใจในการทำงานเพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงได้ และยังประโยชน์ให้เกิดกับองค์กรได้เพราะเมื่อมีความพอใจ มีความเพียร มีการเอาใจใส่ และใช้ปัญญาในการทำงานแล้ว การทำงานปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายนั้นก็จะสำเร็จด้วยดี สำหรับผู้บริหารการสั่งงานต้องมีการติดตามผลว่าเสร็จตามที่ตกลงกันหรือไม่ ถ้ายังไม่เสร็จต้องมีเหตุผลพร้อมกับการให้กำลังใจผู้ปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดและให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานเมื่อทุกคนทำหน้าที่ของตนเองอย่างสุดความสามารถก็นำผลดีสู่องค์กรสืบต่อไป

2. ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรเรือนจำกลาง นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 1) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับงานที่มอบหมายให้บุคลากรเพื่อสร้างความรักในงานและมีความเต็มใจที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย 2) ควรส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และทำความเข้าใจในงานที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติงานนั้นด้วยความขยันหมั่นเพียร 3) ผู้บริหารควรเอาใจใส่ในการมอบหมายงานให้บุคลากรได้รับผิดชอบอย่างทั่วถึงและให้ความสำคัญกับการติดตามงาน 4) ควรส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานตามหลักการ องค์ความรู้และยึดถือความถูกต้องตามหลักวิชา 5) ควรมอบหมายงานตามความถนัดของบุคลากร และ 6) ผู้บริหารควรยกย่อง เชิดชูให้รางวัลกับงานที่บุคลากรทำสำเร็จอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องงานวิจัยของรพพันธ์ ทองหมั่น (2563) ได้ทำการศึกษารื่อง การนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองบังคับการปราบปราม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจกองบังคับการปราบปรามพบว่าควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ยอมรับการตรวจสอบงานเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ รวมถึงงานวิจัยของพระมหาชุมพร อธิปัญญา (ผอ.กลาง), ชาญชัย ฮวดศรี และปชาบดี แยมสุนทร (2565) ได้ทำการศึกษารื่อง การปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารเทศบาลตำบลโนนสูง อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาล ควรมีความเพียรเอาใจใส่ต่อการบริหารงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับเขาว์ ศรีอนันต์ (2563) ได้ทำการศึกษารื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาทธรรมของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับงานและทำงานด้วยความเต็มใจ บุคลากรไม่ใส่ใจการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ไม่ได้ทำการประเมินและตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ดังนั้น ควรพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เจ้าหน้าที่ควรแสวงหาความสุขจากการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายถึงแม้ว่างานนั้นจะปัญหามากน้อยแค่ไหนก็ตาม
2. เจ้าหน้าที่ควรแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นพัฒนาตนเองให้รู้และเข้าใจงานนั้น ๆ ได้มากขึ้นซึ่งจะส่งผลให้มีความชอบในการปฏิบัติงานดังกล่าว
3. เจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความซื่อสัตย์สุจริต รวมถึงการปฏิบัติตนให้มีความเป็นมิตรและอ่อนโยนในการปฏิบัติงาน เพื่อลดความตึงเครียดทางอารมณ์
4. เจ้าหน้าที่ควรทบทวนและพิจารณาผลการปฏิบัติงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง รวมถึงการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงวิธีแสวงหาความสุขจากการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายของเจ้าหน้าที่ถึงแม้ว่างานนั้นจะปัญหามากน้อยแค่ไหนก็ตาม
2. ศึกษาข้อมูลเชิงลึกถึงการแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายอย่างต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลให้มีความชอบในการปฏิบัติงานดังกล่าว

3. ศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานด้วยความเข้าใจผู้ร่วมงานและผู้ต้องขังที่ต้องดูแล รวมถึงการปฏิบัติตนให้มีความเป็นมิตรและอ่อนโยนในการปฏิบัติงาน เพื่อลดความตึงเครียดทางอารมณ์

4. ควรมีการทบทวนและพิจารณาผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง รวมถึงการพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมราชทัณฑ์. (2558). *คู่มือการปฏิบัติงานด้านทัณฑปฏิบัติสำหรับเรือนจำและทัณฑสถาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมราชทัณฑ์.

กระทรวงยุติธรรม. (2560). *ยุทธศาสตร์กรมคุมประพฤติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ.

เชาว์ ศรีอนันต์. (2563). ประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักอิทธิบาทธรรมของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเหมืองใหม่

อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 3(2), 44-53.

ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

พระมหาชุมพร อธิบุญโญ (ผอ.ยกลาง), ชาญชัย ฮวดศรี และปชาบดี แยมสุนทร. (2565). การปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาทธรรม

กับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารเทศบาลตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา.

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2(2), 1-10.

พระมหาวิระชาติ โปธา. (2562). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรมหาวิทยาลัย

มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*,

14(48), 59-69.

ยศวรรธน์ กระเกตุ, ประโยชน์ ส่งกลิ่น, และ นงลักษณ์ แสงมหาชัย. (2558). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการราชทัณฑ์

ในกลุ่มจังหวัด “ร้อยแก่นสารสินธุ์”. *วารสารการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 5(1), 148-149.

เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช. (2565). *เกี่ยวกับเรือนจำ*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2565,

จาก <http://www.correct.go.th/copnaks/index.php>

วรพันธ์ ทองหมั่น. (2563). การนำหลักอิทธิบาทธรรม ไปใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการปราบปราม.

วารสารปัญญา, 27(1), 88-101.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2551). *คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน: คู่มือสมรรถนะหลัก*.

นนทบุรี: บริษัทประชุมช่าง จำกัด.

Conbach, L. Joseph. (1984). *Essential of Psychology and Education*. NY: Mc-Graw Hill

Likert, R.A. (1932, May). Technique for the Measurement of Attitudes. *ArchPsychological*, 25(140), 1-55.

การใช้หลักพระธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขัง ที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา

Application the Principle of Bala Dhamma to Encourage

Relative of Drug Recidivists in Songkla Central Prison

รัชชัย ยืนยง¹ สิทธิพงษ์ สิทธิภัทรประภา² และสุปรียา ชำนาญภูมิพร³

Thawatchai Yeunyong¹ Sitthipong Sitthipataraprabha²

and Supreecha Chamnanputthiphon³

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹ Master's degree student Master of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

^{2,3} Lecturer of the Master of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

E-mail: thawatchaiyeunyong@gmail.com, ongsitthipong@gmail.com, supreecha28@gmail.com

Received: Apr 14, 2023; Revised: Apr 27, 2023; Accepted: May 3, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การใช้หลักพระธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลาและ 2) แนวทางการใช้หลักพระธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติด จำนวน 278 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 10 คนเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักพระธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสติพละ ด้านวิริยะพละ ด้านศรัทธาพละ ด้านปัญญาพละ และด้านสมาธิพละ ตามลำดับ และ 2) แนวทางการใช้หลักพระธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา ประกอบด้วย (1) หลักศรัทธาพละ ควรจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการรับโทษของผู้ต้องขังเพื่อให้ทุกคนเชื่อว่าคนทุกคนสามารถกลับมาเป็นคนดีได้ (2) หลักวิริยะพละ ควรจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษาและการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้ต้องขังมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง (3) หลักสติพละ ควรจัดกิจกรรมแบ่งปันความรู้และความรักระหว่างผู้ต้องขังและญาตินำสู่การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน (4) หลักสมาธิพละ ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจ ทศนคติของผู้ต้องขัง รวมถึงการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการฝึกวิชาชีพในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขัง และ (5) ด้านปัญญาพละ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ต้องขังพัฒนาตนเองให้มีความรู้โดยการศึกษาค้นคว้าในระดับที่สูงขึ้น

คำสำคัญ: หลักพระธรรม การเสริมสร้างกำลังใจ ญาติของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด

Abstract

The objectives of this research article were to study 1) an applying the principle of Bala Dhamma to encourage the relatives of drug recidivist in Songkhla Central Prison; and 2) the guideline for applying the principle of Bala Dhamma to encourage the relatives of drug recidivist in Songkhla Central Prison. The research sample consisted of 278 of relatives of drug recidivist in Songkhla Central Prison, all of whom were determined

by the Kreicie and Morgan's sample size table and ten the key informants. The employed research instruments were questionnaire and the interview form. The statistics employed for the data analysis were frequency, percentage, standard deviation, and content analysis. The findings were as follows; 1) the overall of an applying the principle of Bala Dhamma to encourage the relatives of drug recidivist in Songkhla Central Prison was at high level which specific aspects could be ranked from top to bottom based on their rating means as follows: mindfulness, perseverance, faith, wisdom, and concentration 2) the guidelines for applying the principle of Bala Dhamma to encourage the relatives of drug recidivist in Songkhla Central Prison consist of (1) principles of faith, the prison officers should be set an activities that promote knowledge and understanding of prisoners' punishment so that everyone can believe and become a good person; (2) principle of perseverance, counseling activities and exchanges of knowledge, the prison officers should be organized to create opportunities for inmates to commit themselves to self-development; (3) principle of mindfulness, the prison officers should organize activities to share knowledge and love between prisoners and their relatives in order to promote family relationships leading to mutual encouragement; (4) principle of concentration, the prison officers should encourage training for mental development, prisoner attitude and moreover supporting the organization of vocational training activities in various forms in order to prepare for the inmates; and (5) principle of wisdom, inmates should be promoted and encouraged to develop themselves to increase their knowledge by receiving higher education.

Keywords: Principle of Bala Dhamma, Encouragement, Relatives of drug recidivist

บทนำ

ปัจจุบันยาเสพติด จัดเป็นปัญหาสำคัญของโลกปัญหาหนึ่ง ที่ผู้นำประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจในการป้องกัน และปราบปรามอย่างจริงจัง องค์การสหประชาชาติประกาศให้วันที่ 26 มิถุนายนของทุกปี เป็นวันต่อต้านยาเสพติดโลก การแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงจัดเป็นปัญหาของโลกที่มีผลกระทบต่อทุกประเทศ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทุกฝ่ายและประเทศไทยได้ดำเนินความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี โดยเน้นการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แต่การระบาดของยาเสพติด ยังมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2546)

การแพร่ระบาดของยาเสพติดทั้งในประเทศและต่างประเทศส่งผลกระทบต่อด้านสังคม เศรษฐกิจ เป็นอย่างมาก โดยส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพร่างกายของผู้เสพ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของครอบครัวและประเทศ รวมทั้งความมั่นคงความสงบสุขของสังคมและประเทศชาติและผลกระทบ เช่น ก่อให้เกิดความทุกข์อย่างใหญ่หลวงในครอบครัวที่มีลูกหลานติดยาเสพติด ปัญหายาเสพติดมีแนวโน้มของความรุนแรงและขยายตัวมากขึ้น สืบบุคคลเกือบทุกกลุ่มอายุ มีการขยายตัวตามการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมยุคพัฒนา ที่ผ่านมามีหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนต่างร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลไทยไม่ว่ายุคใดสมัยใดก็ตาม จึงให้ความสำคัญกับการปราบปรามยาเสพติด เป็นหนึ่งวาระของการบริหารประเทศ เพราะยาเสพติดมีผลต่อการพัฒนาประเทศ เพราะหากยาเสพติดระบาด สังคมนั้นจะถูกทำลาย ประชาชนไม่มีคุณภาพ การแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อทุกรัฐบาล ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมียุทธศาสตร์ปราบปรามยาเสพติดเข้มข้นเพียงใด ขบวนการค้ายาเสพติดก็ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจำหน่ายไปอย่างต่อเนื่อง รัฐจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในการปราบปรามยาเสพติดปัจจุบันผู้ต้องขังคดียาเสพติดมีจำนวน 214,872 คน จากผู้ต้องขังทั้งหมด 267,665 คน (กรมราชทัณฑ์ ออนไลน์ ณ 1 กรกฎาคม 2565) ดังนั้น ปัญหายาเสพติดจึงไม่ใช่ปัญหาของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นปัญหาของทุกคนในสังคมที่ต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหายา การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน

และร่วมมือกัน จากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความร่วมมือจากชุมชนในพื้นที่ด้วย หากชุมชนมีความเข้มแข็งและร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ก็จะนำไปสู่ชุมชนและสังคมที่ปลอดภัยและสงบ

กรมราชทัณฑ์ จัดเป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ดำเนินการตามมาตรการบังคับทางอาญาตามคำพิพากษาหรือมีคำสั่งในการจำคุกหรือการปล่อยตัวชั่วคราวของบุคคล โดยมีภารกิจหลักสำคัญในการควบคุมการดูแลและพัฒนาพฤติกรรมนิสสัยนักโทษเด็ดขาดที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้รับโทษจากจำคุก การควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาคดี การควบคุมและป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังหลบหนี รวมทั้งการพัฒนาฟื้นฟูพฤติกรรมนิสสัยและจิตใจของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำชั่วคราวในเรือนจำปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์พยายาม มีมาตรการและวิธีการต่าง ๆ มาปรับใช้ไม่ใช้ผู้ต้องขังที่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก เช่น ชุมชนบำบัด จะเป็นโครงการฝึกผู้ต้องขังเพื่อรอพักการลงโทษ โดยฝึกทั้งทางด้านร่างกายและการฝึกวิชาชีพให้ไปประกอบอาชีพโดยวิทยากรที่มีความรู้จากภายนอกของผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวแต่ผลที่ตอบรับก็ยังมีผู้ต้องขังที่กลับมากระทำผิดซ้ำเป็นจำนวนมาก คือ คดียาเสพติด สาเหตุมาจากหลายประการ ไม่มีหน่วยงานรับเข้าทำงานหรือสังคมไม่ให้โอกาส สังคมหรือสภาพแวดล้อมให้กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ไม่อยากทำงานอย่างอื่นเพราะเงินจากการค้ายาเสพติดได้มาโดยง่าย

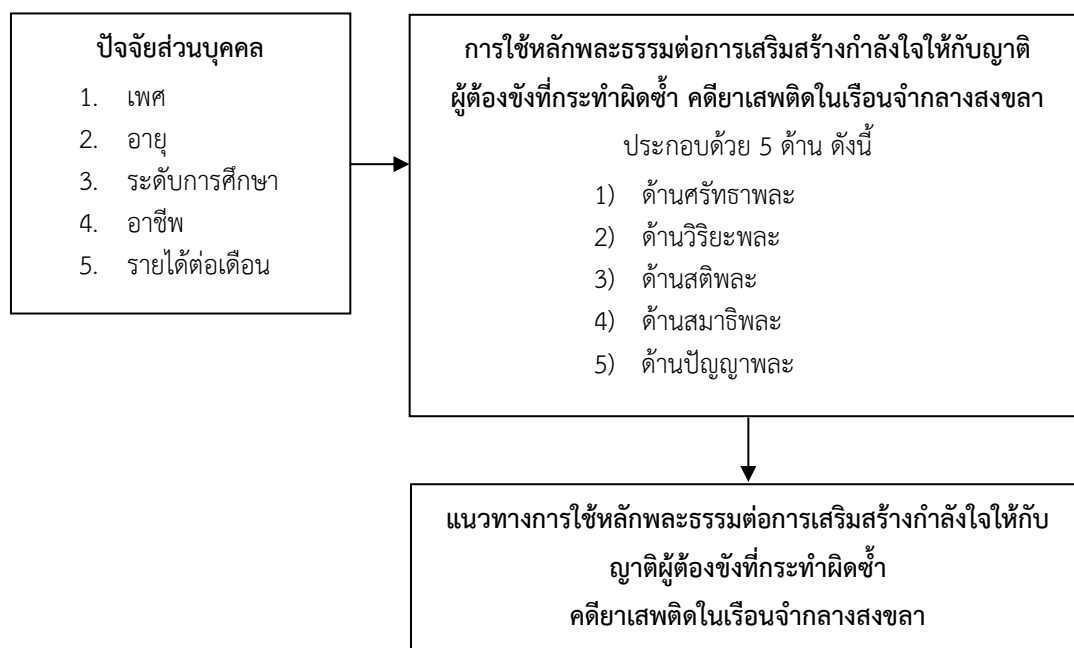
ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ มีเรือนจำที่อยู่ในความดูแลทั้งหมด 143 แห่ง เป็นเรือนจำความมั่นคงสูง จำนวน 9 แห่ง สำหรับคุมขังนักโทษอาชญากรรมที่มีคำพิพากษาให้จำคุก 25 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นเรือนจำที่รองรับผู้ต้องขังอาชญากรรมอัตราโทษสูง ซึ่งในภาคใต้มีเรือนจำความมั่นคงสูง 2 แห่ง คือ เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช และเรือนจำกลางสงขลา โดยพบว่า เรือนจำกลางสงขลา มีผู้ต้องขัง จำนวน 3,450 คน และเป็นผู้ต้องขังคดีอาชญากรรมร้อยละ 70 และมีสัดส่วนของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำร้อยละ 30 (เรือนจำกลางสงขลา, 2563) จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำในคดีอาชญากรรมสูง ซึ่งเรือนจำกลางสงขลาจึงมีเป้าหมายในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังราชทัณฑ์ ซึ่งจากความสนใจและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา พบว่า หลักพระพุทธศาสนา สามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างกำลังใจต่อผู้กระทำผิดซ้ำคดีอาชญากรรมได้ ซึ่งหลักพระพุทธศาสนาประกอบด้วยหลักธรรมที่สำคัญ ได้แก่ 1) ศรัทธาผล ความเชื่อ กำลังแห่งความเชื่อ ความศรัทธา 2) วิริยะผล ความเพียร กำลังแห่งความเพียรพยายาม 3) สติผล ความระลึกได้ กำลังแห่งสติ ระลึกรู้ 4) สมาธิผล ความตั้งใจมั่น กำลังแห่งใจที่ตั้งมั่น และ 5) ปัญญาผล ความรอบรู้ กำลังแห่งความรู้ที่เกิดจากปัญญาญาณ ตามหลักพระพุทธศาสนา จึงมีความเหมาะสมในการที่จะเสริมสร้างกำลังใจได้อย่างแท้จริง ญาติสามารถ นำไปประยุกต์และปรับใช้ได้ด้วยเหตุผลข้างต้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการใช้หลักพระพุทธศาสนาต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา ซึ่งหากทางเรือนจำกลางสงขลา สามารถนำหลักพระพุทธศาสนาเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขัง ซึ่งญาติผู้ต้องขังมีบทบาทต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ดังนั้นญาติผู้ต้องขังคดีอาชญากรรม จะเป็นตัวจักรขับเคลื่อนเพื่อให้ผู้ต้องขังคดีอาชญากรรมกระทำผิดซ้ำอีก และจะเป็นการลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักพระพุทธศาสนาต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้หลักพระพุทธศาสนาต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้หลักพละธรรมในคัมภีร์พระไตรปิฎก (ม.ม. (ไทย) 13/247/243) มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่องการใช้หลักพละธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา โดยกำหนดกรอบการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้หลักพละธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กันไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. ประชากร ได้แก่ ญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา จำนวน 1,048 คน (ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2565)
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครซซี่และมอร์แกน (สงครี ชมภูวงศ์, 2554, หน้า 113) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) กำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาผู้ต้องขัง ผู้อำนวยการส่วนควบคุมผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายควบคุมผู้ต้องขัง หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ หัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ผู้ต้องขัง และญาติผู้ต้องขัง รวมทั้งสิ้น 10 คน เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เป็นผู้มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ

กับศาสตร์ของความรู้ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการกับงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักละครต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีลักษณะขั้นตอนการสร้าง และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตามรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะของเครื่องมือ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถาม (Questionnaires) มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิดแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้หลักละครต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน จำนวน 15 ข้อดังนี้

- 1) ด้านศรัทธาผละ จำนวน 3 ข้อ
- 2) ด้านวิริยผละ จำนวน 3 ข้อ
- 3) ด้านสติผละ จำนวน 3 ข้อ
- 4) ด้านสมาธิผละ จำนวน 3 ข้อ
- 5) ด้านปัญญาผละ จำนวน 3 ข้อ

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (1932) ดังนี้

5	หมายถึง มากที่สุด
4	หมายถึง มาก
3	หมายถึง ปานกลาง
2	หมายถึง น้อย
1	หมายถึง น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการใช้หลักละครต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามสำหรับการใช้หลักละครต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา โดยคำถามสำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกถูกพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 2 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ 2 การใช้หลักละครต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา

ตอนที่ 3 แนวทางการใช้หลักละครต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักพลวัตต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลาเพื่อรวบรวมเนื้อหาสาระจากการศึกษาค้นคว้าที่ได้มาดังกล่าว นำมากำหนดเป็นกรอบให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูล ในการสร้างแบบสอบถาม แล้วร่างแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือแบบปลายปิด (Close - ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ประกอบกัน ซึ่งเป็นการดัดแปลงเครื่องมือจากแบบสอบถามที่ได้เคยผ่านการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุง ให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

4. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของคำถาม

5. ขออนุญาตรับรองจริยธรรมในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์

6. นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC) ดังนี้ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554)

โดยกำหนดคะแนนสำหรับการพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ ดังนี้

ให้ +1 ถ้าแน่ใจข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้ 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้ -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

7. นำเครื่องมือที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถามไปปรับปรุง แก้ไขเพื่อขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

8. ขอรับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

9. ปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือตามที่คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเหมาะสมของคำถาม

10. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ด้านความเชื่อมั่น (Reliability) นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ดังนี้ (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554)

11. นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตผู้บัญชาการเรือนจำกลางสงขลาในการแจกแบบสอบถามให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา คือ 278 คน และรับกลับคืนหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว
3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจำนวน 278 ชุด แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทุกฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)
2. ศึกษาระดับการใช้หลักพลวัตการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์แนวทางการใช้หลักพลวัตการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการใช้หลักพลวัตการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541, หน้า 75)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายความว่า มีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายความว่า มีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายความว่า มีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายความว่า มีการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้ โดยเครื่องมือที่ใช้มีการสร้างกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ และก่อนทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการส่งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และทำการแก้ไขตามคำแนะนำให้สมบูรณ์ก่อนการสัมภาษณ์จริง และเมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วได้ทำการตรวจสอบด้วยวิธีการสามเส้า (Triangulation) โดยใช้การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่มาต่าง ๆ กัน ได้แก่จากการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายสภาพการณ์หลาย ๆ ช่วงเวลาและมิติที่ต่างกัน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	84	30.20
2. หญิง	194	69.80
อายุ		
1. 18-30 ปี	87	31.30
2. 31-40 ปี	110	39.50
3. 41-50 ปี	53	19.10
4. 51 ปีขึ้นไป	28	10.10
ระดับการศึกษา		
1. ประถมศึกษา	33	11.90
2. มัธยมศึกษาตอนต้น	76	27.30
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	76	27.30
4. อนุปริญญา / ปวส.	40	14.40
5. ปริญญาตรีขึ้นไป	53	19.10
อาชีพ		
1. เกษตรกร/รับจ้าง	105	37.80
2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	104	37.40
3. รับราชการ/รัฐสาหกิจ	33	11.90
4. แม่บ้าน / พ่อบ้าน	10	3.50
5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....	26	9.40
รายได้		
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	98	35.30
2. 10,001-15,000 บาท	124	44.50
3. 15,001-20,000 บาท	30	10.80
4. 20,001 บาทขึ้นไป	26	9.40
โดยรวม	278	100.00

จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 69.80 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 54.60 ประกอบอาชีพเกษตรกร/รับจ้าง จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80 และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด
ในเรือนจำกลางสงขลา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา

(N = 278)

ข้อ	การใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจ ให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด ในเรือนจำกลางสงขลา	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1.	ด้านศรัทธาพล	4.41	0.67	มาก
2.	ด้านวิริยะพล	4.70	0.57	มากที่สุด
3.	ด้านสติพล	4.75	0.50	มากที่สุด
4.	ด้านสมาธิพล	2.77	1.27	ปานกลาง
5.	ด้านปัญญาพล	3.88	0.92	มาก
โดยรวม		4.10	0.79	มาก

ผลการวิเคราะห์การใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสติพลและด้านวิริยะพลอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านศรัทธาพลและด้านปัญญาพลอยู่ในระดับมาก และด้านสมาธิพลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผลการวิจัยมีดังนี้

1. ด้านศรัทธาพล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ญาติผู้ต้องขังเชื่อว่าเจ้าหน้าที่เรือนจำบ่มเพาะอบรมให้ผู้ต้องขังปฏิบัติตนเป็นคนดีอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ญาติผู้ต้องขังเชื่อว่าผู้ต้องขังจะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมขณะอยู่ในเรือนจำกลางสงขลาอยู่ในระดับมาก และญาติผู้ต้องขังเชื่อว่าผู้ต้องขังจะได้รับการดูแลตามกฎระเบียบของเรือนจำกลางสงขลาอยู่ในระดับมาก

2. ด้านวิริยะพล พบว่าโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ญาติผู้ต้องขังมีความเพียรพยายามในการเฝ้าระวังการพ้นโทษของผู้ต้องขัง รองลงมาคือ ญาติผู้ต้องขังมีกล้าหาญในการอยู่ในชุมชนในขณะที่บุตรหลานเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำกลางสงขลา และญาติผู้ต้องขังมีความเพียรพยายามที่มาเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำกลางสงขลา

3. ด้านสติพล พบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ญาติผู้ต้องขังเดินทางมาเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยความเต็มใจ รองลงมาคือ ญาติผู้ต้องขังได้พบปะพูดคุยกับผู้ต้องขัง ท่านได้ให้กำลังใจและตักเตือนไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก และญาติผู้ต้องขังมีความใส่ใจต่อความรู้สึกของผู้ต้องขัง

4. ด้านสมาธิพล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ญาติผู้ต้องขังมีความมั่นใจว่าผู้ต้องขังจะไม่กระทำผิดซ้ำ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ญาติผู้ต้องขังมาเยี่ยมผู้ต้องขังโดยพยายามสงบอารมณ์แห่งความโกรธอยู่ในระดับปานกลาง และญาติผู้ต้องขังมาเยี่ยมผู้ต้องขังและแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อผู้ต้องขังอยู่ในระดับน้อย

5. ด้านปัญญาพล พบว่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ญาติผู้ต้องขังมีความรู้เกี่ยวกับการฝึกอาชีพหรือการศึกษาที่เรือนจำกลางสงขลาจัดให้แก่ผู้ต้องขัง รองลงมาคือ ญาติผู้ต้องขังมีความรู้เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง และญาติผู้ต้องขังมีความรู้เกี่ยวกับโทษของผู้ต้องขัง

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา

ปัญหาและข้อเสนอแนะการใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาของการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด ในเรือนจำกลางสงขลา

ผู้ต้องขัง ไม่ค่อยเข้าใจญาติ บ่อยครั้งที่ยังเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น เงินฝาก ของกิน ของใช้ต่าง ๆ มองแต่ในมุมของตัวเองว่าอยู่ในเรือนจำ ไม่มีอิสรภาพ ไม่สามารถมีรายได้มาดูแลตัวเองได้ แต่ไม่เข้าใจว่าญาติก็ต้องลำบากหาเงินเพื่อมาเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามที่ผู้ต้องขังเรียกร้อง และผู้ต้องขังบางรายดูเหมือนจะยังคิดไม่ได้ว่าสิ่งที่ตัวเองทำลงไปเป็นความผิด ยังไม่รู้จักสำนึกผิด

2) ข้อเสนอแนะการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด ในเรือนจำกลางสงขลา

ควรจัดให้มีกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รู้และตระหนักว่าที่ตนเองต้องอยู่ในเรือนจำเพราะอะไร เพื่อที่เขาจะได้เข้าใจและกลับตัวกลับใจใหม่ ไม่เดินทางที่ผิดเหมือนที่ผ่านมาอีก และให้ผู้ต้องขังได้เห็นคุณค่าของตัวเอง ให้คิดเสมอว่าตัวเองสามารถกลับตัวเป็นคนดีของสังคมได้

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. หลักศรัทธาพละ ควรจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการรับโทษของผู้ต้องขังเพื่อให้ทุกคนเชื่อว่าคนทุกคนสามารถกลับมาเป็นคนดีได้ รวมถึงการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างกำลังใจของญาติ

2. หลักวิริยะพละ ควรจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษาและการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้ต้องขังมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง

3. หลักสติพละ ควรจัดกิจกรรมแบ่งปันความรู้และความรักระหว่างผู้ต้องขังและญาติเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนำสู่การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

4. หลักสมาธิพละ ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจ ทศนคติของผู้ต้องขัง รวมถึงการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการฝึกวิชาชีพในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขัง

5. ด้านปัญญาพละควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ต้องขังพัฒนาตนเองให้มีความรู้เพิ่มขึ้นโดยการได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์การใช้หลักพลธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสติพละและด้านวิริยะพละอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านศรัทธาพละและด้านปัญญาพละอยู่ในระดับมาก และด้านสมาธิพละอยู่ในระดับปานกลาง เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากปัจจุบันยาเสพติด จัดเป็นปัญหาสำคัญของโลกซึ่งการแก้ไขปัญหายาเสพติดจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งในระดับชาติและระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2546) แต่อย่างไรก็ตามปัญหายาเสพติดก็ยังคงทวีความรุนแรง ไม่มีแนวโน้มลดลงมีแต่การขยายวงกว้างมากขึ้น นอกจากนี้ปัญหายาเสพติดยังเป็นต้นเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่สำคัญอีกด้วย ดังนั้น ปัญหายาเสพติดจึงไม่ใช่ปัญหาของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นปัญหาของทุกคนใน

สังคมที่ต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน และร่วมมือกัน จากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความร่วมมือจากชุมชนในพื้นที่ด้วย หากชุมชนมีความเข้มแข็งและร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ก็จะนำไปสู่ชุมชนและสังคมที่ปลอดยาเสพติด ปัจจุบัน ผู้ต้องขังคดียาเสพติดมีจำนวน 214,872 คน จากผู้ต้องขังทั้งหมด 267,665 คน (กรมราชทัณฑ์, 2565) นอกจากนี้ผู้ต้องขังที่กลับมากระทำผิดซ้ำเป็นจำนวนมาก คือ คดียาเสพติด สาเหตุมาจากหลายประการ ไม่มีหน่วยงานรับเข้าทำงานหรือสังคมไม่ให้โอกาส สังคมหรือสภาพแวดล้อมให้กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ไม่อยากทำงานอย่างอื่นเพราะเงินจากการค้ายาเสพติดได้มาโดยง่าย โดยเฉพาะเรือนจำกลางสงขลา มีสัดส่วนของผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดสูง ซึ่งเรือนจำกลางสงขลาจึงมีเป้าหมายในการลดการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องราชทัณฑ์ (เรือนจำกลางสงขลา, 2563) ดังนั้นเมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นในสังคม สังคมจะต้องหาวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการจัดการกับคนที่ทำผิด ละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคม เพราะหากสังคมไม่จัดการกับคนที่ทำผิด ก็เท่ากับว่าสังคมยอมรับการกระทำผิดดังกล่าว แต่การที่สังคมจะจัดการกับคนที่ทำผิดอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความเชื่อของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยเกี่ยวกับสาเหตุของการกระทำผิดและเหตุผล ที่จะต้องจัดการหรือปฏิบัติกับคนที่ทำผิดซึ่งจะเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย ตามสถานการณ์ของแต่ละยุค โดยสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัยจะมีจุดเน้นในวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะปฏิบัติต่อคนที่ทำผิดหรือการลงโทษผู้กระทำผิดที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติหรือการลงโทษผู้กระทำผิดที่เกิดขึ้นในยุคต่าง ๆ ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน (นที จิตสว่าง, 2547)

2. แนวทางการใช้หลักพระธรรมต่อการเสริมสร้างกำลังใจให้กับญาติผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ คดียาเสพติดในเรือนจำกลางสงขลา ประกอบด้วย 1) หลักศรัทธาพระ ควรจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการรับโทษของผู้ต้องขัง เพื่อให้ทุกคนเชื่อว่าคนทุกคนสามารถกลับมาเป็นคนดีได้ รวมถึงการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างกำลังใจของญาติ 2) หลักวิริยะพระ ควรจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษาและการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้ต้องขังมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง 3) หลักสติพระ ควรจัดกิจกรรมแบ่งปันความรู้และความรักระหว่างผู้ต้องขังและญาติเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวนำสู่การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน 4) หลักสมาธิพระ ควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจ ทัศนคติของผู้ต้องขัง รวมถึงการสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการฝึกวิชาชีพในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขัง และ 5) ด้านปัญญาพระควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ต้องขังพัฒนาตนเองให้มีความรู้เพิ่มขึ้นโดยการได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาวิวัฒน์ ปรีชาโน พวกนิม (2551) ขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน เป็นเรื่องสำคัญยิ่งต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งการมีขวัญกำลังใจที่ดีจะก่อให้เกิดแรงจูงใจ กำลังใจ ความร่วมมือร่วมใจและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเสริมสร้างความจงรักภักดี ความเข้าใจ อันดีและความสามัคคี ซึ่งส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานอุทิศสติปัญญาและกำลังความสามารถให้กับองค์กร ซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ เชื่อมมั่นศรัทธาในองค์กรที่ตนปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องพยายามทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีขวัญกำลังใจต่อไป รวมถึงแนวคิดของจิราชาติ เชื้อภักดี (2550) ที่กล่าวว่าขวัญและกำลังใจมีความสำคัญต่อบุคคลในองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะถ้าบุคคลในองค์กรมีขวัญดีแล้วจะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบุคลากรในองค์กร เพื่อร่วมมือร่วมใจทำงานด้วยความเต็มใจ และมีสัมพันธ์ทางอันดีต่อกัน มีความรัก ความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร ทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารต้องเอาใจใส่ดูแลรักษาขวัญของบุคลากรในองค์กรให้มีขวัญดีอยู่เสมอ รวมถึงสอดคล้องกับแนวคิดของพณินญา นาดาแสง (2550) ที่ได้แบ่งขวัญและกำลังใจออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ขวัญกำลังใจที่เกิดจากความรู้สึกภายในของตัวเอง คือการเห็นดีเห็นชอบในกิจกรรมนั้น เห็นประโยชน์เห็นคุณค่า จึงเกิดความอยากและต้องการทำสิ่งนั้นด้วยตนเองไม่มีใครเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องได้ และ 2) ขวัญกำลังใจที่เกิดจากการมีสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้น อาจเป็นสิ่งแวดล้อมคำพูดของคนที่เกี่ยวข้อง รางวัลที่ได้รับ เป็นต้น เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดขวัญกำลังใจและคนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา ผู้อาวุโสที่เคารพนับถือ ผู้นำเพื่อนร่วมงานบุคคลที่มีสัมพันธ์ใกล้ชิด บุคคลเหล่านี้ต้องรู้จักใช้แรงจูงใจเกิดความรู้สึกที่ดี มีขวัญกำลังใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านศรัทธาผล พบว่า ญาติผู้ต้องขังมีความเชื่อว่าผู้ต้องขังจะได้รับการดูแลตามกฎหมายระเบียบของเรือนจำกลางสงขลา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นเจ้าหน้าที่เรือนจำและญาติควรสร้างความตระหนักเกี่ยวกับโทษที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบของเรือนจำให้กับผู้ต้องขังอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม
2. ด้านวิริยะผล พบว่า ญาติผู้ต้องขังมีความเพียรพยายามที่มาเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำกลางสงขลาต่ำที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ญาติผู้ต้องขังควรจะต้องปรับทัศนคติของตนเองเพื่อยอมรับในตัวของผู้ต้องขังและมาเยี่ยมเพื่อให้กำลังใจให้บ่อยขึ้นกว่าเดิม
3. ด้านสติผล พบว่า ญาติของผู้ต้องขังมีความสนใจต่อความรู้สึกของผู้ต้องขังต่ำที่สุด แต่อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ญาติควรจะต้องยอมรับและเพิ่มความเอาใจใส่ต่อความรู้สึกผู้ต้องขังให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ต้องขังที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อได้รับการลดโทษต่อไป
4. ด้านสมาธิผล พบว่า ญาติของผู้ต้องขังมาเยี่ยมผู้ต้องขังและแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อผู้ต้องขังต่ำที่สุด ดังนั้น ญาติผู้ต้องขังควรจะต้องควบคุมอารมณ์ของตนเองให้ปกติเมื่อไม่เยี่ยมผู้ต้องขัง มิฉะนั้นแล้วจะส่งผลทางด้านลบกับผู้ต้องขัง ทำให้ผู้ต้องขังเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจและจะแสดงพฤติกรรมต่อต้านต่อกฎระเบียบของเรือนจำในอนาคตได้
5. ด้านปัญญาผล พบว่า ญาติมีความรู้เกี่ยวกับโทษของผู้ต้องขังต่ำที่สุด ดังนั้น ญาติผู้ต้องขังควรศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของโทษที่ผู้ต้องขังได้รับ พร้อมทั้งศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายหรือแนวทางที่จะลดโทษของผู้ต้องขังได้ เพื่อนำมาพูดคุยและแลกเปลี่ยนกับผู้ต้องขังทำให้ผู้ต้องขังมีกำลังใจมากขึ้นเนื่องจากได้รับรู้ถึงความเอาใจใส่ของญาติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมขวัญกำลังใจของญาติผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา
3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขวัญกำลังใจกับพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2565). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์. สืบค้น 20 ธันวาคม 2565.
จาก <http://www.correct.go.th/stathomepage>.
- จิรัชชาติ เชื้อภักดี. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- นันทิ จิตสว่าง. (2547). หลักทฤษฎีวิทยา. นนทบุรี: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์.
- พนัญญา นาทาแสง. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการในสถานศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระมหาวิวัฒน์ ปรีชาโน พวกนิม. (2551). การศึกษาขวัญกำลังใจและแนวทางการพัฒนาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- มนัสวิน ศิริเวช. (2563). การพัฒนาบุคลากรของเจ้าหน้าที่เรือนจำพิเศษธนบุรี ศึกษากรณี การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 8(1), 91-106.

เรือนจำกลางสงขลา. (2563). สถิติการเยี่ยมผู้ต้องขัง งานเยี่ยมญาติ ฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง. สืบค้น 20 ธันวาคม 2565.

จาก <https://www.facebook.com/sppssv>.

สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2546). รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ 2546. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

Likert, R.A. (1932, May). Technique for the Measurement of Attitudes. *ArchPsychological*, 25(140), 1-55.

 RCIM
GRADUATE SCHOOL

เปิดรับสมัครนักศึกษา
ปริญญาโทและปริญญาเอก

M.B.A. D.B.A.
M.P.A. D.P.A.
M.Ed. Ph.D.
(Educational Administration Innovation)

 092-442-8000

 สมัครออนไลน์ได้ที่ <https://www.rcim.in.th/>

การป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

The protection of Recidivism of Prisoners

in Nakhon Si Thammarat Central Prison

อัสสารถ์ ฝิวแก้ว¹ สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร² และกันตณ หนูทองแก้ว³

Attasat Phiwkaew¹ Supreecha Chamnanputthiphon² and Kantaphon Nuthongkaew³

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{2,3} อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹ Master's degree student, Master of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

^{2,3} Lecturer of the Master of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University

E-mail: attasat.ph@gmail.com, supreecha28@gmail.com, kantaphon.271970@gmail.com

Received: Apr 18, 2023; Revised: May 2, 2023; Accepted: May 9, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช และ 2) เพื่อเสนอแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราชจำนวน 222 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวม 5 คนเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสังคมวิทยามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ด้านจิตวิทยา มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับน้อย และ ด้านชีววิทยา ค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับน้อย และ 2) แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ได้แก่ (1) การส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอบรมให้ผู้ต้องขังให้มีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต (2) รัฐควรมีการจัดหางาน หรืออาชีพให้กับผู้ต้องขังที่พ้นโทษ (3) สนับสนุนการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นให้กับผู้ต้องขัง (4) เสริมสร้างและส่งเสริมให้สังคมภายนอกให้การยอมรับ (5) ครอบครัวต้องมีความเข้าใจ และให้โอกาส (6) มีหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาในปัญหาชีวิตได้ (7) มีการจัดกิจกรรมการอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจ และสร้างแรงบันดาลใจ และ (8) มีการติดตามผู้กระทำผิดซ้ำไม่ให้กลับไปกระทำผิดอีก

คำสำคัญ: การป้องกัน การกระทำผิดซ้ำ ผู้ต้องขัง เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of research article were to study: 1) behavior of recidivism of prisoners in Nakhon Si Thammarat Central Prison; and 2) guidelines for protecting the recidivism of prisoners in Nakhon Si Thammarat Central Prison. The research sample consisted of 222 representatives of the recidivism of prisoners in Nakhon Si Thammarat Central Prison, all of whom were determined by Kreicic and Morgan's sample size table. Five key informants were selected by purposive sampling. The employed research instruments were a questionnaire and an interview form. The statistics employed for the data analysis were frequency, percentage, standard deviation, and content analysis. The findings were as follows; 1) the overall of behavior of recidivist inmates in federal prisons was rate at a low level, When considering aspect by aspect that the aspect with the highest mean was Sociological aspect was rate at the moderate, psychological aspect was rate at a low level, and the lowest mean was biology was rate at a low level; and 2) the guidelines for the prevention of recidivism among

inmates in the Nakhon Si Thammarat Central Prison consist of (1) promoting and supporting for training inmates to have various skills which necessary to live more; (2) providing the employment; (3) supporting for more education; (4) promoting the strengthen and encourage external society to accept; (5) the families should understand and give opportunities; (6) organizing an agency that provides advice on life problems; (7) organizing the training activities to develop the mind and create good inspiration; and (8) organizing the follow-up on repeat offenders to prevent repeat offenders.

Keywords: Protection, Recidivism, Prisoners, Nakhon Si Thammarat Central Prison

บทนำ

ประเทศไทยมีกฎหมายเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดซ้ำด้วยการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีประวัติการกระทำความผิดมาก่อนให้หนักขึ้นกว่าอัตราโทษที่ศาลจะลงแก่บุคคลดังกล่าวในอัตราหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่ง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92, 93 หรือพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97 เป็นต้น รวมไปถึงประมวลกฎหมายอาญามาตรา 58 ที่ให้นำโทษที่ศาลรอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับตัวและแก้ไขตนเองมาบวกเข้ากับโทษในคดีหลังของผู้กระทำความผิดดังกล่าวที่ไม่เช็ดหลายการกระทำความผิดกฎหมายซ้ำอีก แต่บทบัญญัติดังกล่าวไม่อาจยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำหลังจากพ้นโทษได้ ในขณะที่ผู้ต้องขังทุกคนที่จะพ้นโทษออกมาจะต้องผ่านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการดูแลหลังปล่อยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ อันเนื่องมาจากที่ต้องออกมาเผชิญกับโลกใบใหญ่และสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำและบีบคั้น โดยรัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับการนี้ และร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและดูแลหลังปล่อยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (นที จิตสว่าง, 2565)

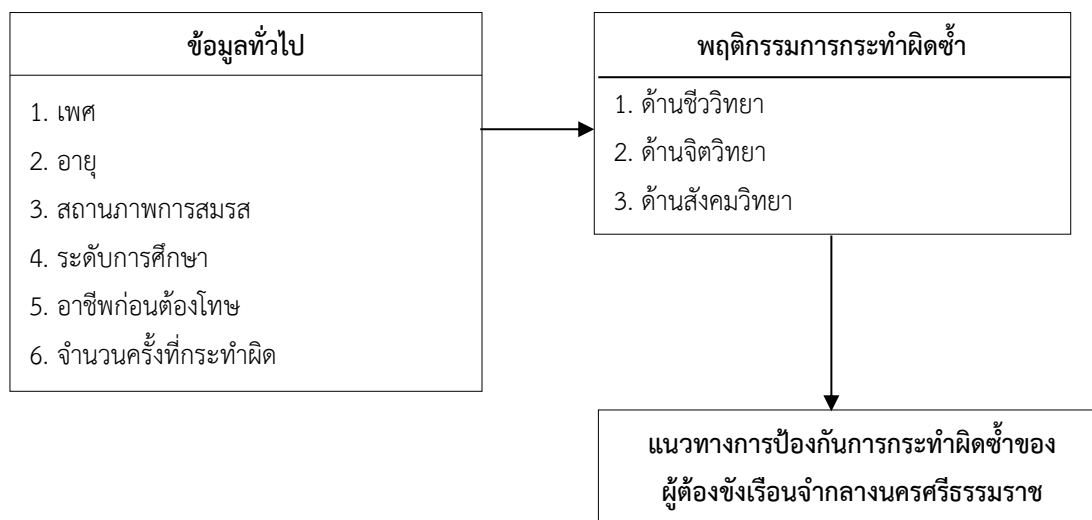
เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานสังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังให้เป็นไปตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมแก้ไขเพื่อให้พลเมืองกลับตนเป็นคนดี จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงพฤติกรรมการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในคดีต่าง ๆ ตลอดจนเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ว่า เป็นกระเจงกาทที่ช่วยสะท้อนให้เห็นปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแล แก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำต่อไปในการนี้ ผู้วิจัย สนใจการที่บุคคล ๆ หนึ่งจะกระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ซึ่งอาจจะถูกจับกุมหรือหลุดรอดจากการถูกจับกุมโดยไม่เกรงกลัวต่อโทษทัณฑ์ที่จะได้รับด้วยความตั้งใจ มีเทคนิควิธีการ และคิดวางแผนการโดยไตร่ตรองไว้ก่อนอย่างแยบยลนั้น น่าจะกล่าวได้ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นอาชญากรรมมืออาชีพโดยแท้จริง ดังนั้นหากจะลดจำนวนอาชญากรรมมืออาชีพลง จึงควรที่จะมีการศึกษาวิจัยถึงวิถีชีวิต สภาพความเป็นอยู่ ลักษณะการเลี้ยงดูลักษณะของครอบครัว ลักษณะบุคลิกภาพ และอื่น ๆ ว่าอะไรเป็นแรงผลักดันที่ส่งผลให้เขาเหล่านั้นก่ออาชญากรรมซ้ำซากหรือรุนแรงจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ทั้งนี้เพื่อเป็นสิ่งที่ชี้แนะให้กรมราชทัณฑ์ได้นำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติเพื่อปรับปรุงการแก้ไขผู้ต้องขังกลุ่มนี้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไปจากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราชเพื่อหาแนวทางป้องกันและแก้ไขเพื่อไม่ให้ผู้ต้องขังที่เคยต้องโทษออกไปแล้วไม่ให้วนกลับมาต้องโทษซ้ำอีก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำความผิดซ้ำในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเสนอแนวทางป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำ

คำว่า “กระทำผิดซ้ำ” (Recidivism) เป็นศัพท์ที่ใช้ในสาขาวิชาอาชญาวิทยา หรืออาจเรียกว่าการกระทำผิดซ้ำซ้อน หมายถึงการกระทำผิดเพิ่มเติมขึ้นอีก หลังจากผู้กระทำความผิดถูกจับและถูกลงโทษแล้ว และยังหมายถึงการละเมิดเงื่อนไขผู้ที่ได้รับการคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษกระทำซ้ำ การกระทำผิดซ้ำอาจนับรวมถึงการกระทำผิดครั้งที่ 2 ขึ้นไป อาจเรียกได้ว่าเป็นการกระทำความผิดที่ติดเป็นนิสัย และยากต่อการแก้ไขพฤติกรรมที่ติดนิสัยให้กลับคืนสู่สังคมปกติได้ นับว่าเป็นการก่อปัญหาอาชญากรรมให้กับสังคมเพิ่มมากขึ้น ทั้งที่ผู้กระทำซ้ำได้ผ่านขั้นตอนการชดเชย และการแก้ไขจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมในเรือนจำมาแล้ว (นุชนาฏ มุกระ, 2554) การที่จะศึกษาให้เข้าใจถึงพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำก็ต้องศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ก่อน โดยปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ประกอบด้วย 1) ปัจจัยทางด้านชีววิทยา มีความสัมพันธ์กับสรีรวิทยาอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมภายในทั้งหลายที่นักจิตวิทยาสนใจศึกษาล้วนเป็นกระบวนการทำงานของระบบร่างกายทั้งสิ้น โดยเฉพาะกระบวนการทำงานของระบบประสาทซึ่งมีสมองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ จึงจำเป็นต้องศึกษาสรีรวิทยาของระบบประสาทและระบบอื่น ๆ ของร่างกาย 2) ปัจจัยทางด้านสังคมวิทยา สังคม หมายถึง มนุษย์ที่รวมกันอยู่เป็นหมู่คณะมีทั้งหญิงและชาย ตั้งภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่ง ณ ที่ใดที่หนึ่ง การอยู่รวมกับผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กก็ตามจะต้องมีการพึ่งพาอาศัยกัน มีสมาชิกประกอบด้วยคนทุกเพศทุกวัยซึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยมีวัฒนธรรมหรือระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง การเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ จะต้องเข้าใจในวัฒนธรรม การศึกษา เศรษฐกิจ นอกจากนี้พฤติกรรมของมนุษย์ก็เป็นผลมาจากการหล่อหลอมโดยวัฒนธรรมของสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ เช่น คนไทยจะมีลักษณะบุคลิกภาพแตกต่างไปจากคนในประเทศอเมริกาหรือประเทศอื่น ๆ 3) ปัจจัยพื้นฐานทางจิตวิทยา ปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ได้แก่ ปัจจัยทางจิตวิทยา ซึ่งมีปัจจัยย่อยอยู่หลายปัจจัย ปัจจัยทางจิตวิทยาเป็นกระบวนการทำงานของจิต เป็นพฤติกรรมทางความคิดและความรู้สึกแล้วส่งผลให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจเป็นทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ประกอบด้วย

แรงจูงใจ และความต้องการของมนุษย์ การเกิดพฤติกรรมของมนุษย์แต่ละคนเป็นผลมาจากการผสมผสานของปัจจัยพื้นฐานและองค์ประกอบต่าง ๆ ในตัวของมนุษย์ จากนั้นถูกหล่อหลอมด้วยสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นการจะศึกษาให้เข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์อย่างลึกซึ้งนั้น จะต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องของปัจจัยพื้นฐาน และองค์ประกอบของพฤติกรรมของมนุษย์ให้รู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้ (สลักจิต ตรีธรมโสภาส, 2555)

2. การป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การป้องกันการกระทำผิดซ้ำ แบ่งเป็นกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) กลยุทธ์ด้านครอบครัว ครอบครัวต้องมีความใกล้ชิดกับผู้ต้องขัง มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ต้องขัง ทั้งในระหว่างที่ต้องขัง และเมื่อพ้นโทษกลับสู่ครอบครัวแล้ว ครอบครัวต้องให้อภัยและให้โอกาสผู้กระทำผิดในการกลับตัว ส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษทำความดีและประกอบอาชีพโดยสุจริต ยอมรับผู้พ้นโทษที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี 2) กลยุทธ์ด้านสังคม หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต้องให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือดูแลผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ ให้กลับตัว ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสังคม 3) กลยุทธ์ด้านสภาพแวดล้อม ชุมชนต้องช่วยเหลือบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ หน่วยงานใน ชุมชนต้องจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีภายในชุมชน โดยกำจัดสิ่งที่เป็นอบายมุขและยาเสพติดในชุมชน นำระบบยุติธรรมชุมชนมาใช้ในการแก้ไขปัญหาผู้กระทำผิดซ้ำ ชุมชนต้องยอมรับให้อภัย และให้กำลังใจในการประกอบอาชีพของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ 4) กลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ จัดตั้งกองทุนให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษได้กู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพหรือการจัดตั้งสหกรณ์เพื่อช่วยเหลือผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ ให้ความรู้และสนับสนุนเครื่องมือ สถานที่ในการประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ 5) กลยุทธ์ด้านแรงจูงใจ ควรมีกฎหมายล้างประวัติผู้ต้องขังที่ พ้นโทษ ซึ่งไม่ได้กระทำผิดซ้ำอีก ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้บริสุทธิ์ สร้างแรงจูงใจผนวกกับโปรแกรมต่าง ๆ ด้วยการให้รางวัลเมื่อทำความดี การลดโทษ การเลื่อนขั้นผู้ต้องขัง การให้อภัยโทษ และการให้เยี่ยมญาติโดยใช้สิทธิ์ และ 6) กลยุทธ์ด้านการแก้ไขฟื้นฟูในเรือนจำ ปรับปรุงสภาพพื้นที่ และสวัสดิการในเรือนจำให้ได้มาตรฐานสากลโดยให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม และเน้นที่การแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาและทบทวนวรรณงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการศึกษางานของ ขวลิต กลิ่นแข, เกชา ใจดี, ณฐวรรณ์ เสมียนเพชร, สุพัตรา สมวงศ์ และทิพวรรณ สุวรรณโน (2563) พบว่า สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำของจังหวัดแม่ฮ่องสอนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านสังคมและชุมชน ในขณะที่สถิติ ดาเวียง และพิชัยรัฐ เหมือนด้วง (2565) ได้ทำวิจัยเรื่องการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($x = 2.77$, $S.D. = 0.42$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิที่มีเพศ สถานภาพ และอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอกุฉินารายณ์ ได้แก่ ควรปรับเปลี่ยนทัศนคติและให้โอกาสผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหาได้กลับตัวกลับใจเป็นคนดี และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภานุวัฒน์ มีเพียร และบุญเหลือ บุษมาลา (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำเป็นอันดับหนึ่งคือ ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านครอบครัว อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการต้องโทษในครั้งก่อน ด้านชุมชนและสังคม ด้านการประกอบอาชีพ และด้านการคบเพื่อน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี ควรมีการฝึกอาชีพให้ตรงตามความต้องการของผู้ต้องขัง หรือหลากหลายสาขาอาชีพมากขึ้น เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถนำไป

ประกอบอาชีพได้จริงภายหลังพ้นโทษ และควรมีการจัดอบรมโปรแกรมปรับทัศนคติของผู้ต้องขังเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเองและครอบครัวขณะต้องโทษอยู่ในเรือนจำ รวมถึงจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้มีความรักความเข้าใจกันมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research design) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) เชิงปริมาณ คือ ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ ซึ่งถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช จำนวน 532 คน และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 222 คน โดยใช้ตารางของเครซี่และมอร์แกน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554)

2) เชิงคุณภาพ คือ เจ้าพนักงานเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ จำนวน 5 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เชิงปริมาณ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรสก่อนต้องโทษครั้งสุดท้าย ระดับการศึกษาก่อนต้องโทษก่อนโทษครั้งสุดท้าย อาชีพก่อนต้องโทษครั้งสุดท้าย และจำนวนครั้งที่กระทำผิดซ้ำ

ตอนที่ 2 เพื่อสอบถามข้อมูลพฤติกรรมนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ด้านชีววิทยา ด้านจิตวิทยา และด้านสังคมวิทยา ซึ่งเป็นสาเหตุนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (1932) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาค่าน้ำหนักที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

2) เชิงคุณภาพ แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ด้วยการกรอกข้อความลงในช่องว่าง ตามความเป็นจริงเท่าที่สามารถเปิดเผยได้

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ในด้านชีววิทยา ด้านจิตวิทยา และด้านสังคมวิทยา

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง ในด้านชีววิทยา ด้านจิตวิทยา และด้านสังคมวิทยา

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยามศัพท์ และงานวิจัยเกี่ยวข้องรวมทั้งระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2. สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่นำไปสู่การกระทำผิดซ้ำนำมากำหนดเป็นข้อคำถาม

3. กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของข้อคำถามโดยการสังเคราะห์การป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ออกมาเป็นข้อคำถามวัดระดับ จำนวน 15 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาค่าความเที่ยงตรง นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5

2. การหาค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะวิจัย จำนวน 30 ชุด แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการทดสอบประเภทการวิเคราะห์รายข้อ เพื่อทดสอบว่าข้อความแต่ละข้อในแบบทดสอบสามารถยอมรับได้หรือไม่ หลังจากนั้นจึงพิจารณาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ด้วยวิธีการของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) (1984) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .618

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตหน่วยงานในการแจกแบบสอบถามให้กับผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำภายในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกให้กับผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำภายในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช จำนวน 222 คน และรับกลับคืนหลังจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว

3. ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืนจำนวน 222 ชุด แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทุกฉบับคิดเป็นร้อยเปอร์เซ็นต์แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อประมวลผลข้อมูลที่ได้จัดเก็บและคำนวณหาค่าสถิติแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางประกอบความเรียงและนำผลการศึกษาที่วิเคราะห์ที่ได้มาสรุปผลการวิจัยพร้อมทั้งอภิปรายผลและเขียนข้อเสนอแนะ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับสถิติที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการนำเสนอข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาโดยนำมาบรรยายถึงลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาได้ทั้งในรูปแบบของตาราง และค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ งานวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ที่ จว.221/2566

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช คือ 222 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 178 คน ร้อยละ 80.20 อายุ 31-45 ปี จำนวน 114 คน ร้อยละ 51.40 มีสถานภาพโสดก่อนต้องโทษครั้งแรก จำนวน 102 คน ร้อยละ 46.00 มีระดับการศึกษาก่อนต้องโทษครั้งแรก เป็นระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 90 คน ร้อยละ 40.50 อาชีพก่อนต้องโทษ คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 82 คน ร้อยละ 36.90 และจำนวนครั้งที่กระทำผิด กระทำผิด 2 ครั้ง จำนวน 152 คน ร้อยละ 68.50 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	178	80.20
2. หญิง	44	19.80
อายุ		
1. ไม่เกิน 30 ปี	52	23.40
2. 31-45 ปี	114	51.40
3. 46-60 ปี	48	21.60
4. 61 ปีขึ้นไป	8	3.60
สถานภาพสมรสก่อนต้องโทษครั้งสุดท้าย		
1. โสด	102	46.00
2. สมรส	68	30.60
3. หม้าย	26	11.70
4. แยกกันอยู่	26	11.70
ระดับการศึกษาก่อนต้องโทษครั้งสุดท้าย		
1. ไม่ได้รับการศึกษา	22	9.90
2. ประถมศึกษา	90	40.50
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	57	25.70
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย	25	11.30
5. ปวช./เทียบเท่า	16	7.20
6. ปวส./เทียบเท่า	7	3.20
7.ปริญญาตรี	5	2.20
อาชีพก่อนต้องโทษ		
1. นักศึกษา	2	0.90
2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	65	29.30
3. เกษตรกรรม	50	22.50
4. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	-	-
5. รับจ้างทั่วไป	82	36.90
6. ไม่มีอาชีพ (ว่างงาน)	23	10.40
จำนวนครั้งที่กระทำผิด		
1. จำนวน 1 ครั้ง	21	9.40
2. จำนวน 2 ครั้ง	152	68.50
3. จำนวน 3 ครั้ง	36	16.20
4. จำนวน 4 ครั้งขึ้นไป	13	5.90
โดยรวม	222	100.00

2. ข้อมูลพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช พบว่า พฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำกลาง โดยรวมทุกด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 2.30$, S.D. = 1.19) อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านสังคม วิชา ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.00$, S.D. = 1.45) อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านจิตวิทยา ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 2.32$, S.D. = 1.19) อยู่ในระดับน้อย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านชีววิทยา ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 1.59$, S.D. = 0.93) อยู่ในระดับน้อย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

(N = 222)

ข้อ	พฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ ในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1.	ด้านชีววิทยา	1.59	0.93	น้อย
2.	ด้านจิตวิทยา	2.32	1.19	น้อย
3.	ด้านสังคมวิทยา	3.00	1.45	ปานกลาง
โดยรวม		2.30	1.19	น้อย

3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

1) พฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังด้านชีววิทยา เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย เป็นพฤติกรรมที่ส่งผลมาจากร่างกาย มีผลถ่ายทอดแบบต่าง ๆ การมีสภาพร่างกายที่เอื้อต่อการกระทำผิดก็เป็นสิ่งหนึ่งที่สนับสนุนการกระทำผิด เช่น เพศชาย จะกระทำผิดซ้ำสูงกว่าเพศหญิง เป็นต้น

2) การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายถ้าจิตใจไม่มีความเข้มแข็งพอ เนื่องจากคดียาเสพติดมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขัง ต้องอยู่ในพื้นที่เดิม คบกับเพื่อนกลุ่มเดิม หากจิตใจไม่เข้มแข็งพอ ก็จะทำให้กลับไปกระทำผิดซ้ำอีกได้ง่าย

3) สิ่งแวดล้อมและสังคม มีปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งทำให้คดียาเสพติดได้ง่าย ได้แก่ 1) คนที่อยู่ใกล้ชิดกับพวกคดียา อยู่ในที่สามารถหาได้ง่าย เช่น แหล่งชุมชนแออัด 2) ความกดดันทางสังคม ปัญหา เศรษฐกิจว่างงาน อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม และ 3) สภาพครอบครัวที่กดดันต่อจิตใจ เช่น ครอบครัวแตกแยก บิดามารดาทะเลาะกันเป็นประจำ บิดามารดาติดยาหรือสุรา การอบรมเลี้ยงดูไม่ดีเคร่งครัด มากเกินไป ขาดความรักความอบอุ่นและหาทางออกโดยการใช้จ่ายเพื่อให้หายกลุ้มใจ และหนีจาก ภาวะความเป็นจริง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัญหาและแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

1) การแก้ปัญหามารการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังด้านชีววิทยา เริ่มจากสถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรก ผู้กระทำผิดต้องการกำลังใจ สังคม ให้การช่วยเหลือให้คำปรึกษา และช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้กับผู้ต้องขังที่เคยกระทำผิด เพื่อไม่ให้ผู้ต้องขังกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

2) การแก้ปัญหามารการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ในด้านจิตวิทยา ครอบครัวจะต้องส่งเสริมให้ประกอบคุณงามความดีและกลับตัวเป็นคนดีของสังคม และควรให้มีโครงการครอบครัวบำบัด โดยการเชิญครอบครัวเข้ามาร่วม

แนวป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช

2) แนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ในด้านจิตวิทยา จะต้องมีการให้กำลังใจ และยกย่องผู้ต้องขังที่พ้นโทษที่ประกอบคุณงามความดีให้ปรากฏแก่สาธารณชน เพื่อให้เขารู้สึกว่ามีคุณค่าต่อสังคม สร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีกฎหมายล้างประวัติผู้ต้องขังที่พ้นโทษ ซึ่งไม่ได้กระทำผิดอีกภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้บริสุทธิ์ เสมือนหนึ่งว่าไม่เคยกระทำผิดมาก่อน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษไม่คิดไปกระทำความผิดซ้ำ

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำกลาง พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสังคมวิทยาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่อยู่ในระดับน้อย ประกอบด้วย ด้านจิตวิทยาและ ด้านชีววิทยา ทั้งอาจเนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดซ้ำด้วยการลงโทษผู้กระทำผิดที่มีประวัติการกระทำผิดมาก่อนให้หนักขึ้นกว่าอัตราโทษที่ศาลจะลงแก่บุคคลดังกล่าวในอัตราหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่ง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92, 93 หรือพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 97 เป็นต้น รวมไปถึง ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 58 ที่ให้นำโทษที่ศาลรอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเพื่อให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับตัวและแก้ไขตนเอง มาบวกเข้ากับโทษในคดีหลังของผู้กระทำผิดดังกล่าวที่ไม่เช็ดหลาบการกระทำผิดกฎหมายซ้ำอีกแต่บทบัญญัติดังกล่าวไม่อาจยับยั้งการกระทำผิดซ้ำหลังจากพ้นโทษได้ ในขณะที่ผู้ต้องขังทุกคนที่จะพ้นโทษออกมาจะต้องผ่านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการดูแลหลังปล่อยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ อันเนื่องมาจากที่ต้องออกมาเผชิญกับโลกใบใหญ่และสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำและบีบคั้น โดยรัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณสำหรับกรณีนี้ และร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและดูแลหลังปล่อยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (นันทิ จิตสว่าง, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของกรมราชทัณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ที่กล่าวไว้ว่า กรมราชทัณฑ์มีภารกิจในการควบคุมผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล และพัฒนาพฤตินิสัย เพื่อให้ผู้ต้องขังกลับตนเป็นคนดีคืนสู่สังคม ตลอดจนต้องดำเนินการตามภารกิจในการแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมเชื่อถือได้ เป็นที่ยอมรับของประชาชนและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล รวมไปถึงการเป็นส่วนหนึ่งในการบรรลเป้าหมายความพัฒนาประเทศ เพื่อให้การปฏิบัติงานตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปราชการกรมราชทัณฑ์ ซึ่งมีเป้าประสงค์หลักในการดำเนินการ คือ การควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้เป็นพลเมืองดี มีอาชีพที่สุจริต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสำเร็จในการดำเนินการภายใต้แผนปฏิรูปราชการ เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนให้กระบวนการยุติธรรมบรรลุถึงเป้าหมาย การเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค ความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่มีจริยธรรม เป็นมืออาชีพ ความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ อำนวยความยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการพัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา สร้างความสมดุลระหว่างการบังคับโทษ ตามคำพิพากษากับการให้โอกาสผู้ต้องโทษกลับคืนสู่สังคม โดยในกระบวนการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการบังคับโทษ ซึ่งสอดคล้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติในการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ตามเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของแผน ดังนั้น การดำเนินการตามแผนปฏิรูปราชการกรมราชทัณฑ์ จะทำให้เกิด ผลสะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินการตามกฎหมายอย่างเป็นธรรมจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ และทำให้การอำนวยความสะดวกเป็นไปโดยเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั้งถึง ปราศจากการเลือกปฏิบัติ ตลอดจนการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ สร้างเจ้าหน้าที่ที่มีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็นมืออาชีพ บูรณาการเชื่อมโยงทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เน้นเป้าหมายในการขับเคลื่อนงานราชทัณฑ์ให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ (กรมราชทัณฑ์, 2565) สำหรับการกระทำผิดซ้ำอาจเกิดขึ้นสาเหตุภายใน อันได้แก่ สาเหตุทางด้านชีววิทยา (ชีวกายภาพ) และสาเหตุทางด้านจิตวิทยา (จิตใจ) และสาเหตุภายนอก ได้แก่ สาเหตุทางด้านสังคม (ปกรณ มณีปกณ์, 2553) สอดคล้องกับงานวิจัยของชลิต กลิ่นแข, เกษา ใจดี, ณัฐวรรณ เสมียนเพชร, สุพัตรา สมวงศ์ และทิพวรรณ สุวรรณโน (2563) ที่พบว่า สาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านสังคมและชุมชน ในขณะที่สถิติดาเวียง และพิชัยรัฐ หมั่นดวง (2565) ได้ทำวิจัยเรื่องการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 1) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอบรมให้ผู้ต้องขังได้มีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตให้มากขึ้น 2) รัฐบาลควรมีการจัดหางาน หรืออาชีพให้กับผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกมาแล้วว่างงาน 3) ควรมีการสนับสนุนเรื่องการศึกษาเล่าเรียนให้มากกว่านี้ เพราะจะทำให้ผู้ต้องขัง มีความรู้ และทันต่อโลกภายนอก จะได้ไม่ถูกหลอกหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ 4) ควรมีการส่งเสริมให้สังคมภายนอกให้การยอมรับ ให้โอกาส และไม่บั่นทอนกำลังใจของคนที่ยากกลับตัว จะได้ไม่ย้อนกลับไปกระทำผิดอีก 5) ส่งเสริมให้ครอบครัวเข้าใจและให้โอกาส 6) ควรจัดให้มีหน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาในปัญหาชีวิตทุก ๆ เรื่องได้ 7) ควรมีการจัดกิจกรรมการอบรมทางด้านแนวทางบ่มเพาะ พัฒนาจิตใจ และสรรสร้างแรงบันดาลใจในทางที่ดี เช่น การอบรมธรรมะ และ 8) ควรมีการติดตามผู้กระทำความผิดซ้ำไม่ให้เกิดกลับไปกระทำความผิดอีก สอดคล้องกับงานวิจัยของนคพัฒน์ สิ้นเย็น (2564) ได้ทำการ ศึกษาเรื่อง การกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการจัดโครงการกิจกรรมฝึกอบรม เพื่อพัฒนาสภาพจิตใจของผู้ต้องขัง การฝึกอาชีพภายในเรือนจำควรตรงตามความต้องการของผู้ต้องขัง และสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริงหลังพ้นโทษ และควรมีเยี่ยมบ้านเพื่อติดตามพฤติกรรมของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ

องค์ความรู้ใหม่ และการนำไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษา “การป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช” อัตราการกระทำผิดซ้ำนับเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการใช้วัดความสำเร็จในการส่งผู้ต้องขังกลับสู่สังคมของเรือนจำ แม้จะเป็นตัวชี้วัดที่ไม่สมบูรณ์เสียทีเดียวแต่ก็เป็นตัวชี้วัดที่ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไป เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช มีกระบวนการในการหล่อหลอมขัดเกลาผู้ต้องขัง คือเริ่มจากการรับตัว จำแนกลักษณะ การอบรม การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการดูแลหลังปล่อย จากการศึกษาทำให้พบว่า การตั้ง

ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนแรก นับตั้งแต่การจำแนกต่อเนื่องจนถึงการอบรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการดูแลหลังปล่อย โดยมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังนั้นจะมีบุคคลภายนอกมาเป็นกรรมการ ในขณะที่การฝึกอบรมต่าง ๆ ก็มีชุมชนทั้งภาคเอกชนเข้ามาให้การสนับสนุน ทั้งในส่วนของการจ้างงานภายในเรือนจำและสนับสนุนการฝึกอาชีพผู้ต้องขังในโครงการเงินแลนด์ รวมถึงการพัฒนาจิตใจด้านอื่น ๆ เช่น หลักสูตรการสร้างแรงบันดาลใจ หลักสูตร SME เปลี่ยนชีวิต เป็นต้น ขณะเดียวกันต้องมีการพัฒนาจิตใจและเตรียมพร้อมในการกลับสู่สังคม ทั้งในส่วนของการอาชีพและจิตใจอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพ้นโทษก็จะมีชุมชนและเครือข่ายเข้ามาดูแลช่วยเหลืองานหรือรับเข้าทำงานอย่างต่อเนื่อง สุดท้ายเมื่อผู้ต้องขังกลับสู่สังคมก็จะมีกระบวนการสนับสนุนจากชุมชน (care support) ซึ่งมีบริษัท ห้างร้าน หน่วยงานราชการ องค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนในการจัดหางาน หรือสร้างอาชีพต่อยอดให้กับผู้พ้นโทษ ซึ่งได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากบริษัท ห้างร้าน องค์กรและชุมชนที่ร่วมสนับสนุนให้สังคมของนครศรีธรรมราช เป็นสังคมของความสงบสุขและปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เจ้าหน้าที่ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้ต้องขังรู้สึกรักและภูมิใจในตนเองเป็นการลดความรู้สึกว่าตนเองมีปมด้อยหรือไร้ค่า
2. เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของการกระทำผิดกับผู้ต้องขังอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. เจ้าหน้าที่ควรจัดกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายให้กับผู้ต้องขังเพื่อลดการกระทำผิดซ้ำโดยการทบทวนกฎหมายหรือการถูกจับซ้ำ
4. สมาชิกในครอบครัวควรให้ความสำคัญและเอาใจใส่ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจของผู้ต้องขังให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและสร้างความผูกพันในครอบครัวเพื่อสร้างโอกาสในการใช้ชีวิตของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในเรือนจำกลาง

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2565). *การเฝ้าระวังผู้ต้องขังคดียาเสพติดมิให้กระทำผิดซ้ำ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- ชลิต กลิ่นแข, เกชา ใจดี, ญวรรธน์ เสมียนเพชร, สุพัตรา สมวงศ์ และทิพวรรณ สุวรรณโน. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำของจังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 6(3), 253-261.
- นคพัฒน์ สิ้นเย็น. (2564). การกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 3(1), 46-58.
- นที จิตสว่าง. (2565). *หลักทัณฑ์วิทยา : หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์.
- นุชนาฏ มุกระ. (2554). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังหญิงเรือนจำกลางเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปกรณ มณีปกรณ. (2553). *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา*. กรุงเทพฯ : เวสต์เทรค ประเทศไทย
- ภานุวัฒน์ มีเพียร และบุญเหลือ บุปผามาลา. (2564). ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(3), 17-32.

- สลักจิต ตรีนโณภาส. (2555). *GEPS 123 พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: ราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สัสดา ดาเวียงและ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2565). การกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำอำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(5), 78-89.
- ส่งศรี ชมภูวงศ์. (2554). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลั.
- Conbach, L. Joseph. (1984). *Essential of Psychology and Education*. NY: Mc-Graw Hill
- Likert, R.A. (1932, May). Technique for the Measurement of Attitudes. *ArchPsychological*, 25(140), 1-55.

RATTANAKOSIN
COLLEGE OF INNOVATION MANAGEMENT
วิทยาลัยนวัตกรรมจัดการ
มจร. รัตนโกสินทร์

เปิดรับสมัครนักศึกษา

หลักสูตรปริญญาโท	หลักสูตรปริญญาเอก
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (M.B.A.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์	หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต (D.B.A.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์ - วันอาทิตย์
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (M.P.A.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์	หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (D.P.A.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (M.Ed.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์ - วันอาทิตย์ (เรียนสัปดาห์เว้นสัปดาห์)	หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (Ph.D.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์
หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต (M.M.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์	หลักสูตรการจัดการดุษฎีบัณฑิต (D.M.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์

สามารถสมัครออนไลน์ได้ที่

<https://www.rcim.in.th/>

092-442-9000

 @rcim.rmutr

 @rmutr_rcim_rmutr

ติดต่อเลย !
ADD FRIEND

หลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในอนาคต

Management Concept to Serve the Aging Society in the Future

ลลิตา สิริพัชรนันท์¹ เพ็ญศรี ฉิรินัง² อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ³ และวรเดช จันทรศร⁴

Lalita Siripatcharanan¹ Pensri Chirinang² Udomvit Chaisakulkiet³

and Voradej Chandarasorn⁴

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{2, 3, 4} หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹ Doctor of Public Administration Program, College of Innovation Management,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

^{2, 3, 4} Doctor of Public Administration Program, College of Innovation Management,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: siripatcharanan@hotmail.com, pensri.chi@rmutr.ac.th, kudomvit@hotmail.com, vchandarasorn@yahoo.com

Received: Feb 16, 2021; Revised: Dec 15, 2022; Accepted: Jan 9, 2023

บทคัดย่อ

หลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุมิ่วัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและอุปสรรคของผู้สูงอายุเพื่อนำเสนอหลักการเพื่อให้สามารถตอบสนองและรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจในมิติด้านโครงสร้างทางประชากร ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านสวัสดิการ ด้านองค์ความรู้ และด้านสาธารณสุข การมีแรงงานสูงอายุที่มีศักยภาพจะเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตของประเทศ แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพื่อตอบสนองความสังคมผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) การจัดการด้านสวัสดิการให้ผู้สูงอายุทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ 2) การพัฒนาด้านองค์ความรู้ของผู้สูงอายุ 3) การส่งเสริมด้านสาธารณสุข 4) การแบ่งประเภทผู้สูงอายุเป็นกลุ่มต่างๆ และ 5) การส่งเสริมวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของผู้สูงอายุในสถานดูแลผู้สูงอายุไม่ใช้การทอดทิ้ง โดยหลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในอนาคตมุ่งเน้นใน 3 ประการ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมรองรับประชากรผู้สูงอายุ 2) การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ และ 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในขณะที่หลักการบริหารในองค์การที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่ควรดำเนินการได้แก่ 1) ผู้บริหารต้องเข้าใจพฤติกรรมองค์การและเห็นคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นผู้สูงอายุ 2) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ 3) การเปิดกว้างและเชื่อมโยงในการรับฟังผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง 4) การให้ความสำคัญเรื่องสิทธิผู้สูงอายุ ตั้งแต่การกำหนดไว้ในพันธกิจ ค่านิยม จรรยาบรรณ หลักการต่างๆ ตลอดจนนโยบายขององค์กร และ 5) การส่งเสริมให้องค์การที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุให้ข้อมูลในวงกว้าง เพื่อให้เกิดการรับรู้ว่าขณะนี้สังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเพื่อให้แต่ละภาคส่วนเตรียมความพร้อม

คำสำคัญ: หลักการบริหาร สังคมผู้สูงอายุ

Abstract

Management concept to serve the aging society. The objective is to understand the problems and obstacles of the elderly in order to present principles in order to be able to respond and support the aging society of Thailand. It starts with understanding the demographic structure dimensions. Economic and social aspects Welfare Cognitive And public health. Potential aging workforce will be a key driver of the country's future economic growth. Guidelines for improving the quality of life of the elderly to meet the elderly society include 1) welfare management for the elderly in both quantitative and qualitative. 2) cognitive development

of the elderly. 3) Public health promotion. 4) Classification of the elderly into different groups and 5) Promoting a culture of coexistence of the elderly in the elderly care facility, not neglect. The management principles for the aging society in the future focus on 3 aspects: 1) preparing for the elderly population, 2) promoting and developing the social and economic capacity of the elderly, and 3) improving the quality of aging society. On the other hand, the principles of organizational management related to the elderly should be implemented as follows: 1) Management must understand organizational behavior and value human resources as the elderly. 2) Executives have leadership. 3) Openness and connection in listening to the elderly by centering the elderly. 4) Giving importance to the rights of the elderly and 5) encouraging organizations related to the elderly to provide information in the broader community. In order to realize that at present, Thai society has entered an aging society for each sector to prepare.

Keywords: Management Concept, Aging Society

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ ทำให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีแนวทางบริหารงานเพื่อให้สามารถตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและอนาคตได้ เพราะการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วน เช่น ภาครัฐต้องกำหนดแนวนโยบาย บริหารจัดการ การประกันสังคม สวัสดิการ และงบประมาณต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างแรงงาน เศรษฐกิจ และสังคม ระบบสาธารณสุข และสวัสดิการเพื่อรองรับการสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในขณะที่ภาคเอกชนก็ต้องมีแนวทางในการรองรับการขาดแคลนแรงงานและการมีแรงงานผู้สูงอายุมากขึ้น ส่วนภาคประชาสังคมก็ต้องเพิ่มบทบาทในการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ หรือองค์ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ การให้บริการสังคม และการให้ความช่วยเหลือต่างๆ เป็นต้น

หลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุจึงต้องมุ่งเน้นใน 3 ประการได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมรองรับประชากรผู้สูงอายุ 2) การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ และ 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงอายุ เนื่องจากการลดลงของจำนวนแรงงาน การสร้างรากฐานเพื่อวัยเกษียณ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีความสำคัญและเป็นเรื่องที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก ซึ่งนโยบายและหลักการบริหารต่างๆ ล้วนต้องมาจากการเตรียมความพร้อม การมีมาตรการรองรับที่เหมาะสม รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการในองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างครบวงจร เพราะการมีหลักการบริหารที่ดีย่อมนำไปสู่การดำเนินการอย่างมีระบบและมีแบบแผนที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ลดช่องว่างของปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการผู้สูงอายุ และเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้สูงอายุเพื่อนำเสนอหลักการเพื่อให้สามารถตอบสนองและรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและหลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในอนาคตต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

จากการประชุมวิชาการ ด้านผู้สูงอายุขององค์การสหประชาชาติในองค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. 1995 United Nation Conference on Aging ใช้คำว่า “Older Person” สำหรับเรียกผู้สูงอายุ และได้ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยพิจารณาจากกระบวนการทางชีววิทยาที่เป็นช่วงสุดท้ายของวัฏจักรชีวิตของคนเรา โดยเฉพาะในระยะ 1 ใน 3 หรือ 1 ใน 4 ของช่วงอายุของคนเรา จะมีความสูญเสียทางจิตใจ เศรษฐกิจและสังคมมากที่สุด (United Nation ,1995)

องค์การอนามัยโลก (The World Health Organization : WHO) ใช้คำว่า “elderly” สำหรับเรียกผู้สูงอายุ และได้รับความหมายว่า ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เช่นเดียวกับความหมายขององค์การสหประชาชาติ และได้แบ่งช่วงของผู้สูงอายุออกเป็น 3 ช่วงด้วยกัน คือ ช่วงที่หนึ่ง เรียกว่า “The elderly” เป็นช่วงอายุระหว่าง 60-75 ปี ช่วงที่สอง เรียกว่า “The old” หมายถึงช่วงอายุระหว่าง 76-90 ปีและช่วงสุดท้าย เรียกว่า “The very old” หมายถึงช่วงอายุตั้งแต่ 90 ปีขึ้นไป (Cavanaugh, 1997 อ้างถึงใน ธารธร ดวงแก้ว และหิรัญญา เดชอุดม)

Murry & Zentner (1985) (อ้างถึงในธารธร ดวงแก้วและหิรัญญา เดชอุดม) อธิบายว่า ผู้สูงอายุหรือวัยสูงอายุ เป็นภาวะของการมีอายุสูงขึ้นหรือแก่มากขึ้น โดยพิจารณาตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป และถือว่าวัยนี้เป็นวัยที่อยู่ในระยะสุดท้ายของวัยผู้ใหญ่ ซึ่งอาจจะมีอาการอ่อนแอของร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการเจ็บป่วยหรือความพิการร่วมด้วย

เจมส์และเรนเนอร์ (อ้างถึงใน เพ็ญผกา กาญจนโกส, 2541) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดาในสิ่งมีชีวิตและได้แบ่งระดับของความสูงอายุออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสูงอายุตามวัย (Chronological aging) หมายถึง การสูงอายุตามปีปฏิทินโดยนับจากปีที่เกิดเป็นต้นไป
2. การสูงอายุตามสภาพร่างกาย (Biological aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและกระบวนการหน้าที่ที่ปรากฏขณะที่มีอายุเพิ่มขึ้น
3. การสูงอายุตามสภาพจิตใจ (Psychological aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ของการรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เซลล์ปัญหาและลักษณะที่ปรากฏในระยะต่างๆของแต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น
4. การสูงอายุตามสภาพสังคม (Sociological aging) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ สถานภาพของบุคคลในระบบสังคม เช่น ครอบครัว หน้าที่การงาน รวมถึงความสำคัญในฐานะผู้ที่มีประสบการณ์

ความสูงอายุ (Aging) หมายถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระยะสุดท้ายในช่วงอายุของมนุษย์ และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดอายุขัยของสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ ประเทศไทยกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ถือเป็นผู้สูงอายุ และถือเป็นเกณฑ์ที่ใช้สำหรับการปลดเกษียณอายุราชการด้วย ความสูงอายุเมื่อเกิดกับผู้ใดจะมีลักษณะดังนี้ (เสาวลักษณ์ แยมตรี ชุมพล พลนรา และอานนท์ แยมตรี, 2542)

การบริหารจัดการสังคมผู้สูงอายุ

การวัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สุวัฒน์ และคณะ (2540) ได้นำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตจากองค์การอนามัยโลกมาปรับปรุงและพัฒนาโดยมีชื่อว่าเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตชุดย่อฉบับภาษาไทย หรือ WHOQOL-THAI-BREF เพื่อให้เหมาะสมกับประชากรประเทศไทยและสามารถแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physical domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวันเช่นการรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายสุขสบายไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกาย ได้การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นการรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน
2. ด้านจิตใจ (Psychological domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเองเช่นการรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเองการรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึก ภาคภูมิใจในตนเองการรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเองการรับรู้ถึงความคิดความจำสมาธิการตัดสินใจและความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้าหรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ของตนที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนาการให้ความหมายของชีวิตและความเชื่ออื่นๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตมีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนเองและผู้อื่น การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าจะตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม

4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระไม่ถูกกักขังมีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวกมีแหล่งประโยชน์ด้านการเงินสถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่างๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

การบริหารจัดการสังคมผู้สูงอายุ จึงเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม

สังคมผู้สูงอายุในอนาคตของประเทศไทย

การบริหารจัดการสังคมผู้สูงอายุ ต้องพิจารณาในหลายมิติ ตั้งแต่มิติด้านโครงสร้างทางประชากร ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านสวัสดิการ ด้านองค์ความรู้ และด้านสาธารณสุข เนื่องจากผู้สูงอายุเชื่อมโยงในหลายๆ เรื่อง การนำมิติในด้านต่างๆ พิจารณาจะช่วยให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างครอบคลุมรอบด้าน มีเป้าหมายที่ชัดเจน สามารถตอบสนองกลุ่มผู้สูงอายุ ภายใต้การมีแผนรองรับที่เกิดความพึงพอใจของผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับการรองรับทางเศรษฐกิจ เช่น การวางแผนกำลังแรงงานที่มีอัตราการเกิดลดลง เพราะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ได้แก่ ระยะเวลาในช่วงการศึกษาที่มากขึ้น ความไม่พร้อมทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดการแต่งงานในวัยที่สูงขึ้นจากอดีตที่ผ่านมา ในขณะที่อัตราการเสียชีวิตก็ลดลง เนื่องจากความเจริญทางการแพทย์และสาธารณสุข ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้นำไปสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของผู้สูงอายุ หรือการศึกษาหลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในอนาคต จึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในอนาคต รวมไปถึงมีแนวทางการติดตามและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้องค์การที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเข้าใจในพฤติกรรมและธรรมชาติของผู้สูงอายุเพื่อนำมาปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินการขององค์การได้มากยิ่งขึ้น สามารถบริหารจัดการและตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การที่ผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารองค์กรมีความเข้าใจในมิติด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุ ยังนำไปสู่การสั่งการและกำหนดนโยบายได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ เนื่องจากธรรมชาติของผู้สูงอายุมีหลายๆ ปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสภาพแวดล้อม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและบริหารจัดการผู้สูงอายุต้องทำความเข้าใจหลักการบริหารที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยเฉพาะเพื่อนำไปสู่การตอบสนองสังคมผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สิ่งแรกสำหรับการวางแผนการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจเกี่ยวกับด้านโครงสร้างทางประชากรของผู้สูงอายุ เนื่องจากประเทศไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างกำลังแรงงาน ที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมตามไปด้วย ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุส่งผลต่อวัยแรงงานที่ลดลงตามไปด้วย ในทางกลับกันกำลังแรงงานบางส่วนอาจต้องออกจากระบบแรงงานเพื่อมาดูแลผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมในการสร้างบทบาทให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในโครงสร้างกำลังแรงงานที่เพิ่มขึ้นจึงมีความสำคัญ เช่น การเพิ่มอายุวัยเกษียณ การพัฒนาทักษะฝีมือในกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้กำลังด้านร่างกายเพื่อรองรับการทำงานของสูงอายุ เป็นต้น ซึ่งการมีแรงงานสูงอายุจะกลายเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตของประเทศ ดังนั้นการเข้าใจในมิติด้านโครงสร้างทางประชากรจึงมีความสำคัญในการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองผู้สูงอายุในอนาคตเป็นอย่างมาก

ในการพิจารณามิติด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุก็มีความสำคัญ เพราะการส่งเสริมปัจจัยด้านเศรษฐกิจให้ผู้สูงอายุมีรายได้ที่ดีและมีสุขภาพแข็งแรง จะช่วยลดภาระการพึ่งพิงงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุได้ดีที่สุด เนื่องจากปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุคือ ปัญหาด้านสุขภาพ การมีสวัสดิการที่ไม่เพียงพอ และผู้สูงอายุส่วนมากยังพึ่งพิงสวัสดิการจากภาครัฐ หากสามารถแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุได้จะเป็นการแก้ไขปัญหที่ตรงจุดและส่งผลในเชิงบวกไปสู่ปัญหาด้านอื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น หากผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง จะส่งผลให้สามารถทำงานต่อได้หากยังมีปัญหาด้านเศรษฐกิจอยู่ ไม่ต้อง

พึงพิงการรักษาพยาบาลต่างๆ ทำให้การส่งเสริมสุขภาพร่างกายก่อนเข้าวัยสูงอายุ จึงเสมือนการยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว ดังนั้นสังคมผู้สูงอายุในอนาคตต้องเริ่มจากการดูแลสุขภาพก่อนเข้าวัยสูงอายุเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ผลกระทบของโครงสร้างทางประชากรเปลี่ยนแปลงไป มีผู้สูงอายุมากขึ้น ทำให้สังคมผู้สูงอายุในอนาคตของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจ้างงาน บางหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนอาจมีการขยายระยะเวลาเกษียณอายุเนื่องมาจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถและประสบการณ์ที่เข้ามาทำงานในตำแหน่งสำคัญอย่างต่อเนื่อง การมีศักยภาพของผู้สูงอายุที่สามารถปฏิบัติงานหลังอายุ 60 ปี ได้ ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก เพราะการมีคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ทั้งด้านสุขภาพ ประสบการณ์ และทักษะความสามารถจะช่วยขยายโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศ และเอื้ออำนวยให้ทุกๆ ภาคส่วนสามารถวางแผนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดสรรเพื่อรองรับการโยกย้ายจากการเป็นแรงงานภาคผลิตไปสู่การเป็นแรงงานภาคบริการเมื่ออายุเพิ่มสูงขึ้น เป็นต้น อีกทั้งการมีรัฐต้องมีภาระค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากต้องนำงบประมาณไปดูแลสุขภาพของประชาชนและการดูแลสุขภาพและการตอบสนองความต้องการต่างๆ ของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น อาจกระทบไปสู่การลงทุนของประเทศ การกู้ยืมของภาครัฐ และการเรียกเก็บภาษีที่อาจเพิ่มสูงขึ้นตามมา เพื่อให้มีงบประมาณใช้จ่ายได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรต่อตลาดแรงงานจึงเป็นเรื่องที่ทุกๆ ภาคส่วนต้องให้ความสำคัญและเตรียมการรองรับอย่างเหมาะสม เพราะจะส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตลาดแรงงาน โดยผลกระทบทางตรง ได้แก่ อุปทานด้านแรงงานที่จะมีจำนวนแรงงานลดลง และมีสัดส่วนของผู้สูงอายุต่อจำนวนแรงงานจะมีมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการพึ่งพิงแรงงานข้ามชาติที่เพิ่มสูงขึ้น หากไม่มีการดูแลอย่างเป็นระบบย่อมส่งผลต่อปัญหาสังคมและอาชญากรรมในประเทศเพิ่มสูงขึ้นได้ ในขณะที่มีอุปสงค์ด้านแรงงานจะต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่ตลาดสินค้าและบริการของผู้สูงอายุ การจ้างงานอาจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคต ส่วนผลกระทบต่อตลาดแรงงานทางอ้อม อาจเป็นเรื่องของการเพิ่มขึ้นของการออม โดยคนอาจต้องมีพฤติกรรมการออมที่เปลี่ยนแปลงไป มีการสำรองเงินเก็บไว้ใช้ยามเกษียณที่มากยิ่งขึ้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อการใช้จ่าย การซื้อสินค้าและบริการ หรือลดสัดส่วนการลงทุน ซึ่งนำไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ

บริบทของตลาดแรงงานไทย ยังมีสัดส่วนที่อยู่นอกระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการจ้างงานนอกระบบ เช่น เกษตรกรรม การประมง การค้าขาย และงานฝีมือต่างๆ จึงทำให้ตลาดแรงงานประสบกับปัญหาจากการทำงานต่างๆ มากมาย เช่น การได้รับค่าตอบแทนน้อย ค่าตอบแทนการจ้างไม่ต่อเนื่อง ไม่มีสวัสดิการ ไม่มีหลักประกันทางรายได้ที่มั่นคง ทำให้เมื่อประเทศไทยกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุ การทำงานหลังจากอายุ 60 ปี บางคนจึงยังต้องดำเนินการต่อไป ดังนั้นการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุต้องคำนึงถึงการจ้างงานผู้สูงอายุ การสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้และมีกิจกรรมทำอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการจ้างงานในกลุ่มผู้สูงอายุหลังเกษียณเพื่อรองรับการมีรายได้ที่ต่อเนื่องและลดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงต้องมีการวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้ ลดการพึ่งพิงจากบุตรหลาน จากภาครัฐ และภาคประชาสังคมต่างๆ

แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ถือเป็นมาตรวัดความสำเร็จหรือล้มเหลวในการตอบสนองผู้สูงอายุ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญ โดยสิ่งแรกๆ ที่ภาครัฐมีส่วนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่

1. การจัดการด้านสวัสดิการให้ผู้สูงอายุทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้นเรื่อยๆ ภาครัฐจะมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น การให้ความสำคัญในการเตรียมพร้อมเรื่องการจัดสรรงบประมาณ และการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนจึงมีความสำคัญ เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดำเนินกิจกรรม รวมไปถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงานของภาคเอกชนและภาคประชาสังคมร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้การกำหนดสวัสดิการต่างๆ เป็นไปอย่างถูกต้องและคุ้มค่า ภาครัฐจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องภาระค่าใช้จ่ายและแหล่งเงินทุนสำหรับการจัดหาสวัสดิการ

เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนการหาแนวร่วมจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่จะเข้ามาช่วยกันดูแลสวัสดิการเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควบคู่กันไป เช่น การพิจารณากลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องช่วยเหลือมากไปน้อย กลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน เพื่อให้สามารถกำหนดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ขาดโอกาสและต้องการได้รับการดูแลช่วยเหลือมากที่สุด หรือการสนับสนุนแหล่งเงินกู้ แหล่งเงินทุนให้ผู้สูงอายุ โดยคิดดอกเบี้ยในราคาถูกเป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้จำเป็นต้องบูรณาการร่วมกันให้เกิดการจัดการด้านสวัสดิการให้ผู้สูงอายุทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจาก 3 ฝ่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

2. การพัฒนาด้านองค์ความรู้ของผู้สูงอายุ ควรมีการส่งเสริมการสร้างศูนย์สำหรับผู้สูงอายุครบวงจร ซึ่งภาครัฐต้องมีบทบาทอย่างจริงจัง เพื่อผลักดันหรือริเริ่มเป็นแผนแม่บท เพื่อการพัฒนาผู้สูงอายุในทุกๆ ด้าน การสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุต่างๆ การประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุ การสนับสนุนการสร้างสถาบันผู้สูงอายุครบวงจร เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ การศึกษาวิจัย การการพัฒนาสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุ สนับสนุนเอกชนที่มีความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ โดยไม่แสวงหากำไรและสามารถคืนกำไรให้ผู้สูงอายุ รวมไปถึงการเชื่อมโยงและร่วมมือกันในเรื่องนโยบายสำหรับผู้สูงอายุในทุกๆ กระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีหน่วยงานหลักที่ผลักดันนโยบายทั้งหมดให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง

3. การส่งเสริมด้านสาธารณสุข เพราะปัญหาสำคัญประการแรกของผู้สูงอายุ คือการทรุดโทรมของสภาพร่างกายตามเวลา ทำให้ผู้สูงอายุมีอัตราการใช้บริการสถานพยาบาลในแผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในสูงกว่าผู้ป่วยในวัยอื่นๆ ค่าใช้จ่ายเพื่อดูแลสุขภาพมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้ว่าผู้สูงอายุใช้สิทธิตามสิทธิที่มีโดยอาจไม่ได้จ่ายเอง แต่ก็เป็ค่าใช้จ่ายที่กองทุนประกันสุขภาพต่างๆ ของภาครัฐต้องรับผิดชอบ การส่งเสริมด้านสาธารณสุขของประชาชนก่อนเข้าวัยสูงอายุจึงมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก รวมไปถึงการจัดตั้งสถานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้บริการตรวจสุขภาพและคำแนะนำที่เกี่ยวกับการส่งเสริมดูแลสุขภาพเช่นการดูแลสุขภาพอาหารการออกกำลังกาย เป็นต้น นอกจากนี้ ปัญหาด้านสาธารณสุขของการเป็นสังคมผู้สูงอายุยังมีความต้องการบุคลากรทางการแพทย์ที่มากขึ้น ปัจจุบันประเทศไทยยังมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์อยู่แล้ว การเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการให้เกิดความสมดุลระหว่างระบบการดูแลสุขภาพที่บ้าน (home-based health care) และการดูแลสุขภาพในสถานพยาบาล (facility-based health care) หรือต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างกันอย่างเหมาะสม มีการแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุให้รายละเอียดในแต่ละกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้ไม่มีปัญหาทางเศรษฐกิจในการดำเนินชีวิต ผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือในระดับน้อย ปานกลาง มาก และผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เพราะการแบ่งกลุ่มการช่วยเหลือจะสามารถออกแบบโครงการเกี่ยวกับผู้สูงอายุต่างๆ มาสนับสนุนได้อย่างตรงจุดและเหมาะสม และเป็นระบบที่มีการบูรณาการข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ระบบบำนาญ ระบบประกันสุขภาพ และระบบบริการพยาบาลแก่ผู้สูงอายุ ให้มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอยู่เสมอ และลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ทุกๆ คนสามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขได้อย่างเท่าเทียมกัน

4. ควรมีการแบ่งประเภทผู้สูงอายุตามปัญหาเศรษฐกิจ ทักษะ ประสพการณ์ และสภาพความพร้อมของร่างกายที่จะทำงาน เพื่อความสะดวกต่อการดูแลและดำเนินนโยบายของผู้สูงอายุ รวมไปถึงการส่งเสริมคุณค่าด้านจิตใจ และความสัมพันธ์ทางสังคมให้ผู้สูงอายุอีกด้วย เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้ทั่วถึงเป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุ

5. การส่งเสริมวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของผู้สูงอายุในสถานดูแลผู้สูงอายุไม่ใช่ว่าการทอดทิ้งผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่าสถานที่ให้บริการที่พักค้างคืน บริการอาหาร การดูแลสุขภาพสะอาดเสื้อผ้าและที่พัก ตลอดจนความสะอาดของร่างกาย พร้อมทั้งติดตามดูแลสุขภาพเบื้องต้นอย่างใกล้ชิด มีสถานพยาบาลบริการดูแลผู้สูงอายุทั้งทางด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ทั่วไป พร้อมมีการให้บริการทางการแพทย์มีแพทย์และพยาบาลดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นธุรกิจที่มีศักยภาพในการดึงดูดผู้สูงอายุที่มีฐานะและผู้สูงอายุชาวต่างชาติ แต่ปัจจุบันไม่ได้รับความนิยมในประเทศไทยมากนัก เนื่องมาจากค่านิยมของสังคมในการส่งผู้สูงอายุไปสถานที่เหล่านี้เป็นสิ่งที่ถูกมองไม่ดีจากสังคมว่าทอดทิ้งผู้สูงอายุ ทำให้ไม่ได้รับความนิยมมากนักในประเทศไทย รัฐบาลจึงควรสนับสนุนให้สร้างแหล่งพำนักระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมงบประมาณและผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ผ่านการอบรมเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ เพื่อ

ผลักดันสถานที่พักของผู้สูงอายุแบบครบวงจร (Senior complex) ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ

หลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในอนาคต

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ทำให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีแนวทางการบริหารงานเพื่อให้สามารถตอบสนองผู้สูงอายุทั้งในปัจจุบันและอนาคต ตั้งแต่ การกำหนดนโยบายบริหารจัดการ การประกันสังคม สวัสดิการ และงบประมาณต่างๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างแรงงาน เศรษฐกิจและสังคม ระบบสาธารณสุข และสวัสดิการเพื่อรองรับการสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของภาครัฐ ควบคู่ไปกับการทำหน้าที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพราะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก และนำไปสู่ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาด้านสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น หลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุจึงต้องมุ่งเน้นใน 3 ประการได้แก่

1. การเตรียมความพร้อมรองรับประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งนโยบายและหลักการบริหารต่างๆ ล้วนต้องมาจากการเตรียมความพร้อม การมีมาตรการรองรับที่เหมาะสม รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการในองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างครบวงจร

2. การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ การมีหลักการบริหารที่ดีย่อมนำไปสู่การดำเนินการอย่างมีระบบและมีแบบแผนในการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ลดช่องว่างของปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการผู้สูงอายุ และเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงอายุ เนื่องจากการลดลงของจำนวนแรงงาน การสร้างรากฐานเพื่อวัยเกษียณ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีความสำคัญและเป็นเรื่องที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก

ในหลักการบริหารในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ สิ่งที่ต้องทำได้แก่

1. ผู้บริหารต้องเข้าใจพฤติกรรมองค์กร และเห็นคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นผู้สูงอายุ การให้ความสำคัญกับทัศนคติต่อผู้สูงอายุ จึงเป็นหัวใจสำคัญในองค์กรที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ การมีอคติว่าผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่ต้องห้ามโดยเด็ดขาด องค์กรต้องปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมในการให้ความสำคัญของการสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยองค์กรต้องให้ความสำคัญกับการเพิ่มองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ปรับโครงสร้างขององค์กรให้มีหน่วยงานด้านวิชาการและองค์ความรู้มาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และวางกลยุทธ์ต่างๆ อย่างเข้าใจในธรรมชาติของผู้สูงอายุ เพื่อให้การกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการสามารถทำได้จริงในทางปฏิบัติ เข้าใจผู้สูงอายุ มีการรองรับธรรมชาติของผู้สูงอายุ และเป็นแผนที่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม เพราะการมีองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ จะทำให้ผู้มีบทบาทในการบริหารจัดการองค์กรมีความเข้าใจผู้สูงอายุ ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อวางแผนระยะสั้นและระยะยาวได้มีประสิทธิภาพ และทำให้องค์กรเกิดประสิทธิผล

2. ภาวะผู้นำ โดยผู้บริหารหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ต้องมีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ ผลกระทบตลาดแรงงานที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจและสังคมในกรณีการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในอนาคต และผู้นำองค์กรต้องสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการทำให้องค์กรให้บริการและตอบสนองสังคมผู้สูงอายุได้ คนในองค์กรเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ กระตือรือร้นในการเปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้สูงอายุให้มากขึ้น คำนึงถึงผู้สูงอายุเป็นสำคัญ และผู้นำต้องผลักดันให้องค์กรสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่เพื่อนำมาตอบสนองคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

3. การปรับปรุงองค์กร โดยยึดการสร้างคุณภาพชีวิตให้ผู้สูงอายุ เปิดกว้างและเชื่อมโยงในการรับฟังผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง มากกว่าการสั่งการนโยบายต่างๆ จากส่วนกลางที่คิดให้แทนผู้สูงอายุบางครั้งผู้กำหนดนโยบายก็ขาดข้อมูล

และความเข้าใจผู้สูงอายุอย่างดีเพียงพอ ทำให้กำหนดนโยบายต่างๆ หรือการดำเนินกิจกรรมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้

4. การให้ความสำคัญเรื่องสิทธิผู้สูงอายุ ตั้งแต่การกำหนดไว้ในพันธกิจ ค่านิยม จรรยาบรรณ หลักการต่างๆ ตลอดจนนโยบายขององค์กร การทำการศึกษาถึงผลกระทบและความเสี่ยงที่สำคัญเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และการดำเนินการต่างๆ โดยมีมาตรการที่ชัดเจนสำหรับการจัดงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ นโยบายในการคุ้มครองผู้สูงอายุในกรณีที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ต่างๆ หรือการร้องเรียนสำหรับเรื่องการละเมิดสิทธิผู้สูงอายุ

5. การส่งเสริมให้องค์การที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุให้ข้อมูลในวงกว้าง เพื่อให้เกิดการรับรู้ว่าขณะนี้สังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและปัญหาต่างๆ อีกทั้งจะช่วยสร้างเสริมให้เกิดการจ้างงานหรือธุรกิจที่หลากหลายให้กับผู้สูงอายุในอนาคต รวมไปถึงการปรับปรุงการจ้างงานในผู้สูงอายุในองค์กร ประกอบด้วยการต่ออายุเกษียณ หรือการจ้างงานพนักงานที่เกษียณอายุแล้ว โดยให้ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ดี และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุให้มีความแพร่หลาย

บทสรุป

หลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุ ต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจในมิติด้านโครงสร้างทางประชากร ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านสวัสดิการ ด้านองค์ความรู้ และด้านสาธารณสุข เนื่องจากผู้สูงอายุเชื่อมโยงในหลายๆ เรื่อง โดยเฉพาะการทำความเข้าใจเกี่ยวกับด้านโครงสร้างทางประชากรของผู้สูงอายุมีความสำคัญ เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อวัยแรงงานที่ลดลงตามไปด้วย กำลังแรงงานบางส่วนต้องออกจากระบบแรงงานเพื่อมาดูแลผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมในการสร้างบทบาทให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในโครงสร้างกำลังแรงงานที่เพิ่มขึ้นจึงมีความสำคัญ นอกจากนี้การมีแรงงานสูงอายุที่มีศักยภาพจะเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตของประเทศ ดังนั้นการเข้าใจในมิติด้านโครงสร้างทางประชากรจึงมีความสำคัญในการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองผู้สูงอายุในอนาคตเป็นอย่างมาก

แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) การจัดการด้านสวัสดิการให้ผู้สูงอายุทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้นเรื่อยๆ ภาครัฐจึงต้องต้องมีการเตรียมความพร้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องภาระค่าใช้จ่ายและแหล่งเงินทุนสำหรับการจัดหาสวัสดิการเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ตลอดจนการหาแนวร่วมจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่จะเข้ามาช่วยกันดูแลสวัสดิการเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 2) การพัฒนาด้านองค์ความรู้ของผู้สูงอายุ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุต่างๆ การประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุ การสนับสนุนการสร้างสถาบันผู้สูงอายุครบวงจร 3) การส่งเสริมด้านสาธารณสุข เพราะปัญหาด้านสุขภาพเป็นปัญหาสำคัญของผู้สูงอายุ รวมไปถึงการส่งเสริมด้านสาธารณสุขของประชาชนก่อนเข้าวัยสูงอายุด้วย 4) ควรมีการแบ่งประเภทผู้สูงอายุตามปัญหาเศรษฐกิจ ทักษะ ประสิทธิภาพ และสภาพความพร้อมของร่างกายที่จะทำงาน เพื่อความสะดวกต่อการดูแล และ 5) การส่งเสริมวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของผู้สูงอายุในสถานดูแลผู้สูงอายุไม่ใช่การทอดทิ้ง เพื่อผลักดันสถานที่พักของผู้สูงอายุแบบครบวงจร (Senior complex) ในส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ

หลักการบริหารเพื่อตอบสนองสังคมผู้สูงอายุในอนาคตมุ่งเน้นใน 3 ประการ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมรองรับประชากรผู้สูงอายุ 2) การส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ และ 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในขณะที่หลักการบริหารในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่ควรดำเนินการได้แก่ 1) ผู้บริหารต้องเข้าใจพฤติกรรมองค์กร และเห็นคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นผู้สูงอายุ การให้ความสำคัญกับทัศนคติต่อผู้สูงอายุ องค์กรต้องปลูกฝังค่านิยมและพฤติกรรมในการให้ความสำคัญของการสร้างคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ 2) ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารหน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ต้องมีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ ผลกระทบตลาดแรงงานที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจและสังคมใน

กรณีการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในอนาคต และผู้นำองค์กรต้องสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการทำให้องค์กรให้บริการและตอบสนองสังคมผู้สูงอายุได้ 3) การเปิดกว้างและเชื่อมโยงในการรับฟังผู้สูงอายุ โดยให้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง มากกว่าการสั่งการนโยบายต่างๆ จากส่วนกลางที่คิดให้แทนผู้สูงอายุ เพราะจะทำให้กำหนดนโยบายต่างๆ หรือการดำเนินกิจกรรมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้ 4) การให้ความสำคัญเรื่องสิทธิผู้สูงอายุ ตั้งแต่การกำหนดไว้ในพันธกิจ ค่านิยม จรรยาบรรณ หลักการต่างๆ ตลอดจนนโยบายขององค์กร การทำการศึกษาถึงผลกระทบและความเสี่ยงที่สำคัญเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และการดำเนินการต่างๆ โดยมีมาตรการที่ชัดเจนสำหรับการจัดงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และ 5) การส่งเสริมให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุให้ข้อมูลในวงกว้าง เพื่อให้เกิดการรับรู้ว่าขณะนี้สังคมไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและปัญหาต่างๆ อีกทั้งจะช่วยสร้างเสริมให้เกิดการจ้างงานหรือธุรกิจที่หลากหลายให้กับผู้สูงอายุในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

โกวิท พวงงาม. (2547). *คู่มือมิติใหม่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน*.

กรุงเทพฯ: สมาธรรม.

ชุมพร ฉ่ำแสง, อุมพร เคนศิลา, นัยนา ตั้งใจดี และกิตติพงษ์ คงสมบูรณ์. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรฝ่ายการพยาบาล ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดนครนายก*.

นครนายก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2539). *จิตวิทยาการเมือง*. กรุงเทพฯ: ออเรียนแทลสโกล่า.

ตระกูล มีชัย. (2558). *การกระจายอำนาจ*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายศึกษา.

นิยม รัฐอมฤต. (2558). *คุณภาพทางการเมือง คุณภาพทางสังคม*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ทิพย์วัลย์ เรืองขจร. (2554). *วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต*. สงขลา: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ธราธร ดวงแก้ว และหิรัญญา เดชอุดม. (2550). *พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2557). *การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศภายใต้กรอบพันธกรณีองค์การสหประชาชาติ : แผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ (The Madrid International Plan of Action on Ageing: MIPAA)*. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ.

สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล และคณะ. (2540). *เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ทุก 100 ตัวชี้วัด และ 26 ตัวชี้วัด*. เชียงใหม่: โรงพยาบาลสวนปรุง.

เสถียร เหลืองอร่าม. (2519). *หลักมนุษยสัมพันธ์ต่อการบริหารงานในองค์กร*. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.

เสนาะ ดิยาว. (2546). *หลักการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสาวลักษณ์ แยมตรี, ชุมพล พลนรา และอานนท์ แยมตรี. (2542). *รูปแบบการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนชนบท*.

ขอนแก่น: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี.

ฉากทัศน์อนาคตการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ:
สกัดกั้นทั้งหมด ทำลายทั้งหมด มีภูมิคุ้มกันทั้งหมด

The Scenario to Prevent and Suppress all Future Narcotic Endeavors of the
Royal Thai Police: Intercept All, Eradicate All, Immune to All

ธนรัช สอนกล้า¹ ฟ้าใส สามารถ² และรัชยา ปักดีจิตต์³

Thanarat Sonkla¹ Phasai Samart² and Rachaya Pakdeejit³

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรการจัดการสุขุพันธ์บัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{2, 3} อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการสุขุพันธ์บัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹ Doctor of Management Program, College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

^{2, 3} Lecturer of the Doctor of Management Program, College of Innovation Management,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: power1327p@gmail.com, Sphasai.s@gmail.com, rachaya_pa@yahoo.co.th

Received: Apr 26, 2023; Revised: May 11, 2023; Accepted: May 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการมีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอฉากทัศน์อนาคตการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยเกริ่นนำถึงปัญหายาเสพติดในประเทศไทย กรอบความคิดการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ความหมายของฉากทัศน์ และข้อเสนอที่น่าสนใจ คือ ฉากทัศน์อนาคตการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มาตราการณภาพในอนาคต เพื่อวางแนวทางที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น
คำสำคัญ: ฉากทัศน์อนาคต การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

Abstract

This principle is a technical principle with the objective to understand the future scenario to prevent and suppress narcotics under the Royal Thai Police. Which introduced the issue of Narcotics in Thailand, The mindset of Narcotic Suppression according to Thailand's Narcotic code of law. The meaning and Compelling point is the scenario to prevent and suppress all future narcotic endeavors of the Royal Thai Police to foresee and aspire to handle all upcoming situations.

Keywords: Scenario, Prevent and Suppress Narcotics, Royal Thai Police.

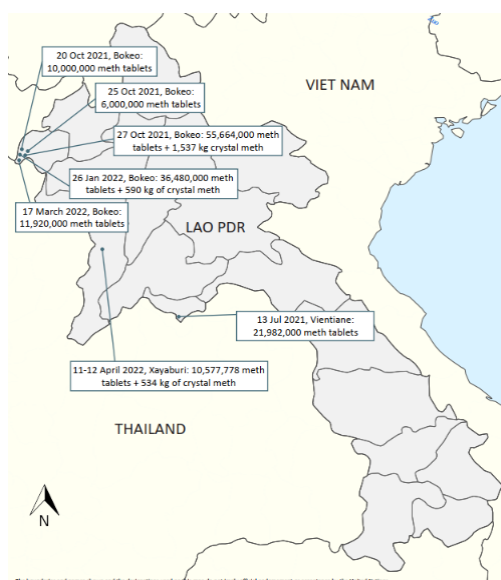
บทนำ

ตามนัยของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 วรรคแรกกำหนดว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) รัฐบาลจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) ซึ่งเป็นเป้าหมายขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นประเด็นปัญหาภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ที่ต้องการป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในปัจจุบัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความ

สอดคล้องรองรับกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 4 ด้านได้แก่ 1) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ 2) การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความสะดวกทางอาญาและการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค 3) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน 4) การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัยมุ่งความเป็นเลิศ โดยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อยู่ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2.1 การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการบังคับใช้กฎหมาย กลยุทธ์ที่ 2.1.2 ป้องกันปราบปรามยาเสพติด ข้อ 2.1.2.1 เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และข้อ 2.1.2.2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด (ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี, 2561)

ปัญหายาเสพติดของประเทศไทย

ปัจจุบันปัญหาการใช้สารเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของประชาคมโลก ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัญหาการเกิดอาชญากรรม ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั้งการลักลอบผลิต นำเข้า ส่งออก และค้ายาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่ระบาดของยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสถานการณ์ยาเสพติดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ถือเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดแหล่งใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย มีการผลิตยาเสพติดหลายประเภทออกสู่ตลาด การผลิตยาเสพติดสังเคราะห์ ในกลุ่มเมทแอมเฟตามีนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (United Nations Office on Drugs and Crime, 2022) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงผลการตรวจยึดเมทแอมเฟตามีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ที่มา: United Nations Office on Drugs and Crime (2022)

ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ยังคงเป็นปัญหาระดับชาติที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ถือเป็นปัญหาและภัยร้ายแรงของสังคมไทยมาอย่างยาวนาน แนวโน้มสถานการณ์ยาเสพติดภายในประเทศในอนาคตจะยังคงรุนแรง กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังคงแสวงหาและวิธีการใหม่อยู่เสมอจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี แนวโน้มปัญหาการขยายตัวของเครือข่ายอาชญากรรมด้านยาเสพติดข้ามชาติ โดยประเทศไทยในอนาคตอาจจะต้องเผชิญการลักลอบลำเลียงยาเสพติดผ่านทางท่าเรือ ท่าอากาศยาน และพัสดุไปรษณีย์ทั้งในและต่างประเทศ หรือผ่านการบริการบริษัทขนส่งเอกชนเข้าสู่พื้นที่ตอนในมากขึ้น (โครงการประเมินระดับความสำเร็จของการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณ (PART), 2565) จำเป็นต้องสร้างฉาบทัน หรือ Scenario

มาศึกษาวิเคราะห์ถึงเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในอนาคต เรื่องการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อขยายภาพของฉากทัศน์ผ่านการวิเคราะห์ นำเป็นข้อเสนอแนะให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พิจารณาทิศทางในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ประเทศไทยมีอาณาเขตติดกับแหล่งผลิตยาเสพติดในประเทศเพื่อนบ้าน จึงถูกลักลอบนำยาเสพติดเข้าประเทศเป็นจำนวนมาก แม้จะมีการสกัดกั้นยาเสพติดไม่ให้เกิดการลักลอบนำเข้าสู่จากแหล่งผลิตยาเสพติดในประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน โดยพบว่าพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบนำเข้าสูงสุด ในปีงบประมาณ 2564 มีการจับกุมคดียาเสพติดรายสำคัญ 345 คดี ของกลางยาบ้า 176.44 ล้านเม็ด เฮโรอีน 1,328 กิโลกรัม ไอซ์ 11,984 กิโลกรัม คีตาามีน 880 กิโลกรัม เอ็กซ์ตาซี 28,720 กิโลกรัม จังหวัดที่มีการนำเข้าสูงสุดคือ จังหวัดนครพนม รองลงมาคือ จังหวัดหนองคาย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2564) แต่เมื่อมองผลการดำเนินการสกัดกั้นยาเสพติดตามแนวชายแดน ในปีงบประมาณ 2565 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการจับกุมในภาพรวมของประเทศกับผลการจับกุมสกัดกั้นตามแนวชายแดน ยังมีความแตกต่างกันมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปริมาณยาเสพติดที่ยังคงลักลอบเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศสูงขึ้นอย่างน่าตกใจ ดังแสดงในตารางผลการดำเนินการประกอบ

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินการสกัดกั้นยาเสพติด ปี 2565

ประเภทของยาเสพติด	การจับกุมภาพรวม	การสกัดกั้นยาเสพติด	คิดเป็นร้อยละ
ยาบ้า (เม็ด)	412,322,575	47,915,020	11.62
ไอซ์ (กก.)	10,385.87	2,034.98	19.59
เฮโรอีน (กก.)	523.01	85.92	16.43
คีตาามีน (กก.)	914.22	501.05	54.81

ที่มา: สำนักงาน ป.ป.ส. (2566)

ปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากนอกภูมิภาคเข้ามาในประเทศผ่านทางท่าอากาศยานนานาชาติ และระบบไปรษณีย์ขนส่งระหว่างประเทศ การแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในประเทศ พบว่า ยาบ้า ยังเป็นยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุด รองลงมา คือ ไอซ์ และเฮโรอีนตามลำดับ (สำนักงาน ป.ป.ส., 2566) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจยึดของกลางยาเสพติด ปี 2565

ยาบ้า (ล้านเม็ด)	ไอซ์ (กก.)	เฮโรอีน (กก.)	คีตาามีน (กก.)	เอ็กซ์ตาซี (กก.)	โคเคน (กก.)
412.32	10,385.87	523.22	914.22	914,101.28	50.93

ที่มา: สำนักงาน ป.ป.ส. (2566)

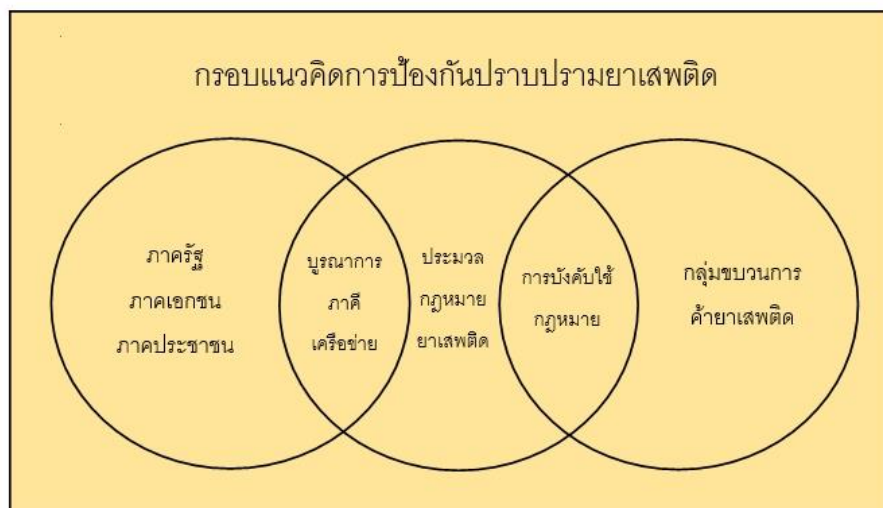
จากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การค้ายาเสพติดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้เอื้อประโยชน์ให้กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้า และพื้นที่การจำหน่ายได้อย่างไม่มีข้อจำกัด นอกจากนี้ ยังถูกใช้เป็นเครื่องมือของกลุ่มการค้า ในการชักจูงใจ หรือ กระตุ้นให้ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเข้าร่วมขบวนการ โดยเสนอผลประโยชน์ตอบแทนจำนวนมาก ในขณะที่การเข้าถึงเพื่อสืบสวนขยายผลของฝ่ายเจ้าหน้าที่ยังกระทำได้อย่างยากลำบาก ส่งผลให้การค้ายาเสพติดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว ช่องทางการค้ายาเสพติดในสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่จะพบอยู่ใน แพลตฟอร์ม (Platform) แอปพลิเคชันไลน์กลุ่ม (Group Line) ทวิตเตอร์ (Twitter) และเฟซบุ๊ก (Facebook) อีกทั้งมีการอำนวยความสะดวกให้ผู้เสพ หรือผู้ที่ต้องการยาเสพติดเข้าถึงผู้ขายได้โดยตรงผ่านการติดต่อส่งข้อความ (Direct Message) ในสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ส่งข้อความ หรือโทรติดต่อผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ (Line) เมสเซนเจอร์ (Messenger) เทเลแกรม (Telegram) (รวบเยาวชนวัย 16 ขายยาบ้าผ่านแอปพลิเคชัน

กรรม, 2564) และจากการขยายตัวของธุรกิจขนส่งพัสดุไปรษณีย์ภัณฑ์ ยังเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดส่งยาเสพติดให้กับกลุ่มผู้ค้า ยาเสพติดไปยังผู้รับปลายทาง ได้อย่างสะดวกและหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่แนวโน้มสถานการณ์ยาเสพติด ภายในประเทศในอนาคตจะยังคงรุนแรง กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังคงแสวงหาทีมงานโดยมีการแบ่งหน้าที่การทำงาน เป็นช่วง ๆ ในเส้นทาง มีรถนำ รถขนของ รถติดตาม หรือมีการเปิดบัญชีม้า เพื่อทำธุรกรรมด้านการเงิน หรือใช้ผู้ใกล้ชิดถือครอง ทรัพย์สิน (Nominee) เพื่อติดตามเจ้าหน้าที่ ด้วยวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ และมีการลำเลียงยาเสพติดผ่านประเทศไทยไปยัง ต่างประเทศมากขึ้น และมีการนำแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ วิธีการจ่ายเงินชำระค่ายาเสพติดผ่านแอปพลิเคชันที่เป็นของ สถาบันทางการเงิน ธนาคารต่าง ๆ แอปพลิเคชันกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Wallet) กระเป๋าเงินดิจิทัล (Digital Wallet) และ ระบบการขนส่งพัสดุไปรษณีย์ภัณฑ์ มาใช้เป็นเครื่องมือในกระบวนการค้ายาเสพติดมากขึ้น และรูปแบบการแฝงธุรกิจรับจ้าง ขนส่งสินค้าทั่วประเทศและภายในประเทศ (ธนรัชต์ สอนกล้า 2565) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะสามารถแก้ไขปัญหาเสพติดในประเทศไทยได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัย เงื่อนไขต่าง ๆ ตั้งแต่ ความตระหนักรู้ในกรอบความคิดใหม่ ความมุ่งมั่นที่ประสงค์จะให้ผลในทางปฏิบัติ การจัดวิถีความเคยชินแบบเดิม และการ มองเห็นแนวทางรูปแบบการปฏิบัติใหม่ ภายใต้กรอบของประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการคน เพื่อให้เกิด “นวัตกรรม” ด้านความรู้ใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร (ประไพศรี ธรรมวิริยะวงศ์, 2564) โดยต้องนำ การจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและเกิด ศักยภาพสูงสุด (ณัฐพันธ์ เขจรนันทน์, 2556) จึงได้นำ ฉากทัศน์ หรือ Scenario มาศึกษาถึงเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในอนาคต เพื่อระบุปัญหา และประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชน ในเรื่องของการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ ให้เห็นว่า ฉากทัศน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการปฏิบัติอย่างไร ควรดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปราม ไปในทิศทางใด โดยมุ่งเน้นที่ปัจจัยวิเคราะห์และศึกษาในหลากหลายมุมในแต่ละฉากทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นมุมของด้านการป้องกัน มุมของ ด้านการปราบปราม เพื่อสร้างการถกเถียง และตอบโต้ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบการทำงานด้านป้องกัน และด้าน ปราบปราม ยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมถึงขยายภาพของฉากทัศน์ผ่านการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อ นำเสนอนวัตกรรมจัดการเชิงกลยุทธ์ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภายใต้ การกำกับของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้บังคับบัญชาในกลุ่มผู้กำหนดนโยบายและกลุ่มผู้นำ นโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สามารถนำฉากทัศน์ที่ได้ไปเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างราบรื่น

ฉากทัศน์ คืออะไร

คำว่า ฉากทัศน์ เป็นคำศัพท์มาจาก Scenario ในภาษาอังกฤษหรือภาษาอิตาลี หรือ Escena ซึ่งเป็นคำในภาษา ละติน (Wiktionary, online, 2023) เป็นศัพท์ที่ใช้ในวงการละคร หมายถึง คำโครงเรื่อง ที่ระบุเหตุการณ์ตามลำดับที่เกิดขึ้นเป็น ฉากๆ รวมทั้งการปรากฏตัวของตัวของนักแสดงในแต่ละฉาก ต่อมาเริ่มมีการนำมาใช้วงการวิชาการ หมายถึง การประเมิน สถานการณ์และความเป็นไปได้ต่าง ๆ ในอนาคต เป็นมุมมองที่สม่าเสมอภายในของอนาคตที่เป็นไปได้ ซึ่งไม่ใช่การพยากรณ์ แต่เป็นผลลัพธ์ของอนาคตที่เป็นไปได้ (Ringland & Young, 2006) เป็นผลลัพธ์ของการศึกษาอนาคตชนิดหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึง เหตุการณ์หรือสถานการณ์ในอนาคต ณ จุดเวลาที่สนใจด้วยวิธีการต่าง ๆ (อรสา โฆวินทะ, 2556) เรวดี ตันตยานนท์ (2562) นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ ได้ให้คำจำกัดความ “ฉากทัศน์” ว่าเป็น มโนภาพเกี่ยวกับสถานการณ์ในอนาคตที่มีความเป็นไปได้ (Probability) โดยให้ความสำคัญกับ ความไม่แน่นอน และปัจจัยที่มีอิทธิพล ในการขับเคลื่อนสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปสู่ อนาคต ซึ่งในภาษาไทยนอกจากคำว่า ฉากทัศน์ แล้ว ยังมีการใช้คำว่า สถานการณ์จำลอง ภาพอนาคต ภาพเหตุการณ์ ทัศนภาพ ฉากทัศน์อนาคต เป็นต้น

กรอบความคิดการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

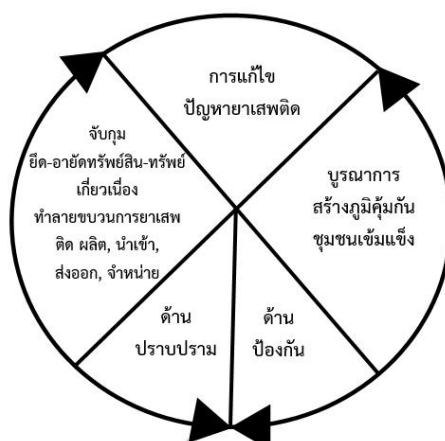

ในอดีต ประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอยู่หลายฉบับ การดำเนินการตามกฎหมายแต่ละฉบับเป็นหน้าที่และอำนาจของหลายองค์กร ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งบางฉบับก็มีบทบัญญัติที่ขัดแย้งกันและสร้างความสับสนให้แก่ผู้บังคับใช้กฎหมาย จึงได้มีการรวบรวมกฎหมายดังกล่าวจัดทำเป็นประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยในประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับปัจจุบันจะมีสาระสำคัญในการปฏิบัติด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565) ดังนี้

1. การจัดปัญหาผู้ค้ายาเสพติด โดยมุ่งเน้นการดำเนินการไปที่กลุ่มผู้ค้าและขบวนการเครือข่ายค้ายาเสพติด เป็นการดำเนินการไปที่ต้นทางของปัญหายาเสพติดในสังคม ด้วยการเสริมอำนาจทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมโดยการใช้โทษหนัก และมีแนวทางการลงโทษที่ชัดเจนมากขึ้นสำหรับคนกลุ่มนี้ เพื่อมุ่งเป้าทำลายโครงสร้างหรือเครือข่ายการค้ายาเสพติดที่สำคัญ มากกว่าการดำเนินการกับกลุ่มแรงงานยาเสพติด

2. การกำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกลไกการแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้เอื้อต่อการจัดโครงสร้างหรือกลไกการบริหารจัดการยาเสพติดของประเทศ ให้สามารถบูรณาการความร่วมมือจากหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน ปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการมอบหมายหน้าที่ชัดเจนสามารถดูแลขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ เพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้มากยิ่งขึ้น

ภารกิจหลักในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

1. ด้านปราบปราม

1.1 สกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนและสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าพื้นที่ตอนใน ปิดล้อม ตรวจค้น กวาดล้างแหล่งแพร่ระบาด และแหล่งพักเก็บยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

1.2 สืบสวนปราบปรามทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดทุกระดับ กลุ่มผู้มีอำนาจ นายทุน ผู้มีอิทธิพล ผู้ค้ารายใหญ่ รายย่อย ผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ สืบสวนปราบปรามการค้ายาเสพติดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และอาชญากรรมยาเสพติดทางเทคโนโลยี รวมถึงการสืบสวนจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับในคดียาเสพติด และดำเนินการกับเจ้าหน้าที่รัฐที่มีพฤติกรรมเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งวินัยและอาญา

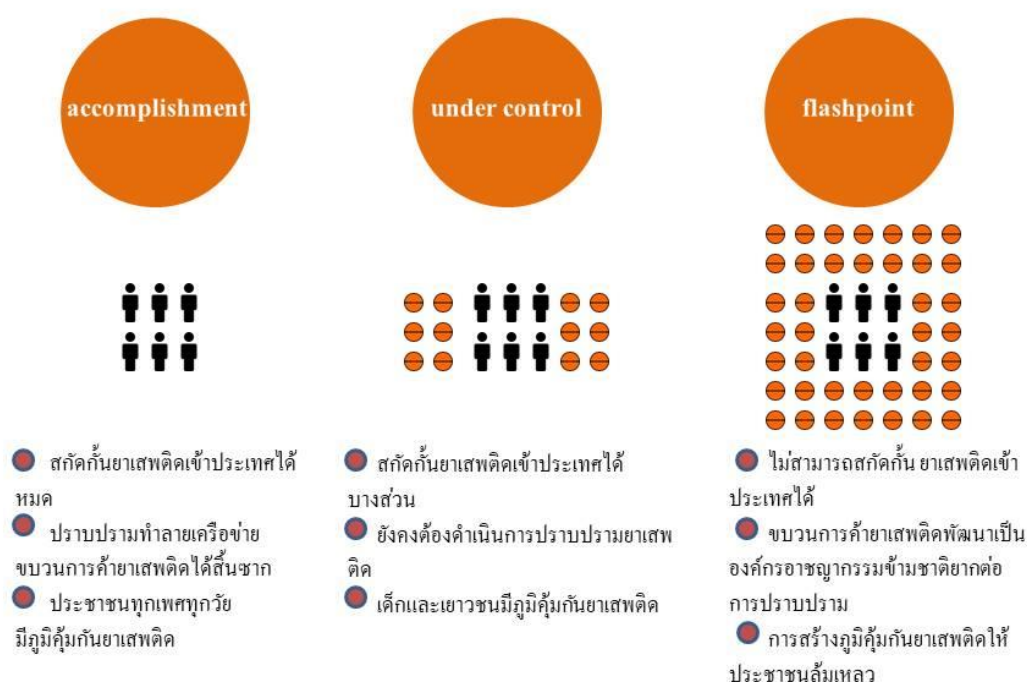
1.3 สืบสวน สอบสวน ขยายผล ยึด อาัยทรัพย์สินขบวนการค้ายาเสพติด และสืบสวนเส้นทางการเงิน เพื่อหาความเชื่อมโยงเครือข่ายการค้ายาเสพติดและผู้เกี่ยวข้องทุกราย โดยบูรณาการ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ภายใต้อกรอบแนวทางตามประมวลกฎหมายยาเสพติดและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ด้านการป้องกัน

มีการเสริมสร้างการรับรู้และภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อมิให้ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติดทั้งในด้านการเสพยาและการค้ายาเสพติด และบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้แก่ประชาชนทั่วไป ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาเสพติด และสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้สามารถแก้ไขปัญหาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566)

ฝั่งฉากทัศน์

3 ฉากทัศน์ ป้องกัน ปราบปราม ยาเสพติด

ฉากทัศน์อนาคตการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ในโลกอนาคตเมื่อเทคโนโลยีมีวิวัฒนาการการแบบก้าวกระโดดเข้าสู่ยุคดิจิทัล อาชญากรรมยาเสพติดจะเริ่มมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีการใช้เทคโนโลยีเป็นกลไกดำเนินการทุกด้าน โดยเฉพาะติดต่อสื่อสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต มีการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านทางเงินเสมือนจริง (Nasnun, 2020) ผ่านทางเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) เพื่อไม่ให้ติดตามสถานะของผู้ใช้ได้มีการใช้โดรนเพื่อการขนส่งยาเสพติดทั้งทางน้ำและทางอากาศ (PPTV Online, 2566) ซึ่งยากต่อการตรวจสอบจับกุมของเจ้าหน้าที่ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นอย่างมาก จึงมีแนวความคิดในการสร้าง ฉากทัศน์อนาคตเพื่อเป็นประโยชน์ต่อยอดในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมยาเสพติดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอันจะผลกระทบต่อความผาสุกของประชาชน การสร้างฉากทัศน์อนาคตขึ้น จึงเป็นกระบวนการมองสถานการณ์ของอาชญากรรมยาเสพติดส่วนหนึ่งในอนาคตในยุคที่มีเทคโนโลยีล้ำสมัยมากขึ้น ให้สามารถระบุปัญหาและความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ในการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เหมาะกับการนำมาใช้วางแผนสร้างนวัตกรรมการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการทางเลือกหาแนวทางที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เลวร้ายในอนาคต

ฉากทัศน์อนาคตการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นอย่างไร

ฉากทัศน์อนาคตการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสำหรับสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่น่าจะเป็นไปได้ 3 ฉากทัศน์ โดยนำกระบวนการการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อันได้แก่ การกำหนดทิศทางนโยบายต่อองค์การ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การ การกำหนดกลยุทธ์ขององค์การ การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลงาน หรือการควบคุมงานตามตัวชี้วัด มาคาดการณ์ภาพในอนาคตว่า ทิศทางที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร โดยในแต่ละฉากทัศน์ จะมีแนวทางที่ควรปฏิบัติ เพื่อให้มีการผลักดันแต่ละฉากทัศน์เข้าสู่กระบวนการตัดสินใจนำมากำหนดเป็นแผนและนโยบายในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

ฉากทัศน์ที่หนึ่ง เรียกว่า accomplishment เป็นสถานการณ์ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถดำเนินการกิจป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมยาเสพติดได้บรรลุผลสำเร็จ ประเทศปลอดจากยาเสพติด ประชาชนทุกระดับมีภูมิคุ้มกันไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สามารถสกัดกั้นสารตั้งต้นเคมีภัณฑ์ไม่ให้เข้าไปในพื้นที่แหล่งผลิตยาเสพติด และยาเสพติดเข้าสู่ประเทศได้ รวมทั้งปราบปรามทำลายเครือข่ายขบวนการค้ายาเสพติดทุกระดับได้ แต่ด้วยความที่อาชญากรรมยาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่มีผลประโยชน์ตอบแทนมหาศาล จึงจำเป็นที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังคงต้องมีมาตรการเฝ้าระวัง สกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ รวมทั้งการเคลื่อนไหวของเครือข่ายการค้ายาเสพติดทั้งในและต่างประเทศ และสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับประชาชน อย่างต่อเนื่อง

ฉากทัศน์ที่สอง เรียกว่า under control เป็นสถานการณ์ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังสามารถดำเนินการกิจป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายในประเทศให้อยู่ในสถานการณ์ที่สามารถควบคุมได้ ด้านการสกัดกั้นยาเสพติด ยังคงมีการลักลอบลำเลียงสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์เข้าไปในพื้นที่แหล่งผลิตยาเสพติด และมีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่ประเทศได้ เครือข่ายขบวนการค้ายาเสพติดยังคงมีการเคลื่อนไหว สำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับเด็กและเยาวชนได้ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังคงต้องหามาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพิ่มเติม ทั้งการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ การปราบปรามทำลายขบวนการค้ายาเสพติดทุกระดับ และการป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับประชาชนในวัยผู้ใหญ่

ฉากทัศน์ที่สาม เรียกว่า flashpoint เป็นฉากทัศน์กรณีสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่สามารถสกัดกั้นการลักลอบใช้ประเทศไทยเป็นเส้นทางนำผ่านสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ในการผลิตยาเสพติด ไปยังพื้นที่แหล่งผลิตยาเสพติด และไม่สามารถสกัดกั้นยาเสพติดเข้าสู่ประเทศตอนใน หรือลักลอบลำเลียงผ่านประเทศไทยไปยังปลายทางประเทศยุโรปได้ ไม่สามารถปราบปรามทำลายขบวนการค้ายาเสพติดได้ และไม่สามารถดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันไม่ให้ประชาชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้

จำเป็นต้องกำหนดให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ต้องแก้ไข โดยมีแนวทางดำเนินมาตรการเร่งด่วน ดังนี้

1. มาตรการสกัดกั้นยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์

สกัดกั้นการลักลอบใช้ประเทศไทยเป็นเส้นทางนำผ่าน สารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ในการผลิตยาเสพติด ไปยังประเทศที่สามหรือแหล่งผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ หากไม่สามารถสกัดกั้นสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ได้ ก็จะไม่มีความเป็นไปได้ในการผลิตยาเสพติดได้ (กลุ่มงานคณะกรรมการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและยาเสพติด สำนักกรรมการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2565) สกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากแหล่งผลิตนอกประเทศไม่ให้เข้าสู่ประเทศไทยและพื้นที่ตอนในของประเทศ และสกัดกั้นการนำผ่านยาเสพติดจากประเทศไทยไปยังประเทศที่สามในทุกช่องทาง ทั้งทางบก ทางเรือ ทางอากาศ และระบบขนส่งโลจิสติกส์ โดยต้องแสวงหาความร่วมมือ บูรณาการข้อมูลการทำงานกับหน่วยงานภายในประเทศและต่างประเทศ ในรูปแบบระบบฐานข้อมูล (Big Data) (Kwanjai Thailand, 2022) โดยมีกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเป็นศูนย์กลางระบบข้อมูลป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ประมวลผลวางแผนการทำงาน โดยนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือ AI ซึ่งเป็นเทคโนโลยีสร้างความสามารถในการแก้เครื่องคอมพิวเตอร์ ด้วยอัลกอริทึมและกลุ่มเครื่องมือทางสถิติ มีซอฟต์แวร์ทราฟฟิกที่สามารถเรียนรู้เลียนแบบความสามารถของมนุษย์ที่ซับซ้อนได้ (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565) มาช่วยวิเคราะห์ทำนายวางแผนการสกัดกั้นยาเสพติด (Dunhill, 2022)

2. มาตรการปราบปรามทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติด

ขบวนการค้ายาเสพติดมีหลายส่วน กลุ่มผู้มีอำนาจ นายทุน ผู้มีอิทธิพล ผู้ค้ารายใหญ่ รายย่อย ผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และมีความเชื่อมโยงกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องดำเนินการปราบปรามเครือข่ายการผลิต การค้ายาเสพติด มุ่งลดบทบาทอิทธิพลของเครือข่ายการค้ายาเสพติดรายสำคัญรวมทั้งเครือข่ายการค้าที่เชื่อมโยงทั้งในและต่างประเทศ ดำเนินการพัฒนาระบบเฝ้าระวังการค้ายาเสพติดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และระบบฐานข้อมูลข่าวกรองยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) โดยต้องนำนวัตกรรมการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ให้เป็นปัจจุบันและเท่าทันสภาพแวดล้อมโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อสนับสนุนการสืบสวน ขยายผล จนนำไปสู่การจับกุมทำลายเครือข่ายการค้ายาเสพติดอย่างครบวงจร

3. มาตรการป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับประชาชน

ในด้านป้องกัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องป้องกันและสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับประชาชน โดยให้ข้าราชการตำรวจที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการกิจเข้าถึงแก่แก่ของชุมชน เข้าไปแสวงหาความร่วมมือ ร่วมวางแผนวางแผนแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน ต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน และให้ประชาชนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในทุกมิติ (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) ดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่ เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ โดยส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions: EF) (กลุ่มงานคณะกรรมการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและยาเสพติด สำนักกรรมการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2565) เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด ให้ตระหนักถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด ตลอดจนการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล รวมถึงการเสริมสร้างทัศนคติและแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยปลอดภัยจากยาเสพติด ทั้งในด้านการเสพและการค้ายาเสพติด โดยขับเคลื่อนการดำเนินการผ่านโครงการการศึกษาเพื่อการต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน หรือเรียกว่าโครงการครูแดร์ ประเทศไทย (Drug Abuse Resistance Education Thailand) (กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด, 2566)

เมื่อประชาชนเริ่มมีภูมิคุ้มกันยาเสพติดแล้ว ต้องวางระบบแนวทางพร้อมวิธีการปฏิบัติให้กับชุมชน ให้ประชาชนในชุมชนสามารถดำเนินการต่อเพื่อรักษาสุขภาพให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งยั่งยืนตลอดไป (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) เมื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแล้วก็ต้องลดปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยดำเนินการลดระบบเชิงนิเวศน์เชิงลบ ทั้งการจัดพื้นที่ที่เอื้อต่อการเสพยาและค้ายาเสพติด ควบคุมดูแลไม่ให้มีแหล่งมั่วสุมในพื้นที่ มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดเสี่ยงและติดไฟส่องสว่างในที่มืด มีการสุ่มตรวจสถานที่ท่องเที่ยว สถานบันเทิงยามค่ำอย่างต่อเนื่อง สร้างพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/โรงเรียน/สถานประกอบการ จัดกิจกรรมเสริมเชิงป้องกันยาเสพติดตามความเหมาะสมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น ความสนใจ อายุ เพศ การศึกษา ฯลฯ โดยให้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง อาทิ การให้ความรู้ด้านยาเสพติด กีฬาด้านยาเสพติด กิจกรรมวาดรูป ใช้สื่อต่าง ๆ ในการสร้างแรงบันดาลใจ และเผยแพร่ผ่านโซเชียลมีเดีย สื่อต่าง ๆ ที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ง่าย (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับฟังความคิดเห็น ศึกษาปัญหา วางแผนในการดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาเสนอแนะทางเลือก ตลอดจนร่วมดำเนินการและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

สรุป

หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและรูปแบบของอาชญากรรมในอนาคต คาดการณ์ว่า อาชญากรรมยาเสพติดจะมีแนวโน้มการประกอบอาชญากรรมในลักษณะข้ามชาติ มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายอาชญากรรมมากขึ้น รูปแบบของอาชญากรรมจะมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีการใช้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในขั้นสูงมาใช้ในการประกอบอาชญากรรมยาเสพติดมากขึ้น การสร้างฉากทัศน์ทั้ง 3 ฉากทัศน์นี้ เพื่อมองสถานการณ์ของผลการดำเนินการนโยบายการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหนึ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในการประยุกต์ใช้ภาพอนาคตในการตัดสินใจวางแผนบริหารจัดการนโยบายการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่จะต้องแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งด้านการสกัดกั้นยาเสพติด สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ ด้านการปราบปรามทำลายเครือข่ายขบวนการค้ายาเสพติดอย่างเป็นระบบ และด้านการป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับประชาชน เพื่อนำเสนอแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่สำคัญให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถพัฒนาองค์ความรู้ให้กับบุคลากรในองค์กร ให้ก้าวทันยุคโลกาภิวัตน์ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการบริหารจัดการอย่างบูรณาการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ และสร้างแนวทางที่มีความพร้อมจะรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ทุกมิติ สิ่งสำคัญที่ได้จากฉากทัศน์ ไม่ใช่รายละเอียดของสถานการณ์หรือช่วงเวลาที่จะเกิดขึ้นของแต่ละสถานการณ์ในแต่ละฉากทัศน์ และฉากทัศน์แต่ละภาพจะนำเสนอทั้งสถานการณ์ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการผลักดันฉากทัศน์เข้าสู่กระบวนการตัดสินใจเพื่อวางแผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยมุ่งเป้าหมาย สกัดกั้นหมด ทำลายหมด มีภูมิคุ้มกันหมด อย่างยั่งยืนที่เป็นรูปธรรม ซึ่งหากสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการดำเนินการตามภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่าใด ผลของการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดก็จะชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ.2565-2570)*. หน้า 1-7.
- กลุ่มงานคณะกรรมการป้องกันปราบปรามการฟอกเงินและยาเสพติด สำนักงานกรมการ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2565). (ร่าง) *รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาเสพติดแนวทางการจัดตั้งศูนย์บำบัดยาเสพติด การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบ*. หน้า 79.

กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. (2566). โครงการการศึกษาเพื่อต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน.

สืบค้น 12 มีนาคม 2566, จาก <https://e-learning.xn--l3cgao1bcb5b5d8hf8b6f.com/reason-detail?courseId=29>

ธนรัชต์ สอนกล้า. สัมภาษณ์ใน ผู้จัดการออนไลน์. (2566). *ปส.ทลายเครือข่ายกูดน้ำโขงนักค้ายานรกรายใหญ่ ยึดทรัพย์กว่า 2,400 ล้านบาท*. สืบค้น 8 มีนาคม 2566, จาก <https://mgronline.com/local/detail/9650000118536>

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2556). *การจัดการเชิงกลยุทธ์, Strategic Management* (ฉบับปรับปรุงใหม่).

สืบค้น 25 มกราคม 2566, จาก <https://images-se-ed.com/ws/Storage/Pdf/978974/212/9789742128333PDF.pdf>

ประไพศรี ธรรมวิริยะวงศ์. (2564). แนวทางการสร้างนวัตกรรมในงานบริหารทรัพยากรมนุษย์.

วารสารวิทยาลัย ดุสิตธานี, 15(1), 517-518.

มติชนออนไลน์. (2023). *รวบยาชนวัย 16 ขายยาบ้าผ่านแอปพลิเคชัน*. สืบค้น 3 มีนาคม 2566,

จาก https://www.matichon.co.th/local/crime/news_2561714

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560, หน้า 1-90.

เรวัต ตันตยานนท์. (2562). *เครื่องมือสร้างและวิเคราะห์ฉากทัศน์อนาคต*. สืบค้น 3 มีนาคม 2566,

จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/646350>

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2565). *คู่มือการดำเนินงานโครงการดำเนินงานชุมชนยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบครบวงจรตามยุทธศาสตร์ชาติ*. ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566. กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

_____. (2566). *แผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2566*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2566). (ร่าง) *แผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

_____. (2564). *แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

_____. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*.

สืบค้น 23 ธันวาคม 2565, จาก <http://www.pmnidat.go.th/thai/downloads/serviceplan/SP02-65.pdf>

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

_____. (2565). *โครงการประเมินระดับความสำเร็จของการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณ (PART) 2565*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

อรสา โฉมทิษะ. (2556). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาสุขภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2), นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Dunhill, J. (2022). *AI Predicts 90 Percent of Crime Before It Happens, Creator Argues It Won't Be Misused*.

Retrieved December 20, 2022, from <https://www.iflscience.com/ai-predicts-90-percent-of-crime-before-it-happens-creator-argues-it-wont-be-misused-65025>

Kwanjai Thailand, เดอะบางกอกนิวส์. (2022). *ตำรวจ ปส. ใช้ข้อมูลจาก (BIG DATA) สกัดจับขบวนการค้ายาเสพติด ยึดยาบ้า 1.2 ล้านเม็ด เตรียมขยายผลยึดทรัพย์ทั้งขบวนการ*. สืบค้น 12 มีนาคม 2566,

จาก <https://thebangkoknews.com/crime-news/58108/>

Nasnun, (2020). *อาชญากรรม : มุมมอง ความแตกต่าง แนวโน้มในอนาคต*. สืบค้น 9 มีนาคม 2566,
จาก https://intrend.trueid.net/bangkok/อาชญากรรม-มุมมอง-ความแตกต่าง-แนวโน้มในอนาคต-trueidintrend_83337

PPTVHD36. (2566). *เทคโนโลยีพ็อค่ายาเสพติดยุคใหม่*. สืบค้น 9 มีนาคม 2566.
จาก <https://www.pptvhd36.com/news/ต่างประเทศ/177183>

Ringland, G.& Young, L. (2006). *Scenarios in Marketing*. Retrieved 9 March 2023,
from https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=c9cb85c785806_b8690024653f42a6225bb21b5c3e

United Nation Office on Drug and Crime (UNODC). (2022). *Synthetic Drugs in East and Southeast Asia: latest developments and challenges 2022*. Retrieved 9 March 2023, from https://www.unodc.org/documents/scientific/Synthetic_Drugs_in_East_and_Southeast_Asia_2022_web.pdf

Wiktionary. (2023). *Scenario*. Retrieved 4 March 2023, from <https://en.wiktionary.org/wiki/scenario>

เปิดรับสมัครนักศึกษา
RCIM
COLLEGE OF INNOVATION MANAGEMENT
วิทยาลัยนวัตกรรมจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

M.B.A. M.P.A. M.Ed. D.B.A D.P.A. Ph.D. (Educational Administration Innovation)

การพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล

The Development of Innovative Educational Administration in the Digital Era

เพชรสุภักดิ์ กิจสกุล¹ พิบพ วังเงิน² และทนง ทองภูเบศร์³

Phetsuphak Kitsakul¹ Pipob Vachungngern² and Thanong Thongphubate³

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

^{2, 3} อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹ Student of the Doctor of Philosophy, College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

^{2, 3} Lecturer of the Doctor of Philosophy, College of Innovation Management,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: phetsuphak08@gmail.com, Pipobvachungngern@gmail.com, thanong.tho@rmutr.ac.th

Received: Feb 23, 2023; Revised: Apr 10, 2023; Accepted: Apr 12, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ประกอบของนวัตกรรมการบริหารการศึกษา และการพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางในการนำนวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลมาพัฒนาการบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหาร 4 ฝ่ายในสถานศึกษา และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องแห่งศตวรรษที่ 21 ในยุคดิจิทัล ซึ่งระบบการศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน เปิดทางเลือกให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ ให้เกิดความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ถนัดและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถดูแลสุขภาวะของตนเองและครอบครัว ในขณะเดียวกันต้องมุ่งเน้นการฝึกฝนอบรมผู้เรียนให้มีทักษะทางดิจิทัล เทคโนโลยี คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้เป็นคนดีมีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ท่ามกลางภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน วัตถุประสงค์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพได้ เมื่อผู้บริหารการศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับ และครูผู้สอนซึ่งเป็นปัจจัยหลักสำคัญต้องเรียนรู้ พัฒนา และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ในการบริหารการศึกษา และให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งยุคดิจิทัลนี้อย่างสม่ำเสมอ จากประสบการณ์การบริหารการศึกษาของผู้เขียนในสถานศึกษามากกว่า 7 แห่งและมากกว่า 30 ปี ในกลุ่มโรงเรียนคาทอลิกด้วยตนเอง และจากการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนคาทอลิกที่มีประสบการณ์ในการบริหารศึกษามากกว่า 10 ปี ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลพระราชทาน และผลการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาระดับดีเยี่ยมหรือดีมาก อีกทั้งตลอดเวลาในการบริหารการศึกษาของผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจากงานวิจัยที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง ผู้เขียนได้สังเคราะห์ และวิเคราะห์ สรุปเป็นแนวคิดของผู้เขียนว่าองค์ประกอบในการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลนี้ก็คือ ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารแบบเครือข่ายการศึกษา ซึ่งมีเครือข่ายการศึกษาที่สอดคล้องกันอยู่ 5 เครือข่ายด้วยกัน คือ 1) เครือข่ายการศึกษา 2) เครือข่ายสังคม 3) เครือข่ายชุมชน 4) เครือข่ายผู้ปกครอง 5) เครือข่ายข้อมูลทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร องค์ประกอบนี้ถูกนำมาใช้อย่างสม่ำเสมอในหลากหลายสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องจนสถานศึกษาเหล่านั้นได้รับรางวัลพระราชทาน และผลการประเมินดีเยี่ยม หรือดีมาก ผู้เขียนได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้และพัฒนาในงานการบริหารการศึกษาจนเกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่องมามากกว่า 5 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกด้าน ทั้งด้านเทคโนโลยีแห่งยุคดิจิทัล โรคระบาด Covid-19 วิถีชีวิตแบบ New Normal โดยเฉพาะด้านการบริหารการศึกษา ผู้เขียนจึงนำเสนอแนวคิดที่เกิดผลเป็นรูปธรรมที่มีระยะเวลาประเมินผลได้ชัดเจนแห่งยุคดิจิทัลนี้มาแบ่งปัน โดยนำเสนอลงในบทความวิชาการเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลฉบับนี้

คำสำคัญ: การพัฒนานวัตกรรม การบริหารการศึกษา ยุคดิจิทัล

Abstract

This article aims to introduce ‘the education administration innovation’s components responding to the digital era’ and to propose ‘guidelines on how to apply the innovation into the schools in the 21st century. An education system should emphasize improving students’ capability by providing them with more choices and chances suited to their healthy lifestyles and lifelong learning as well as enculturating them in morality and ethics. Also, digital skills and technology skills should be developed in the schools’ four departments. Based on the author's experiences working in several Catholic schools for a few decades as a school principal as well as a teacher; the in-depth interviews with Catholic schools’ administrators working more than 10 years with royal awards and excellent or very good level from the Office of National Standards Certification and Quality Assessment; and the concepts and theories relating to effective educational administration from various research and resources including successful school administrators; the author found that the components of education administration in the digital era are the ‘Participative Management Theory (PM)’ and ‘Network Education Administration (NEA)’. There are five corresponding educational networks namely 1) Educational Network 2) Social Network 3) Community Network 4) Parents Network and 5) Information Communication Technology Network (ICT Network). The PM and NEA components are used in the school having royal awards, and assessment results at excellent or very good levels. Having been applying the two components in schools for more than five years in a time of rapid changes through the Covid-19 pandemic period and New Normal life as well as the digital era, the author is able to introduce the education administration innovation and its guidelines under the article title, “The Development of Innovative Educational Administration in the Digital Era”.

Keywords: Innovation Development, Educational Administration, Digital Era

บทนำ

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ., 2562) ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า การปฏิรูปการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศเพื่อสนับสนุนการบรรลุตามยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้ในหลายด้านแตกต่างกัน เนื่องด้วยการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ อันมีผลมาจากการพัฒนาการบริหารการศึกษาเป็นเบื้องต้น (ประเด็นการปฏิรูปที่ 5.1) กล่าวถึงการปรับหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพร้อมกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ให้นันทักษะศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยมีสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมาพร้อมกับทักษะและความรู้ในยุคดิจิทัล เป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลประสบความสำเร็จในการทำงาน การใช้ชีวิต และการมีส่วนร่วมในสังคม (ประเด็นการปฏิรูปที่ 6.1) สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาตามเป้าหมาย โดยมุ่งผลลัพธ์ และผลพัฒนาอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นจุดหมายสูงสุด สถานศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชน มีความเป็นอิสระและมีธรรมาภิบาลในการบริหารและจัดการศึกษาที่ครอบคลุมการบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้าน และให้บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมสร้างความสัมพันธ์ในการบริหารแบบเครือข่าย มีความรับผิดชอบต่อคุณภาพและเกิดผลพัฒนาในการบริหารจัดการศึกษาร่วมกัน (ประเด็นการปฏิรูปที่ 6.2) อ้างถึงพื้นที่นวัตกรรมการบริหารการศึกษาเพื่อผู้เรียนในพื้นที่ ให้มีความสามารถเฉพาะด้านในเรื่องวัฒนธรรมและภาษา ครอบคลุมประเด็นเรื่องครู หลักสูตร สถานศึกษา การพัฒนาคุณภาพ และการกำกับดูแลสถานศึกษานโยบายและกฎระเบียบที่มีความคล่องตัว และเอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน และการบริหารการศึกษาที่ต้องมี

ความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา และความต้องการของชุมชนและพื้นที่ จากบทสรุปรายงานสำหรับผู้บริหาร เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 (ประเด็นปฏิรูปที่ 7.1-7.3) แผนการปฏิรูปการศึกษามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญกล่าวคือ การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูป 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ และระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา 2) การพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล ในด้านความฉลาดรู้ดิจิทัล ความฉลาดรู้สารสนเทศ และความฉลาดรู้สื่อ 3) การรู้วิธีการเรียนรู้ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนการมีพฤติกรรมที่สะท้อนการรู้คิด การมารยาท จริยธรรมเกี่ยวกับการใช้สื่อและการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต เพื่อบรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อไป ซึ่งเมื่อผู้เขียนพิจารณาแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาแล้วเห็นว่า แนวคิดการพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลที่นำมาเสนอในบทความวิชาการนี้ สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ที่มุ่งปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร ทางเทคโนโลยีแห่งโลกศตวรรษที่ 21 ในยุคดิจิทัล เพื่อสร้างนวัตกรรมในการบริหารการศึกษา ตรงตามแนวคิดการปฏิรูปข้างต้น และครอบคลุมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งมิได้จำกัดเฉพาะการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับเท่านั้น

และจากแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2561-2565) ที่กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดกิจกรรมการปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญจำนวน 5 กิจกรรมประกอบด้วย 1) การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย 2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 3) การสร้างระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ 4) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบนำไปสู่การจ้างงานและการสร้างงาน และ 5) การปฏิรูปบทบาทการวิจัยและระบบธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ในการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา สามารถปรับตัวเข้ากับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง มีทักษะในการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ และมีจิตสาธารณะ เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติต่อไป ซึ่งนับเป็นแนวทางสำคัญในการนำมาพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลของบทความนี้

การพัฒนานวัตกรรม

Licht, Tasiopoulou & Wastiau (2017) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมไว้ว่า นวัตกรรมหมายถึงความคิด การฝึกฝน หรือสิ่งซึ่งถูกรับรู้ว่าเป็นของใหม่โดยบุคคลหรือกลุ่มที่นำมาใช้ และมีความสำคัญไม่ว่าจะเป็นความคิดหรือวัตถุใหม่ ซึ่งถูกวัดโดยช่วงเวลาที่ผ่านมาตั้งแต่มีการใช้หรือค้นพบเป็นครั้งแรก การบริหารการศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยการจัดการเรียนรู้ออนไลน์และบทเรียนออนไลน์ หรือการเรียนรู้รูปแบบใดก็ตามที่มีการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา สามารถตอบสนองความสนใจและความสามารถของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ตามที่ต้องการ นับเป็นนวัตกรรมการบริหารการศึกษาแห่งโลกศตวรรษที่ 21 ในยุคดิจิทัล

ทศพร แสงสว่าง (2563) กล่าวว่า การพัฒนานวัตกรรมเป็นการทำงานด้วยวิธีใหม่ และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิด การผลิต กระบวนการ หรือองค์กร โดยอาศัยความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อนำไปสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น และสามารถช่วยสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจได้ ผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวคิดนี้ที่กล่าวถึงกระบวนการของนวัตกรรมไว้ว่า นวัตกรรมจะเกิดขึ้นเมื่อมีกระบวนการของนวัตกรรม ซึ่งมีนักการศึกษา นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวไว้ พอสรุปและแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การประดิษฐ์คิดค้น (Invention) เป็นระยะที่มีการคิดสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ วิธีการใหม่ หรือสิ่งใหม่ หรือเป็น การพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติม แนวคิดเดิม วิธีการเดิมหรือสิ่งเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพงานทันสมัย ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานให้สูงขึ้น ระยะที่ 2 การพัฒนา (Development) เป็นระยะที่นำสิ่งที่คิดค้นในระยะที่ 1 มาทำการทดลองใช้เพื่อที่จะดูว่าสิ่งที่คิดค้นนั้น มีประสิทธิภาพจริงและ

น่าเชื่อถือหรือไม่ และอาจจะปรับปรุงพัฒนาจนกว่าจะมีประสิทธิภาพที่น่าเชื่อถือ ระยะที่ 3 การนำไปใช้ (Implementation) เป็นระยะที่สืบเนื่องจาก ระยะที่ 2 เมื่อมีการทดลอง และพัฒนามีประสิทธิภาพที่น่าเชื่อถือแล้วจึงนำสิ่งใหม่ไปใช้ในสภาพการณ์จริงในระบบงานจริงซึ่งไม่เคยปฏิบัติมาก่อน ถ้ากระบวนการของนวัตกรรมดำเนินมาถึงระยะที่ 3 แล้วจึงจะถือว่าเป็นนวัตกรรมขั้นสมบูรณ์ สรุปได้ว่าองค์ประกอบสำคัญของนวัตกรรมทั้ง 3 ระยะนี้สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เขียนที่ได้ทดลองนำไปใช้คือการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ มีการพัฒนาและมีการนำไปใช้ในงานการบริหารการศึกษา 4 ด้านจนเกิดประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาต่อนักเรียน และครูผู้สอนโดยตรง หมายรวมถึงผู้ปกครองที่ได้รับผลประโยชน์ทั้งด้าน การจัดการความรู้ เศรษฐกิจและสังคมในชุมชนอีกด้วย

การบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษามีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและประเทศชาติ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) กล่าวถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนไทยให้บรรลุความมุ่งหมายของการจัดการ การบริหารการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของสถานศึกษาในด้านการให้ความรู้แก่ผู้เรียน เน้นทักษะแนวทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วิโรจน์ สารรัตน์ (2555) และ Massie and Douglas (1981) ได้แสดงทรรศนะว่าการบริหารการศึกษาเป็นทั้งศาสตร์ ศิลป์และวิชาชีพกล่าวคือ กรณีที่เป็นศาสตร์ (Science) หมายถึงการบริหารเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสืบค้นหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์มีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล มีการตั้งสมมติฐานและทดสอบสมมติฐานเป็นต้น ในกรณีที่เป็นศิลป์ (Art) หมายถึงการบริหารที่เป็นทักษะและความรู้ ที่แต่ละบุคคลสามารถพัฒนาเพื่อให้บรรลุจุดหมายใดจุดหมายหนึ่งโดยทักษะและความรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้น อาจเกิดจากการฝึกฝนหรือการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความชำนาญหรือกับบุคคลที่ได้รับการพัฒนาทักษะทางการบริหารมาแล้วเป็นอย่างดี กรณีที่เป็นวิชาชีพ (Profession) เกิดขึ้นจากทั้งความเป็นศาสตร์และความเป็นศิลป์ ซึ่งมีเกณฑ์ที่แสดงถึงความเป็นวิชาชีพดังนี้คือ 1) วิชาชีพเกิดขึ้นจากการมีองค์ความรู้ในวิชาชีพนั้นอย่างเป็นระบบ โดยบุคคลในวิชาชีพต้องได้รับการพัฒนาสติปัญญาอยู่เสมอ 2) วิชาชีพต้องการความมีทัศนคติเพื่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นบุคคลในวิชาชีพจะต้องมีการสืบค้นหาความคิดใหม่ๆ อยู่เสมอ 3) วิชาชีพเน้นการให้บริการต่อผู้อื่น ดังนั้นในวิชาชีพต้องการหลักการเชิงจริยธรรม ด้วยว่าเงินไม่ได้เป็นปัจจัยที่จะใช้วัดผลสำเร็จที่สำคัญเท่านั้น 4) วิชาชีพต้องมีมาตรฐานทางวิชาชีพ ดังนั้นวิชาชีพใดจะมีมาตรฐานทางวิชาชีพที่กำหนดขึ้นโดยสมาคมทางวิชาชีพนั้น การเข้าเป็นสมาชิกก็ต้องได้รับการยอมรับมีการฝึกฝนอบรมและมีการปลูกฝังทัศนคติค่านิยมต่อวิชาชีพนั้น

การบริหารการศึกษาตามแนวคิดและผลงานการวิจัยของ สีน งามประโคน (2562) พบว่าแนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับงานวิชาการเป็นการจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน และประเมินผลด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ขณะที่การบริหารงานบุคคลเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยผลักดันให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพด้วยการกำหนดภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรโดยมุ่งพัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรมเพิ่มความรู้ความสามารถ ส่วนการบริหารงบประมาณเป็นงานที่ส่งเสริมให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ และด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีส่วนสนับสนุนการบริหารและการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ยังเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่มีอยู่ในระบบ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาโดยยึดตามกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ 4 ด้าน (กระทรวงศึกษา, 2546) ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างความมั่นคง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และสถานการณ์ปัจจุบัน หรือ Thailand 4.0 ตามแนวคิดของผู้เขียนการบริหารการศึกษาที่ดี ต้องมีการวิเคราะห์แนวโน้มเชิงทฤษฎี

และรูปแบบการบริหารการศึกษาทั้ง 4 ด้านข้างต้น และนำสู่การปฏิบัติอย่างป็นรูปธรรมเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงความปรองดอง และสมานฉันท์ในสถานศึกษา โดยใช้ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม ให้สอดคล้องกับการบริหารยุคใหม่แห่งโลกศตวรรษที่ 21 ในยุคดิจิทัล กับการบริหารแบบเครือข่ายที่ผู้เขียนได้ศึกษามาทั้ง 5 เครือข่ายที่กล่าวไว้ในตอนต้นของบทความ โดยนำการบริหาร การศึกษาแบบมีส่วนร่วมมาบูรณาการกับการบริหารแบบเครือข่ายดังกล่าว และพัฒนาเป็นนวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุค ดิจิทัล

ยุคดิจิทัล

Gilster (1997) นักวิชาการที่ศึกษาการเรียนรู้ดิจิทัลในยุคแรกได้ให้นิยามไว้ว่า การเรียนรู้ดิจิทัลเป็นความสามารถในการทำ ความเข้าใจการใช้สารสนเทศในรูปแบบพิเศษ และจากแหล่งที่หลากหลายที่นำเสนอผ่านคอมพิวเตอร์และเครื่องมือทาง เทคโนโลยีต่างๆ ครอบคลุมถึงความเข้าใจของบุคคลในการทำงานกับทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล วรรณกรรมที่เป็นสิ่งพิมพ์ทาง เทคโนโลยี ยุคดิจิทัลเป็นช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสาร เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม เป็นเทคโนโลยีที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตของ มนุษย์

Shepherd (2004) ให้ความหมายของยุคดิจิทัลไว้ว่า Digital Era นั้นมีลักษณะเด่นด้วยเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และขยายความรู้ในวงกว้าง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างมากมาย ทฤษฎีวิวัฒนาการ สามารถใช้เป็นคำอธิบายของระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์เรา และชี้ชัดได้ว่าความยั่งยืนขึ้นอยู่กับ การปรับเปลี่ยนความรู้ใหม่ๆ ระบบ และรูปแบบใหม่ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตาม Cordell (2013) ได้ให้ข้อเสนอเพิ่มเติมโดยเน้นการเรียนรู้ดิจิทัลระดับบุคคลไว้ 5 ประการคือ 1) บุคคลที่มี ทักษะหลากหลายรวมถึงกระบวนการคิดและเทคนิคที่จำเป็นต้องใช้ในการค้นหา การทำความเข้าใจ การประเมิน การสร้างและ การสื่อสารสารสนเทศดิจิทัล 2) บุคคลที่สามารถใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัลที่หลากหลาย และสามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมและมี ประสิทธิภาพในการสืบค้นและเข้าถึงข้อมูล สามารถตีความผลการสืบค้นที่ได้รับรวมถึงสามารถตัดสินใจในเรื่องคุณภาพของ สารสนเทศที่คิดค้นมาได้ 3) บุคคลที่มีความเข้าใจในความสัมพันธ์ของกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรู้เรื่อง สิทธิส่วนบุคคลและการใช้สารสนเทศที่เหมาะสม 4) บุคคลที่สามารถใช้ทักษะและเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการสื่อสาร และ การทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ครอบครัวและกลุ่มสาธารณะทั่วไป 5) บุคคลที่สามารถใช้ทักษะการรู้ดิจิทัลในการเข้าร่วม กิจกรรมประชาคมและมีส่วนทำให้เกิดความเคลื่อนไหว สามารถแจ้งข่าวสารและการเข้าร่วมในชุมชนอย่างรับผิดชอบ

การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นการบริหารการศึกษาด้วยนวัตกรรม วิธีใหม่ให้ทันต่อโลกในยุคดิจิทัล และแนวคิดใน การพัฒนานวัตกรรมจากปณิธา เกตุแก้ว (2563) คือ 1) เป็นทฤษฎีนวัตกรรมในแนวเครือข่ายเทคโนโลยี องค์กรและสถาบันที่มี บทบาทในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ควรจะเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน มีความเข้มแข็ง มีความต่อเนื่องในการ เชื่อมโยง ปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนกันทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งความเชื่อมโยงด้านเทคโนโลยี ความเชื่อมโยงทางการตลาด และเครือข่ายข้อมูลนวัตกรรม 2) ทฤษฎีนวัตกรรมแนวเครือข่ายทางสังคม และเครือข่ายการศึกษา เครือข่ายชุมชน เครือข่าย ผู้ปกครองรวมถึงเครือข่ายด้านเทคโนโลยี มีการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่หลากหลายมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหาร การศึกษาแบบมีส่วนร่วม และเครือข่ายต่างๆ ทั้ง 5 เครือข่าย

วิลโลว์ ปริกษากร (2558) กล่าวถึงผู้บริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลนี้จะต้องมีความยืดหยุ่น กล้าเสี่ยงกับสิ่งใหม่เพื่อปรับ องค์กรให้เป็นผู้นำเชิงรุก พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นที่แปลกใหม่ รวมถึงผลักดันให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการระดมสมองให้เกิดการ คิดค้นสิ่งใหม่ เพื่อนำไปสู่การวิจัยและพัฒนาจนเกิดเป็นนวัตกรรมขึ้นมา จากการศึกษาสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลนั้น ผู้เขียนสรุปได้ว่าองค์กรที่มีการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลควรมีองค์ประกอบดังนี้ 1) บุคลากรในสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจ มีความสามารถในการแข่งขันและรู้ทิศทางกลยุทธ์ของสถานศึกษา 2) ทีมผู้บริหารมุ่งมั่น ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและลงมือทำให้เห็น 3) สร้างเสริมสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดนวัตกรรม เช่น สภาพการทำงาน

ภาวะผู้นำ ระบบการสื่อสาร และการให้การสนับสนุนการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และสร้างสายงานการบริหารแบบเครือข่าย 4) พัฒนาวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่กระตุ้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ มีการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เปิดกว้างในทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน รวมทั้งต้องนำข้อมูลข่าวสารจากผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน หรือคู่แข่งเข้ามาเป็นข้อมูลในการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลนี้ 5) มีการสนับสนุนโดยผู้บริหาร และบุคลากรในทุกระดับตามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการประสานสัมพันธ์ในรูปแบบการบริหารแบบเครือข่าย 6) สถานศึกษาต้องสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีการเรียนรู้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาทักษะและความรู้แนวนวัตกรรม ส่งเสริมแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรแนวใหม่แห่งยุคดิจิทัล เพิ่มคุณค่าและมุ่งพัฒนาการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการ ความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างยั่งยืน

อีกแนวคิดที่สำคัญและมีประโยชน์ เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจากงานวิจัยของเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559) ให้แนวคิดไว้ว่าเทคโนโลยีในปัจจุบันที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ 1) Cloud Computing เป็นเสมือนมีบริการ server บน internet การใช้ software และการลงทุนด้าน hardware รวมทั้งการลงทุนด้านบุคลากรและผู้ดูแลระบบ 2) Mobility Devices ได้แก่ อุปกรณ์พกพาที่สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่เช่น โทรศัพท์มือถือ smart phones, tablet PC และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่นที่มีความสามารถเข้าถึงอย่างอิสระเพื่อการใช้งานแบบเคลื่อนที่ได้ ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้มี applications ที่ช่วยให้ครู อาจารย์ บุคลากรสถานศึกษา หรือแม้แต่นักเรียนและผู้ปกครองก็สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 3) Social Network เช่น LINE, Facebook, Twitter, WeChat หรือ Instagram ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เหล่านั้นอย่างถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงานการบริหารของสถานศึกษา เช่น ใช้กลุ่ม LINE เพื่อการสื่อสารที่รวดเร็วทั่วถึงเฉพาะกลุ่ม ในการสื่อสารข้อมูลความรู้ ความเข้าใจในการทำงาน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 4) Internet of Things (IoT) ปัจจุบันแห่งโลกศตวรรษที่ 21 ในยุคดิจิทัลนี้ การใช้อุปกรณ์ต่างๆในชีวิตประจำวันจะใช้การเชื่อมต่อผ่าน internet เป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ เครื่องใช้สำนักงานในบ้าน smart phones, tablet PC หรือ แม้กระทั่งนาฬิกาของใช้ส่วนบุคคล IoT นี้จะสามารถนำมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน การจัดโครงสร้างและระบบการบริหารการศึกษา ทั้ง 4 ด้านให้เป็น smart office ได้ หรือแม้แต่การนำแนวคิด work at home มาใช้ได้ในยุคดิจิทัลนี้

ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดด้านผู้บริหารการศึกษาในสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจากผลงานวิจัยของภคพร เลิกนอก (2563) ด้วยว่า จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการศึกษาใช้ ICT ให้เหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลจึงควรเป็นดังต่อไปนี้ 1) กำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง 2) การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่างๆของสถานศึกษาให้ครู อาจารย์ บุคลากรและนักเรียนทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการใช้งาน 3) การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT อย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่างๆ ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆผ่าน Internet ได้ตลอดเวลา 4) การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ ICT ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม 6) ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้นำความรู้ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีต่างๆที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน และ 7) จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT ของสถานศึกษาทั้งครูอาจารย์ บุคลากรทุกคนและนักเรียนว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายอย่างถูกต้องเหมาะสม

ก่อนจะพัฒนาให้เป็นรูปแบบนวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้เขียนได้ศึกษาเพิ่มเติมในความหมาย และทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของพรเทพ เหมรณนธ์ (2564) ที่กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึงการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการที่บุคคลมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่งสำหรับสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ ผู้บริหารกำหนดให้สมาชิกที่เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา มาร่วมกันวางแผนและตัดสินใจในการทำงานนั้น ร่วมคิดค้นหาแนวทาง ร่วมตัดสินใจในการวางแผนแก้ไขปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทั้งจากองค์กรภายใน และภายนอกสถานศึกษาทั้งของภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้เรียน ชุมชนและครอบครัว ในลักษณะของการบริหารแบบเครือข่าย 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึงเมื่อเกิดผลผลิต ผลลัพธ์ หรือความสำเร็จอันเกิดจากการบริหารจัดการร่วมกัน ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียย่อมได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึงการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่า ความจริงและการกระทำ การมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน นักเรียน ชุมชน ครอบครัว มีการติดตาม ประเมินผล ระหว่างการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานร่วมกัน และนำผลการประเมินมาใช้ในการดำเนินงานครั้งต่อไป

เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการบริหารแบบเครือข่ายผู้เขียนได้ศึกษาและนำบทสรุปของงานวิจัยของ กุลทัต หงษ์ชยางกูร และปรัชญานันท์ เทียงจรรยา (2560) ซึ่งได้อธิบายความหมายของเครือข่ายว่าเป็นการเชื่อมโยงของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ภายใต้เป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการจัดระเบียบโครงสร้างของบุคคลในเครือข่ายอย่างเป็นอิสระเท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ ความเชื่อถือ ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และอีกแนวคิดสำคัญที่ผู้เขียนได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ความหมายของการบริหารเครือข่ายการศึกษาของสมบูรณ์ บุรีศิริรักษ์ (2561) ซึ่งได้ศึกษาและให้ความหมายของเครือข่ายการบริหารการศึกษาว่า หมายถึงกระบวนการในทางบริหารเพื่อทำให้กลุ่มบุคคล องค์กรในทางการศึกษาที่มีเป้าหมายร่วมกัน มารวมตัวกันด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และให้แนวคิดของเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ว่า คือแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 1) เครือข่ายด้านการศึกษา คือแหล่งสร้างเสริมความรู้ ความคิด วิเคราะห์และประสบการณ์ แหล่งการศึกษาตามอัธยาศัย แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต แหล่งปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน 2) เครือข่ายการเรียนรู้ทางสังคม คือเครือข่ายที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ และการเรียนรู้ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และแหล่งความรู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจนเป็นระบบที่เชื่อมโยงกัน เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาชีพหรือทางสังคมแห่งเทคโนโลยี 3) เครือข่ายชุมชน เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่ไม่เพียงแต่สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพของตัวตนเองเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการกระจายนวัตกรรมภายในสถานศึกษา เรียนรู้ที่จะเชื่อมต่อกับชุมชนมีอาชีพอีกด้วย 4) เครือข่ายผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนในทุกด้านทั้งด้านความรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านงบประมาณ และการระดมความคิด 5) เครือข่ายข้อมูลสารสนเทศทางเทคโนโลยี และการสื่อสาร เป็นการนำเอาเนื้อหา สารระ ข้อมูล จากหลายส่วนทั้งจากในชุมชน และในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากสังคมออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในระบบการบริหารการศึกษา จากแนวคิดของทั้งสองท่านนี้ ผู้เขียนได้นำมาผสมผสานนำลงสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังตามแนวคิดนี้ คือการนำทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม มาบูรณาการกับการบริหารแบบเครือข่าย โดยจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองและเครือข่ายชุมชนขึ้นเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานการบริหารจัดการร่วมกัน จากกลุ่มบุคคลทั้งสองกลุ่มในการบริหารเชื่อมต่อ และนำเข้าเครือข่ายการศึกษา เครือข่ายสังคม และเครือข่ายข้อมูลทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร สู่ระบบการจัดการเรียนการสอน การบริหารการศึกษาทั้ง 4 ฝ่ายอย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ

ในส่วนของแนวคิดของนัสมาน ดาโอะ (2563) และการสร้างเครือข่ายหรือการบริหารเครือข่ายร่วมพัฒนาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) มีรายละเอียดแนวการปฏิบัติงานดังนี้คือ 1) ขั้นเตรียมการและแสวงหาผู้ร่วมพัฒนา เป็นการสร้างความตระหนักให้บุคลากรหลักและผู้เกี่ยวข้องหลักของสถานศึกษาในการแสวงหาเครือข่ายที่มีความเข้าใจ นำไปสู่ความสัมพันธ์ในความร่วมมือที่ดี 2) สร้างข้อตกลงและร่วมวางแผน ผู้นำและผู้บริหารของเครือข่ายเห็นความสำคัญและประโยชน์ร่วมกัน และตกลงที่จะร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติงาน 3) ขั้นร่วมดำเนินงานและกำกับติดตามเป็นขั้นตอนสำคัญ ในการนำแผนงานโครงการที่เตรียมการไว้มาปฏิบัติเพื่อสร้างความร่วมมือของเครือข่ายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และ 4) ขั้นทบทวนผลการดำเนินงาน เป็นขั้นนำผลการประเมินมาใช้ในการทบทวน

ปรับปรุงการทำงานร่วมกับเครือข่าย ตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายการศึกษา คือ ต้องมีเป้าหมายร่วมกัน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมในการทำงาน มีความต่อเนื่องของกิจกรรม มีการสนับสนุนทรัพยากร มีการติดต่อสื่อสาร มีผลประโยชน์ร่วมกันในลักษณะที่มีประสิทธิภาพร่วมกัน มีการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง มีนวัตกรรมที่เกิดจากการบริหารงาน การทำงานแบบเครือข่าย และมีการสรุปผลงานร่วมกันอย่างชัดเจน

บทสรุป

จากหลักการและแนวคิดที่กล่าวมานั้น ผู้เขียนได้นำองค์ประกอบที่ 1 คือการบริหารแบบมีส่วนร่วม PM และองค์ประกอบที่ 2 การบริหารแบบเครือข่ายที่ 5 เครือข่าย 1) เครือข่ายการศึกษา 2) เครือข่ายสังคม 3) เครือข่ายชุมชน 4) เครือข่ายผู้ประกอบการ 5) เครือข่ายข้อมูลทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร มาสร้างและนำเสนอเป็นนวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลรูปแบบ PM + 5Ns ซึ่งได้นำไปทดลองใช้จริงในสถานศึกษาของตนเองที่ปฏิบัติงานอยู่ตั้งแต่ปีการศึกษา 2560-2565 โดยนำไปประยุกต์ใช้กับงานการบริหารกลุ่มบริหารงานโรงเรียน 4 ฝ่าย ผลปรากฏว่า มีประสิทธิภาพมาก ในการบริหารจัดการงานของสถานศึกษาเป็นไปได้อย่างรวดเร็วขึ้น การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างมีระบบ ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมขององค์กร เครือข่ายต่างๆ มาร่วมกันคิด เสนอแนวทางร่วมกันแก้ไขปัญหา และนำพาสถานศึกษาผ่านพ้นอุปสรรคอย่างมีประสิทธิภาพเป็นต้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 และกำหนดแนวทางการนำนวัตกรรมการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลรูปแบบ PM + 5Ns ไปใช้จริงในการบริหารการศึกษาในกลุ่มบริหารงานสถานศึกษาทั้ง 4 ฝ่ายดังกล่าวโดยปฏิบัติดังนี้ 1) นำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา 2) กำหนดให้มีการอบรมสัมมนาให้ความรู้เรื่องทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม และการบริหารแบบเครือข่าย กับครูและบุคลากรของสถานศึกษาโดยละเอียด 3) และได้ให้แนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม แก่หัวหน้าฝ่ายทุกฝ่ายในการนำไปใช้ในการบริหารจัดการในส่วนงานของแต่ละฝ่าย เป็นต้นด้านการจัดการเรียนการสอน ให้มีการนำเครือข่ายการบริหารการศึกษาทั้ง 5 เครือข่ายเข้ามาเชื่อมโยงกับงานวิชาการในทุกด้านโดยเสนอ **แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล** ไว้ดังนี้

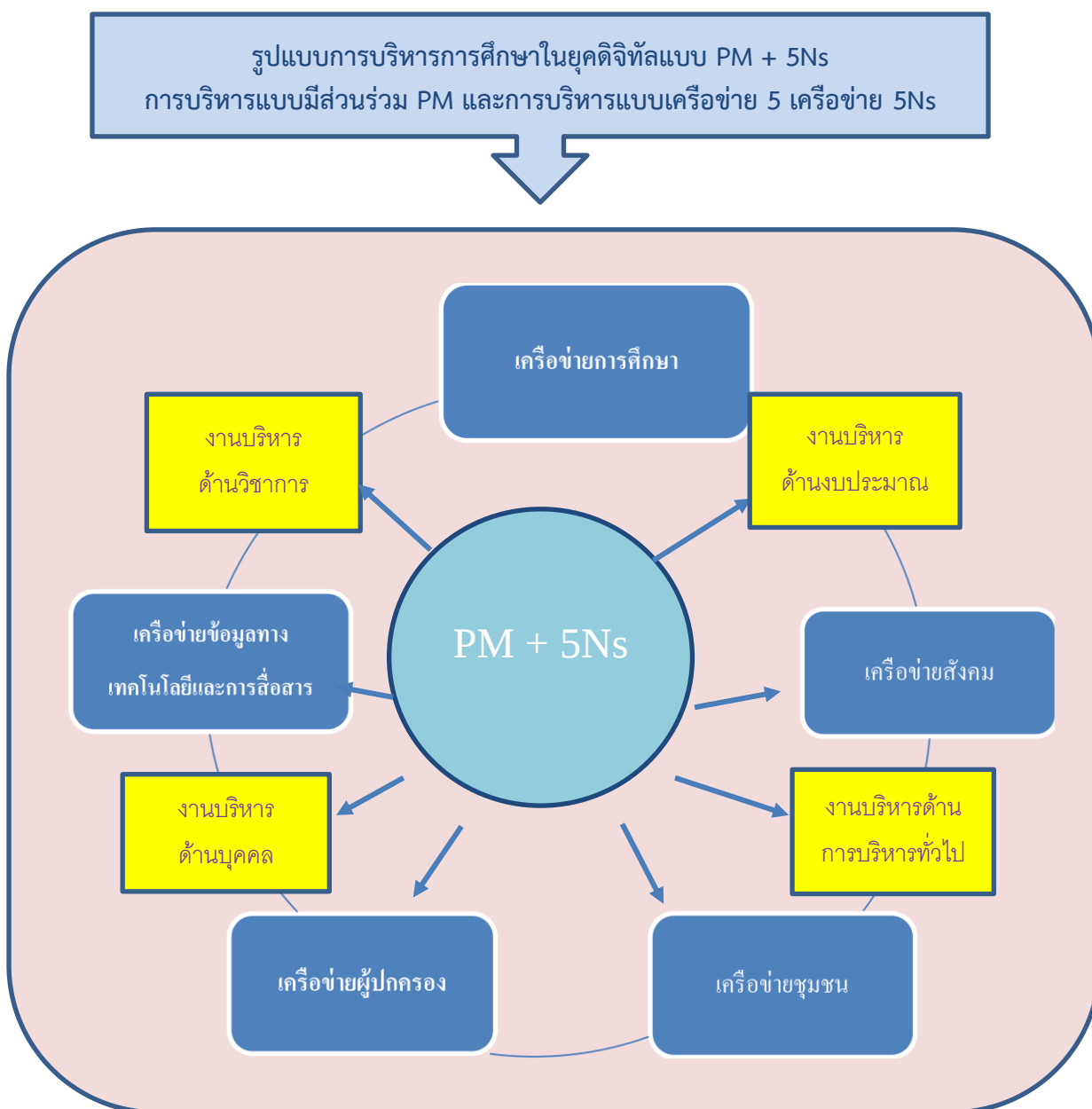
1. ด้านหลักสูตรสถานศึกษาควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับ การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ในโลกยุคดิจิทัล มีการประสานสัมพันธ์กับเครือข่ายผู้ประกอบการ คณะกรรมการบริหารการศึกษา เครือข่ายชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดวางแผนการจัดทำหลักสูตร
2. ด้านกระบวนการเรียนการสอนควรจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) จัดการเรียนการสอนแบบ (Active Learning) จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) มีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และใช้เครือข่ายข้อมูลทางเทคโนโลยีและการสื่อสารเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย มีการใช้สื่อการเรียนการสอนผ่านห้องเรียนแห่งคุณภาพ DLIT, DLTV, YouTube, แพลตฟอร์มการเรียนรู้อัจฉริยะ ใช้แอปพลิเคชันในการสื่อสารมีการประชุมผ่าน ZOOM, Google Meet, ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าผ่านสื่อออนไลน์ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และใช้เครือข่ายการศึกษาผ่านระบบดิจิทัล ในรูปแบบโปรแกรมการสอนต่าง ๆ
4. ด้านการวัดผลประเมินผลควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงในห้องเรียน ให้ความสำคัญกับการสะท้อนกลับ (Feedback) มีการนำโปรแกรมสำเร็จรูปทางเทคโนโลยี เข้ามาช่วยในการวัดผล ประเมินผลและรายงานผลการเรียนผ่านระบบดิจิทัล และผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

แนวทางการบริหารงบประมาณในยุคดิจิทัล ควรมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย และเป็นปัจจุบันในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณบุคลากรทุกฝ่าย ทุกเครือข่ายควรรับทราบข้อมูลร่วมกัน เพื่อให้เกิดการจัดสรร และใช้งบประมาณอย่างรัดกุมเกิดประสิทธิผลสูงสุด สถานศึกษาควรใช้โปรแกรมสำเร็จรูประบบ

ดิจิทัล และอุปกรณ์ที่ทันสมัยทางด้านเทคโนโลยีเข้ามาจัดทำแผนปฏิบัติการด้านงบประมาณ การประเมินผล การรายงานผลการใช้ งบประมาณและผลการดำเนินงาน ในการวิเคราะห์และแปลผลด้านงบประมาณ มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อจัดหา อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา

แนวทางการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล เครื่องมือในการบริหาร Digital HR ณัฐวุฒิ พงศ์สิริ (2563) กล่าวว่า ในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระบบบริหารงาน HR ด้วยตนเอง (Employee Self-Service Online) ระบบการสรรหาและ Branding โดยใช้ Social Media ระบบการเรียนรู้ผ่าน e-Learning มีการปรับระบบและพัฒนาต่อยอดให้เป็น Mobile Application จัดเป็นข้อมูลประเภท HR Big Data ผู้บริหารต้องนำมาจัดให้เป็นระบบโดยใช้ระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศทาง เทคโนโลยีเข้ามาช่วย การสรรหาบุคลากรที่ต้องการทั้งจากภายในและภายนอก นำข้อมูลมาวิเคราะห์และบริหารเป็นรายบุคคล ซึ่งต้องนำมาใช้ควบคู่ไปด้วยกับระบบเครือข่ายสังคมในองค์กร เพื่อสร้างความร่วมมือและผูกพันในองค์กร ควรมี platform ที่บุคลากรสามารถส่งผ่านข้อมูล Feedback และเสนอความคิดเห็นได้ง่ายๆ บันทึกการเข้าทำงานการขาด ลา มาสายเป็นจำนวน ครั้งที่ผู้บริหารในฝ่ายต่างๆ สามารถเข้าดูข้อมูลได้เป็นปัจจุบัน ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะตามแนวคิดของณัฐวุฒิ พงศ์สิริดังนี้คือ 1) สนับสนุนให้พนักงานสามารถนำอุปกรณ์ Notebook Tablet และ Smart Phone ของตนเองมาเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลและ ระบบปฏิบัติการขององค์กร 2) จัดการข้อมูล HR ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถวิเคราะห์และบริหารจัดการได้เป็น รายบุคคล 3) ปรับปรุงระบบบริการพนักงานออนไลน์จาก PC-based เป็นระบบ Mobile-based เพื่อสนับสนุนการทำงานภายใต้ แนวคิด Any Device Anywhere Any Time 4) สนับสนุนการใช้ Social Media เป็นช่องทางการการเรียนรู้และพัฒนาให้ใช้งาน ได้บน Mobile-based 5) จัดระบบการประเมินความสามารถของบุคลากรด้วยเครื่องมือดิจิทัล สามารถใช้ตัวชี้วัดได้อย่างยุติธรรม และตรวจสอบได้ โดยเครื่องมือวัดผล หรือระบบ KPI ซึ่งจะช่วยรักษามาตรฐานที่เท่าเทียมกัน และมีความแม่นยำกว่าการใช้ อารมณ์ความรู้สึก

แนวทางการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล การบริหารทั่วไปเป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุนส่งเสริมการ ปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหาร ครูและบุคลากรควรนำระบบการบริหารจัดการโดยใช้ระบบดิจิทัล จัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี โปรแกรมการใช้งานรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาใช้ เพื่อลดภาระงานและขั้นตอนในการทำงาน รวมทั้งประสานสัมพันธ์กับกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาช่วยในแต่ ละขั้นตอนของการบริหารจัดการดังนี้ 1) การบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินการของ ระบบอินเทอร์เน็ต ให้ครอบคลุมบริเวณพื้นที่โรงเรียนและมีประสิทธิภาพ 2) กำหนดและควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่าง เหมาะสม มีการประสานสัมพันธ์การทำงานของอุปกรณ์ที่เข้ากันได้ ดำเนินการจัดหา ปรับปรุงและพัฒนาอุปกรณ์เทคโนโลยี สารสนเทศพื้นฐานทั้ง hardware และ software และเพียงพอต่อการใช้งาน 3) จัดซื้อโปรแกรม software ที่ถูกลิขสิทธิ์ทั้งใน ห้องเรียนและสำนักงาน จัดซื้อและติดตั้งโปรแกรมป้องกันไวรัสและการโจมตีระบบในอุปกรณ์ เพิ่มความเร็วสัญญาณระบบสาย แล่นและ Wi-Fi ให้มีความเพียงพอต่อความต้องการ 4) มีศูนย์ดูแลในการซ่อมบำรุง จัดหาหรือจัดจ้างเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลและ ซ่อมบำรุงอุปกรณ์ ดำเนินการด้านเทคโนโลยียุคดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ 5) พัฒนาหรือจัดหาโปรแกรมที่ใช้การบริหารจัดการ ข้อมูลสารสนเทศ หรือ ประยุกต์ใช้ Google app ให้ครอบคลุมงานต่าง ๆ เพื่อลดปริมาณการใช้กระดาษ ลดเวลาและขั้นตอนใน การดำเนินงานต่างๆ

ภาพที่ 1 รูปภาพ PM + 5Ns ประยุกต์มาจาก Model การบริหารแบบมีส่วนร่วม PPR-Podded Model เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ ของนายชิงชัย ทิพย์มณฑา ผู้เสนอผลงานนวัตกรรม “หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม” ประจำปี 2560

เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. (16 พฤษภาคม 2550).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 124 ตอนที่ 24 ก หน้า 29-30.

กุลทัต หงษ์ขยางกูร และปรัชญานันท์ เทียงจรรยา. (2560). การสร้างและการบริหารเครือข่ายสถาบันนโยบายสาธารณะ.

สงขลา: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.

- ชิงชัย ทิพย์มณฑา. (2560). “หนึ่งโรงเรียน หนึ่งนวัตกรรม” การบริหารแบบมีส่วนร่วม PPR-Podded Model เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ. สืบค้น 28 ต.ค. 2563, จาก http://www.thaischool1.in.th/_files_school/52100509/workteacher/52100509_1_20180704-140654.pdf
- ณัฐวุฒิ พงศ์สิริ. (2563). HR การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัล. วารสารการบริหารคน. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.khonatwork.com/post/digital-economy-digital-hr>
- ทศพร แสงสว่าง. (2563). แผนยุทธศาสตร์ด้านการจัดการนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2565 และแผนปฏิบัติการประจำปีด้านการจัดการนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด.
- ปณิตา เกตุแก้ว. (2563). ปัจจัยที่ความจำเป็นในการมุ่งสู่การสร้างนวัตกรรม. ในแนวคิดทฤษฎีการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา. การจัดการนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: ดวงมลพับลิชชิง.
- นัสमान ดาโอะ. (2563). จริยธรรมสำหรับผู้บริหารและความเป็นนักบริหารมืออาชีพ. คุรุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พรเทพ เหมรานนท์. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์บัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ (มาตรา 6 พ.ศ. 2542). ราชกิจจานุเบกษา (แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545).
- ภคพร เลิกนอก. (2563). ด้านการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2555). แนวคิด ทฤษฎีและประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีไล ปริกขาร. (2558). นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมบุรณ์ บุศรีรักษ์. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- DOI: https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาและการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศการปรับปรุงแผนการปฏิรูป ประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติโดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ. (ฉบับปรับปรุงราชกิจจานุเบกษาตอนพิเศษ 54 ง. ราชกิจจานุเบกษา. 25 กุมภาพันธ์ 2564).
- สิน งามประโคน. (2562). การบริหารการศึกษา: แนวคิด ทฤษฎีและรูปแบบการบริหารจัดการ. วารสารคุรุศาสตร์ปริทรรศน์, 6(3), 271-283.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (School Management in Digital Era). สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52232/-edu-teaartedu-teaart-teaartdir>
- Cordell, R. (2013). Information literacy and digital literacy: Competing or complementary? *Communication in Information Literacy*, 7(2), 177-183.
- Gilster P. (1997). *Digital literacy*. NY: Wiley.
- Horton, F. W. (2013). *Overview of information literacy resources worldwide*. Paris: UNESCO. International.

Licht, A. H., Tasiopoulou, E. & Wastiau, P. (2017). *Open book of educational innovation*.

Brussels: European Schoolnet.

Massie, J.L. & Douglas, J. (1981). *Management: A Contemporary Introduction* (3rd ed). NJ: Englewood.

Shepherd, J. (2004). What is the digital era?. In *Social and economic transformation in the digital era*. IGI Global.

GRADUATE COLLEGE
Rattanakosin College of Innovation Management

RATTANAKOSIN

COLLEGE OF INNOVATION MANAGEMENT

วิทยาลัยนวัตกรรมจัดการ
มจร. รัตนโกสินทร์

เปิดรับสมัครนักศึกษา

หลักสูตรปริญญาโท	หลักสูตรปริญญาเอก
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (M.B.A.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์	หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต (D.B.A.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์ - วันอาทิตย์
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (M.P.A.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์	หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (D.P.A.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (M.Ed.) เปิดภาคพิเศษ วันเสาร์ - วันอาทิตย์ (เรียนสัปดาห์เว้นสัปดาห์)	หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (Ph.D.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์
หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต (M.M.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์	หลักสูตรการจัดการดุษฎีบัณฑิต (D.M.) เปิดภาคพิเศษ วันอาทิตย์

สามารถสมัครออนไลน์ได้ที่

<https://www.rcim.in.th/>

LINE ติดต่อเลย !
ADD FRIEND

092-442-9000

@rcim.rmutr

@rmutr_rcim_rmutr

การปฏิรูปองคาพยพขององค์กรในระบบราชการไทย

Organizational Structure Reforms in the Thai Bureaucracy System

อิทธิชัย สีดำ

Itthichai Seedam

อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Lecturer of Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

E-mail: itthichai.s@yru.ac.th

Received: Dec 1, 2022; Revised: May 28, 2023; Accepted: May 30, 2023

บทคัดย่อ

เนื่องจากระบบราชการมีขนาดใหญ่ตามอายุที่เพิ่มขึ้น มีการแบ่งโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ที่ซับซ้อน ส่งผลให้มีสายการบังคับบัญชาและการกำกับดูแลหลายชั้น เพราะฉะนั้นการทำงานของระบบราชการจึงมีขั้นตอนมาก ใช้ระยะเวลาดำเนินการนาน ลำช้า นอกจากนี้ด้วยเหตุที่ระบบราชการมีขนาดใหญ่จึงส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถกำกับดูแลการปฏิบัติงานได้อย่างครบถ้วนจนเกิดความเสียหายต่องานและเปิดโอกาสให้มีการทุจริตเกิดขึ้น การขยายตัวของระบบราชการยังเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง จึงส่งผลให้เกิดหน่วยงานขึ้นมามากมายโดยไม่ได้ยุบเลิกหน่วยงานเก่าลง ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ประสบการณ์ในการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรไทยในอดีตเป็นอุทาหรณ์ว่าการปฏิรูปเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และเป็นเรื่องที่ยากต่อการสร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะข้าราชการที่คุ้นเคยกับการปฏิบัติงานตามระบบเดิมมานาน จึงมีผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้สูญเสียผลประโยชน์โดยตรง

ดังนั้นการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรของระบบราชการไทยจึงต้องค่อยเป็นค่อยไปและมีการปรับปรุงในเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) ความสลับซับซ้อนของโครงสร้างองค์กร ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงการแจกแจงตามแนวนอน ได้แก่การแบ่งงานตามความถนัด และการแบ่งงานออกตามแผนงาน และการพิจารณาแจกแจงตามแนวดิ่ง ได้แก่ จำนวนลำดับชั้นการบังคับ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับช่วงการควบคุม
- 2) ความเป็นทางการ จะศึกษาถึงการกำหนดมาตรฐานการทำงาน กฎระเบียบ วิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในองค์กร
- 3) การรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจ จะศึกษาถึงระดับความมากน้อยที่อำนาจจะเป็นทางการในการตัดสินใจเรื่องสำคัญต่าง ๆ อยู่ที่ไหน การปฏิรูปโครงสร้างองค์กรของระบบราชการไทยจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปอย่างแท้จริง รวมถึงจะได้ทราบว่าปัญหาและอุปสรรคของโครงสร้างองค์กรแบบดั้งเดิมมีอะไรบ้าง และถ้าหากว่ามีการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรแบบใหม่จะสามารถช่วยลดปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นได้อย่างไร ดังนั้นแล้วในบทความนี้จะนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรของระบบราชการไทยเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งใช้ทฤษฎีองค์การเป็นฐานในการวิเคราะห์

คำสำคัญ: การปฏิรูป องค์กร ระบบราชการไทย

Abstract

As the bureaucracy becomes larger with increasing time, it had a complex division of structure and roles. This results in a multi-layered chain of command and supervision. Therefore, the work of the bureaucracy has many steps, time consuming, delayed. In addition, due to the large bureaucratic system, the commander is unable to supervise the operations completely. As a result, the work is damaged and there is a chance of corruption. The expansion of the bureaucracy remains uncertain, resulting in a large number of agencies without abolishing the old ones. This has resulted in redundancy in the work between different departments. Experience in reforming Thailand's bureaucratic organizational structure is one example of reform that is subtle

and incomprehensible. In particular, some government officials have been accustomed to the old system for a long time, some are directly affected, and those lose their interest.

Therefore, the organizational restructuring of the Thai bureaucracy must be gradual and improve in the following areas: 1) Complexity of organizational structure which must be considered horizontal distribution such as division of work according to aptitude, division of work according to plans, and vertical differentiation considerations include the number of hierarchical levels, which are related to the span of control. 2) Formality will study the setting of working standards, rules, and procedures in the organization. 3) Centralization and Decentralization, examines the degree to which officials have the power to make important decisions. Reforming the organizational structure of the Thai bureaucracy requires cooperation from all parties involved. To obtain useful information and knowledge, it is necessary to truly transform, as well as to know what the problems and obstacles of the traditional organizational structure are. Therefore, this article will present guidelines reforming Thailand's bureaucratic organizational structure. To make performance more efficient and able to achieve the objectives of the organization. Which uses organizational theory to inform its analyse.

Keywords: Reform, Organization, Thai Bureaucracy

บทนำ

การปฏิรูประบบราชการ (Bureaucratic Reform) เป็นประเด็นทางสังคมการเมืองที่ได้รับการกล่าวถึงมานานกว่า 3 ทศวรรษที่ผ่านมา เพราะนานาประเทศต่างประสบความล้มเหลวจากการอิงอาศัยระบบราชการแบบเก่า ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารรัฐ ซึ่งไม่ยกเว้นทั้งในประเทศที่เป็นการปกครองในระบอบการเมืองใด โดยเฉพาะในซีกการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นให้ระบบการเมืองการปกครองสามารถสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนให้มากขึ้นหรืออย่างน้อยก็มีนัยของการยอมรับบทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของประชาชน อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของโลกธุรกิจและอุตสาหกรรมที่ต้องการความสะดวกและรวดเร็วก็ถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความต้องการระบบการบริหารภาครัฐที่เอื้ออำนวยสิ่งเหล่านี้ให้ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรม การค้าและการลงทุนทั้งธุรกิจในประเทศ (Domestic) และกลุ่มของบริษัทข้ามชาติ หรือบริษัทข้ามชาติ (Multinational Corporation หรือ Multinational Company) เช่นกัน ล้วนต้องการให้ระบบราชการที่แต่เดิมอาจเคยฉีกกักตึงในการสร้างสรรคกิจกรรมทางธุรกิจทั้งในรูปของการผูกขาดและการให้สัมปทานนั้นต่างต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนใหม่ จากการเป็นหุ้นส่วนบนฐานการถือครองทรัพย์สินของรัฐผ่านกฎเกณฑ์และข้อบังคับตามกฎหมาย ไปเป็นผู้สนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อเปิดช่องให้ภาคประชาชน (Civil Society) สามารถก้าวผ่านเข้ามาดูแลทรัพยากรของส่วนรวม เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมด้วยตนเองมากขึ้น การผูกขาดทางการค้าและการลงทุน ซึ่งรวมถึงการให้สัมปทานจึงเป็นเรื่องที่ไม่สามารถปิดกั้นไว้แต่เพียงภาครัฐและภาคเอกชนเหมือนแต่เดิมนั้น การเผชิญหน้าของภาคธุรกิจเอกชนกับภาคประชาชนตลอดระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมาทั้งในสังคมนานาชาติและไทยเอง ล้วนสะท้อนให้เห็นว่าภาคเอกชนพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ และมองว่าการลดบทบาทของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลไกรัฐหรือระบบราชการนั้นจำเป็นต้องแปรเปลี่ยนตามไปด้วย ปรากฏการณ์เหล่านี้สามารถพิจารณาได้จากข่าวสารของการออกมาเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่มีรัฐและเอกชนร่วมมือกัน เช่น โครงการสร้างเขื่อน โครงการสร้างท่อก๊าซ โครงการตั้งเขตอุตสาหกรรม ฯลฯ เป็นต้น (ชาญชัย จิตเรลล่าอาพร, 2558)

แม้การเปลี่ยนแปลงข้างต้นจะผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบราชการตามมาก็ตาม แต่ก็เป็นที่สังเกตว่า การปฏิรูประบบราชการที่เกิดขึ้นในหลายประเทศยังคงอยู่ในช่วงหนึ่งของการปฏิรูประบบราชการ เพราะการปฏิรูประบบราชการเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่นานพอสมควร และผลของการดำเนินการนั้นในบางครั้งก็ไม่อาจแสดงออกมาได้ในระยะเวลาอันสั้นด้วย เช่น กรณีการลดจำนวนบุคลากรภาครัฐนั้นจะพบว่าในช่วงแรกของการดำเนินการจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก

ในการจูงใจให้เกิดการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด (Early Retire) ขณะเดียวกันก็ต้องมีการควบคุมจำนวนบุคลากรไม่ให้เพิ่มมากขึ้น โดยมักต้องฝืนกับสภาพความเป็นจริงของฝ่ายปฏิบัติ ที่มีมุมมองว่าการลดอัตราคือการสูญเสียอำนาจและความสำคัญของหน่วยงานลงไปด้วย การคิดและการปฏิบัตินี้จึงไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่ายและเห็นผลอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้การปฏิรูประบบราชการไทยก็เช่นเดียวกันที่จำเป็นต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ นับตั้งแต่เริ่มต้นการคิดไปจนกระทั่งถึงการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ หากย้อนกลับไปจะพบว่าสภาวะโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในช่วงเปลี่ยนก่อนผ่านทศวรรษ 1980ประเทศในกลุ่ม “Organization of Economic Corporation Development : OECD” ต่างเร่งรัดให้มีการปฏิรูปการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างขนานใหญ่ ทั้งในส่วนของโครงสร้างและแบบแผนการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่ง John Naisbitt (1984) ได้เขียนหนังสือ Megatrends (ค.ศ. 1984) ซึ่งเป็นการทำนายแนวโน้มสำคัญของโลกในอนาคตไว้ 10 ประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงจากสังคมอุตสาหกรรมไปสู่สังคมสารสนเทศ (Industrial Society to Information Society) ซึ่งคนในสังคมจะต้องใช้ความสามารถทางสมอง (Brain Power) แทนการใช้ความสามารถทางกายภาพ (Physical Power) เป็นผลให้องค์กรต้องการแรงงานที่มีความรู้ ความสามารถ สามารถทำงานแบบมืออาชีพ (Professional)
2. การเปลี่ยนแปลงจากเทคโนโลยีอุตสาหกรรมไปสู่เทคโนโลยีขั้นสูง (Forced Technology to High Tech/High Touch)
3. การเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจระดับชาติไปสู่เศรษฐกิจระดับโลก (National Economy to World Economy)
4. การเปลี่ยนแปลงจากการวางแผนระยะสั้นไปสู่การวางแผนระยะยาว (Short-Range Planning to Long-Range Planning) องค์กรจะต้องวางแผนเปลี่ยนจากการวางแผนระยะสั้นไปสู่การวางแผนระยะยาว และนำแนวทางการทำงานเชิงรุกมาใช้
5. การเปลี่ยนแปลงจากการรวมศูนย์อำนาจไปสู่การกระจายอำนาจ (Centralization to Decentralization) การบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสารเปลี่ยนจากบนลงล่าง (Top-Down) มาเป็นล่างขึ้นบน (Bottom-Up) การติดต่อสื่อสารแบบสองทางและกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น
6. การเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาสถาบันไปสู่การพึ่งพาตนเอง (Institutional Help to Self-Help) สถาบันต่างๆ จะต้องพึ่งพาตนเองมากขึ้น
7. การเปลี่ยนแปลงจากประชาธิปไตยแบบตัวแทนไปสู่ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Representative Democracy to Participative Democracy) เนื่องจากประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น จึงต้องการมีส่วนร่วมตรวจสอบการบริหาร อีกทั้งองค์กรของรัฐเปิดโอกาสให้มีการประชาพิจารณ์ (Public Hearing)
8. การเปลี่ยนแปลงจากสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้นไปสู่การทำงานแบบเครือข่าย (Hierarchy to Networking)
9. ศูนย์กลางความเจริญจากตอนเหนือสู่ตอนใต้ (North to South) ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี เคลื่อนย้ายจากตอนเหนือไปสู่ตอนใต้ โดยเฉพาะแถบเอเชียตะวันออกเฉียงจนถึงแอฟริกา
10. การเปลี่ยนแปลงจากหนึ่งทางเลือกไปสู่ทางเลือกหลายทาง (Either/or to Multiple option) การนำแนวคิดทางเลือกสาธารณะ (Public Choice) ซึ่งเป็นแนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการจัดการ เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้บริโภค

ขณะเดียวกันนั้น เมื่อโลกกำลังเคลื่อนตัวไปสู่ศตวรรษที่ 21 นั้น นักวิชาการทั้งหลายต่างมีความเห็นว่าการจัดการราชการโดยใช้รูปแบบองค์กรแบบระบบราชการ (Bureaucracy) มีความไม่เหมาะสมอีกต่อไปที่จะนำมาใช้เป็นรูปแบบของราชการในอนาคต ด้วยเหตุนี้ในหลายประเทศจึงดำเนินการปฏิรูประบบราชการตามแนวกระแสใหม่ของการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่ง Owen Hughes (อ้างใน ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2543) ได้อธิบายว่ามีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านกระบวนการของการบริหารปกครองดังกล่าว ได้แก่ สภาพการแข่งขันระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจกระแสอนุรักษนิยม การต่อต้านรัฐบาลและการกระจายอำนาจ ความสำเร็จของระบบเศรษฐกิจเสรี และความล้มเหลวของระบบวางแผนและควบคุมเศรษฐกิจแบบรวมศูนย์อำนาจหรือระบบสังคมนิยม ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลและระบบราชการ ตลอดจนความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงของภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะพบว่าในช่วงทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา

ได้เกิดรูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการภาครัฐปรากฏขึ้นในประเทศต่างๆ ที่พัฒนาแล้ว อาทิเช่น Managerialism, New Public Management, Market-Based Public Administration, Entrepreneurial Government เป็นต้น อันเป็นแนวคิดที่ล้วนท้าทายกระบวนทัศน์เดิมของการบริหารปกครองที่ยังคงให้ความสำคัญกับรัฐบาลและหน่วยงานราชการในฐานะที่เป็นผู้ดำเนินการจัดหาและส่งมอบสินค้าและบริการสาธารณะต่างๆ แก่ประชาชนโดยทั้งสิ้น

โดยรูปแบบใหม่นี้ต่างให้ความสำคัญต่อสัมฤทธิ์ผลของการบริหารจัดการ และความรับผิดชอบต่อผลงานของผู้บริหาร โดยจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การและเป้าหมายของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจนในรูปตัวชี้วัดผลงาน (Key Performance Indicators) เพื่อทำการตรวจสอบและวัดผลสำเร็จและให้รางวัลตอบแทนตามผลงาน ในขณะที่เดียวกันจะพยายามให้ความมีอิสระและยืดหยุ่นทางด้านการบริหารจัดการ โดยเฉพาะเรื่องรูปแบบการจัดโครงสร้างองค์การและการใช้ทรัพยากรทางการเงินและบุคลากร นอกจากนี้ยังพยายามเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลและระบบราชการจากเดิมที่เป็นผู้ปฏิบัติและดำเนินงานเองโดยตรงไปสู่การเป็นผู้กำกับ ช่วยเหลือ ร่วมมือ สนับสนุนและส่งเสริมให้กลไกตลาด ภาคเอกชน องค์กรประชาสังคม ชุมชน และประชาชนสามารถเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการแทน อันจะนำไปสู่การโอนถ่ายภารกิจ รวมทั้งการลดขนาดและจำกัดบทบาทหน้าที่ของภาครัฐให้เล็กลงในท้ายที่สุด

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าองค์กรของภาครัฐจำเป็นต้องมีขนาดที่เล็กลง เพื่อที่จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และมีศักยภาพในการแข่งขัน ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ทว่าระบบราชการไทยเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่ และเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคนในประเทศ เพราะฉะนั้นขอบเขตในการบริหารราชการหรือจัดบริการสาธารณะก็มีขอบเขตที่กว้างขวาง เพราะฉะนั้นในการบริหารงานจึงประสบปัญหาหรืออุปสรรคหลายประการ อาทิเช่น ปัญหาเชิงโครงสร้าง ปัญหาความล่าช้าในการบริหารงาน ปัญหาระบบอุปถัมภ์ และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไป เพื่อนำไปสู่การบริหารราชการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของประชาชนในประเทศ ดังนั้นบทความนี้จะทำการกล่าวถึงภาพรวมปัญหาอุปสรรคของโครงสร้างระบบราชการไทยรวมถึงเสนอแนะโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมสำหรับระบบราชการไทย

ปัญหาจากการจัดโครงสร้างและองค์ประกอบของโครงสร้างองค์การของระบบราชการไทย

การจัดโครงสร้างขององค์การในระบบราชการไทยส่วนใหญ่จะยึดการจัดโครงสร้างองค์การตามแนวทางของ Max Weber เต็มไปด้วยกฎระเบียบ ทำให้งานล่าช้า เข้าขามเย็นขาม เผชิญต่อการเปลี่ยนแปลง แต่ในขณะเดียวกันผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจอาจจะคิดว่าการจัดโครงสร้างองค์การแบบนี้สามารถเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่ช่วยในการแบ่งงานกันทำ สั่งการและประสานกิจกรรมต่างๆ ในองค์การได้ง่าย โดยสาระของการจัดโครงสร้างองค์การแบบขนาดใหญ่ตามแนวทางของเวเบอร์ ก็คือ (Weber, 1947)

1. การแบ่งงานกันทำตามหน้าที่
2. มีการระบุอำนาจหน้าที่สำหรับตำแหน่งต่าง ๆ อย่างชัดเจนอันแสดงถึงขั้นสายการบังคับบัญชา
3. มีความเป็นทางการและมีกฎระเบียบมากเพื่อให้เกิดเอกภาพในการทำงานและควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในองค์การ
4. การทำงานโดยไม่ถือความสัมพันธ์ส่วนตัว
5. การคัดเลือก บรรจุแต่งตั้ง และการเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นไปตามหลักคุณธรรมโดยคำนึงถึงความสามารถและทักษะในการทำงานเป็นสำคัญ
6. การว่าจ้างบุคลากรเข้าทำงานถือเป็นอาชีพหนึ่งและมีระบบประกันตำแหน่งในองค์การไว้ให้
7. แยกชีวิตส่วนตัวออกจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานออกจากกันโดยเด็ดขาด

ดังนั้นเมื่อหลักการของ Max Weber กล้ามาแบบนี้ ทำให้ผู้บริหาร ผู้นำองค์กร หรือผู้มีอำนาจในระบบราชการไทยหลงคิดว่าการจัดโครงสร้างองค์กรลักษณะนี้เป็นองค์กรที่มีเหตุผล และมีประสิทธิภาพมากที่สุดเพราะเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้ระบุอย่างชัดเจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ตำแหน่งต่าง ๆ ได้รับการจัดเอาไว้ตามชั้นการบังคับบัญชาจากสูงลงมาต่ำ ซึ่งรวมทั้งอำนาจหน้าที่จะลดหลั่นกันลงมาตามลำดับชั้นการบังคับบัญชาเช่นกัน และที่สำคัญที่สุดความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ต่าง ๆ จะไม่เกิดขึ้น เพราะทุกคนเป็นกลางทางการเมืองและคิดเรื่องส่วนตัวออกจากเรื่องงานโดยเด็ดขาดซึ่งเท่ากับไม่มีเรื่องของการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งสิ้น ซึ่งโครงสร้างองค์กรแบบนี้สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ แต่ในความเป็นจริงแล้วมันไม่สามารถที่จะเกิดขึ้นจริงได้ ดังนั้นเมื่อมีการจัดองค์กรในลักษณะนี้ จึงก่อให้เกิดปัญหาในระบบราชการไทย ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องการบิดเบือนเป้าหมาย ในการทำงานในแต่ละขั้นตอนหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ตามภารกิจขององค์กรนั้นมักมีกฎระเบียบที่มากมาย จนบางครั้งทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีการการคำนึงถึงกฎระเบียบ มากกว่า เป้าหมายขององค์กรโดยรวม ซึ่งได้แก่ ความมีเหตุผล ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร และผลประโยชน์ของประชาชน หรือผลประโยชน์สาธารณะ ซึ่งการยึดกฎระเบียบในความเข้าใจของผู้บริหารองค์กรภาครัฐอาจจะคิดว่าจะช่วยให้การทำงานมีขั้นตอน บุคลากรทำงานตามกฎระเบียบมี ทำให้การทำงานราบรื่น แต่มันก็ก่อให้เกิดปัญหาที่คือ กฎ ระเบียบ ไม่สามารถที่จะกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้น ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ ได้แก่

Merton (1940) กล่าวว่า การที่องค์กรยังที่กฎเกณฑ์มาตรฐานการทำงานและระเบียบแบบแผนมากเกินไป ทำให้องค์กรขาดความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ซึ่งในที่สุดผู้ปฏิบัติงานจะมุ่งเน้นให้การทำงานทุกอย่างเป็นไปตามกฎเกณฑ์มากกว่าต้องการให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายขององค์กร

Phillip Selznick (1949) เป็นอีกผู้หนึ่งที่โจมตีต้องการแบบระบบราชการ ในเรื่องของการบิดเบือนเป้าหมาย โดยเน้นที่การแจกแจงหน้าที่ออกไปตามหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งในที่สุดสมาชิกในหน่วยงานต่าง ๆ จะเห็นความสำคัญในการบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานที่ตนสังกัดมากกว่าเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยรวม

Alvin Gouldner (1954) กล่าวว่า กฎระเบียบต่าง ๆ จะทำให้คนมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่พึงปรารถนาต่อองค์กร การมีกฎระเบียบมากมายเกินไปคนจะทำงานเท่าที่เห็นว่าเพียงพอแก่การไม่ถูกลงโทษ และไม่พยายามทำงานด้วยความสามารถเต็มที่ที่ควรจะทำได้

Thomson (1961) เห็นอันตรายของกฎระเบียบ ข้อบังคับ ในองค์กรแบบระบบราชการว่าจะทำให้คนรู้สึกไม่ปลอดภัยในการแสดงหรือกระทำที่ผิดแผกไปจากระเบียบ ดังนั้นคนมักมีพฤติกรรมแบบเฉื่อยชา ยึดติดกับกฎระเบียบขององค์กร สมาชิกในองค์กรจะหันมาปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัด เพื่อปกป้องตนเองจากการถูกลงโทษถ้าเกิดความผิดพลาดนี้ขึ้นภายหลังการปฏิบัติงานนอกเหนือที่กำหนด เพื่อความปลอดภัยในตำแหน่งหน้าที่การงานจึงพยายามปฏิบัติตามกฎให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. ปัญหาเรื่องการใช้ระเบียบข้อบังคับในสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม การมีกฎระเบียบมากเกินไปทำให้ องค์กรภาครัฐที่มีหน้าที่สำคัญคือการดูแลทุกข์สุขของประชาชน บางครั้งเกิดปัญหาการดำเนินงานที่ล่าช้า เนื่องจากติดกฎระเบียบ และขั้นตอนที่จะต้องดำเนินการจำนวนมาก ซึ่งในบางสถานการณ์การทำงานล่าช้าอาจจะหมายถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ในเรื่องนี้ Merton และ May ให้ความคิดเห็นว่าการที่องค์กรได้เน้นการปฏิบัติตามระเบียบมากจนคนเกิดความเคยชินในการทำงานวิธีเดิมแต่เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ต้องการการตอบสนองที่แปลกไปจากเดิมแต่สมาชิกกลับใช้วิธีการทำงานรูปแบบเดิม ทำให้การทำงานและผลลัพธ์ที่ออกมาไม่สอดคล้องต่อความต้องการหรือไม่ทันต่อระยะเวลาที่มีอย่างจำกัด (Merton, 1940)

3. ไม่ก่อให้เกิดการประสานงานกันในองค์กร การที่ในองค์กรภาครัฐมีหน่วยงานภายในที่มากจนเกินไป ทำให้ต่างคนต่างทำงานของตนเองเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานตนเอง

4. การรวมอำนาจการตัดสินใจ จะเห็นได้ว่าปัจจุบันโครงสร้างองค์กรภาครัฐมีการกระจายอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติงานมากขึ้นแต่ก็ไม่ใช่ว่าการให้อำนาจแบบเบ็ดเสร็จ ถึงอย่างไรก็ตามอำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายก็ยังอยู่กับผู้บริหารสูงสุดอยู่ดี ทำให้ในบางครั้งเมื่อผู้บริหารไม่อยู่หรือภารกิจบางอย่างก็ไม่สามารถที่จะดำเนินต่อไปทำให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อภาคส่วนต่าง ๆ โดยในเรื่องของการรวมอำนาจ Argyris (1957) เสนอความคิดเห็นว่า องค์กรแบบระบบราชการอำนาจให้ผู้บริหารสูงสุด

รวมอำนาจการตัดสินใจต่าง ๆ ไว้ที่บุคคลระดับอาวุโสขององค์กรเท่านั้น ด้วยที่องค์กรมีกฎเกณฑ์มากไม่เปิดโอกาสให้ระดับล่างล่างได้ใช้ดุลยพินิจตัดสินใจได้เลยและการติดต่อสั่งการต้องเป็นไปตามลำดับขั้นการบังคับบัญชานั่นเอง

ทั้งนี้รูปแบบโครงสร้างองค์กรภาครัฐหรือระบบราชการของไทยยังมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ใช้หลักการจัดโครงสร้างแบบองค์ระบบราชการแบบเครื่องจักรกล (Machine Bureaucracy) ของ Henry Mintzberg มองในภาพรวมโครงสร้างนี้เป็นผลพวงที่ได้มาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม จากงานที่มีการแบ่งกันไปตามหน้าที่จนเกิดความชำนาญในหน้าที่รับผิดชอบ และสามารถกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานได้ เป็นโครงสร้างองค์กรที่ใกล้เคียง Max Weber อธิบายไว้มากที่สุด ซึ่งมีลักษณะเด่นที่สำคัญคือมีการทำงานตามกฎระเบียบ มาตรฐานกระบวนการทำงานที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน กำหนดถึงช่องทางในการสื่อสารตามสายการบังคับบัญชาและมีการกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน องค์กรในลักษณะประเภทนี้ลักษณะการทำงานจะซ้ำซากจำเจ งานได้ถูกแจกแจงไปตามหน้าที่ โดยมีการรวมอำนาจตัดสินใจไว้ตามลำดับขั้นการบังคับบัญชา ทั้งนี้ได้แบ่งแยกหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ (Line) และฝ่ายช่วยเหลือออกจากกันโดยเด็ดขาดไม่เกี่ยวข้องกัน ฝ่ายช่วยเหลือสนับสนุน (Staff) ได้แก่ นักวิเคราะห์งานเพื่อสร้างมาตรฐานการทำงานที่ดี ทั้งนี้องค์กรมีผู้บริหารระดับกลาง (Middle Line) คอยประสานงานทั้งหมดเข้าด้วยกัน (Mintzberg, 1993) ซึ่งการจัดโครงสร้างแบบนี้อาจจะก่อให้เกิดข้อเสีย คือ

1. เต็มไปด้วยการควบคุม เพื่อลดการเสี่ยงต่อความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นและทำให้งานหยุดชะงัก ดำเนินการไม่สะดวก เกิดการเบี่ยงเบนในพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานรู้สึกวางเฉยและเย็นชาไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ เน้นที่วิธีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์มากกว่ามุ่งเน้นการให้ผลของงาน

2. กำหนดนโยบายจากบนลงล่าง เน้นทำแผนปฏิบัติการโดยผ่านมาตามสายการบังคับบัญชาทำให้เสียเวลาในการติดต่อสื่อสารสั่งการ จึงเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง ไม่ซับซ้อน แต่ปัจจุบันความต้องการของประชาชนหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น และในแต่ละวันสภาพแวดล้อมภายนอกก็มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การที่องค์กรภาครัฐยังมีการจัดโครงสร้างองค์กร แบบเดิมจะไม่สามารถดำเนินการได้ภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กรในปัจจุบัน

3. การจัดโครงสร้างขององค์กรภาครัฐ โดยการแบ่งงานออกไปตามหน้าที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานภายใน และเห็นความสำคัญของหน่วยงานตนเองเหนือส่วนอื่นๆขององค์กรหรือองค์กรโดยรวม ทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกตามหน้าที่ยากแก่การประสานงานในที่สุด

จากปัญหาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าปัญหาสำคัญของระบบราชการของไทยแบบดั้งเดิม ก็คือ ขนาดขององค์กรระบบราชการที่มีอายุเพิ่มมากขึ้นก็จะมีขนาดใหญ่และมีการแบ่งโครงสร้างองค์กรและบทบาทหน้าที่ที่ซับซ้อน ทำให้มีสายการบังคับบัญชาและมีการกำกับดูแลหลายชั้น ส่งผลให้การทำงานของระบบราชการมีขั้นตอนมาก ทำงานล่าช้า และเกิดความสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็นจากขนาดขององค์กรระบบราชการนั้น ๆ ทำให้ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถกำกับดูแลได้อย่างครบถ้วน ทัวถึงและรอบคอบก่อให้เกิดความบกพร่องต่องาน และการทุจริตและประพฤติมิชอบ และการจัดโครงสร้างองค์กรระบบราชการเป็นรูปปิรามิดบางกรณีมักพบว่าหน่วยงานในระดับล่างและระดับปฏิบัติมีความสับสน ความซ้ำซ้อนของบทบาทหน้าที่ ส่งผลให้เกิดการเกี่ยงงานเพื่อปิดความรับผิดชอบ หรือเกิดการทำงานซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนระหว่างบทบาทของหน่วยงานในระดับล่างและระดับปฏิบัติของระบบราชการ

ปฏิรูปโครงสร้างองค์กรของระบบราชการไทยใครบ้างที่ได้ประโยชน์

ถ้าหากมีการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรของระบบราชการอย่างจริงจัง จะพบว่ามันก่อให้เกิดผลประโยชน์ในทางบวกอย่างมากมาย จากที่ได้กล่าวไปแล้ว ซึ่งส่วนนี้จะทำการอธิบายเพิ่มเติมว่า เมื่อระบบราชการของได้มีโครงสร้างองค์กรแบบใหม่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไรบ้าง

- ปฏิรูปโครงสร้างองค์กรที่ถูกทิศทางจะทำให้ระบบราชการมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มีศักยภาพและสมรรถนะสูงในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ประเทศไทยโดยรวมมีความสามารถในการแข่งขัน มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดย

เฉพาะงานการทบทวนบทบาทภารกิจ ในภาพรวมของทุกกระทรวงพร้อมกันจะต้องได้คำนึงถึงบทบาทของภาครัฐ ตามรัฐธรรมนูญ ที่ให้ภาครัฐทำเฉพาะเรื่องจำเป็นเท่านั้น และจะสนับสนุนให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในระบบเศรษฐกิจเสรี และกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและภาคประชาชน ทำให้ได้โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของภาครัฐ สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

- มีระบบราชการเป็นกลไกการกำกับดูแลที่ดี ซึ่งสามารถสร้างความเป็นธรรมและความสงบสุขในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน
- การมีระบบบริหารราชการที่ดีจะทำให้ประเทศสามารถคลี่คลายแก้ไขปัญหาวิกฤตต่าง ๆ และปัญหาสังคมได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

- การปรับบทบาทภารกิจและโครงสร้างองค์กรระบบราชการใหม่จะทำให้ระบบราชการมีความ กระชับ ชัดเจน และเป็นเอกภาพในการบริหารงานและการให้บริการมากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้ลดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานราชการประหยัดงบประมาณในระยะยาว หน่วยงานราชการแต่ละหน่วยมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน การจัดสรรทรัพยากร การวัดผลงาน และการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลมีความสะดวก และมีความชัดเจนมากขึ้นกว่าในอดีต การปรับบทบาทของหน่วยงานราชการให้ทำบทบาทหลักและลดละเลิกภารกิจที่ไม่จำเป็น มอบหมายภารกิจที่ท้องถิ่นและภาคเอกชนสามารถดำเนินการได้ให้องค์กรเหล่านั้นดำเนินการ จะทำให้ภาคราชการส่วนกลางเน้นการทำงานด้านนโยบายอย่างจริงจัง ทำงานเชิงคุณภาพ และจะมีขนาดเล็กลงได้ในอนาคต มีหน่วยงานใหม่ ๆ มาดูแลภารกิจหลักที่สำคัญของประเทศในสังคมยุคใหม่

- ในอนาคตหากระบบราชการมีความสุจริตโปร่งใสควบคู่ไปกับศักยภาพสมรรถนะสูงจะมีส่วนในการสร้างความมั่นใจให้ภาคเอกชนทั้งภายในและนอกประเทศ ประเทศไทยจะได้รับการยอมรับจากประชาคมโลกมากขึ้นว่าเป็นประเทศที่มีการบริหารจัดการของภาครัฐที่ดี โปร่งใส น่าเชื่อถือ และเป็นประเทศที่มีการทุจริตน้อยเป็นที่ยอมรับได้ ซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในการลงทุน การท่องเที่ยว และการเจรจาในเวทีโลก

ข้อเสนอแนะในการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรในระบบราชการไทย

จากปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างองค์กรของระบบราชการสามารถสรุปได้ 3 ประเด็นคือ ความสลับซับซ้อนของโครงสร้างองค์กร (Complexity) ความเป็นทางการ (Formalization) และการรวมอำนาจ (Centralization) และการกระจายอำนาจ (Decentralization) ดังนั้นถ้าหากจะทำให้ระบบราชการไทยมีโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงสามารถปรับตัวเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีประสิทธิภาพในการทำงาน จะต้องมีการปรับปรุงทั้ง 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความสลับซับซ้อนของโครงสร้างองค์กร (Complexity) ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงการแจกแจงตามความเหมาะสม โดยทั้งนี้จะต้องปลูกฝังให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ตระหนักว่าตนเองมีหน้าที่ทำอะไรและเพื่อใคร โดยการปรับปรุงงานมีความมุ่งหมายเพื่อบริการประชาชน และก่อให้เกิดผลตามมาคือประโยชน์ของประชาชน โดยการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรระบบราชการจะมีการปรับโครงสร้างในแนวตั้ง โดยแบ่งเป็นภารกิจและทรัพยากรต่าง ทำให้ข้าราชการผู้ปฏิบัติงานสนใจเฉพาะหน้าที่ของตน ในขณะที่ประชาชนต้องการบริการของระบบราชการในแง่ของคุณภาพ ต้นทุนต่ำ และรวดเร็ว และที่สำคัญ คือ เปลี่ยนแปลงกระบวนการของงาน (Work Process) จากแนวตั้งเป็นแนวนอน ให้งานเคลื่อนที่ในแนวนอน ตัดหน้าที่ต่าง ๆ ที่ต้องประสานข้ามหน่วยงานระหว่างกันออกไป และที่สำคัญจะต้องมีการรวบรวมหน่วยงานที่ซ้ำซ้อนกันหรือมีหน้าที่คล้ายกันไว้ด้วยกัน

2. ความเป็นทางการ (Formalization) จะศึกษาถึงการกำหนดมาตรฐานการทำงาน กฎระเบียบ วิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ ในองค์กร การมีกฎระเบียบที่มากจนเกินไปบางครั้งก็อาจจะปิดกั้นความคิดวิเคราะห์ของข้าราชการหรือคนในองค์กร เนื่องจากไม่สามารถที่จะทำอะไรที่นอกเหนือจากกฎระเบียบได้ จนในบางครั้งทำให้เกิดความเสียหายได้ เนื่องจากแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ล่าช้า ซึ่งกฎระเบียบของระบบราชการของไทยที่ระบุไปหมดทุกเรื่อง ทุกกระบวนการของการทำงานส่งผลให้ข้าราชการไทยเป็นข้าราชการที่มีความนิ่งเฉย ขาดความกระตือรือร้น เนื่องจากมีการทำงานที่ไม่มีความท้าทายและไม่ได้ตัดสินใจด้วยตัวเอง ขอบังคับ หรือกฎระเบียบจำนวนมากไม่น้อยสร้างความไม่คล่องตัวในการทำงาน บางข้อทำให้คนอยู่ในองค์กรด้วยความหวาดระแวง กลัวการทำผิด และที่ร้ายกว่านั้นผู้ที่ใช้กฎระเบียบจะใช้อย่างไร หัวหน้างานบางคนใช้กฎระเบียบเป็นเครื่องมือในการจ้องจับผิด

ลูกน้อง ใช้เพื่อการแสดงอำนาจเหนือกว่า บางข้อหรืออาจจะหลายข้อก็เขียนตาม ๆ กันมา โดยที่ไม่ได้ตั้งคำถามก่อนเขียนว่า "เขียนขึ้นมาแล้วจะสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายองค์กรอย่างไร" ซึ่งสามารถที่จะแก้ไขได้โดย ลดจำนวนกฎระเบียบในเรื่องต่าง ๆ ให้น้อยลง แต่ให้ใช้กระบวนการความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการคือการมีเจ้าภาพที่จะแก้ไขปัญหาในหน่วยงานต่าง ๆ โดยที่แต่ละภารกิจก็ให้ออกกฎหมายเฉพาะในแต่ละภารกิจเมื่อสิ้นสุดภารกิจ กฎหมายหรือกฎระเบียบเหล่านั้นก็ยกเลิกไป การมีเจ้าภาพในการตัดสินใจและการมีเจ้าภาพในการคิดวิเคราะห์และทำหน้าที่ในเรื่องที่ตนรับผิดชอบอย่างจริงจังในลักษณะ "รู้จริง ทำจริง" และสิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้ทุกส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลงานที่เป็นรูปธรรม และมีการทำสัญญาข้อตกลงในการปฏิบัติงานกันเป็นลำดับขั้น จากผู้บริหารสูงสุดคือ เจ้ากระทรวง เรียงลงมาถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่าง วิธีนี้จะทำให้ข้าราชการทุกคนรู้เป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน และต้องรับผิดชอบต่อเป้าหมายที่ได้ทำข้อตกลงไว้ มีการประเมินผลงานอย่างเป็นระบบ

3. การรวมอำนาจ (Centralization) และการกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยจะดูว่าอำนาจอย่างเป็นทางการในการตัดสินใจเรื่องสำคัญต่าง ๆ อยู่ที่ใด การทำงานของข้าราชการขาดความกระตือรือร้น เคยชินต่อการทำงานตามระเบียบกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องทำให้ขาดความสมบูรณ์ต่อการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน ดังจะเห็นได้จากแม้การบริหารงานของระบบราชการจะมีการจำแนกเป็น ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น แต่การบริหารงานของระบบราชการทั้ง 3 ส่วนยังรวมอำนาจการตัดสินใจไว้ที่ราชการบริหารส่วนกลางเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรงบประมาณและการบริหารบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการบริหารงาน ในบางครั้งการทำงานมีอุปสรรคที่มาจาก การรวมอำนาจ เนื่องจากผู้บังคับบัญชาในระดับสูงไม่มีความเข้าใจครอบคลุมทุกเรื่องของภารกิจในองค์กร จนในบางครั้งทำให้เกิดการตัดสินใจในที่ผิดพลาด และเกิดความล่าช้า เนื่องจากการทำงานรวมศูนย์จะต้องเป็นไปตามขั้นตอนจากบนลงล่าง ซึ่งก็ให้เกิดผลเสียอย่างมากมาย ดังนั้นสิ่งที่สมควรที่จะทำก็คือ การทำงานแบบมีส่วนร่วม (Participatory Working) โดยเป็นการพยายามแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคุณค่าของข้าราชการ ที่ข้าราชการจะสามารถมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำงานและแสดงให้เห็นถึงศักยภาพปัญหาของตน และความร่วมมือกันในหน่วยงานของตนในการบริหารหรือดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ขององค์กรทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม แทนที่จะเป็นผู้ที่คอยรับฟังคำสั่งและดำเนินการตามคำสั่งเพียงอย่างเดียว โดยทั้งนี้ผู้บังคับบัญชาจะต้องพยายามกระตุ้นให้ข้าราชการมีจิตสำนึกและกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมเช่นเดียวกัน เพราะการที่วัฒนธรรมองค์การการทำงานตามคำสั่งได้ถูกปลูกฝังมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานทำให้ข้าราชการยังปรับตัวไม่ได้ สนับสนุนให้มีการริเริ่มการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับงานที่ตนเองได้ทำรวมถึงบอกปัญหาอุปสรรคในการทำงาน ตลอดจนให้เสนอกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาของตนเองให้มีประสิทธิภาพว่าทำไมผู้บังคับบัญชาถึงต้องไว้วางใจให้ข้าราชการคนนั้นมียอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องงานที่ตนเองได้ดำเนินการอยู่

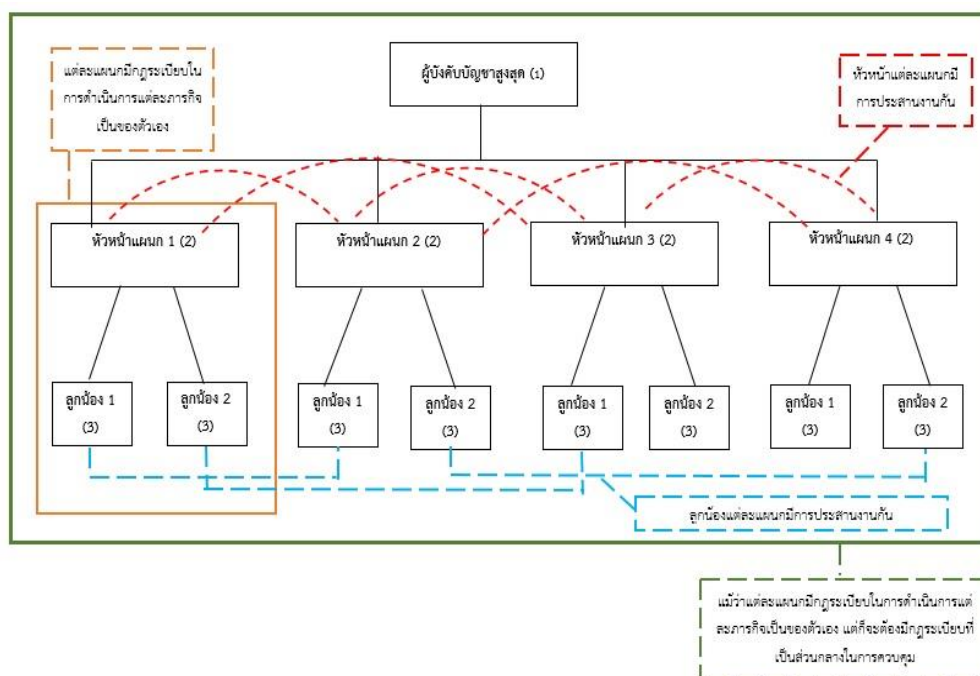
แม้ว่าการกระจายอำนาจจะเป็นสิ่งที่ดี แต่เราก็ควรจะต้องระวังในสิ่งดังต่อไปนี้

1. จะต้องสร้างเข้าใจระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ได้รับมอบอำนาจการตัดสินใจ ดังนั้นการมอบอำนาจงานจะต้องกำหนดขอบเขตของอำนาจ ความรับผิดชอบและระยะเวลาการปฏิบัติงาน ตลอดจนระบุถึงอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการยอมรับจากทั้งสองฝ่าย

2. จะต้องไม่เกิดความสับสนในการมอบอำนาจ ผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารระดับกลางจะต้องมีความเข้าใจขอบเขตการมอบหมายอำนาจให้เหมาะสมตามเนื้อหาของงานที่ข้าราชการได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี จึงจะไม่ก่อให้เกิดความสับสน

3. การมอบอำนาจจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม การมอบอำนาจโดยไม่ได้พิจารณาความเหมาะสมและความสามารถของผู้รับมอบหมายอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถของแต่ละบุคคลมีจำกัด ดังนั้นก่อนมอบหมายอำนาจจะต้องมีการวิเคราะห์ถึงความยากง่ายของงาน ความสามารถของผู้ที่ได้รับมอบหมายและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของบุคคลนั้นในระยะเวลาของการทำงาน

ดังนั้นจากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น รูปแบบโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมกับระบบราชการของไทยเป็นอย่างไร จะสร้างเป็นแผนภูมิให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวอย่างโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมในระบบราชการของไทย

ที่มา: ผู้เขียนบทความ

1. ผู้บังคับบัญชา (1) ทำหน้าที่ควบคุมในเรื่องที่จำเป็นและสำคัญในองค์กรเท่านั้น โดยงานในด้านภารกิจต่าง ๆ จะต้องกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังหัวหน้าแผนกต่าง ๆ
2. หัวหน้าแผนก (2) ทำหน้าที่ตัดสินใจในภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา โดยทั้งนี้เป้นแค่เพียงผู้ตัดสินใจในขั้นตอนสุดท้ายของภารกิจนั้น ๆ และดูภาพรวมของการทำงานในแต่ละภารกิจ
3. ลูกน้องหรือผู้ปฏิบัติงาน (3) ทำหน้าที่ในการดำเนินภารกิจต่าง ๆ ของหน่วยงานให้บรรลุผล โดยทั้งนี้จะมีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ตามที่ได้ตกลงกันกับหัวหน้าแผนก แต่ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องตระหนักว่าถ้าเกิดเหตุที่ไม่คาดคิดในการดำเนินภารกิจ จะต้องปรึกษาหัวหน้าแผนกโดยทันทีเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และไม่ควรที่จะใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายเกิดข้อขัดข้องของตน
4. ในการดำเนินงานในแต่ละภารกิจให้แต่ละแผนกกำหนดกฎระเบียบเอง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานแต่ละภารกิจ และเมื่อภารกิจบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ กฎระเบียบเหล่านั้นก็ให้มีการยกเลิก
5. ถึงแม้ว่าจะมีกฎระเบียบในการดำเนินงานในแต่ละภารกิจ แต่ก็จำเป็นจะต้องมีกฎระเบียบส่วนรวมเพื่อให้การทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายประสานกันและมีประสิทธิภาพ

ทิศทางในการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรในระบบราชการไทยในอนาคต

รูปแบบที่ 1: การปรับโครงสร้างองค์กรเชิงลดขนาด

ในปัจจุบันมักจะพบว่าหน่วยงานย่อยภายในองค์กรราชการของประเทศไทยจะมีมากเกินไปเนื่องจากภารกิจของหน่วยงานราชการมีหลากหลาย ดังนั้นจึงส่งผลให้เกิดหน่วยงานย่อยไปตามภารกิจต่าง ๆ ซึ่งถือว่ามากเกินไปจนความจำเป็น ซึ่งจะส่งผลอื่น ๆ ตามมา เช่น งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน บุคลากรมีไม่เพียงพอ และจำนวนหน่วยงานย่อยที่มากเกินไปทำให้เกิดการควบคุมหรือการบริหารจัดการยากขึ้น ดังนั้นแล้วถ้าหากจะทำให้องค์กรในระบบราชการไทยมีประสิทธิภาพจะต้องเป็นโครงสร้างที่ยืดหยุ่นได้เป็นองค์กรเล็กไม่ต้องใหญ่ แต่ถ้าหากจะทำการลดขนาดขององค์กรหรือโครงสร้างองค์กรให้มีขนาดเล็กลง

จะต้องมีการวิเคราะห์อย่างรอบคอบโดยที่ผู้บริหารรวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนจะต้องมีการศึกษาภารกิจหรือหน้าที่ของหน่วยงานอย่างละเอียดว่ามีภารกิจใดบ้างที่เป็นภารกิจหลัก และภารกิจในแต่ละหน่วยงานย่อยภายในมีอะไรที่มันทับซ้อนกันบ้าง จากนั้นค่อยมาวิเคราะห์โครงสร้างองค์กรว่าควรที่จะมีหน่วยงานย่อยใดบ้างที่ยังจำเป็นต้องคงอยู่ โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือจำนวนบุคลากร เพราะสิ่งที่เป็นปัญหาใหญ่ขององค์กรระบบราชการไทยคือจำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอในการทำงาน

รูปแบบที่ 2 : ต้องมีการจัดตั้งโครงสร้างองค์กรแบบ Matrix

เพื่อที่จะดำเนินงานตามภารกิจพิเศษที่ได้รับมอบหมายที่ไม่ใช่งานประจำขององค์กร ซึ่งถ้าหากมีการจัดโครงสร้างองค์กรแบบ Matrix มันสามารถทำให้ภารกิจดำเนินการแล้วเสร็จได้ตามระยะเวลา ทั้งนี้ยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับบุคลากรขององค์กรอีกด้วย โดยทั้งนี้มันมีนักวิชาการ Gareth R. Jones (1997) กล่าวว่าข้อดีของโครงสร้างองค์กรแบบ Matrix มีด้วยกัน 4 ประการ คือ (1) บุคลากรที่มาทำงานร่วมกันเกิดความเข้าใจกันในงานที่ทำเนื่องจากบุคลากรที่มาทำงานมีความเชี่ยวชาญเฉพาะอยู่แล้ว ทำให้ทราบถึงเรื่องที่จะดำเนินการอย่างสมบูรณ์ ซึ่งการทำงานภายใต้โครงสร้างนี้มีความยืดหยุ่นมากซึ่งก่อให้เกิดผลดีในการบรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์โครงการ (2) เปิดให้มีการสื่อสารระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้านการทำงานในแต่ละด้าน และเปิดโอกาสให้สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากกันและกันเพื่อนำไปพัฒนาทักษะของตนเอง (3) โครงสร้างองค์กรแบบนี้จะช่วยให้องค์กรเพิ่มบุคลากรที่มีความเป็นมืออาชีพได้มากขึ้น (4) การทำงานภายใต้โครงสร้างแบบ Matrix จะทำให้บุคลากรจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์หรือผลลัพธ์จากทั้งงานประจำและงานในภารกิจพิเศษ ซึ่งจะก่อให้เกิดบุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้นเป็นสองเท่า

รูปแบบที่ 3 : ใช้โครงสร้างองค์กรแบบเครือข่ายให้มากขึ้น

เนื่องจากปัจจุบันแผนงานของหน่วยงานในระบบราชการจะต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ดังนั้นทำให้มีเป้าหมายเดียวกันและบางภารกิจก็อาจจะมีความคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกัน ดังนั้นการบูรณาการการทำงานร่วมกันจึงมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับองค์กรในระบบราชการของไทย ดังนั้นควรจะมีการปรับลดขนาดองค์กรให้เล็กลงและใช้รูปแบบองค์กรแบบเครือข่ายให้มากขึ้น คือ เน้นการสร้างเครือข่าย ประสานงานกันในระดับองค์กร หรือหน่วยงานย่อย เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันขององค์กรทำให้ภารกิจขององค์กรสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างราบรื่น

แต่ทั้งนี้การบริหารจัดการองค์กรในรูปแบบเครือข่ายจะอย่างไรเป็นประเด็นที่องค์กรในระบบราชการไทยและพันธมิตรต้องมาตกลงทำความเข้าใจกันว่าจะให้ในเครือข่ายประกอบด้วยระบบ/ ศูนย์รวมของอำนาจรัฐที่มีฐานอยู่บนความเชี่ยวชาญมากกว่าบนตำแหน่งหน้าที่ที่นำมารวมกันที่จุดเดียวในเครือข่ายเพื่อเปิดโอกาสให้การใช้ทรัพยากรมีศักยภาพ (มีโอกาสนในการจัดสรรการเงินงบประมาณ เข้าถึงโครงการ โอกาสในการศึกษาและแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี) ในการร่วมสร้างประสบการณ์ในเครือข่ายร่วมกัน ในแง่ของการตัดสินใจ จะมีความแตกต่างจากการบริหารงานปกติ ต้องพยายามให้ได้ข้อตกลงที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน จากตัวแทนหน่วยงานทั้งหลาย ได้มาจากการถกเถียง ค้นพบ ปรับตัว และได้มติเอกฉันท์เป็นเกณฑ์ การตัดสินใจกระทำการใดต้องเกิดจากการตัดสินใจบนพื้นฐานของการก่อประโยชน์ร่วมกันหรือให้ได้คุณค่าทางเทคนิคและคุณค่าทางข้อมูลที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกัน

ในแง่ของการวางแผนต้องเกิดจากวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาทุกคนที่เป็นตัวแทนหน่วยงานจะเข้ามาช่วยแสดงความคิดเห็นและออกเสียงตกลงว่าจะทำอะไร ซึ่งอาจจะตั้งคณะกรรมการเพื่อการศึกษาที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในเครือข่ายหรือเป็นคณะกรรมการ ส่วนในเรื่องของการนำไปปฏิบัติ เรื่องที่จะนำไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับข้อตกลงว่าหน่วยงานที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายจะเป็นตัวประสานหรือเป็นตัวสนับสนุนในโครงการ ซึ่งโดยปกติในเครือข่ายเองก็ไม่ได้มีคนนั่งทำงานประจำเป็นจำนวนมาก บุคลากรที่มีอยู่มาทำหน้าที่เท่าที่จำเป็นแก่การประสานงานระดับข้อมูล จัดระบบข้อมูล จัดการประชุม เป็นงานหลัก ดังนั้นจึงขึ้นกับว่าใครหรือหน่วยงานไหนรับผิดชอบเป็นแม่ข่ายในเรื่องต่าง ๆ ที่ตกลงกัน

บทสรุป

การปฏิรูปโครงสร้างองค์กรของระบบราชการไทยเป็นงานยากและเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในและภายนอกมากมาย เนื่องจากระบบราชการมีขนาดใหญ่ตามอายุที่เพิ่มขึ้นมีการแบ่งโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ที่ซับซ้อน ส่งผลให้มีสายการบังคับบัญชาและการกำกับดูแลหลายชั้น เพราะฉะนั้นการทำงานของระบบราชการจึงมีขั้นตอนมาก ใช้ระยะเวลาดำเนินการล่าช้า และเกิดความสับสนเปลี่ยนในการบริหารงาน นอกจากนี้ด้วยเหตุที่ระบบราชการมีขนาดใหญ่จึงส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถกำกับดูแลการปฏิบัติงานได้อย่างครบถ้วนและรอบคอบ จนเกิดความเสียหายต่องานและเปิดโอกาสให้มีการทุจริตเกิดขึ้น นอกจากนี้การขยายตัวของระบบราชการยังเป็นไปอย่างไร้ทิศทางจึงส่งผลให้เกิดหน่วยงานขึ้นมามากมายจนเกินไป โดยไม่ได้ยุบเลิกหน่วยงานเก่าลง ส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เกิดการเกี่ยงงานเพื่อปิดความรับผิดชอบและเกิดการดำเนินงานซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นผลมาจากความไม่ชัดเจนระหว่างบทบาทของหน่วยงานในระดับล่างและระดับปฏิบัติการของระบบราชการ ประสบการณ์ในการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรไทยในอดีตเป็นอุทาหรณ์ว่า การปฏิรูปเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และเป็นเรื่องที่ยากต่อการสร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะข้าราชการที่คุ้นเคยกับการปฏิบัติงานตามระบบเดิมมานาน จึงมีผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้สูญเสียผลประโยชน์โดยตรง

โดยที่บุญศรี และ สุภัญญา (2551) เห็นว่าแนวทางการปรับบทบาทภารกิจและโครงสร้างองค์กร ภาครัฐเป็นเรื่องสำคัญในการปฏิรูประบบราชการไทย เนื่องจากบทบาทภารกิจของภาครัฐในโลกยุคใหม่เปลี่ยนแปลงไปมาก และโครงสร้างของหน่วยงานราชการที่จัดแบ่งตามภารกิจเดิมไม่ได้รับการปรับปรุงอย่างจริงจัง จึงมีความซับซ้อน สับสน และซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน บทบาท ภารกิจ การที่โครงสร้างไม่เอื้อเป็นข้อจำกัดของการทำงานไม่ครบถ้วน ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องทบทวน และจัดบทบาทภารกิจและ โครงสร้างของภาครัฐก่อน เพื่อวางรูปแบบการบริหารงานที่ชัดเจน ลดความซ้ำซ้อน และปรับหน่วยงานราชการให้กระชับเหมาะสมกับสภาพการณ์และความต้องการของประเทศชาติและประชาชน ทั้งนี้ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักการจัดโครงสร้างองค์กรภาครัฐ แนวใหม่ ดังนี้

1. เป็นงานที่หน่วยงานราชการจำเป็นต้องทำหรือไม่ ถ้าจำเป็นต้องทำก็ต้องพิจารณาว่าซ้ำซ้อนหรือไม่ ควรจะยกเลิก รวมงาน โอนงานจึงจะเหมาะสม
2. ยังจำเป็นต้องมีหน่วยงานราชการนั้นหรือไม่เนื่องจากเอกชนยังไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินการแทน ก็ให้ดำเนินการต่อไปก่อน โดยต้องคำนึงถึงต้นทุนและภาระค่าใช้จ่ายระยะยาว
3. หากเป็นงานบริการบางประเภทที่หน่วยงานราชการยังจำเป็นต้องจัดการบริหารให้ประชาชนเพียงบางกลุ่ม หรือหน่วยงานราชการยังมีขีดความสามารถที่เหลือในการให้บริการได้ การจัดรูปแบบโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมกับงานเพื่อลดภาระงบประมาณของรัฐและสร้างความเป็นธรรมในการใช้ทรัพยากรของรัฐ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาและวางแนวทางในการแปรรูปหน่วยงานราชการสู่ภาคเอกชนในอนาคต

ดังนั้นแล้วการสร้างความสำเร็จกับข้าราชการเป็นเรื่องท้าทายความสามารถของรัฐบาลที่จะต้องเป็นแกนนำในการปฏิรูปการปรับเปลี่ยนเรื่องที่มีรายละเอียดและเทคนิควิชาการหลายด้าน ดังนั้น ข้าราชการทุกระดับจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดและหลักการในการจัดโครงสร้าง การปรับวิธีการบริหารงาน และแนวทางการปฏิบัติราชการในรูปแบบใหม่ เพื่อที่จะเป็นแบบอย่างและแกนนำสำคัญในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมักมีกระแสการสนับสนุนและกระแสการต่อต้าน ซึ่งผู้สนับสนุนมักเป็นประชาชนทั่วไป ซึ่งไม่มีอำนาจและผลประโยชน์ ส่วนผู้ต่อต้านมักเป็นข้าราชการผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงและผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบ

หลักการสำคัญของการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรในอนาคตนั้นจึงควรปรับปรุงและปฏิรูปจากเรื่องที่มีหลักการรองรับ สร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนำผู้รู้เข้ามาอยู่ในกระบวนการ เพื่อให้เกิดมีความเห็นหลากหลาย นานาทัศนะ ความแตกต่างเหล่านี้เมื่อนำมาพิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างรอบคอบแล้ว ย่อมจะนำมาซึ่งผลลัพธ์สุดท้ายที่พึงปรารถนา และในประการที่สำคัญที่สุดก็คือการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน และจะต้องเน้นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์ให้ชัดเจน อย่าให้คนที่ไม่ควรได้ประโยชน์กลับได้ คนที่ควรได้ประโยชน์กลับไม่ได้ หรือได้น้อยลงกว่าที่ควร เพื่อให้การปฏิรูปโครงสร้างองค์กร

เป็นแรงขับเคลื่อนที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ความกินดีอยู่ดีของประชาชน การจัดสรรคุณค่าและทรัพยากรของรัฐ ให้ไปถึงมือประชาชน โดยเฉพาะประชาชนผู้ยากไร้และผู้เสียเปรียบในสังคม

เอกสารอ้างอิง

ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร. (2558). *การปฏิรูประบบราชการไทยและผลกระทบ*. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2565,

จาก http://file.siam2web.com/trdm/journal/201331_83108.doc.

บุญศรี ทองผ่องสวัสดิ์ และสุกัญญา วิเชียรกร. (2551). *การเตรียมแนวทางเพื่อการบริหารราชการยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2543). *การบริหารจัดการภาครัฐในยุคโลกาภิวัตน์: ระบบตลาด การจัดการ สมัยใหม่การมีส่วนร่วมของ*

ประชาชน และชุมชนนิยม. กรุงเทพฯ: โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Gouldner, Alvin, N. (1954). *Pattern of Industrial Bureaucracy*. NY: The Free Press.

Jones, Gareth R. (1998). *Organization Theory: Text and Cases*. Reading, Mass: Addison Wesley.

Merton, Robert K. (1940). Bureaucratic Structure and Personality. *Social Forces*, 18(4), 560-568.

Mintzberg, Henry. (1993). *Structure in Five designing Effective Organization*. NJ: Prentice-Hall Inc.

Naisbitt, John. (1984). *Megatrends: Ten New Directions Transforming Our lives*. Uk: Macdonal & Co.

Selznick, Philip. (1949). *T.V.A and the Grass Root*. Berkeley: University of California Press.

Thomson, James D. (1961). *Organization in Action*. NY. McGraw-Hill.

Weber, Max. (1947). *The Theory of Social and Economic Organizations*. NY: Free Press.

RCIM
GRADUATE SCHOOL

หลักสูตร ทางเลือกใหม่สู่ความสำเร็จ

ปริญญาโท

- บริหารธุรกิจ (M.B.A.)
- รัฐประศาสนศาสตร์ (M.P.A.)
- นวัตกรรมการบริหารการศึกษา (M.Ed.)

เรียนจบภายใน
1 ปีครึ่ง - 2 ปี

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ 092-442-8000 @Rcim.mutr www.rcim.in.th

รูปแบบการจัดบทความ วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เป็นวารสารระดับชาติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และด้านอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดเผยแพร่วารสาร ปีละ 3 ครั้ง (เดือนมกราคม-เมษายน พฤษภาคม-สิงหาคม และ กันยายน-ธันวาคม)

1. บทความวิจัย

ก. ส่วนปก ประกอบด้วย

1. ชื่อบทความ (Title) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้นกะทัดรัด ชี้ถึงเป้าหมายหลักของการวิจัย
2. ชื่อผู้เขียนทุกท่าน (Authors) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม
3. ที่อยู่สำหรับการติดต่อ E-mail และโทรศัพท์
4. ตัวเลขยก ให้เขียนไว้บนนามสกุลเพื่อระบุว่าเป็นที่อยู่ของผู้เขียนท่านใด
5. บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรสั้นตรงประเด็น ครอบคลุมสาระสำคัญของการศึกษา
6. คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ที่สามารถนำไปใช้เป็นคำสืบค้นในระบบฐานข้อมูล (Keyword หากมีมากกว่า 1 คำ ให้เขียน Keywords)

ข. ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย

1. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของความสำคัญและมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย พร้อมวัตถุประสงค์ และการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. วิธีการทดลอง (Materials and Methods) วิธีการศึกษา (Research Methodology) เป็นการอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยซึ่งขึ้นอยู่กับการวิจัยแต่ละประเภท
3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษาและอภิปรายผล (Results and Discussion) ควรเสนอผลอย่างชัดเจน ตรงประเด็น เป็นผลที่ค้นพบ โดยลำดับตามหัวข้อที่ศึกษา พร้อมการวิจารณ์ผล
4. สรุป (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา
5. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements) กล่าวถึง บุคคลหรือหน่วยงานที่ช่วยเหลืองานวิจัย (อาจมีหรือไม่มีก็ได้)
6. เอกสารอ้างอิง (References) ต้องใช้ตามแบบที่วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการกำหนดอย่างเคร่งครัด และเขียนเอกสารอ้างอิง เฉพาะเอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาเท่านั้น

2. รูปแบบการพิมพ์บทความ

การตั้งค่าหน้ากระดาษ

- ระยะขอบ

ขอบบน (Top Margin) และขอบซ้าย (Left Margin) 2.5 ซม.

ขอบล่าง (Bottom Margin) และ ขอบขวา (Right Margin) 2.00 ซม.

- กระดาษ

ขนาดกระดาษ A4 (กำหนดเอง) ความกว้าง 19 ซม. ความสูง 27 ซม.

รูปแบบตัวอักษร

แบบตัวอักษรใช้ TH SarabunPSK เท่านั้น

หมายเลขหน้า

ตำแหน่ง ด้านล่าง กึ่งกลางหน้ากระดาษ ขนาดตัวอักษร 14

การย่อหน้า

เคาะ 8 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 9

จำนวนหน้าทั้งหมด

8 -15 หน้า

การพิมพ์ส่วนปก

พิมพ์เต็มหน้ากระดาษ (พิมพ์ 1 คอลัมน์)

การพิมพ์ส่วนเนื้อหา

พิมพ์ 1 คอลัมน์

ชื่อบทความ

ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ขนาดอักษร 18 (ตัวหนา)

จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

ชื่อผู้เขียน

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 (ตัวหนา)

จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

ตัวเลขยกบนหลังนามสกุล

ขนาดตัวอักษร 16 (ตัวเลขยกบนหลังนามสกุล ใส่เฉพาะกรณี

มีผู้เขียนมากกว่า 1 คน และมีที่อยู่ต่างกัน)

ที่อยู่

ภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 12 (ใส่ตัวเลขยกบนหน้าที่อยู่ใส่

เฉพาะกรณีมีผู้เขียนมากกว่า 1 คน และมีที่อยู่ต่างกัน)

E-mail และโทรศัพท์

ขนาดตัวอักษร 12 (ตัวเอียง)

ชื่อบทคัดย่อ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 (ตัวหนา)

จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

เนื้อหาบทคัดย่อ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14

ชื่อคำสำคัญ (Keyword)

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14 (ตัวหนา)

คำสำคัญ

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 14

ชื่อหัวเรื่องใหญ่

ประกอบด้วย 1. บทนำ 2. วิธีการทดลอง หรือ วิธีดำเนินการวิจัย

3. ผลการทดลองและวิจารณ์ผล หรือผลการศึกษา หรือผลการวิจัย

4. สรุปและอภิปรายผล 5. ข้อเสนอแนะ 6. กิตติกรรมประกาศ

7. เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 18 (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

ชื่อหัวเรื่องรอง

ขนาดตัวอักษร 16 (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย

ชื่อหัวเรื่องย่อ

ขนาดตัวอักษร 14 (ตัวหนา) ย่อ 4 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 5

เนื้อหาบทความ

ขนาดตัวอักษร 14 จัดกระจายแบบไทย

ชื่อตาราง

ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา อยู่ด้านบนของตาราง จัดชิดซ้าย

ชื่อภาพ ชื่อแผนภูมิ

ขนาดตัวอักษร 16 ตัวหนา อยู่ใต้ภาพหรือแผนภูมิ จัดกึ่งกลาง

เนื้อหาในตาราง/ แผนภูมิ

ขนาดตัวอักษร 14

การอ้างอิง

ใช้รูปแบบ APA Style (6th ed.)

หมายเหตุ ต้นฉบับบทความที่นำเสนอจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์การเขียนที่กำหนดเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ได้รับการพิจารณาดำเนินการประเมินบทความก่อนตีพิมพ์

ตัวอย่างการจัดรูปแบบบทความ

ชื่อบทความวิจัยภาษาไทย (TH SarabunPSK 18pt. หนา)

ชื่อบทความภาษาอังกฤษ ตัวอักษรแรกของคำต้องเป็นตัวใหญ่ (TH SarabunPSK 18pt. หนา)

ชื่อ-สกุลผู้เขียน¹ ผู้เขียน² และผู้เขียน³ (TH SarabunPSK 16pt. หนา)

Name Lastname Author¹, Author² and Author³ (TH SarabunPSK 16pt. หนา)

¹ หน่วยงานต้นสังกัด หรือสาขาที่ศึกษา (TH SarabunPSK 12pt. ปกติ)

^{2, 3} หน่วยงานต้นสังกัด หรือสาขาที่ศึกษา (TH SarabunPSK 12pt. ปกติ)

¹ Affiliation1, 2 (TH SarabunPSK 12pt. ปกติ)

^{2, 3} Affiliation3 (TH SarabunPSK 12pt. ปกติ)

E-mail: อีเมล1, อีเมล2, อีเมล3 (TH SarabunPSK 12pt. เอียง)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK 18pt. หนา)

การเขียนบทคัดย่อภาษาไทย จะต้องจัดทำให้เป็น 1 ย่อหน้า สรุปการเขียนบทคัดย่อให้กะทัดรัดและได้ใจความ (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

คำสำคัญ: (TH SarabunPSK 14pt. หนา) ภาษาไทย1 ภาษาไทย2 ภาษาไทย3

ควรเลือกคำสำคัญจากชื่อบทความ ไม่ควรเกิน 4 คำ ระหว่างคำให้เคาะวรรค 2 เคาะ (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

Abstract (TH SarabunPSK 18pt. หนา)

การเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ จะต้องจัดทำให้เป็น 1 ย่อหน้า สรุปการเขียนบทคัดย่อให้กะทัดรัดและได้ใจความ (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

Keywords: (TH SarabunPSK 14pt. หนา) English1, English2, English3

ควรเลือกคำสำคัญจากชื่อบทความ ไม่ควรเกิน 4 คำ ระหว่างคำใช้เครื่องหมาย “,” (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

บทนำ (TH SarabunPSK 18pt. หนา)

การเขียนบทนำในวารสารนั้น เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 1 เป็นการนำบทที่ 1 มาสรุปให้ได้ใจความ เพราะเป็นส่วนของความสำคัญและมูลเหตุที่นำไปสู่การวิจัย (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

วัตถุประสงค์การวิจัย (TH SarabunPSK 18pt. หนา)

1. วัตถุประสงค์1 (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

2. วัตถุประสงค์2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (TH SarabunPSK 18pt. หนา)

เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 2 เป็นการนำแนวคิดที่สำคัญในบทที่ 2 มาสรุปให้ได้ใจความ (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

หัวข้อย่อ (TH SarabunPSK 16pt. หน้า)

ส่วนเนื้อหา (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

ข้อย่อ (TH SarabunPSK 14pt. หน้า)

ตัวอย่างลักษณะการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา เช่น

สุชาติ บำรุงสุข (2547, หน้า 103-104) หรือ (สุชาติ บำรุงสุข, 2547, หน้า 103-104)

Brown (2001, p. 70) หรือ (Brown, 2001, p. 70)

Hair (2006, pp. 19-20) หรือ (Hair, 2006, pp. 19-20)

Hair and Anderson (2006, pp. 19-20) หรือ (Hair & Anderson, 2006, pp. 19-20)

Harrison, J., and others (1999, pp. 18-54) หรือ (Harrison, J., & others, 1999, pp. 18-54) สำหรับผู้แต่งมากกว่า 5 คนขึ้นไป

Katz and Tony (1999 อ้างถึงใน ยุคล เบญจรงค์, 2550, หน้า 86)

วิธีดำเนินการวิจัย (TH SarabunPSK 18pt. หน้า)

การเขียนวิธีการทดลองหรือวิธีการศึกษาหรือวิธีการดำเนินการวิจัยในวารสารนั้น เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 3 เป็นการนำบทที่ 3 มาสรุปให้ได้ใจความ เพราะเป็นการอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยซึ่งขึ้นอยู่กับการวิจัยแต่ละประเภท (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

ผลการวิจัย (TH SarabunPSK 18pt. หน้า)

การเขียนผลการทดลองและวิจารณ์ผลหรือผลการศึกษาในวารสารนั้น เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 4 ซึ่งควรเสนอผลอย่างชัดเจน ตรงประเด็น เป็นผลที่ค้นพบ โดยลำดับตามหัวข้อที่ศึกษา (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

สรุป และอภิปรายผล (TH SarabunPSK 18pt. หน้า)

การเขียนสรุปในวารสารนั้น เทียบกับรายงานฉบับสมบูรณ์ คือ บทที่ 5 เป็นการสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษา พร้อมการอภิปรายผล หากผลการทดลองเป็นตาราง ให้อภิปรายตารางนั้นด้วย รวมถึงข้อเสนอแนะ ทั้งข้อเสนอจากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

ข้อเสนอแนะ (TH SarabunPSK 18pt. หน้า)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย (TH SarabunPSK 16pt. หน้า)

เนื้อหา (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (TH SarabunPSK 16pt. หน้า)

เนื้อหา (TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

กิตติกรรมประกาศ (อาจมีหรือไม่ก็ได้) (TH SarabunPSK 18pt. หน้า)

การเขียนกิตติกรรมประกาศในวารสารนั้นจะกล่าวถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่ช่วยเหลืองานวิจัย ซึ่งไม่ใช่การเยินยอกันเอง

เอกสารอ้างอิง (TH SarabunPSK 18pt. หน้า)

(TH SarabunPSK 14pt. ปกติ)

ใช้รูปแบบ APA Style (6th ed.) มีวิธีดังนี้

1. การเรียงลำดับ ให้เรียงจากตัวอักษร ก-ฮ และ ตัวอักษร A -Z

2. การอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ชื่อ สกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

3. การอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ชื่อ สกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.

4. การอ้างอิงประเภทวิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ชื่อ สกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย.

5. การอ้างอิงประเภทเว็บไซต์ (Website)

ชื่อ สกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สืบค้น วัน เดือน ปี พ.ศ., จาก <http://www.....>

ชื่อ สกุล ผู้แต่ง. (ปี ค.ศ.). ชื่อเรื่อง. Retrieved เดือน วัน, ปี ค.ศ., from <http://www.....>

3. การส่งบทความ

ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ word) ผ่านระบบที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/RCIM>

4. ค่าธรรมเนียมการส่งบทความ

ชำระค่าธรรมเนียมบทความภาษาไทย บทความละ 4,500 บาท (สี่พันห้าร้อยบาทถ้วน)

บทความภาษาอังกฤษ บทความละ 6,500 บาท (หกพันห้าร้อยบาทถ้วน)

โดยโอนเงินผ่านบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (กองทุนวิทยาลัยบัณฑิตนวัตกรรม)
ธนาคารกรุงไทย สาขาสาลายา เลขบัญชี 459-0-27094-3 ประเภทบัญชี ออมทรัพย์

นำส่งสลิปผ่านระบบในส่วนเดียวกับที่ส่งบทความ เมื่อบทความผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้นเกี่ยวกับประเภท
และรูปแบบทั่วไปจากกองบรรณาธิการเรียบร้อยแล้ว

3. หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อตอบรับการตีพิมพ์

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้า “ไม่ผ่าน” จะแจ้งกลับเพื่อแก้ไข ถ้า “ผ่าน” และ “ชำระค่าธรรมเนียม” เรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความจะเข้าสู่การพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewer) ในสาขาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นบุคคลภายนอกจากหลากหลายสถาบัน จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้
นิพนธ์บทความนั้น (Double-blind peer review) ทั้งนี้ เพื่อให้บทความมีคุณภาพและได้มาตรฐานทางวิชาการ บทความที่ส่งมา
ขอรับการตีพิมพ์ใน “วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ” จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจาก
ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น เมื่อผลการประเมิน ผ่าน หรือ ไม่ผ่าน หรือ มีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ

เมื่อบทความฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความจากวารสาร
นวัตกรรมการบริหารและการจัดการ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

หมายเหตุ วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

4. จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสาร

วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ มีความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้นจึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์กับวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพบทความในกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการพิจารณาบทความโดยอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้เขียนและบทความที่พิจารณาไม่ว่าด้วยกรณีใด
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนหรือผู้ประเมิน ไม่ว่าจะเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ประเมินและผู้เขียน
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้เขียน

1. บทความที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. ผู้เขียนต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้เขียนเกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้เขียนควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง
4. ผู้เขียนต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ภายหลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการแล้ว
5. ชื่อผู้เขียนที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียน การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว
2. ผู้ประเมินต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง
3. ผู้ประเมินต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน
4. หากผู้ประเมินตรวจสอบพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน
5. ผู้ประเมินต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารกำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

RCIM

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

96 หมู่ 3 ถ.พุทธมณฑลสาย 5 ต.ศาลายา

อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

โทรศัพท์/โทรสาร 02-441-6067